

Příloha č.1

Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí 2014-2020

Analytická část – české území projektu

CZ.3.22/3.1.00/11.02547

Objednatel:

Královéhradecký kraj
Pivovarské náměstí 1245
500 03 Hradec Králové
tel.: +420 495 817 111
e-mail: posta@kr-kralovehradecky.cz
www.kr-kralovehradecky.cz

Zpracovatelský tým:

Centrum EP, oddělení rozvoje
Soukenická 54
500 03 Hradec Králové
tel.: +420 495 817 802
fax: +420 495 817 848
e-mail: info@cep-rra.cz
www.cep-rra.cz

Obsah

1	Analýza relevantních rozvojových dokumentů a jejich vazeb	1
2	Poloha a základní charakteristika území	20
3	Lidské zdroje	29
4	Ekonomika, výzkum, vývoj a inovace	39
5	Cestovní ruch	54
6	Životní prostředí a ochrana přírody	65
7	Dopravní dostupnost	74
8	Veřejné služby	80
9	Analýza stakeholderů	100
10	Analýza absorpční kapacity zájmového území dle čerpání evropských dotací z Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR-Polsko	105
11	Vyhodnocení terénního dotazníkového šetření	116
12	SWOT analýza regionu	132
13	Seznam tabulek, grafů a obrázků	138

1 Analýza relevantních rozvojových dokumentů a jejich vazeb

Analýzované zájmové území je na české straně projektu „Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí“ administrativně vymezeno vyššími územně samosprávnými celky Libereckým krajem, Královéhradeckým krajem, Pardubickým krajem a Olomouckým krajem. Dalšími českými partnery projektu jsou Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladsko - Euroregion Glacensis a Euroregion Nisa - regionální sdružení. Relevantní dokumenty lze rozdělit na tři skupiny. Prvou tvoří dokumenty z oblasti strategického a územního plánování, druhou dokumenty kohezní politiky Evropské unie v kontextu stávajícího a budoucího programovacího období a konečně třetí skupinu tvoří relevantní legislativa.

1.1 Strategické a územní plánování

Na úrovni partnerů projektu hrají zásadní roli jejich hlavní koncepční dokumenty. V případě krajských samospráv se jedná o strategie (případně programy) rozvoje kraje, v případě euroregionů se jedná o jejich strategie. Krajské strategie rozvoje navazují a vycházejí z národní Strategie regionálního rozvoje České republiky. Tyto strategie stanovují rámec pro dlouhodobý rozvoj území v mnoha oblastech. Připravovaná společná strategie navazuje na jejich dílčí cíle, priority nebo opatření (jak je identifikováno dále v textu).

Strategie regionálního rozvoje České republiky 2014-2020

Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014–2020 (SRR) je základním koncepčním dokumentem v oblasti regionálního rozvoje. Dle zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje, poskytuje potřebná východiska a stanovuje rozvojové cíle a zásady pro vypracování regionálních programů rozvoje. SRR je nástrojem realizace regionální politiky a koordinace působení ostatních veřejných politik na regionální rozvoj. Platná Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2007-2013 vytváří hlavní východiska pro formulaci regionálních přístupů v rámci sektorových a odvětvových politik a programů usilujících o posilování konkurenceschopnosti prostřednictvím maximálního využití produkčního potenciálu regionů. Obdobně i ve vztahu k programovému období 2014-2020 bude třeba při vymezování národních priorit respektovat specifika regionálního rozvoje ČR například ve vztahu k měnícím se vnějším a vnitřním podmínkám. Strategie regionálního rozvoje 2014-2020 ve vazbě na vývoj politiky soudržnosti a územní agendy EU vytvoří předpoklady pro přípravu strategií a koncepcí zaměřených na rozvoj funkčních regionů a mikroregionů, měst a aglomerací, partnerství města a venkova atd. Strategie regionálního rozvoje bude působit spolu s dalším významným dokumentem - s Politikou územního rozvoje ČR - jako důležitý nástroj pro koordinaci územního rozvoje na celostátní úrovni.

Politika územního rozvoje České republiky

Politika územního rozvoje ČR je celostátní nástroj územního plánování, který slouží zejména pro koordinaci územního rozvoje na celostátní úrovni a pro koordinaci územně plánovací činnosti krajů a současně jako zdroj důležitých argumentů při prosazování zájmů ČR v rámci územního rozvoje Evropské unie. Dokument Politika územního rozvoje ČR (PÚR ČR) určuje požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, mezinárodních, nadregionálních a přeshraničních souvislostech, určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů a stanovuje republikové priority územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území. V Politice územního rozvoje se rovněž vymezují oblasti se zvýšenými požadavky na změny v území, které svým

významem přesahují území jednoho kraje, a dále stejně významné oblasti se specifickými hodnotami a se specifickými problémy a koridory a plochy dopravní a technické infrastruktury. Pro vymezené oblasti, koridory a plochy se stanovují kritéria a podmínky pro rozhodování o možnostech změn v jejich využití. Ve vztahu k připravované česko-polské strategii se jedná především o:

Tab. č. 1PÚR ČR - rozvojové oblasti, osy a specifické oblasti

Rozvojové oblasti	
OB4	Rozvojová oblast Hradec Králové / Pardubice
OB7	Rozvojová oblast Liberec
OB8	Rozvojová oblast Olomouc
Rozvojové osy	
OS3	Rozvojová osa Praha–Liberec–hranice ČR/Německo, Polsko (–Görlitz/ Zgorzelec)
OS4	Rozvojová osa Praha-Hradec Králové/Pardubice–Trutnov–hranice ČR/Polsko (–Wroclaw)
OS10	Rozvojová osa (Katowice–) hranice Polsko/ČR/–Ostrava–Lipník nad Bečvou–Olomouc–Brno–Břeclav–hranice ČR/Slovensko (–Bratislava)
Specifické oblasti	
SOB 3	Specifická oblast Jeseníky–Králický Sněžník
SOB 7	Specifická oblast Krkonoše–Jizerské hory
Koridory kapacitních silnic	
R11	Rychlostní silnice Jaroměř–Trutnov–hranice ČR (–Walbrzych) (E 67). Navazuje na dálnici D 11.
S1	Mohelnice–Mikulovice–hranice ČR/Polsko
KD1	C 59 Miedzylesie (Polsko-PKP)–Lichkov–Ústí nad Orlicí (I.TŽK). C 65 Zawidów (Polsko-PKP)–Frýdlant–Liberec–Turnov–Mladá Boleslav–Milovice–Lysá nad Labem–Praha. Případné napojení na modernizovaný koridor trati v SRN do Zittau.
Plynárenství	
P5	Koridor pro propojovací plynovod VVTL DN 500 PN 63 vedoucí z okolí obce Olešná v kraji Vysočina na hranici ČR–Polsko do okolí hraničního přechodu Náchod–Kudowa Zdrój v Královéhradeckém kraji. Vymezení: Územní ochrana koridoru a tím umožnění budoucí výstavby propojovacího plynovodu mezi soustavami RWE Transgas Net a GAZ-SYSTÉM (dříve PGNiG) v královéhradeckém regionu, tj. propojení přepravních systémů ČR a Polska.

1.1.1 Zásady územního rozvoje partnerů projektu v kontextu koordinace s územně-plánovací dokumentací sousedících krajů a států

Zásady územního rozvoje Pardubického kraje

Zásady územního rozvoje Pardubického kraje (ZÚR PK) respektují rozvojový dokument sousedního území Polské republiky "Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku" a Územní studii česko-polského pohraničí. Vzhledem k tomu, že krátká společná hranice leží v blízkosti Kralického Sněžníku, týká se přeshraniční koordinace kromě dopravního propojení (silnice, železnice) zejména otázek turistického ruchu (např. společná přeshraniční turistická centra, zvýšení počtu hraničních přechodů apod. – ty však nejsou předmětem ZÚR). Rozvoj Pardubického kraje je koordinován z hlediska širších vztahů s dotčenými orgány krajů Středočeského, Královéhradeckého, Olomouckého, Jihomoravského a Vysočiny.

Věcná koordinace se sousedními kraji se týká zejména těchto záměrů:

Tab. č. 2PÚR PK - vztahy

Kraj	Záměr
Středočeský:	nová trasa I/2 Kolín/Kutná Hora – Chvaletice
Královéhradecký:	zdvojkolejnění žel. tratě 031 Pardubice – Hradec Králové rozšíření silnice I/37 Pardubice – Hradec Králové nová trasa I/36 Holice – Borohrádek přeložka silnice I/14 Sopotnice – Potštejn propojovací VVTL plynovod Olešná – Náchod - Polsko
Olomoucký:	přeložka silnice I/43 Horní Heřmanice – Štítý – Červená Voda nová trasa R35 el. přenosová soustava Krasíkov – Horní Životice
Jihomoravský:	nová trasa R43 Jevíčko – V. Opatovice
Vysočina:	propojovací VVTL plynovod Olešná – Náchod – Polsko

V příhraničních územích nejsou sledovány žádné záměry.

Zásady územního rozvoje Libereckého kraje

Rozvoj Libereckého kraje (LK) je koordinován z hlediska širších vztahů s dotčenými orgány krajů Ústeckého, Středočeského a Královéhradeckého a dále s orgány kontaktních regionů sousedních států (Svobodný stát Sasko ve Spolkové republice Německo - region Oberlausitz – Niederschlesien a Dolnoslezské vojvodství v Polské republice). Na úrovni přeshraničních souvislostí byly Zásady územního rozvoje Libereckého kraje (ZÚR LK) koordinovány s využitelnými údaji základních dokumentů územního plánování na regionální úrovni. Na německé straně „Regionalplan – Region

Oberlausitz-Niederschlesien“ (2006) a na polské straně „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego“ (2002).

Návrh uspořádání území odvozený z podmínek Libereckého kraje není v rozporu s těmito územně plánovacími dokumenty. Z hlediska provázanosti koridorů nadřazených systémů a rozvojových os byly dohodnuty jejich návaznosti. V případě specifických oblastí jsou dosud částečně odlišné přístupy k jejich vymezení. Koordinace vzájemných vazeb bude dále sledována.

Rozvojové oblasti ZÚR LK

Rozvojové oblasti a rozvojové osy republikového významu vymezené v PÚR ČR 2008: OB7 Liberec a OS3 Praha - Liberec - hranice ČR/Německo, Polsko) jsou na území Libereckého kraje zpřesněny. V ZÚR LK vymezená rozvojová oblast ROB5 Jilemnice navazuje na rozvojovou oblast NOB1 Vrchlabí, vymezenou v ZÚR Královéhradeckého kraje. Funkční kooperace ROB5 Jilemnice se sousední rozvojovou oblastí NOB1 Vrchlabí na území Královéhradeckého kraje může směřovat až k jejich spojení do společného funkčního celku.

Rozvojové osy ZÚR LK

Rozvojová osa republikového významu ROS1 (hranice kraje - Turnov - Liberec - hranice ČR v upřesnění OS3 z PÚR ČR 2008 Praha - Liberec - hranice ČR) sleduje dopravní koridory silnic R10, R35, I/35 železnice. Širší vazby na území Středočeského kraje i sousedních států (Německo/Polsko) jsou respektovány.

Rozvojová osa ROS2 Turnov - hranice LK (Jičín, Hradec Králové) navazuje na území Královéhradeckého kraje na rozvojovou osu NOS1 (Hořice - Jičín - Liberecký kraj) vymezenou v ZÚR Královéhradeckého kraje.

Rozvojová osa ROS3 Liberec - Nový Bor - hranice LK (Děčín, Ústí nad Labem) a rozvojová osa ROS11 Česká Lípa - Žandov - Děčín navazují na území Ústeckého kraje s široce vymezenou rozvojovou osou NOS2 vymezenou v ZÚR Ústeckého kraje.

Rozvojová osa ROS5 Doksy – Č. Lípa - Nový Bor - hranice LK (Varnsdorf) na území Ústeckého kraje má pokračování v rozvojové ose nadmístního významu NOS4 do Rumburku a Jiříkova (hranice Německa) vymezenou v ZÚR Ústeckého kraje.

Rozvojová osa ROS7 doplňuje rozvojovou osu vymezenou na území Královéhradeckého kraje NOS2 (Vrchlabí - Jičín - Středočeský kraj).

Rozvojová osa ROS12 Jablonec nad Nisou - Semily - Lomnice nad Popelkou - (Jičín) a Jilemnice - (Vrchlabí) a Jilemnice - Horka u Staré Paky, založená na koridorech silnic II. tříd, zohledňuje vazby na rozvojové osy NOS1 a NOS2 na území Královéhradeckého kraje.

Specifické oblasti ZÚR LK

Vymezení specifických oblastí v ZÚR LK odvozené ze zjištěných podmínek Libereckého kraje respektuje návaznosti na území sousedních krajů (Ústecký, Středočeský a Královéhradecký) i kontaktních regionů sousedních států (Německo a Polsko).

Specifická oblast republikového významu SOB7 Jizerské hory - Krkonoše vymezená PÚR ČR (2008) přesahuje na území dvou krajů. Její upřesnění v ZÚR LK na úrovni SOB5 Jizerské hory a SOB6 Krkonoše bylo koordinováno se sousedním Královéhradeckým krajem.

U všech navrhovaných specifických oblastí kromě SOB8 Český ráj sever se předpokládá pokračování na území jiného kraje nebo jiného státu, a tak vyžadují přeshraniční spolupráci a zvýšenou potřebu koordinace a podpory plánovacích a rozvojových aktivit na všech úrovních veřejné správy území.

Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje

Území Olomouckého kraje má z hlediska územních vazeb společnou hranici na severu s Polskou republikou (PR), na východě s Moravskoslezským krajem (MSK), na jihovýchodě se Zlínským krajem (ZLK), na jihozápadě s Jihomoravským krajem (JMK) a na západě s Pardubickým krajem (PK).

Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje (ZÚR OK) respektují vazby na sousední kraje u staveb či záměrů vyplývajících z mezinárodních a celostátních zájmů. Při řešení byly respektovány vazby dopravní sítě či koridorů technické infrastruktury mezinárodního a celostátního významu, zejména :

- vazby týkající se dálnice D1 (ve vazbě na ZLK) a D47 (MSK), které jsou součástí VI. B transevropského multimodálního koridoru
- vazby týkající se vysokorychlostní tratě VRT (JMK, ZLK)
- vazby týkající se železničních tratí II. a III. mezinárodního koridoru (JMK, MSK, PK, ZLK)
- vazby průplavu D-O-L (ZLK, PK)

ZÚR OK dále zohledňuje požadavky z hlediska vazeb na sousední kraje vyplývající z regionálních a nadregionálních zájmů. Při řešení byly sledovány a koordinovány vazby na sousední kraje v oblastech dopravních sítí, technické infrastruktury, ochrany přírody, ÚSES, ochrany životního prostředí, v oblasti cestovního a turistického ruchu, zejména :

- vazby týkající se dálnic D1 (ZLK) a D47 (MSK), rychlostních silnic R35 (PK), R46 (MSK), R48 (MSK, ZLK), R55 (ZLK) (případně R43 – PK), silnic I. třídy a významných silnic II. třídy
- vazby týkající se železničních tratí
- vazby technické infrastruktury (VVN, VN, VVTL, VTL, vodovodní řady a další)
- vazby na ÚSES regionálního a nadregionálního významu
- vazby na chráněná území přírody a přírodní parky
- vazby na stanovená záplavová území a navržená protipovodňová opatření

Území Olomouckého kraje sousedí na severu s Polskou republikou, konkrétně s vojvodstvím Opolským s hlavním městem Opole a vojvodstvím Dolnoslezským s hlavním městem Wroclav. Řešení ZÚR OK respektuje vazby a zohledňuje požadavky z hlediska přeshraničních vztahů. Při řešení příhraničních vztahů byl zohledněn úkol „Studie rozvoje Česko-polského příhraničí“. V rámci zpracování konceptu ÚP VÚC OK zaslala vojvodství své připomínky, které byly vyhodnoceny následně:

1) Opolské vojvodství sdělilo, že nemá připomínky.

2) Dolnoslezské vojvodství ve svém vyjádření požadovalo verifikovat údaje k hraničním přechodům Zloty Stok – Bílá Voda – malý pohraniční styk, Putynka – Travná – turistický, malý pohraniční styk, Ladek Zdroj – Černý Kout – turistický, Nowa Morawa – Staré Město – osobní a nákladní automobily do

3,5 t, malý pohraniční styk. V souladu s územním plánem Dolnoslezského vojvodství, schváleným Oblastním sněmem Dolnoslezského vojvodství, navrhlo jako turistické přechody: Bielice – Nýznerov a Bielice – Paprsek. Nepředpokládá otevírání nových hraničních přechodů s nákladní dopravou a tranzitním významem. Návrh ZÚR OK tyto požadavky na hraniční přechody respektuje.

3) Slezské vojvodství ve svém vyjádření upozornilo, že průplav D-O-L je zahrnut v Územním plánu Slezského vojvodství, v současné době se zpracovává nový dokument s tím, že zatím není jisté, zda tam záměr D-O-L bude zpracován. Současně informovalo, že v rámci VI. dopravního koridoru na území Slezského vojvodství se předpokládá výstavba dálnice A1, rychlostní silnice S1 a modernizace železniční trati E65 Gdaňsk- Varšava-Katowice-Zebrzydowice-Vídeň.

Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje

Využívání území kraje je koordinováno s územím sousední Polské republiky a územími sousedních krajů. Zpřesněná OB4 Rozvojová oblast Hradec Králové/Pardubice navazuje na část vymezenou Zásadami územního rozvoje Pardubického kraje na území Pardubického kraje a zpřesněná OS4 Rozvojová osa Praha – Hradec Králové/Pardubice – Trutnov – hranice ČR/Polsko (Wroclaw) navazuje na část vymezenou návrhem Zásad územního rozvoje Středočeského kraje na území Středočeského kraje a na rozvojovou osu na území sousední Polské republiky.

Při hranici s Libereckým krajem je dále vymezena rozvojová oblast nadmístního významu NOB1 Vrchlabí, která navazuje na ROB6 Jilemnice, tzv. další rozvojovou oblast vymezenou Zásadami územního rozvoje Libereckého kraje na území Libereckého kraje. Rozvojová osa ROS7 Horka u Staré Paky (III. řádu) vymezená Zásadami územního rozvoje Libereckého kraje na území Libereckého kraje pak doplňuje rozvojovou osu nadmístního významu NOS2 Vrchlabí – Jičín – Středočeský kraj (jejíž páteř tvoří silnice II/295, II/293, I/16 a I/32) navazující na území Středočeského kraje na rozvojovou osu krajské úrovně OSk4. V jihovýchodní části kraje vymezená NOS6 Kostelec nad Orlicí – Vamberk – Pardubický kraj navazuje na rozvojovou osu krajské úrovně OSk2 (vymezenou Zásadami územního rozvoje Pardubického kraje).

Zpřesněná SOB7 Specifická oblast Krkonoše – Jizerské hory navazuje západní hranicí na specifickou oblast SOB6 Západní Krkonoše, vymezenou Zásadami územního rozvoje Libereckého kraje na území Libereckého kraje, se kterou je koordinována upřesnění úkolů pro územní plánování. Při západní hranici kraje (navazující na SOB7 Český ráj jih na území Libereckého kraje a s předpokladem vymezení specifické oblasti krajské úrovně SOBk5 Rožďalovsko – Kuněticko na území Středočeského kraje) se vymezuje specifická oblast nadmístního významu NSO3 Specifická oblast Jičínsko.

Záměr optimalizace a zdvoukolejnění hlavního železničního koridoru Chrudim – Pardubice – Hradec Králové – Jaroměř, zpřesněný na železniční síti kraje do koridoru ŤD2 je koordinován se záměrem D102, obsaženým v Zásadách územního rozvoje Pardubického kraje.

Vymezený koridor územní rezervy kapacitní komunikace DS1r v úseku Úlibice – hranice s Libereckým krajem umožňuje navázání budoucího koridoru rychlostní silnice R35 (po jeho prověření) na koridor vymezený v rámci Zásad územního rozvoje Libereckého kraje na území Libereckého kraje. Navazující síť silnic I. a II. třídy je koordinována a provázána se záměry na území sousedních krajů.

ZÚR nenavrhují rozvoj vodní nebo kombinované dopravy nadmístního významu přesahující hranice území kraje. ZÚR navrhuje stabilizaci letecké dopravy nadmístního významu na území kraje respektující dosavadní širší vztahy tohoto odvětví.

Vytváření územních podmínek pro optimální využití současných vedení evropských cyklotras, je v ZÚR koordinováno s okolním územím (včetně probíhajícího doznačení Klubem českých turistů) a je provázáno s dokumentacemi sousedních krajů na základě Konceptce cyklodopravy Královéhradeckého kraje s cílem podpory k životnímu prostředí šetrné dopravy.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR vydalo ke společnému projednání zásad stanovisko bez připomínek. Zástupce Polské republiky – Dolnoslezské vojvodství se k ZÚR v rámci společného projednání nevyjádřilo. Nad rámec stanovený zákonem bylo oznámení o veřejném projednání ZÚR zasláno i Polské republice – Dolnoslezskému vojvodství. Maršálkovský úřad Dolnoslezského vojvodství ve Wroclavi pořizovateli zásad sdělil, že nemá připomínek.

Strategie a program rozvoje Královéhradeckého kraje

Jedním ze strategických cílů Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje je začlenit region ve všech aspektech rozvoje do integrovaného evropského prostoru. Jednou z identifikovaných příležitostí je možnost využití geografické pozice regionu pro rozvoj přeshraniční spolupráce a další prohloubení meziregionální a přeshraniční spolupráce.

Připravovaná společná strategie je v souladu se Strategií rozvoje Královéhradeckého kraje 2007-2015, prioritní oblast II., specifický cíl: II. F. Rozvoj komunitního a kulturního života. Dále s navazujícím Programem rozvoje Královéhradeckého kraje 2011-2013, opatření II.F.2. Podpora kvalitní prezentace kraje a rozvoj mezinárodní spolupráce a partnerství.

Strategie a program rozvoje Libereckého kraje

Připravovaná společná strategie je v souladu s Programem rozvoje Libereckého kraje na období 2007 - 2013 schváleným usnesením Zastupitelstva Libereckého kraje č. 287/07/ZK dne 30. října 2007 a zároveň se Strategií rozvoje Libereckého kraje 2006 - 2020 schválenou usnesením Zastupitelstva Libereckého kraje č. 122/07/ZK ze dne 24. dubna 2007- v rámci opatření E.1b: Vnější spolupráce.

Program rozvoje Olomouckého kraje

Připravovaná společná strategie je v souladu s Programem rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje (dále jen "program rozvoje"). Strategie naplňuje hned několik priorit a opatření : 1. Modernizace ekonomiky kraje a rozvoj metropolitních území, opatření 1.2 Rozvoj produkční základny kraje a 1.4 Podpora výzkumu, vývoje a designu a rozvoj spolupráce v této oblasti. 2. Stabilizace a rozvoj nemetropolitních oblastí. 4. Rozvoj dopravní a informační infrastruktury včetně návazných funkcí a jejími opatřeními 4.2 Rozvoj, modernizace a rekonstrukce silniční sítě a železniční dopravy a 4.4 Rozvoj informačních a komunikačních technologií v soukromé a veřejné sféře.

Program rozvoje Pardubického kraje

Připravovaná společná strategie je v souladu s Programem rozvoje Pardubického kraje, opatření Č.3.1 Posílení budování a rozvíjení partnerských vztahů subjektů se sídlem v Pardubickém kraji v rámci specifického cíle 3. Rozvíjet partnerské vztahy v rámci ČR i v zahraničí.

Strategie rozvoje Euroregionu Nisa

Připravovaná společná strategie výrazným způsobem přispívá ke naplňování Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020, konkrétně strategického cíle E - Udržitelný rozvoj území a občanské

společnosti a rozvojového opatření E.1: Rozvoj všestranné spolupráce, včetně posílení spolupráce meziresortní a přeshraniční. Projekt naplňuje uvedené aktivity, zejména:

- posilování mezinárodní a přeshraniční spolupráce (spolupráce dostane jasný strategický rámec)
- tvorba přeshraničních projektů (strategie identifikuje pilotní projekty v podobě akčního plánu).

Strategie rozvoje Euroregionu Glacensis

Připravovaná společná strategie je v souladu se Strategií rozvoje Euroregionu Glacensis, problémový okruh: Průmysl, obchod, služby, strategický cíl: A.1.5 Rozvoj hospodářské a obchodní příhraniční spolupráce s Polskem.

1.2 Kohezní politika Evropské unie

Z hlediska dopadu kohezní politiky na česko-polskou přeshraniční spolupráci je nejdůležitějším faktorem existence Cíle 3, konkrétněji bilaterálních Operačních programů Přeshraniční spolupráce. Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013. Cílem programu je podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních území prostřednictvím odstraňování přetrvávajících bariér a posilování jejich rozvojového potenciálu. Jsou posilovány vzájemné hospodářské, společenské a kulturní vztahy, společná péče o přírodní bohatství, rozvoj cestovního ruchu a budování flexibilního trhu práce.

Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013

Prioritní osa I. Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik

Hlavním cílem je zlepšení atraktivity česko-polské příhraniční oblasti konkretizuje globální cíl především z hlediska možnosti rozvoje fyzických aspektů česko-polské příhraniční oblasti. Lepší dostupnost a vysoká kvalita životního prostředí jsou základním předpokladem rozvoje ekonomických a sociálních aktivit. Přispívají ke zvýšení atraktivity příhraničního území pro jeho obyvatele, zahraniční a tuzemské investory a návštěvníky. Posilování přeshraničních komunikačních vazeb přispívá k rozvoji ekonomických a sociálních vazeb příhraničních oblastí a k budování soudržného území.

Oblasti podpory

1.1 Posilování dostupnosti

Rozpracovává specifický cíl Zlepšení stavu infrastruktury a dopravní obslužnosti v česko-polské příhraniční oblasti. Zaměřuje se na modernizaci a rozvoj dopravní infrastruktury lokálního a regionálního významu v příhraničí (např. silnice, modernizace železniční infrastruktury s cílem zlepšit bezpečnost nebo zvětšit dopravní dostupnost území, adaptace hraniční infrastruktury pro nové účely, parkoviště s významem pro cestovní ruch). Dále na zlepšování dopravní obslužnosti příhraniční oblasti, budování integrovaných dopravních systémů (veřejná doprava apod.) a rozvoj informačních a komunikačních technologií.

1.2 Ochrana životního prostředí

Rozpracovává specifický cíl Zlepšení stavu a kvality životního prostředí v česko-polské příhraniční oblasti. Podporuje rozvoj a modernizaci environmentální infrastruktury (zásobování vodou včetně stanic úpravy vody, vodovodních sítí; ČOV a kanalizace; nakládání s odpady; zásobování energiemi a

podpora využívání obnovitelných zdrojů energií). Podporuje péči o přírodu a krajinu (např. biodiverzita, revitalizace lokálního významu, trvalá péče a prevence ekologických škod, zlepšení stavu ovzduší, vodní ekosystémy, retence vody v území, ekologická stabilita).

1.3 Prevence rizik

Rozpracovává specifický cíl Zlepšení bezpečnosti v česko-polské příhraniční oblasti. Podporuje rozvoj záchranných služeb, předcházení environmentálním a technologickým rizikům, podpora aktivit spojených s monitoringem a řešením rizik životního prostředí (např. prevence, živly, povodně, prevence ekologických škod, environmentální vzdělávání, výzkum a výchova) a výměna zkušeností.

Prioritní osa II. Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu

Hlavním cílem je posílení ekonomického rozvoje česko-polské příhraniční oblasti konkretizuje globální cíl v oblasti využití a rozvíjení stávajícího ekonomického potenciálu příhraničí a posilování jeho konkurenceschopnosti.

Oblasti podpory

2.1 Rozvoj podnikatelského prostředí

Rozpracovává specifický cíl Zvyšování konkurenceschopnosti podniků v česko-polské příhraniční oblasti. Posiluje se konkurenceschopnosti MSP, rozvoj informačních a komunikačních technologií a návazných služeb, spolupráce hospodářských komor, podnikatelských svazů, spolupráce v oblasti poradenství při zakládání podniků a poskytování průběžného poradenství pro existující firmy, marketingu, propagace, podpora přeshraniční obchodní výměny, společná propagace, posilování inovačního potenciálu. Propaguje se a rozvíjí spolupráce mezi subjekty trhu práce (včetně podpory osob vracějících se na trh práce, předcházení jevu sociálního vyloučení) a rovnost příležitostí na trhu práce, koordinovaná opatření na trhu práce (systémové změny, odstraňování diskriminace). Rozvíjí spolupráci v oblasti výzkumu a vývoje, vzdělávání, inovací a v oblasti transferu know-how technologií podporujících malé a střední podniky (sítě a klastry, vazby na vysoké školy a výzkumná pracoviště).

2.2 Podpora rozvoje cestovního ruchu

Rozpracovává specifický cíl Rozšíření nabídky cestovního ruchu v česko-polské příhraniční oblasti. Chrání a obnovuje kulturní a přírodní bohatství, řemeslné tradice, ochranu a obnovu památek včetně sakrálních staveb, opevnění, historických urbanistických a technických komplexů, kulturních objektů, rázu kulturní krajiny, rozvoj cyklistických tras a stezek, hipposteze, turistických a lyžařských stezek a tras, další doprovodné infrastruktury CR a zlepšení vybavenosti pro volnočasové aktivity. Podporuje rozvoj služeb cestovního ruchu (např. výstavba a vybavení vhodných objektů pro poskytování služeb v cestovním ruchu, zřizování a činnost turistických informačních center, činnost organizací CR, tvorba nových produktů cestovního ruchu a jejich propagace, propagace přírodních hodnot a kulturního dědictví včetně možnosti propagace mimo podporované území, zavádění a využívání ICT v CR, podpora destinačního managementu).

2.3 Podpora spolupráce v oblasti vzdělávání

Rozpracovává specifický cíl Zvyšování znalostí a dovedností obyvatel v česko-polské příhraniční oblasti. Podporuje spolupráci v oblasti vzdělávání, v přípravě na zaměstnání a celoživotním učení (včetně zlepšení jazykových a odborných kompetencí, zvyšování kvalifikací a dovedností).

Prioritní osa III. Podpora spolupráce místních společenství

Hlavní cílem je rozvoj partnerské spolupráce místních komunit a institucí česko-polské příhraniční oblasti konkretizuje globální cíl v oblasti zaměřené na kvalitu společenského života obyvatel, prohlubování jejich identifikace se zdejšími územími. Cílem je podpora přeshraniční spolupráce v oblasti rozvoje mezilidských vztahů, společenských, kulturních a volnočasových aktivit a spolupráce orgánů veřejné správy a organizací poskytujících veřejné služby.

Oblasti podpory

3.1 Územní spolupráce veřejných institucí

Rozpracovává specifický cíl Posilování přeshraničních vazeb institucí poskytujících veřejné služby. Zaměřuje se na podporu systémové a programové spolupráce (např. spolupráce územních samospráv, jimi zřízených organizací, NGO a subjektů poskytujících veřejné služby, přeshraniční spolupráce při rozvoji území, společné rozvojové koncepce), včetně podpory nezbytné doprovodné infrastruktury pro realizaci těchto projektů.

3.2 Podpora společenských, kulturních a volnočasových aktivit

Rozpracovává specifický cíl Posilování přeshraničních vazeb obyvatelstva. Zahrnuje podporu společných kulturních a společenských projektů (živá kultura, výstavy, volnočasové aktivity, společné akce pro obyvatele v pohraničí, obnova tradic), včetně podpory nezbytné doprovodné infrastruktury pro realizaci těchto projektů.

3.3 Fond mikroprojektů

Rozpracovává specifický cíl Stimulace rozvoje místního společenství prostřednictvím podpory aktivit lokálních aktérů. Fond mikroprojektů posiluje přeshraničních vazeb obyvatel a institucí poskytujících veřejné služby a služby realizací nejmenších projektů Programu.

Prioritní osa IV. Technická pomoc

Hlavním cílem prioritní osy je podpora efektivní realizace Programu je podmínkou pro dosažení ostatních prioritních os Programu prostřednictvím zajištění kvalitního řízení, implementace a využití prostředků ERDF.

Podpora je věnována přípravě a hodnocení projektů, zpracování posudků a dalších podkladů, zpracování hodnocení, přípravě programových dokumentů, technické dokumentace a také dalších dokumentů nezbytných pro Program a na podporu expertů. Zvláštní pozornost je věnována posilování absorpční kapacity na straně žadatelů. Stejně důležité jsou projekty, které přispívají k rozvoji pracovníků. Podpořeny jsou i další projekty zaměřené na zvýšení kvality fungování institucí zapojených do procesu řízení a implementace Programu, včetně poskytování technické podpory, což zaručí jejich administrativní kvalitu. Podpora je také poskytována projektům zaměřeným na propagaci a šíření informací o Programu týkajících se společných aktivit a významu Společenství pro rozvoj česko-polské příhraniční spolupráce.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady o zvláštních ustanoveních týkajících se podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj pro cíl Evropská územní spolupráce

Cílem samostatného nařízení o Evropské územní spolupráci je umožnit zřetelnější představení specifik Evropské územní spolupráce za účelem snazšího provádění, neboť terminologii lze přímo přizpůsobit kontextu programů spolupráce, na kterých se podílí více zemí. Návrh tedy v případě potřeby odkazuje na účast třetích zemí, aby lépe zobrazil realitu spolupráce. Obsahuje také systematictější odkazy na úlohu, kterou mohou v souvislosti se spoluprací sehrát evropská seskupení pro územní spolupráci (dále jen „ESÚS“).

Nařízení stanoví oblast působnosti EFRR s ohledem na cíl Evropská územní spolupráce. Návrh stanoví finanční zdroje dostupné pro každou oblast a kritéria pro jejich přidělování členskými státy. To také zahrnuje pokračující podporu mechanismu pro převod prostředků na činnosti spolupráce na vnějších hranicích Unie v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství a nástroje předstupní pomoci. Je třeba podpořit synergie a doplňkovost programů v rámci cíle Evropská územní spolupráce a programů financovaných v rámci vnějších nástrojů.

Novým prvkem v návrhu jsou ustanovení o tematickém soustředění a investičních prioritách. To je třeba chápat v celkových souvislostech zlepšování strategického zaměření programů a orientace jejich výsledků. Programy si mohou vybrat z tematické nabídky omezený počet priorit s odpovídajícími investičními prioritami, což zajistí zaměření na evropské priority a zásahy, kde spolupráce přinese největší přidanou hodnotu. Kromě toho byla přísněji vymezena výběrová kritéria, aby se zajistilo, že finanční prostředky budou poskytnuty na ryze společné operace. Programy budou také obsahovat výkonnostní rámec, který vymezuje dílčí mezníky jednotlivých programů, podle nichž lze posuzovat pokrok při jejich plnění. V programovém období 2007–2013 byl zaznamenán výskyt nových forem územní spolupráce jakožto reakcí přizpůsobených na míru s cílem řešit makroregionální problémy. Na žádost Evropské rady připravila Komise dvě makroregionální strategie pro region Baltského moře a pro Podunají¹¹. Kromě toho je významnou součástí integrované námořní politiky systematický přístup k integrovaným strategickým krokům v rámci námořní a pobřežní politiky v souvislosti s přímořskými oblastmi a ekosystémy. Makroregionální a přímořské strategie jsou široce založené integrované nástroje, které zahrnují několik členských států a regionů a zaměřují se na sladění politik a financování s cílem zvýšit politickou soudržnost a celkový dopad veřejných výdajů. Vzhledem k možnému překrývání mezi stávajícími a budoucími makroregiony, přímořskými oblastmi a nadnárodními programovými oblastmi navrhané nařízení výslovně stanoví, že nadnárodní spolupráce může také podporovat rozvoj a uskutečňování makroregionálních strategií a programů pro přímořské oblasti (včetně programů realizovaných na vnějších hranicích EU).

Byly zjednodušeny způsoby uskutečňování programů spolupráce. Byl snížen počet orgánů, které se podílejí na naplňování programů, a jejich úkoly a povinnosti byly dále objasněny. Byly zpřesněny požadavky na obsah programů spolupráce a zpráv o provádění s cílem snížit administrativní zátěž programových orgánů. Byly vymezeny společné ukazatele s cílem lépe postihnout výstupy a zvýšit celkové zaměření na výsledky.

Návrh stanoví větší harmonizaci pravidel. Pravidla způsobilosti budou stanovena na úrovni EU nebo monitorovacím výborem pro celý program. Vnitrostátní pravidla se použijí pouze v případě neexistence těchto pravidel. To také usnadní společný přístup při provádění ověřování řídicím orgánem a auditů auditním orgánem, což přispěje k větší harmonizaci v této oblasti.

A konečně, uskutečňování programů bude dále usnadněno prodloužením lhůty u pravidla zrušení závazku a zvláštními ustanoveními o uplatňování pravidel o státní podpoře a o převodu cizích měn na eura. Budoucí podoba OPPS ČR-PR 2014-2020 není v době zpracování této analýzy známa.

Operační program přeshraniční spolupráce ČR – Sasko

V Programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko jsou podporovány tři prioritní osy: Rozvoj společenských rámcových podmínek v programovém území podporující rozvoj dopravní, komunikační a sociální infrastruktury, vzdělání, umění a kultury a aktivity v oblasti záchranných služeb a bezpečnosti. Prioritní osa Rozvoj hospodářství a cestovního ruchu podporuje kooperační sítě v oblasti vědy a vývoje, společné marketingové strategie, infrastrukturu a služby cestovního ruchu. Třetí prioritní osou je Zlepšení situace přírody a životního prostředí s preferencí vodního hospodářství.

EVROPA 2020 - Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění

Evropská komise, v návaznosti na Lisabonskou strategii, představila v roce 2010 strategii hospodářské, sociální a územní soudržnosti Strategie Evropa 2020 (dále „EU2020“). Celá strategie bude sloužit jako podkladová platforma pro naplnění rozvojové vize EU a aktualizaci/koordinaci všech politik EU. EU2020 stojí na třech pilířích:

1. **Inteligentní růst:** rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích;
2. **Udržitelný růst:** podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje;
3. **Růst podporující začlenění:** podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností.

EU2020 stanovila tyto cíle, kterých má být dosaženo do roku 2020:

1. Zvýšení míry zaměstnanosti populace ve věku 20-64 let minimálně na 75 %;
2. Navýšení investic do oblasti výzkumu a vývoje na 3 % HDP;
3. Energetický cíl „20-20-20“
  - o 20 % snížit energetickou náročnost ekonomiky
  - o 20 % zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě
  - o 20 % snížit emise CO₂ (oproti r. 1990)
4. podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 % a nejméně 40 % mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání;
5. počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.

Pilíře a cíle bude nutné převést do podoby vnitrostátních cílů (především v rámci Národních plánů reform, které jsou součástí „evropského semestru“) a tím bude zaručeno naplňování EU2020 na úrovni členských států. Markantně se toto propojování projeví také např. v podobě nové kohezní politiky EU 2014+. Na podporu implementace strategie vyhlásila Evropská komise několik tzv. stěžejních iniciativ:

1. **Inovace v Unii** – Cílem je přeorientovat politiku výzkumu, vývoje a inovací na výzvy, jimž naše společnost čelí, jako jsou změna klimatu, účinné nakládání se zdroji a energií, zdraví a

demografické změny. Každý článek řetězu inovací je třeba posílit, od základního výzkumu až po uvedení produktu na trh.

2. **Mládež v pohybu** – Cílem je zlepšit výsledky a mezinárodní atraktivitu evropských vysokoškolských institucí a zvýšit celkovou kvalitu všech úrovní vzdělávání a odborné přípravy v EU, jež by spojovala vysokou úroveň a spravedlivý přístup, podporovat mobilitu studentů a stážistů a zlepšit situaci v oblasti zaměstnanosti mladých lidí.
3. **Digitální program pro Evropu** – Cílem je zajistit udržitelný hospodářský a sociální přínos jednotného digitálního trhu, založeného na rychlém a superrychlém internetu a interoperabilních aplikacích, se širokopásmovým připojením pro všechny obyvatele.
4. **Evropa méně náročná na zdroje** – Cílem je podpořit posun směrem ke společnosti méně náročné na zdroje a s nízkou produkcí uhlíku, jež využívá všechny zdroje účinným způsobem. Cílem je oddělit hospodářský růst od využívání zdrojů a energií, snížit emise CO₂, zvýšit konkurenceschopnost a podpořit větší energetickou bezpečnost.
5. **Průmyslová politika pro éru globalizace** – Cílem je udržení průmyslové základny konkurenceschopné v globálním měřítku. Evropská komise vypracuje rámec pro moderní průmyslovou politiku, který bude podporovat podnikání, pomáhat průmyslu vypořádat se s dopady ekonomické krize, globalizace a přechodem na nízkouhlíkovou ekonomiku. Cílem je podporovat konkurenceschopnost primárních průmyslových odvětví, výroby a služeb v Evropě, jimž pomůže chopit se příležitostí nabízených globalizací a ekologickým hospodářstvím. Rámec se bude zabývat všemi prvky tohoto hodnotového řetězce se stále silnější mezinárodní dimenzí, od přístupu k surovinám až po prodejnou službu.
6. **Program pro nové dovednosti a pracovní místa** – Cílem je vytvořit podmínky pro modernizaci trhů práce se záměrem zvýšit zaměstnanost a zajistit udržitelnost našich sociálních modelů.
7. **Evropská platforma pro boj proti chudobě** – cílem zajistit hospodářskou, sociální a územní soudržnost za účelem zvyšování povědomí o základních právech osob, které se potýkají s chudobou a sociálním vyloučením, a uznávání těchto práv, aby mohly důstojně žít a aktivně se zapojovat do společnosti.

1.3 Víceletý finanční rámec EU 2014-2020

Evropská komise přistupovala k návrhu nového rozpočtu s cílem zjednodušit a zpřehlednit celou strukturu. Došlo ke snížení počtu samostatných nástrojů a programů a rozpočtová skladba byla přizpůsobena Strategii Evropa 2020. Celkový rozpočet EU (1025 mld. €) je oproti minulému období 2007-2013 o cca 5% vyšší.

Rozpočtová kapitola inteligentní růst zahrnuje v kategorii konkurenceschopnost především zvýšené výdaje na Společný strategický rámec pro výzkum, vývoj a inovace (80 mld. €), v kategorii infrastruktura výdaje na nový nástroj k propojení Evropy zacílený na energetiku, dopravu a ICT. Dále v třetí kategorii snížené výdaje na kohezní politiku EU (viz podrobněji další kapitola). Rozpočtová kapitola udržitelný růst obsahuje především snížené výdaje na společnou zemědělskou politiku EU s převažujícími výdaji v prvním pilíři. Rozpočtová kapitola bezpečnost a občanství se zaměřuje na problémy související s migrací a posílení konkurenceschopnosti a sociální soudržnosti. V rozpočtové kapitole administrativa dochází k několika změnám v pracovně-právní oblasti. Jedná se hlavně o snížení počtu zaměstnanců EU o 5 %, zvýšení pracovních hodin z 37,5 na 40 týdně a zvýšení důchodového věku z 63 na 65 let.

Tab. č. 3 Porovnání víceletých finančních rámců EU v mld. € (v cenách roku 2011)

	2007-2013	2014-2020	Změna (v %)
1. Inteligentní růst podporující začlenění	445,5	490,9	10,20%
Konkurenceschopnost (VaVal)	77,8	114,9	47,70%
Infrastruktura	12,9	40	209,70%
Kohezní politika	354,8	336	-5,30%
2. Udržitelný růst: přírodní zdroje	421,1	382,9	-9,10%
Výdaje související s trhem a přímé platby	322	281,8	-12,50%
3. Bezpečnost a občanství	12,4	18,5	49,90%
Svoboda, bezpečnost a právo	7,6	11,6	53,00%
Občanství	4,8	6,9	44,90%
4. Globální Evropa	56,8	70	23,20%
5. Administrativa	56,9	62,6	10,10%
Administrativní náklady institucí EU	48,4	50,5	4,20%
6. Kompenzace	0,9		
Celkem	993,6	1 025,00	3,20%

Zdroj: Evropská komise

KOHEZNÍ POLITIKA EU 2014-2020

Podoba nové kohezní politiky je také přizpůsobena naplňování cílů EU2020. Z hlediska programování lze identifikovat několik zásadních změn oproti minulému programovacímu období:

Tematická koncentrace - Intervence politiky soudržnosti musí přispívat k naplnění cílů EU2020 a konsekventně tematických cílů definovaných Evropskou komisí v jednotlivých Nařízeních:

1. Posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací
2. Zlepšení přístupu, využití a kvality ICT technologií
3. Zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků
4. Podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích
5. Podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik
6. Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů
7. Podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách
8. Podpora zaměstnanosti a podpora mobility pracovních sil
9. Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě
10. Investice do vzdělávání, dovedností a celoživotního učení
11. Posilování institucionální kapacity a účinné veřejné správy

Ex-ante kondicionality – Jedná se o nově definované předběžné podmínky, které jsou propojené s výše uvedenými tematickými cíli pomocí investičních priorit. Podmínky musí být splněny členským státem, aby nedošlo k omezení nebo úplnému pozastavení plateb ze strany Evropské komise. Může se jednat např. o podmínky legislativního nebo reformního charakteru.

Vazba prioritních os OP na tematické cíle - Ve většině případů by každá prioritní osa Operačního programu měla odpovídat jedinému tematickému cíli. Osa může obsahovat více investičních priorit, které spadají pod stejný tematický cíl.

Koncentrace na výsledky – Nová podoba kohezní politiky se daleko více zaměřuje na hodnocení dopadu intervencí. Intervence členského státu budou mít stanoveny cílové hodnoty ukazatelů a na roční bázi bude monitorováno jejich naplňování. V případě plnění hodnot ukazatelů členským státem bude (na základě vyhodnocení v polovině programovacího období) čerpána tzv. výkonnostní prémie; naopak v případě nesplnění ukazatelů hrozí sankce, které mohou v krajním případě znamenat ukončení podpory pro neúspěšně implementované intervence.

Nová kategorie přechodových regionů - Evropská Komise navrhuje zavedení nové kategorie regionů, která by zahrnovala všechny regiony s HDP na obyvatele mezi 75 % a 90 % průměru EU-27.

Celková alokace kohezní politiky 376 mld. € je rozpočtována následovně:

- 162,9 mld. EUR pro Cíl 1 - Konvergence (regiony < 75 % průměru HDP na obyvatele EU-27);
- 38,9 mld. EUR na novou kategorii přechodných regionů (75–90 % průměru HDP na obyvatele EU-27);
- 53,1 mld. EUR pro Cíl 2 - Konkurenceschopnost (regiony > 90 % průměru HDP na obyvatele EU-27);
- 11,7 mld. EUR pro Cíl 3 – Evropská územní spolupráci (při zachování struktury A-B-C;
- 68,7 mld. EUR - Fond soudržnosti. V rámci tohoto fondu je počítáno s alokací 10 mld. € na dopravní projekty vybrané v rámci Nástroje k propojení Evropy.
- 40 mld. EUR na nový Nástroj k propojení Evropy (Infrastrukturální fond zaměřený na oblasti dopravy, energetiky a informačních a komunikačních technologií).

Minimálně 25 % (z kohezní politiky bez Nástroje k propojení Evropy) musí být alokováno na intervence v rámci Evropského sociálního fondu; 25% v Cíli 1, 40% v Cíli 2 a 52% v Cíli 3.

Bez Infrastrukturálního fondu, který by měl být přímo řízen Evropskou komisí, jde o 336 mld. €, což je o 5,3% méně než alokace kohezní politiky pro stávající období.

1.4 Legislativní rámec

ESÚS jako nová právní entita se řídí třemi základními úpravami. Na úrovni EU je to příslušné nařízení o ESÚS, dále národní prováděcí předpisy (v případě ČR novelizovaný zákon o podpoře regionálního rozvoje) a dále Úmluva a Stanovy jako základní dokumenty konkrétního ESÚS.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1082/2006

Jeho cílem bylo vytvořit evropský právní rámec pro vznik a fungování nástroje pro spolupráci na úrovni EU, který má právní subjektivitu a může jednat jménem svých členů, zejména regionálních a místních orgánů. Smyslem evropských seskupení pro územní spolupráci je usnadnit a podpořit přeshraniční, nadnárodní nebo meziregionální spolupráci mezi jeho členy za výhradním účelem posílení hospodářské a sociální soudržnosti. Seskupení může sdružovat členy nacházející se na území

nejméně dvou členských států EU a mohou jimi být státy, regionální a místní orgány a veřejnoprávní subjekty.

V kontextu nového programovacího období Evropské unie 2014-2020 bude novelizováno i toto nařízení. Evropská komise zveřejnila svůj návrh novelizace. Finální verze ještě není v době zpracování analýzy k dispozici.

Hlavní myšlenku těchto změn lze shrnout třemi slovy: kontinuita, přehlednost, flexibilita.

- **kontinuita:** základní povaha ESÚS se nezmění a žádná stávající ESÚS by neměla být nucena měnit své stanovy ani způsob fungování;
- **přehlednost:** nařízení bude upraveno tak, aby: a) zohledňovalo Lisabonskou smlouvu; b) zjednodušovalo a vyjasňovalo některé aspekty, které se ukázaly být nejasné; a c) zajišťovalo lepší a přehlednější informování o zřizování a fungování ESÚS;
- **flexibilita:** dojde k rozšíření ESÚS na veškeré aspekty územní spolupráce (a nikoli „především“ pro účely řízení programů a projektů financovaných EFRR) a vytvoření právního základu, který umožní orgánům a regionům třetích zemí členství v ESÚS.

Návrh novely nařízení vychází z rozsáhlých konzultací se zúčastněnými stranami, včetně členských států, regionů a členů stávajících a plánovaných ESÚS. Obzvláště významným partnerem byl Výbor regionů, který provozuje „platformu“ pro výměnu informací o ESÚS2. Mezi konkrétní události, které přispěly ke zjištění obsaženým v uvedené zprávě a k obsahu těchto návrhů jsou: rozsáhlé konzultace na téma fungování a přidaná hodnota ESÚS vedené se všemi zúčastněnými subjekty ve spolupráci s Výborem regionů3, Evropská konference evropských seskupení pro územní spolupráci (ESÚS), která se uskutečnila ve dnech 27. a 28. ledna 2011, konference o ESÚS a víceúrovňové správě organizovaná maďarským předsednictvím ve dnech 21.–23. března 2011 a řada setkání s výbory a skupinami Evropského parlamentu, naposledy dne 22. června 2011.

Všechny skupiny, a zejména již fungující i připravovaná ESÚS se shodly na tom, že se jedná o užitečný nástroj, který má potenciál přesáhnout rámec předpokládaných úkolů, ale postupy spjaté s fungováním, a zejména se zřizováním ESÚS jsou příliš komplexní a nejasné. Komise zastává názor, že ESÚS by mělo být výsledkem svobodné a objektivní volby dotčených stran neovlivněné zvláštními pobídkami nad rámec přirozené užitečnosti nástroje.

Změny, které pozměňující nařízení přináší, se týkají sjednocování terminologie zavedené Smlouvou o fungování Evropské unie a rovněž reagují na nedostatky a oblasti vhodné pro případné zlepšení, jež určuje výše uvedená zpráva. Tyto změny se týkají členství, obsahu úmluvy a stanov ESÚS, jeho účelu, postupu schvalování vnitrostátními orgány, použitelných právních předpisů pro zaměstnanost a zadávání veřejných zakázek, přístupu ESÚS, jejichž členové mají různou odpovědnost za své jednání, a transparentnějších postupů pro komunikaci. V případě členství se uplatňují nové právní základy, které umožňují i regionům a subjektům z nečlenských států stát se členy ESÚS, bez ohledu na to, zda jsou ostatní členové z jednoho nebo více členských států. Rovněž je vyjasněna způsobilost k členství v případě subjektů, které se řídí soukromým právem.

Redefinují se úmluva a stanovy ESÚS a zdůrazňuje se rozdíl při postupu schvalování. Specifikují se kritéria pro schválení nebo zamítnutí vnitrostátními orgány a je navržena omezená lhůta pro posouzení (toto je nejčastější stížnost ze strany stávajících a plánovaných ESÚS).

Navrhují se řešení v souladu s *acquis* Unie pro daňové režimy a režimy sociálního zabezpečení uplatňovaná pro zaměstnance ESÚS, kteří mohou být zaměstnání v kterémkoli z členských států, jejichž území do ESÚS patří. Podobný přístup se navrhuje také v případě pravidel pro zadávání veřejných zakázek.

V případě odpovědnosti, kde některé místní nebo regionální orgány musí mít podle vnitrostátního práva odpovědnost omezenou a v jiných členských státech naopak odpovědnost neomezenou, se navrhuje vyjít z řešení v oblasti pojištění, jež bylo použito pro konsorcia evropské výzkumné infrastruktury (ERIC)⁵. Členské státy budou též muset informovat Komisi o veškerých předpisech přijatých za účelem provádění nařízení o ESÚS ve znění pozdějších předpisů a každé nově zřízené ESÚS by mělo Komisi pro potřeby zveřejnění v Úředním věstníku (řada C) informovat o svém účelu a členech.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Tento zákon stanoví podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje, s tím související působnost správních úřadů, krajů a obcí a vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti. Zákon v části dvě upravuje státní podporu regionálního rozvoje hlavně ve formě národního koncepčního dokumentu Strategie regionálního rozvoje České republiky. Na regionální úrovni je podpora regionálního rozvoje zastřešena Programy rozvoje územních obvodů krajů (v novele je program nahrazen strategií).

Z hlediska ESÚS je důležitá pátá část zákona, která promítá část nařízení 1082/2006/ES do českého právního řádu. Tato část upravuje v návaznosti na výše uvedené nařízení postup při schvalování účasti v evropském seskupení pro územní spolupráci, při zřízení a registraci seskupení se sídlem na území České republiky, zrušení a zánik seskupení, účast státu a územních samosprávných celků v seskupení, účetnictví a účetní závěrku, zpracování výročních zpráv, kontrolu nakládání s veřejnými finančními prostředky a další související vztahy. Podle tohoto zákona nelze zřídit seskupení s účastí člena s omezenou odpovědností podle čl. 12 odst. 2 nařízení o evropském seskupení. Název seskupení se sídlem na území České republiky musí obsahovat označení „Evropské seskupení pro územní spolupráci“ nebo zkratku „ESUS“.

Zákon č.29/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon o krajích umožňuje na spolupráci mezi kraji a právníky a fyzickými osobami v občanskoprávních vztazích použít ustanovení občanského zákoníku o zájmových sdruženích právnických osob a o smlouvě o sdružení.

Kraj může spolupracovat s územními samosprávnými celky jiných států a být členem jejich mezinárodních sdružení. Kraje mohou uzavírat s územními samosprávnými celky jiných států smlouvy o vzájemné spolupráci. Obsahem spolupráce mohou být jen činnosti, které patří do samostatné působnosti kraje, který smlouvu uzavírá. Zákon také stanovuje náležitosti těchto smluv. Smlouva musí mít písemnou formu a musí být předem schválena příslušnými zastupitelstvy, jinak je neplatná.

Právníká osoba na základě smlouvy o spolupráci může vzniknout, jen stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena. Smlouva o vzniku této nové právníké osoby podléhá souhlasu ministerstva po předchozím projednání s Ministerstvem zahraničních věcí. Bez tohoto souhlasu nemůže smlouva nabýt účinnosti. Udělení souhlasu může být

odepřeno pouze pro rozpor se zákonem nebo mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon o obcích dává několik možností, jak mohou obce při výkonu samostatné působnosti spolupracovat. Mohou uzavřít smlouvu ke splnění určitého úkolu, mohou vytvořit dobrovolný svazek obcí nebo založit právnickou osobu dle zvláštního zákona (nutná účast nejméně dvou obcí). Obce mohou také spolupracovat s právníky nebo fyzickými osobami dle ustanovení občanského zákoníku o zájmových sdruženích právnických osob a o smlouvě o sdružení.

Obce mohou spolupracovat s obcemi jiných států a být členy mezinárodních sdružení místních orgánů. Obce mohou uzavírat s obcemi jiných států smlouvy o vzájemné spolupráci. Svazky obcí mohou uzavírat se svazky obcí jiných států smlouvy o vzájemné spolupráci. Obsahem spolupráce mohou být jen činnosti, které jsou předmětem činnosti svazku obcí, který smlouvu o vzájemné spolupráci uzavřel. Smlouvy o mezinárodní spolupráci obcí musí mít písemnou formu a musí být předem schváleny zastupitelstvem obce, jinak jsou neplatné. Zákon také stanovuje náležitosti těchto smluv. V rámci mezinárodní spolupráce obcí může vzniknout právnická osoba, jen dovoluje-li to Parlamentem schválená a vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Příslušná smlouva podléhá souhlasu Ministerstva vnitra po předchozím projednání s Ministerstvem zahraničních věcí. Bez tohoto souhlasu smlouva nemůže nabýt účinnosti.

ESÚS platforma při Výboru regionů Evropské unie

Výbor regionů zřídil v roce 2011 platformu evropských seskupení pro územní spolupráci (ESÚS). Tato platforma ESÚS sestává z politických a technických zástupců všech stávajících i připravovaných ESÚS a členů expertní skupiny. K účasti byla vyzvána i sdružení a další zainteresované subjekty.

Poslání platformy ESÚS je následující:

- a) monitorovat přijímání a provádění ustanovení o ESÚS na unijní a vnitrostátní úrovni;
- b) usnadňovat výměnu zkušeností týkajících se zřizování ESÚS na územní úrovni a sdílet znalost osvědčených postupů v této oblasti;
- c) podporovat ESÚS jako nástroj pro územní soudržnost a zviditelnit stávající ESÚS, zejména v institucích EU a též v národních a regionálních či místních správních orgánech;
- d) zlepšit komunikaci, pokud jde o možnosti a výzvy týkající se ESÚS na územní úrovni;
- e) definovat možné využití ESÚS jako nástroje soudržného územního rozvoje;
- f) podpořit poradní činnost VR poskytnutím věcných informací o víceúrovňové správě a přeshraničních aspektech právních předpisů a politik EU.

ESÚS na území České republiky

Z hlediska společné strategie je dobré v budoucnu získávat best-practises od dvou seskupení jejichž realizace je nejdále.

ESÚS TRITIA

Připravované seskupení se rozkládá na území o ploše přibližně 34 000 km² s 8 miliony obyvatel, které zahrnuje území Slezského vojvodství (Polská republika), Opolského vojvodství (Polská republika), Moravskoslezského kraje (Česká republika) a Žilinského samosprávného kraje (Slovenská republika). Tyto regiony spojují společné historické a kulturně-jazykové tradice. Zakládající dokumenty Evropského seskupení pro územní spolupráci TRITIA byly slavnostně podepsány představiteli čtyř přeshraničních regionů v pondělí 3. prosince 2012 na Zámku Cieszyn.

ESÚS Euroregionu Nisse-Nisa-Nysa

Společný přeshraniční Euroregion je totiž již 20 let tvořen 3 samostatnými národními částmi a každá část má svoji vlastní strukturu a hospodaření. V budově Evropského parlamentu dne 27. září 2011 zástupci české, polské i německé části Euroregionu Nisa podepsali úmluvu o založení společného právního subjektu: evropského seskupení pro územní spolupráci. Představy o fungování, financování a cílech tohoto subjektu presentoval před členy Evropského parlamentu a zástupci Evropské komise předseda Euroregionu Nisa Martin Půta. Prostřednictvím společného subjektu chce Euroregion Nisa žádat v Bruselu o finanční prostředky pro podporu třístranných česko-polsko-německých projektů. Sídlo nového společného subjektu by mělo být v Liberci.

2 Poloha a základní charakteristika území

Území České republiky zahrnuté do tohoto projektu je tvořeno čtyřmi kraji: Libereckým, Královéhradeckým, Pardubickým a Olomouckým. Tyto kraje jsou zároveň partnery projektu. Tyto kraje jsou vyššími územně samosprávnými celky (územní společenství občanů, veřejnoprávní korporace), které ustanovuje ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Zároveň jsou územními jednotkami (částmi území republiky), které jsou stanoveny zákonem č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, v novelizovaném znění.

Rozloha tohoto území je 17 708 km², což se blíží čtvrtině rozlohy České republiky (22,4 %) a zároveň tvoří rozlohy 47 % území regionu ESÚS. Počet obyvatel dosáhl v roce 2010 téměř 2 154 000, což představuje pětinu z celkového počtu obyvatel České republiky (20,4 %). Z toho plyne, že hustota osídlení regionu je mírně nižší ve srovnání s územím celého státu (123 obyv./km² oproti 134 obyv./km²).

Tab. č. 4 Srovnání základních údajů za kraje v regionu k 31.12.2010

Ukazatel	Královéhradecký kraj	Liberecký kraj	Pardubický kraj	Olomoucký kraj	Česká republika
rozloha v km ²	4 759	3 163	4 519	5 267	78 865
počet obyvatel	554 803	439 942	517 164	641 681	10 532 770
hustota zalidnění (obyv. na 1 km ²)	117	139	114	122	134

Zdroj: ČSÚ

Největšími městy regionu, administrativními centry jednotlivých krajů a zároveň jejich přirozenými centry jsou Olomouc, Liberec, Hradec Králové a Pardubice, jejichž velikost se pohybuje kolem stotisícové hranice.

Tab. č. 5 Velikostní kategorie obcí v regionu mezi lety 2008 a 2010

velikost obce		do 199 obyvatel	200 - 499 obyvatel	500 - 999 obyvatel	1 000 - 4 999 obyvatel	5 000 - 19 999 obyvatel	20 000 - 49 999 obyvatel	50 000 a více obyvatel
Královéhradecký kraj	2008	117	166	86	57	19	2	1
	2009	115	168	86	57	19	2	1
	2010	110	171	87	58	19	2	1
Liberecký kraj	2008	37	57	63	43	12	2	1
	2009	35	56	66	43	12	2	1
	2010	36	56	66	42	12	2	1
Pardubický kraj	2008	109	176	88	60	16	1	1
	2009	107	175	91	61	15	1	1
	2010	109	173	90	62	15	1	1
Olomoucký kraj	2008	49	125	103	108	9	3	1
	2009	48	124	106	107	9	3	1
	2010	46	126	106	108	9	3	1
CELKEM	2008	312	524	340	268	56	8	4
	2009	305	523	349	268	55	8	4
	2010	301	526	349	270	55	8	4

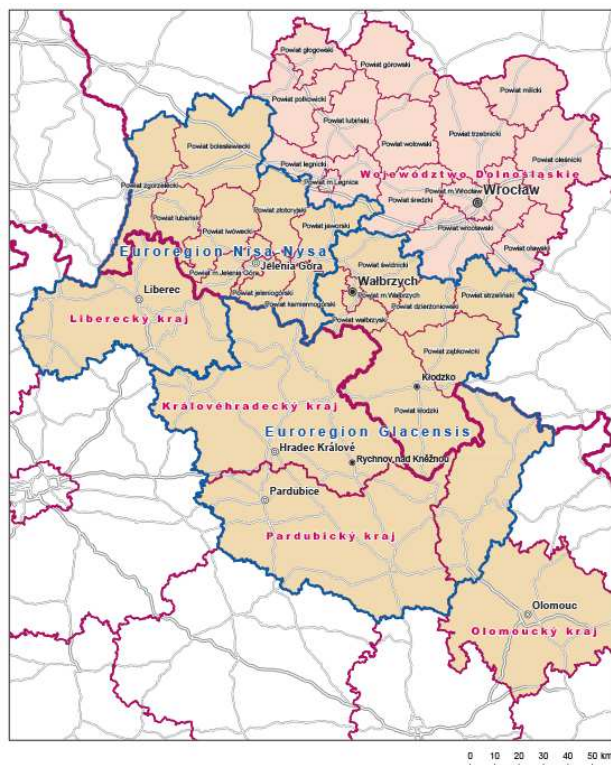
Zdroj: ČSÚ

Dalšími subjekty zahrnutými do tohoto území jsou Euroregion Nisa a Euroregion Glacensis. Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení obcí a měst. Cílem euroregionu - mezinárodního sdružení měst a obcí - je především podpora a realizace projektů odrážejících všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami. Hlavním motivem sdružených měst a obcí, které jsou zde zastoupeny svými místními představiteli veřejné správy, je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice, vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje. Spolupráce přesahující hranice napomáhá zmírňovat nevýhody, které s sebou hranice v území nesou. Překonává národní okrajové polohy pohraničních oblastí a zlepšuje životní podmínky obyvatelstva zde žijícího. Má zasahovat do všech kulturních, sociálních, hospodářských a infrastrukturních oblastí života občanů.

Euroregion Glacensis byl založen podpisem smlouvy o vytvoření česko-polského Euroregionu Glacensis 5.12.1996 v Hradci Králové. Sídlo sdružení je v Rychnově n. K., kde také působí sekretariát české části Euroregionu. Sídlem polského sdružení a tím i sekretariátu polské části Euroregionu Glacensis je Kłodzko. Euroregion leží na území tří krajů: Královéhradeckého, Pardubického a Olomouckého na straně Česka a na straně Polska zasahuje na území šesti okresů: powiaty Dzierżoniowski, Kłodzki, Strzelieski, Swidnicki, Wałbrzyski, Ząbkowicki.

Euroregion Nisa, také Euroregion Nisa - Neisse - Nysa, je první euroregion, který byl vytvořen v oblasti střední a východní Evropy. Založen byl v roce 1991 a zahrnuje území Německa, Polska a Česka. Euroregion je dobrovolným zájmovým sdružením obcí a okresů trojzemí Čech, Německa a Polska, byl založen za účelem podpory rozvoje těchto oblastí formou vzájemné, přeshraniční spolupráce. Sídlem a zároveň místem, kde působí sekretariáty sdružení, české části sdružení je Liberec, v Polsku je sídlem město Jelenia Góra a na straně Německa je sídlem Zittau.

Obrazek 1 Území Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí (ESÚS)

Zdroj: ESÚS

Protože české a moravské části území těchto dvou euroregionů kompletně spadají do území výše popsaných krajů, bude pro potřeby této analýzy za účelem popisu území upřednostněno rozdělení na kraje.

Celé zájmové území tvoří pruh táhnoucí se severozápadně jihovýchodním směrem podél hranic s Polskem. Zahrnuje tak podstatnou část česko-polských hranic. Většina česko-polského rozhraní je tvořena hraničními pohořími a vysočinami, které tak historicky tvoří přirozenou hranici mezi zeměmi. Území má výrazně protáhlý tvar, přibližná vzdušná vzdálenost západního okraje od okraje východního činí 250 km. Šířka tohoto území se pohybuje mezi 30 a 110 km. Povrch je převážně zvlňený až hornatý s výjimkou Polabské nížiny v rámci České tabule v Královéhradeckém a Pardubickém kraji a Hornomoravského úvalu v Olomouckém kraji. Nejvýznamnějšími geomorfologickými útvary jsou pohoří táhnoucí se podél severovýchodní hranice České republiky (historický regionu Sudety): Lužické hory, Jizerské hory, Krkonoše, Broumovská vrchovina, Orlické hory, Králický Sněžník, Hrubý Jeseník a Rychlebské hory. Ve vnitrozemské části jsou významnými pahorkatinnými celky ještě například Ještědský hřbet, geomorfologické útvary Českého ráje (zejm. Liberecký kraj) Železné hory, Českomoravská vrchovina, Svitavská pahorkatina (Pardubický kraj) či Dražanská vrchovina a okraj Oderských vrchů (Olomoucký kraj). Nejvyšším vrcholem celého území je Sněžka v Krkonoších (1 602 m n. m.), dalšími významnými vrcholy jsou Praděd (Hrubý Jeseník, 1 491 m n. m.), Králický Sněžník (1 423 m n. m.), Velká Deštná (Orlické hory, 1 115 m n. m.), Smrk (Jizerské hory, 1 124 m n. m.).

Největší část území je odvodňována řekou Labe, patří tedy do úmoří Severního moře. Východní část území (zejm. v Olomouckém kraji) je odvodňována řekou Moravou a následně Dunajem (Černé moře). Severní okraje území, zejména severní svahy pohraničních hor, spadají do povodí Odry, která se vlévá do Baltského moře.

2.1 Historický kontext a vzájemné vztahy

Zkoumané území je již od doby formování státních útvarů za Přemyslovců integrální součástí zemí České koruny. Z hlediska historického zemského rozdělení spadá větší část území (Liberecký kraj, Královéhradecký kraj – až na několik katastrů; a většina Pardubického kraje) do Čech. Jihovýchodní část území (většina Olomouckého kraje, malá část Pardubického kraje – Svitavsko a Moravskotřebovsko) historicky náleží k Moravě. Toto historické rozdělení nerespektovalo již krajské uspořádání z roku 1960. Severozápadní cíp Olomouckého kraje patří do historického Slezska, z něhož zbylo po slezských válkách v 18. století pod Českou korunou jen torzo. Již od středověku vedly přes toto území významné obchodní cesty, které spojovaly oblast střední Evropy s územím dnešního Polska, pobaltskými oblastmi a vzdálenějším východním územím.

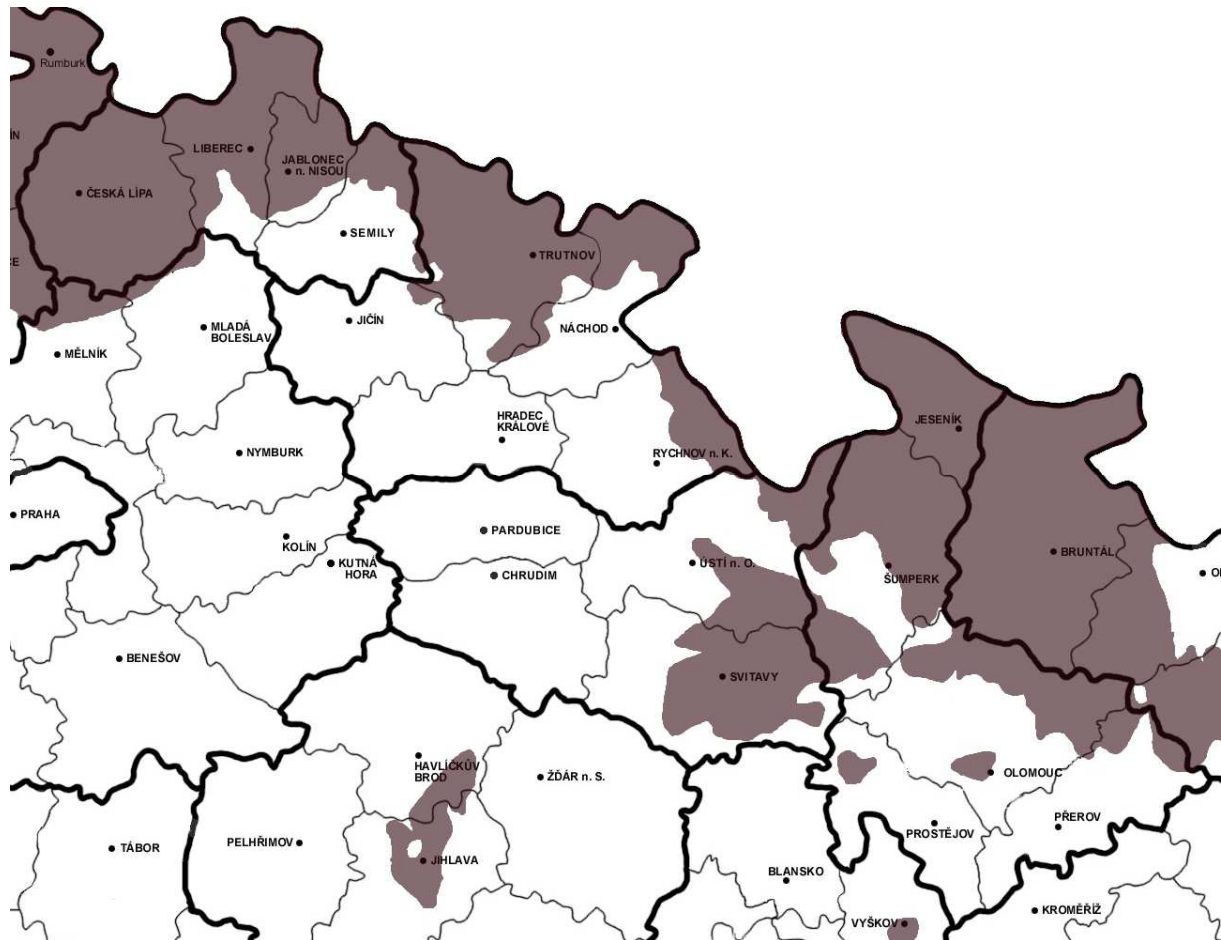
Z odlišné příslušnosti k historickým zemím dále s ohledem na roztáhlost území, fyzickogeografické a politické bariéry pramení jistá kulturní nesourodost území – je logické, že Olomoucko má těsnější vazby na přilehlé moravské regiony než na české regiony v rámci zkoumaného území a podobně.

Zásadní vliv na historický kontext zkoumaného území, a to včetně vztahů a vazeb na polské příhraničí, však měla národnostní a jazyková situace v pohraničí do roku 1945 a zároveň tehdejší situace za hranicemi, tedy v dnešním Polsku.

Celé polské Slezsko, tedy veškeré přilehlé území dnešního Polska, patřilo až do konce II. světové války k německým zemím, tedy do německého politického, jazykového a kulturního okruhu. Stejně tak velká část území na české straně byla homogenním způsobem osídlena německou menšinou. Tento stav měl původ ve středověkém osídlování pohraničních lesnatých oblastí německým obyvatelstvem

a s drobnými výkyvy (v novověku se spíše rozšiřovala německy mluvící oblast) trval po staletí. V případě dnešního Libereckého kraje se jednalo dokonce o většinu území. Jak s českým vnitrozemím, tak s německým územím probíhala v pohraničních oblastech přes některé politické a nacionální bariéry čilá kulturní a obchodní výměna.

Obrázek 2 Německé osídlení v dnešním česko-polském pohraničí před II. světovou válkou

Pozn.: Území s převahou německého obyvatelstva je vyznačeno hnědou barvou.

Zdroj: Centrum EP

Specifická situace spojená s nástupem nacismu v Německu a následně s válečnými událostmi přerušila veškerou historickou kontinuitu pohraničního území. Německy mluvící oblast byla nakrátko připojena k Třetí říši. Po porážce nacistického Německa došlo k odsunu německého obyvatelstva na obou stranách hranice. České území bylo znovu osídleno Čechy z vnitrozemí, v menší míře Čechy žijícími do té doby v zahraničí, Slováky, Romy a dalšími národnostmi. V industrializovaných oblastech (např. Liberecko) došlo téměř k plnému dosídlení, v rurálních oblastech k němu nedošlo, což má dodnes za následek značnou hospodářskou zaostalost těchto území. Shodně o celém znovuosídleném území lze říci (podobně jako v případě ostatních bývalých německých pohraničních oblastí České republiky), že je zde oproti vnitrozemí výrazně více narušena kulturní identita a pospolitost obyvatelstva, což má vliv na další složky života na daném území.

Souběžně s vysídlením německého obyvatelstva z tehdejšího Československa došlo k velkým přesunům obyvatel i na polské straně (celé Polsko bylo posunuto o stovky kilometrů na západ), což jenom zvýraznilo dopad zpřetrhání přeshraničních vazeb na tomto území. Za dob komunistického

režimu, přestože se jednalo v obou případech o země východního bloku, s ohledem na uzavřenost hranic a výše popsané souvislosti nedocházelo k žádné významnější přeshraniční spolupráci. Veškerá obchodní a kulturní výměna byla organizována na celostátních úrovních, nebyla tím pádem zacílena na specifické podmínky a potřeby řídké zalidněného pohraničí.

Teprve po roce 1989 začalo docházet k užším kontaktům mezi českou a polskou stranou, zpočátku především v rovině obchodní výměny (rozdílné ceny a dostupnost zboží apod.). Teprve v následujících letech se počaly probouzet iniciativy zaměřené i na užší spolupráci obcí a obyvatel ležících na obou stranách hranice. Vznikly společné projektové záměry zacílené zejména do oblasti infrastruktury, cestovního ruchu, ale i kulturní spolupráce. V souvislosti se vstupem obou zemí do Evropské unie se otevřel další prostor pro spolupráci. Dotační programy umožnily finanční podporu společných projektů, otevření hranic usnadnilo pohyb lidí a zboží mezi zeměmi. Potenciál přeshraniční spolupráce přesto není v tuto chvíli zdaleka využit – v budoucnu by měl být kladen důraz na další formy spolupráce a zapojení širšího okruhu cílových skupin, především z řad obyvatel příhraničních oblastí. Využití evropských fondů pro přeshraniční spolupráci podrobněji zkoumá kapitola věnovaná absorpční kapacitě.

2.2 Administrativní členění

Zájmové území se z administrativního hlediska dělí na čtyři kraje (definováno výše): Liberecký, Královéhradecký, Pardubický a Olomoucký. Z hlediska statistického členění EU se jedná v případě krajů o území NUTS 3. Vyššími celky, tedy NUTS 2, jsou Severozápad (LK, KHK, PK) a Střední Morava (OK, k němuž mimo zájmové území náleží ještě Zlínský kraj).

Nižšími celky, které v dnešní době slouží již jen statistickým a orientačním účelům (přesto jsou dosud velmi vžité), jsou okresy, kterých se na zkoumaném území nachází celkem 18.

Správními celky hierarchicky podřazenými krajům jsou správní obvody obcí s rozšířenou působností. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností (tzv. obcí III. stupně) jsou mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají oproti ostatním obecním úřadům některé oblasti působnosti navíc, a to nejen pro svůj vlastní, základní správní obvod, ale zpravidla i pro další obce v okolí. Těchto obvodů je ve zkoumaném regionu celkem 53 a na rozdíl od okresů se od sebe značně liší svojí rozlohou, počtem obyvatel i velikostí centrálních obcí.

Kromě městských úřadů obcí s rozšířenou působností, existují tzv. pověřené obecní úřady (obcí II. stupně). V některých případech jsou správní obvody jejich tzv. pověření totožné se správním obvodem jejich rozšířené působnosti, v jiných případech se správní obvod rozšířené působnosti dělí na několik správních obvodů pověřených obecních úřadů. Pověřený obecní úřad je obecní úřad, který v rámci přenesené působnosti vykonává na svém území státní správu v rozsahu přiznaném „obcím s pověřeným obecním úřadem“. Těchto obcí je v zájmovém území celkem 102.

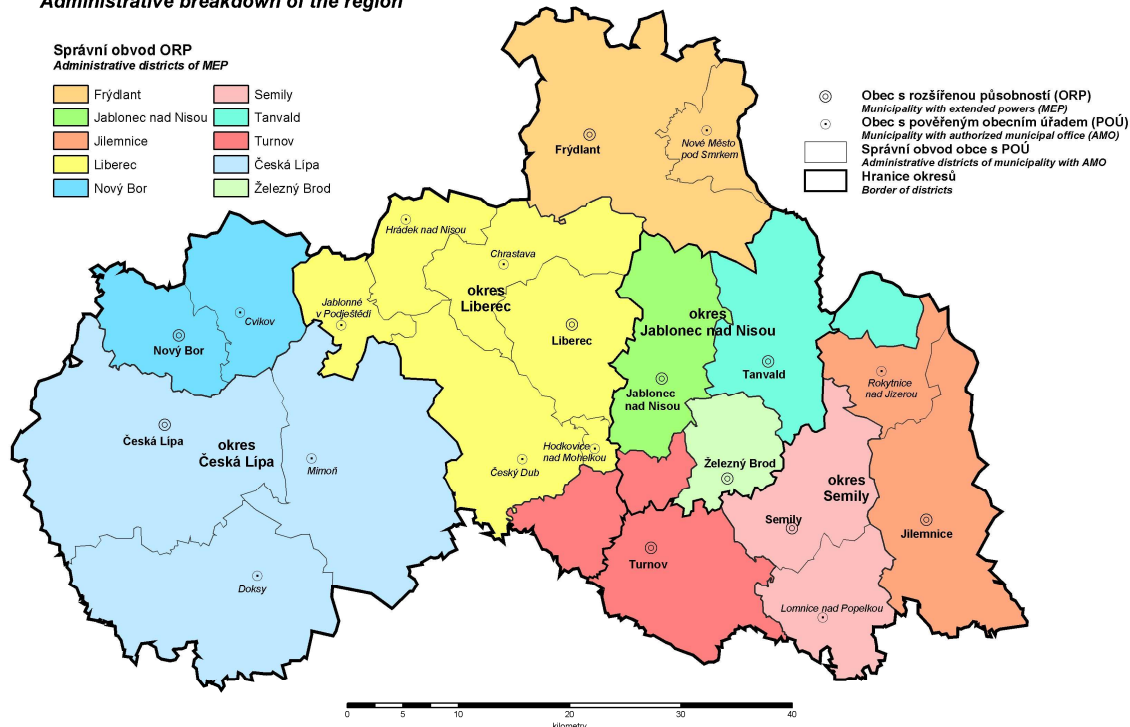
Nejnižší územněsprávní jednotkou jsou obce. Obec je veřejnoprávní korporací, tedy právnickou osobou, která je základní jednotkou veřejné správy. V tomto smyslu je projevem samosprávy a (v různé míře podle typu obce) státní správy. Obcí je na zkoumaném území celkem 1513, z nichž 101 má statut města.

Tab. č. 6 Souhrn územně správních jednotek na zkoumaném území

ukazatel	Královéhradecký kraj	Liberecký kraj	Pardubický kraj	Olomoucký kraj	CELKEM
Počet okresů	5	4	4	5	18
Počet správních obvodů obcí s rozšířenou působností	15	10	15	13	53
Počet správních obvodů obcí s pověřeným úřadem	35	21	26	20	102
Počet obcí	448	215	451	399	1 513
Z toho obcí se statutem města		36	35	30	101
ISO 3166-2	CZ-KR	CZ-LI	CZ-PA		-
CZ-NUTS	CZ052	CZ051	CZ053		-
Registrační značka vozidel	H	L	E		-

Zdroj: ČSÚ

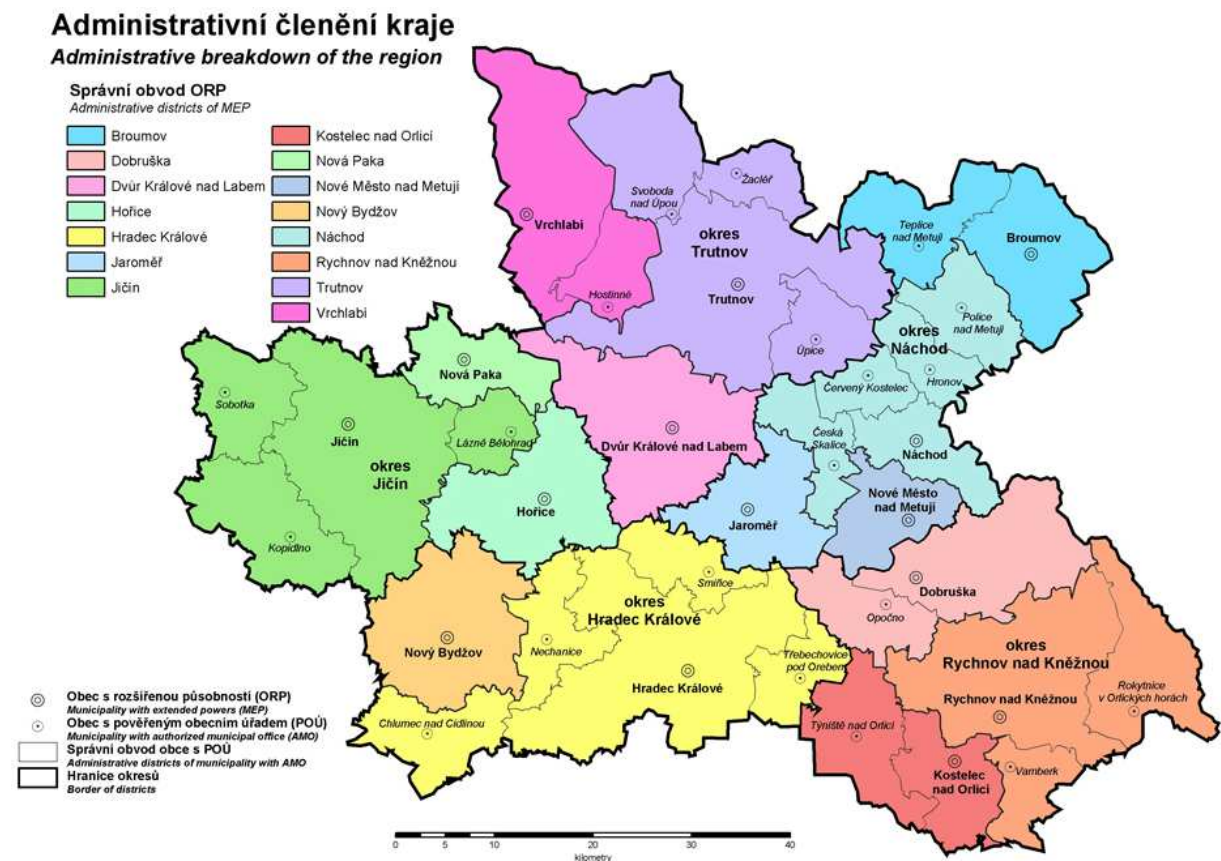
Liberecký kraj leží na samém severu Čech. Po Praze je druhým územně nejmenším krajem Česka, jeho rozloha zabírá cca 4 % území České republiky. Kraj sousedí s Královéhradeckým krajem na východě, Středočeským krajem na jihu, Ústeckým krajem na západě, německou spolkovou zemí Sasko (Sachsen) na severozápadě a Dolnoslezským vojvodstvím (Województwo dolnośląskie) v Polsku na severovýchodě.

Obrázek 3 Administrativní členění Libereckého kraje
Administrativní členění kraje
Administrative breakdown of the region

 Zdroj: ČSÚ www.czso.cz

Královéhradecký kraj leží téměř celý na severovýchodě Čech, některé pozemky v současném katastru Pece pod Sněžkou však do roku 1959 náležely Polsku a leží tudíž na historickém území Slezska. Na jihu sousedí s Pardubickým krajem, na jihozápadě se Středočeským krajem a na západě s Libereckým krajem. Na severu sousedí s polským Dolnoslezským vojvodstvím.

Obrázek 4 Administrativní členění Královéhradeckého kraje

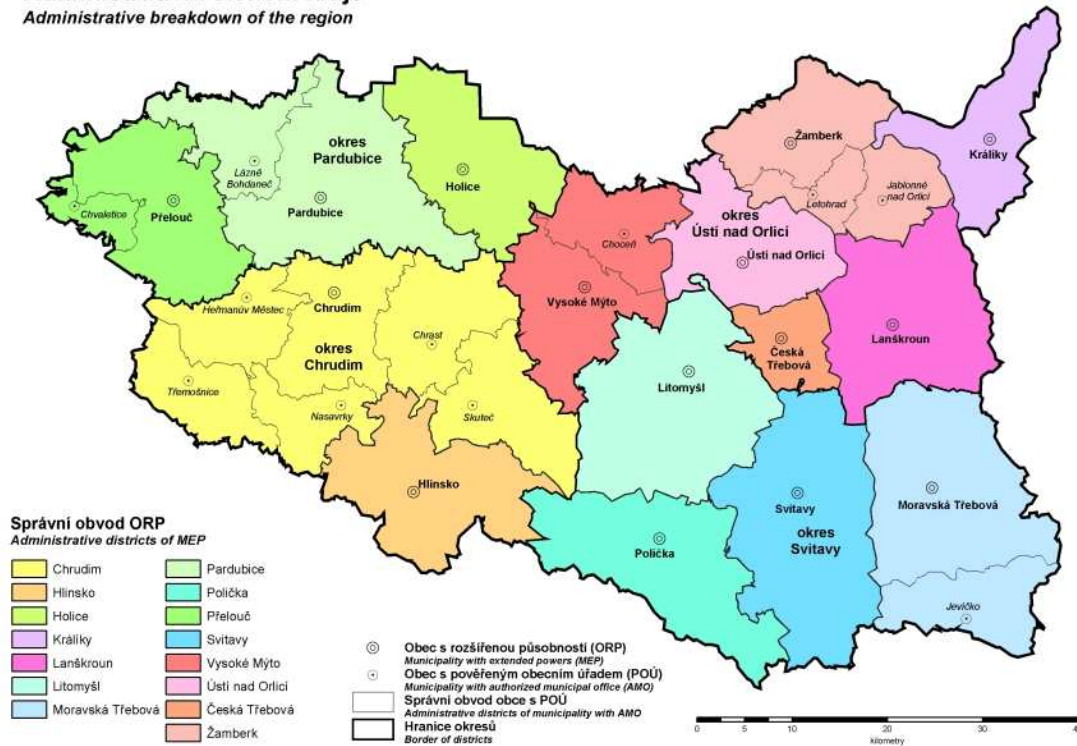

Zdroj: ČSÚ www.czso.cz

Pardubický kraj leží převážně na východě Čech a na katastrálních územích Velká Morava, Červená Voda, Šanov, Moravský Karlov, Bílá Voda, Černá Voda, Mlýnice, Mlýnický Dvůr, Cotkytle, Strážná, Tatenice, Krasíkov, Lubník, a okolím Svitav a Moravské Třebové zasahuje i na historické území Moravy. Na východě sousedí s Olomouckým krajem, na jihovýchodě s Jihomoravským krajem, na jihozápadě s krajem Vysočina, na západě se Středočeským krajem, na severozápadě s Královéhradeckým krajem a na severu s polským Dolnoslezským vojvodstvím.

Obrázek 5 Administrativní členění Pardubického kraje

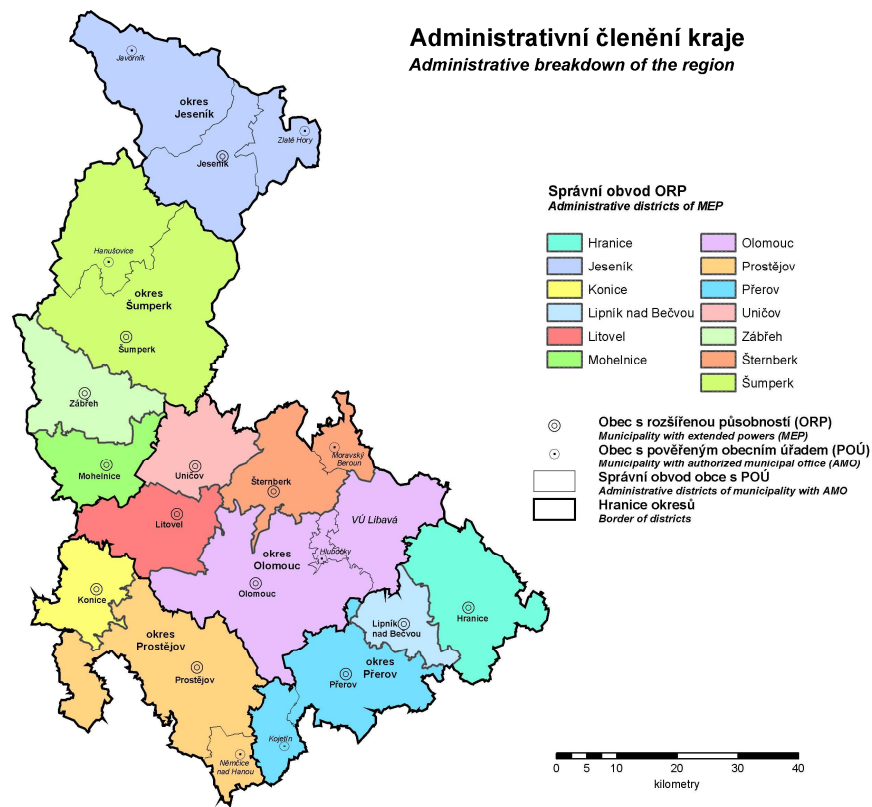
Administrativní členění kraje
Administrative breakdown of the region

Zdroj: ČSÚ www.czso.cz

Olomoucký kraj leží ve střední a severozápadní části Moravy (většina území), a také na severozápadě Českého Slezska (téměř celý okres Jeseník). Na východě sousedí s Moravskoslezským krajem, na jihovýchodě se Zlínským krajem, na jihozápadě s Jihomoravským krajem a na západě s Pardubickým krajem. Na severu hraničí s polskými vojvodstvími Dolnoslezským a Opolským.

Obrázek 6 Administrativní členění Olomouckého kraje

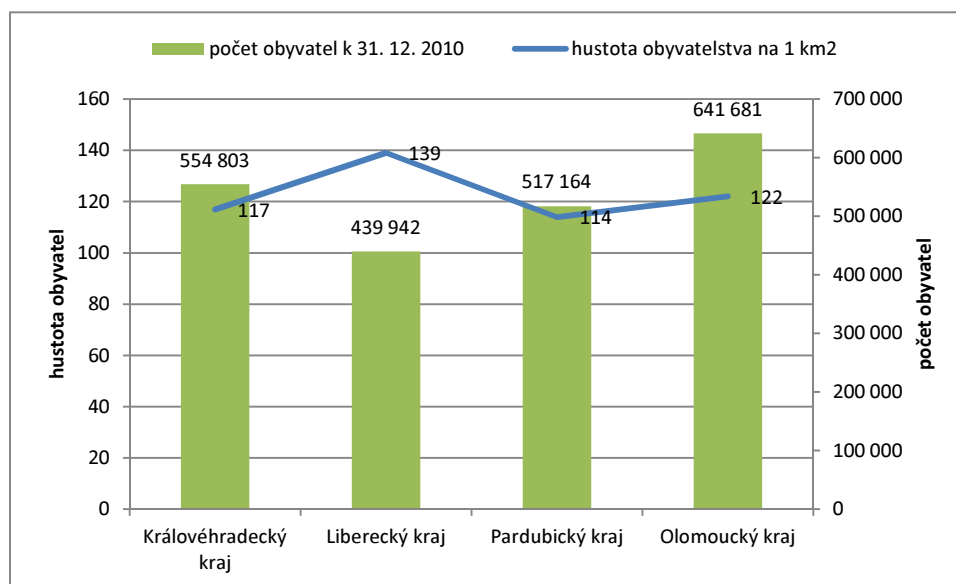
Zdroj: ČSÚ <www.czso.cz>

3 Lidské zdroje

3.1 Demografie, vzdělanost

K 31. 12. 2010 žilo na území Libereckého, Královéhradeckého, Pardubického a Olomouckého kraje celkem 2 153 590 obyvatel, což je 20,4 % z celkového počtu obyvatel ČR. Celkový počet obyvatel v tomto regionu se trvale mírně zvyšuje, např. v roce 2008 zde žilo o 4 423 obyvatel méně (počty se zvyšují ve všech sledovaných krajích vyjma Olomouckého). Nejlidnatější je Olomoucký kraj s 641 681 obyvateli v roce 2010 a nejmenší počet obyvatel má Liberecký kraj 439 027 obyvatel v roce 2010. Přepočtu na km² území je nejvyšší hustota obyvatel ale právě v Libereckém kraji a to 139 obyvatel na km², Olomoucký kraj 122 obyv. na km², Královéhradecký a Pardubický kraj 117 resp. 114 obyv. na km². Průměrná hustota obyvatel ČR je ve srovnání 134 obyvatel.

Graf č. 1 Počet a hustota obyvatel ve sledovaných krajích k 31. 12. 2010

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Celková rozloha všech 4 krajů činí 17 708 km², což je 22,4 % z rozlohy ČR. Počet obcí v regionu je stabilní, pouze v Libereckém kraji se v roce 2009 zvýšil počet o 1 obec. Celkem je v těchto krajích 1 513 obcí, což je 24,2 % z počtu obcí v ČR. Nejvyšší počet obcí je v Pardubickém (451) a Královéhradeckém kraji (448), dále v kraji Olomouckém (399) a nejméně v kraji Libereckém (215).

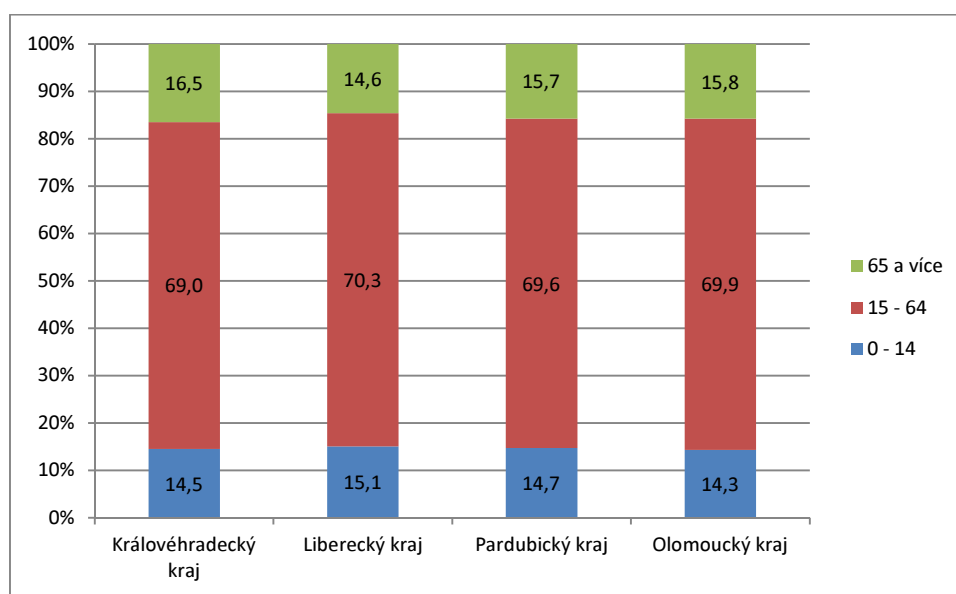
Sídelní struktura regionu je poměrně rozdrobená. V každém z krajů je pouze jedna obec s počtem obyvatel vyšším než 50 000. Jedná se o krajská města (Liberec, Hradec Králové, Pardubice a Olomouc) a jejich počet obyvatel se pohybuje v rozmezí od 90 do 100 tis. obyvatel. Jednoznačně v regionu převládá počet obcí do 500 obyvatel. Jejich podíl se v Královéhradeckém a Pardubickém kraji pohybuje přes 60%, v Olomouckém a Libereckém kraji tvoří zhruba 43 %. Počet obcí do 500 obyvatel se meziročně mírně snižuje ve všech sledovaných krajích. Pokles je v jednotkách obcí a logicky se tím zvyšuje počet obcí v obcích do 1 000 obyvatel.

Ve všech sledovaných krajích žije více žen než mužů, což odpovídá celorepublikovému stavu. Podíl mužů na celkovém počtu obyvatel je stabilní a pohybuje se v rozmezí od 48,8 % v Olomouckém kraji do 49,3 % v Pardubickém kraji.

Věková struktura obyvatel v jednotlivých krajích se mírně liší. Společnými znaky jsou mírný nárůst věkové kategorie 0 – 14 let, pokles podílu věkové kategorie 15 – 64 let. Podíl poproduktivní složky obyvatel se ve všech krajích zvyšuje. Podíly jednotlivých věkových kategorií v krajích znázorňuje následující graf.

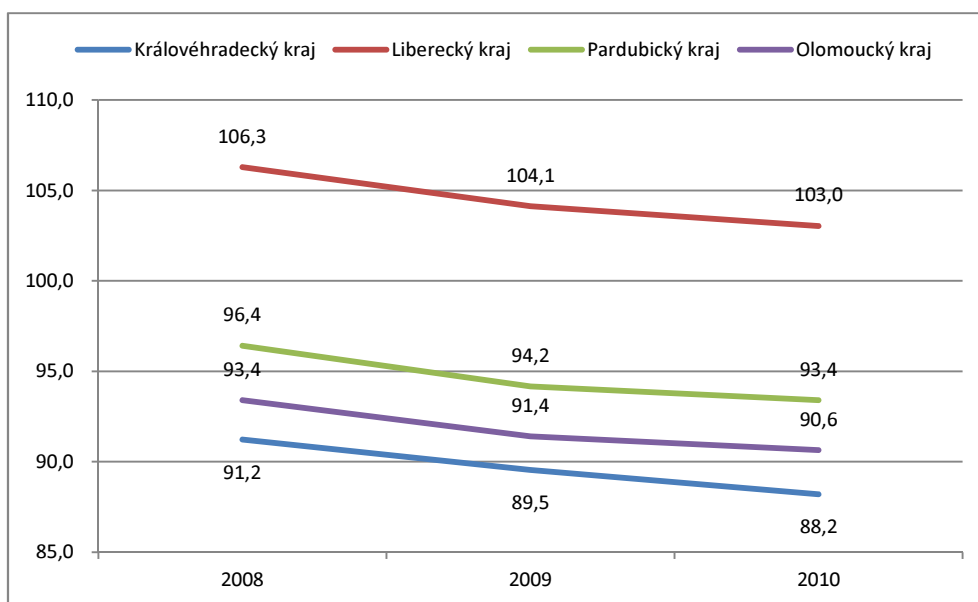
Graf č. 2 Věková struktura obyvatel ve sledovaných krajích k 31. 12. 2010

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Nejméně příznivá věková struktura obyvatel je v Královéhradeckém kraji, kde hodnota indexu stáří, což je podíl postproduktivní složky obyvatel ve věku nad 65 let ku věkové složce předproduktivní do 14 let, dosahuje nejnižších hodnot a hodnot pod 100, což znamená, že podíl obyvatel nad 65 let je vyšší než podíl obyvatel do 14 let. Pouze v Libereckém kraji je hodnota indexu v hodnotě vyšší než 100, což znamená, že mladá generace tvoří větší podíl než generace nad 65 let. Pokles indexu je ve všech krajích – viz následující graf.

Graf č. 3 Vývoj indexu stáří ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Bilance počtu obyvatel udává vývoj počtu obyvatel přirozenou a migrační měnou. Přirozená měna je hodnocena přirozeným přírůstkem jako rozdílu mezi počtem narazených a zemřelých v daném roce. Migrační měna je vyjádřena přírůstkem stěhování, tzn. rozdílem mezi počtem přistěhovaných a vystěhovaných. Celkový přírůstek shrnuje oba tyto ukazatele.

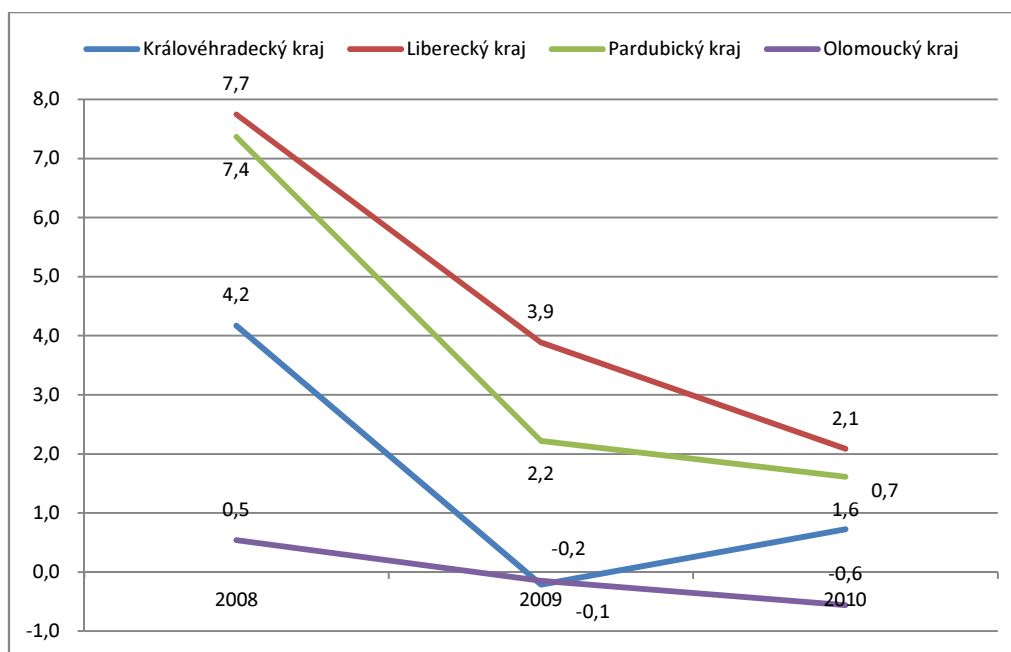
Celkový přírůstek ve sledovaných letech v krajích má až na mírné výjimky shodně klesající tendenci. Nejvýraznější je pokles obyvatel v Libereckém kraji a Pardubickém kraji. Kraj Olomoucký má bilanci relativně vyrovnanou, ale osciluje v hodnotách kolem 0.

Hodnoty přirozeného přírůstku mají rovněž klesající vývoj vyjma Libereckého kraje, kde se hodnoty ve sledovaném období de facto neměnily a přirozený přírůstek zde byl 2 promile. Výrazný úbytek přirozenou měnou je zřetelný v Olomouckém kraji.

Hodnoty migračního přírůstku jsou více rozkolísané. Ve všech krajích má klesající trend. V záporných hodnotách se pohybuje kraj Olomoucký a Královéhradecký, tzn., že počet přistěhovaných do regionu je menší než počet vystěhovaných. Ryze v kladných hodnotách se pohybuje kraj Liberecký a Pardubický, tzn., že se sem lidé více přistěhovávají.

Konkrétní relativní hodnoty bilance obyvatel přepočtené na 1000 obyvatel středního stavu znázorňuje následující tabulka.

Graf č. 4 Vývoj relativních hodnot celkového přírůstku přepočteného na 1000 obyvatel středního stavu ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Naděje dožití při narození udává počet let, které má osoba při narození naději dožít (průměr). Hodnoty tohoto ukazatele se ve všech sledovaných krajích postupně zvyšují. Nejvyšší naděje dožití je v Královéhradeckém kraji, kde přesahuje hodnotu 75 let. V dalších krajích je naděje dožití zhruba o 1 rok nižší. Nejnižší je v kraji Olomouckém, kde až v roce 2010 dosáhla hodnoty 74 let. Nejvýraznější vzestup naděje dožití je patný v Libereckém kraji, kde se hodnota za poslední tři roky zvýšila o 1,1 let.

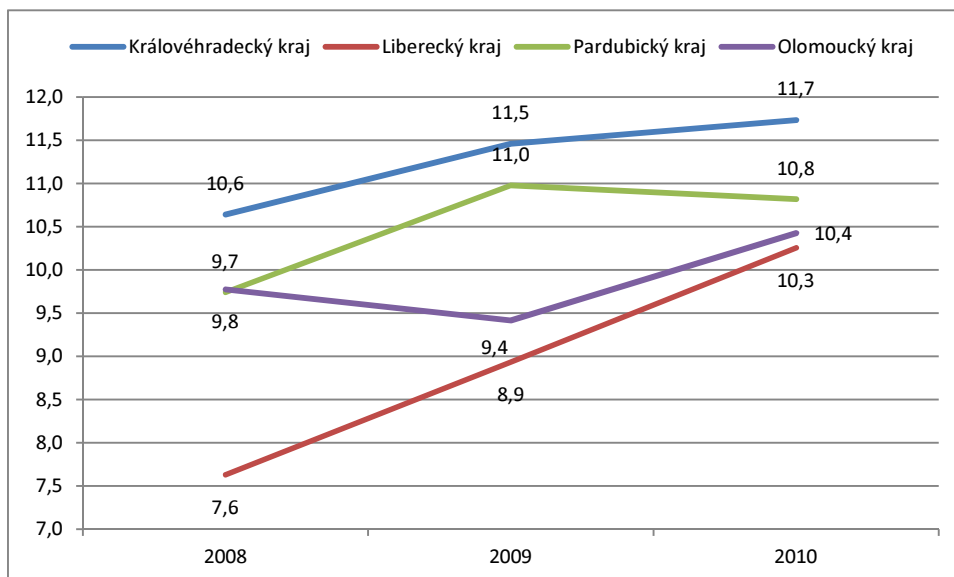
Tab. č. 7 Bilance počtu obyvatel sledovaných krajů v letech 2008 – 2010 přepočtená na 1000 obyvatel středního stavu

	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Na 1 000 obyvatel středního stavu												
živě narození	11,3	11,3	10,9	12,0	11,9	11,7	11,2	10,9	11,1	11,1	11,1	10,8
zemřelí	10,0	10,7	10,0	9,9	9,8	9,7	9,9	9,7	10,3	10,0	10,4	10,5
přirozený přírůstek	1,3	0,6	0,8	2,1	2,0	2,0	1,3	1,2	0,8	1,1	0,7	0,3
přistěhovalí	11,9	9,2	9,1	15,0	11,6	10,0	13,9	9,2	8,7	7,1	6,0	6,2
vystěhovalí	9,1	10,0	9,2	9,4	9,7	9,9	7,8	8,2	7,8	7,6	6,8	7,1
přírůstek stěhováním	2,9	-0,8	-0,1	5,6	1,8	0,1	6,1	1,0	0,8	-0,5	-0,8	-0,8
celkový přírůstek	4,2	-0,2	0,7	7,7	3,9	2,1	7,4	2,2	1,6	0,5	-0,1	-0,6
Naděje dožití při narození (roky)	75,02	75,11	75,24	73,27	73,90	74,37	74,24	74,65	74,83	73,52	73,92	74,02

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Vzdělanostní struktura obyvatelstva se ve všech sledovaných krajích v posledních letech zlepšuje. Trvale stoupá počet obyvatel s dosaženým vysokoškolským vzděláním. Nejstrmější nárůst vysokoškoláků je patrný v Libereckém kraji a to o 2,7 % za tři roky kde je ale stále celkový podíl VŠ vzdělaných nejnižší. Nejvyššího podílu VŠ dosahuje Královéhradecký kraj a to přes 11 %. Hodnoty jsou pod průměrem ČR. Naopak klesá počet obyvatel bez vzdělání a se základním vzděláním. V následující tabulce jsou uvedeny konkrétní hodnoty.

Graf č. 5 Vývoj podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva staršího 15 let ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Tab. č. 8 Počet obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010

	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (v tis. osob)	474,4	475,8	474,1	371,0	373,5	373,7	437,7	440,9	440,9	552,0	551,8	550,2
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání												
základní a bez vzdělání	85,3	78,5	71,2	79,0	70,2	63,8	76,1	74,3	70,4	108,8	99,2	103,6
střední bez maturity	178,5	184,9	182,1	149,8	156,4	150,0	181,7	178,6	174,7	212,6	213,7	206,2
střední s maturitou	160,2	157,7	165,2	113,9	112,5	121,1	137,2	139,6	148,2	176,5	186,8	183,0
vysokoškolské	50,5	54,5	55,6	28,3	33,4	38,3	42,6	48,4	47,7	54,0	51,9	57,4

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

3.2 Trh práce

Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity se v čase rovněž mění. Podíl ekonomicky aktivní populace starší 15 let ani v jedno z krajů nedosahuje 50 %. Nejvyšší je v Královéhradeckém kraji, kde se ve sledovaném období snižuje od 49,8 % v roce 2008 na 49,1 % v roce 2010. Pouze v Libereckém kraji má podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva narůstající tendenci. Podíl se zde zvýšil ze 48,1 % v roce 2008 na 49,3 % v roce 2010. V ostatních krajích se podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva snižuje.

Z ekonomicky neaktivního obyvatelstva tvoří největší část důchodci. Podíl důchodců na ekonomicky neaktivním obyvatelstvu se pohybuje v rozmezí cca 42 – 46 %. Nejvyšší podíl důchodců je v Pardubickém kraji (45,7 – 46,7 %). Počet důchodců má ve všech sledovaných krajích, vyjma Libereckého, jednoznačně vzrůstající tendenci. Viz následující tabulka.

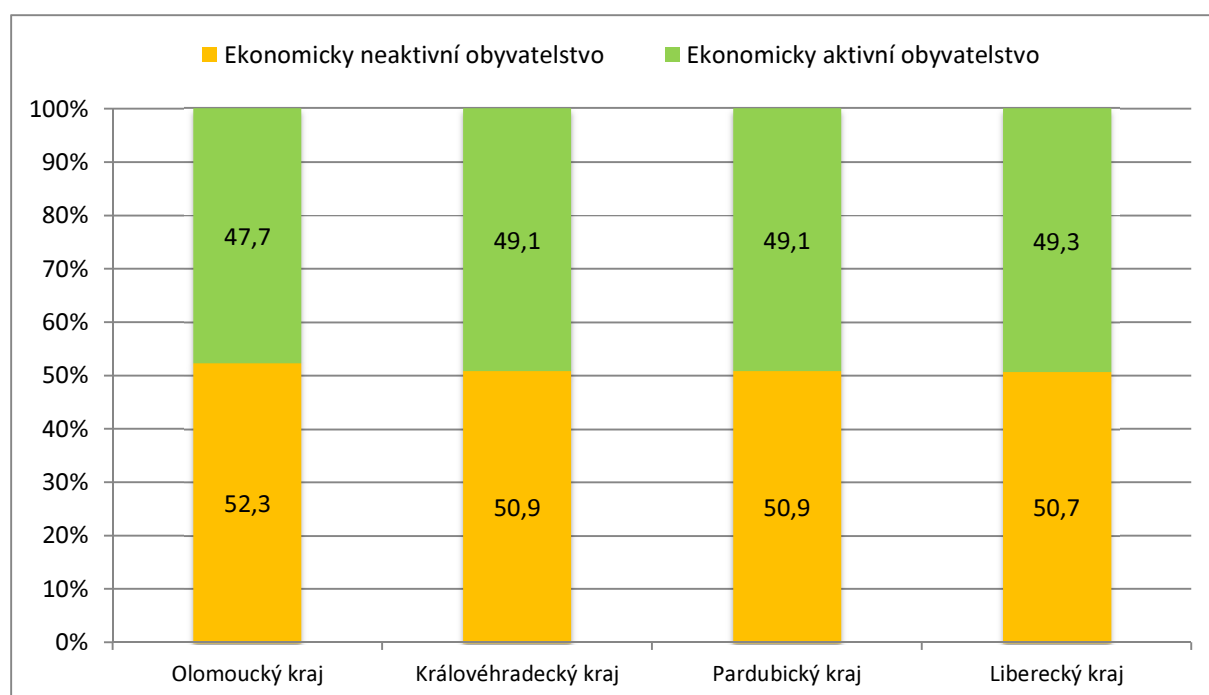
Tab. č. 9 Počet obyvatel podle ekonomické aktivity ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010

	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Obyvatelstvo celkem (v tis. osob)	553,8	555,4	554,4	435,6	438,5	439,6	512,9	516,2	516,5	643,1	642,5	641,5
V tom: ekonomicky aktivní populace 15 a více let (pracovní síla)	275,9	276,0	272,5	209,5	214,0	216,6	254,3	254,9	253,4	314,5	316,6	306,2
ekonomicky neaktivní	277,8	279,4	281,9	226,1	224,5	223,0	258,6	261,2	263,1	328,6	325,9	335,3
v tom: důchodci	120,2	125,6	125,7	96,6	97,4	94,8	118,1	119,4	122,8	140,6	147,2	147,0
studenti	53,5	49,9	48,5	36,7	35,6	36,7	45,6	47,5	45,3	60,4	57,2	60,6
děti do 14 let	79,4	79,6	80,3	64,6	65,0	65,9	75,3	75,2	75,5	91,1	90,7	91,3
ostatní	24,7	24,4	27,5	28,2	26,5	25,5	19,6	19,0	19,5	36,4	30,7	36,3
V tom ženy: ekonomicky aktivní populace 15 a více let (pracovní síla)	123,6	121,0	119,3	88,9	91,3	91,6	110,1	111,1	108,9	136,5	137,3	132,9

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

V roce 2010 se podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva ve všech čtyřech krajích příliš nelišil. Nižší podíl zaznamenal pouze Olomoucký kraj. Podíl na úrovni ČR tvořil 50,1 %. Po sledované období se region pohyboval mírně pod hodnotami ČR.

Graf č. 6 Ekonomická aktivita obyvatel (2010)

Zdroj: ČSÚ

3.2.1 Zaměstnanost

Zaměstnanost v primárním sektoru je v Královéhradeckém, Pardubickém a Olomouckém kraji na podobné úrovni - mezi 10 a 15 % - na rozdíl od Libereckého kraje, kde byly ve sledovaném období hodnoty poloviční. Nejvýznamnější podíl ve všech čtyřech krajích vykazuje zpracovatelský průmysl - od 29,3 % v Olomouckém, přes 30,4 % v Královéhradeckém, 32,1 % v Pardubickém, až po 33,7 % v Libereckém kraji. Hodnota pro ČR jako celek byla ve sledovaném období 25,3%. Všechny čtyři kraje měly v uvedeném období jako druhý a třetí nejsilněji zastoupený sektor stavebnictví a velkoobchod/maloobchod včetně oprav motorových vozidel.

Tab. č. 10 Oborová struktura zaměstnanosti dle hospodářských odvětví

	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Zaměstnaní celkem (v tis. osob)	265,1	254,7	253,8	199,7	197,3	201,5	245,1	238,5	235,0	296,0	292,4	278,5
A Zemědělství, lesnictví, rybářství	10,0	10,3	8,8	5,0	3,7	4,1	11,2	11,3	10,3	11,1	15,6	13,7
B Těžba a dobývání	1,3	1,1	.	1,8	1,6	1,2	0,7	0,6	0,5	1,6	1,7	0,8
C Zpracovatelský průmysl	93,4	74,5	77,0	78,5	68,3	67,8	83,5	78,4	75,3	89,0	77,8	81,6
D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	1,9	1,4	1,4	1,8	2,8	2,2	2,7	3,2	2,1	2,3	1,4	2,1
E Zásob. vodou, činnosti souvis. s odpady	2,7	4,4	3,1	2,5	2,2	2,8	2,7	4,3	4,4	4,5	3,6	2,5

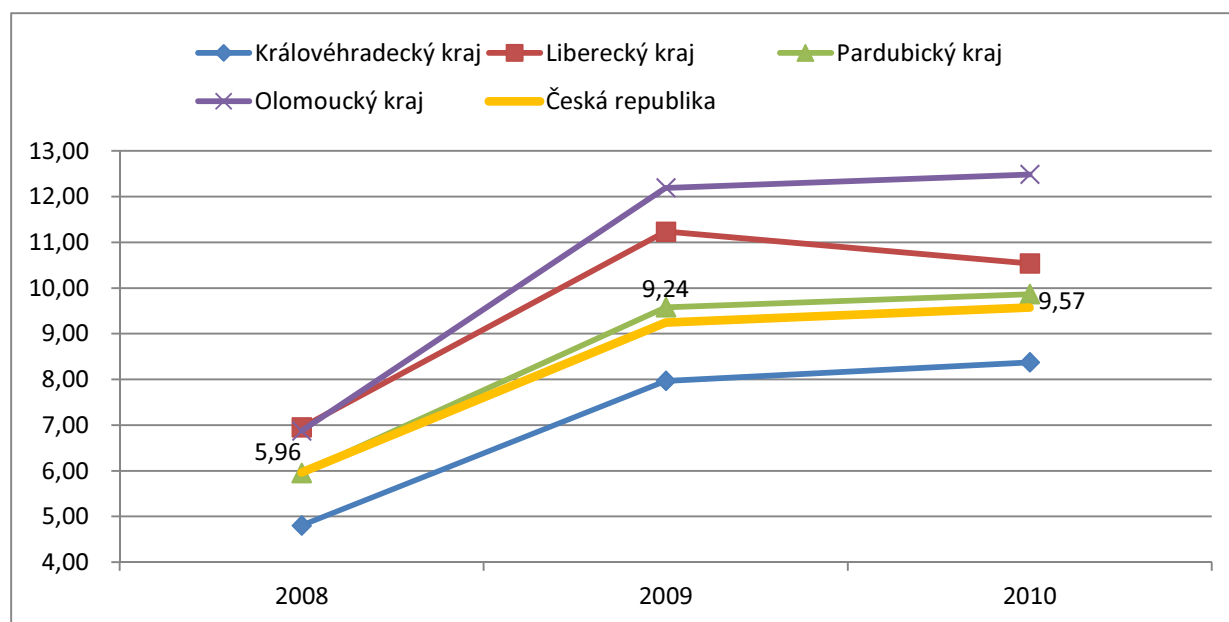
F Stavebnictví	21,5	25,5	22,4	19,0	20,9	22,2	23,1	22,3	23,2	30,2	33,2	28,7
G Velkoobchod a maloob., opr. mot. vozidel	30,6	30,0	31,3	20,8	23,6	21,6	28,9	27,0	28,2	36,8	38,4	31,6
H Doprava a skladování	13,9	15,2	14,8	11,5	12,0	10,0	14,9	16,0	14,7	20,4	24,4	16,0
I Ubytování, stravování a pohostinství	6,7	9,2	9,9	6,0	7,7	7,2	7,7	6,4	6,1	8,1	8,8	9,9
J Informační a komunikační činnosti	4,0	4,0	4,5	2,2	1,0	2,7	4,5	4,2	3,7	4,0	3,3	3,7
K Peněžnictví a pojišťovnictví	5,9	6,0	4,5	3,4	4,0	2,6	5,3	4,4	5,6	4,2	5,1	5,1
L Činnosti v oblasti nemovitostí	1,5	1,3	1,4	1,6	1,7	1,2	1,0	1,1	0,8	1,0	0,9	1,4
M Profesní, vědecké a technické činnosti	7,9	8,4	8,8	4,0	4,0	5,0	7,3	8,5	7,2	7,5	7,6	8,8
N Administrativní a podpůrné činnosti	4,5	4,5	3,1	4,0	3,8	3,2	3,9	3,1	2,9	7,6	5,6	5,4
O Veřej. správa a obrana, pov. soc. zabezp.	16,8	13,8	16,5	10,2	9,2	13,3	12,1	12,2	13,7	19,9	18,4	21,1
P Vzdělávání	16,2	18,3	18,1	9,6	10,2	13,1	13,3	14,7	14,8	17,5	17,5	16,6
Q Zdravotní a sociální péče	17,5	20,1	19,1	12,2	12,7	13,6	16,1	15,0	15,1	21,3	20,0	19,9
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	3,9	2,9	3,8	3,5	4,1	4,1	2,6	2,7	1,9	3,6	3,3	3,3
S Ostatní činnosti	4,9	3,5	3,6	2,4	3,5	3,1	3,6	3,0	3,1	5,2	5,6	5,3

Zdroj: ČSÚ, zeleně vyznačeny tři nejvyšší hodnoty

3.2.2 Nezaměstnanost

Míra registrované nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných registrovaných úřady práce na disponibilní pracovní síle a vychází na rozdíl od ukazatele obecné nezaměstnanosti, z evidence úřadu práce. V důsledku hospodářské krize došlo v celém regionu mezi roky 2008 a 2009 ke znatelnému nárůstu míry nezaměstnanosti. Avšak pouze v Královéhradeckém kraji se hodnoty registrované nezaměstnanosti pohybovaly pod průměrem ČR. Mezi lety 2009 a 2010 došlo v Olomouckém a Pardubickém kraji opět k mírnému růstu ukazatele (vyššímu než průměrný růst za ČR), v Libereckém kraji hodnota ukazatele poklesla, ovšem stále s hodnotami nad úrovní průměru ČR, Královéhradecký kraj zaznamenal mírný nárůst, i tak však zůstával pod průměrem ČR.

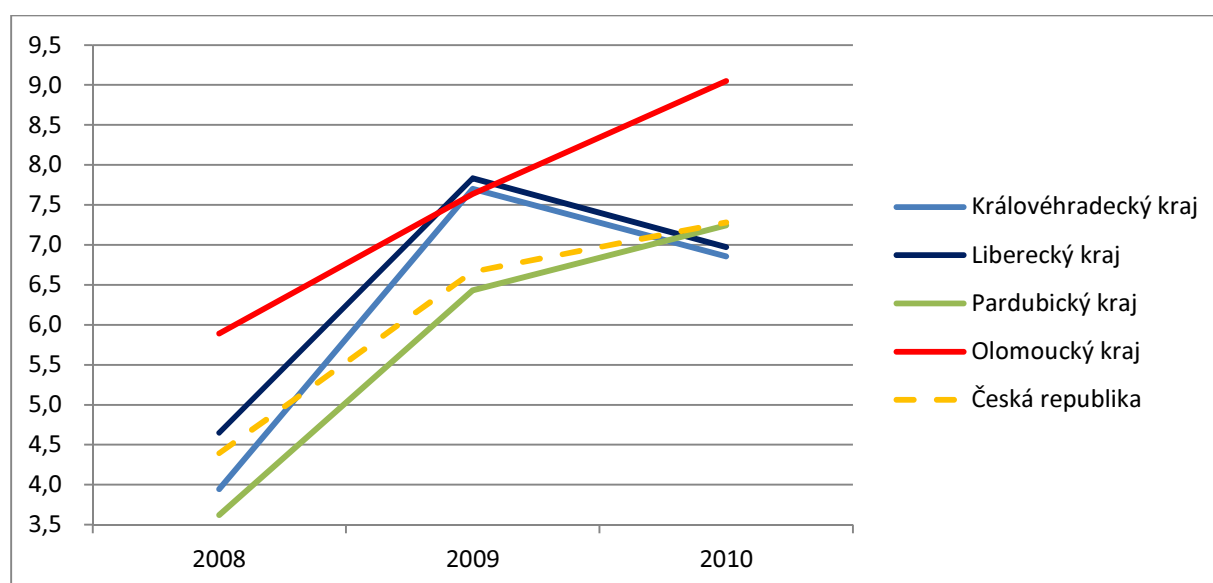
Graf č. 7 Míra registrované nezaměstnanosti v % (2008-2010)

Zdroj: ČSÚ

Obecná míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO). Podobným vývojem prošel ve sledovaném období i tento ukazatel. V období 2008 – 2009 došlo k růstu nezaměstnanosti nad úroveň průměru ČR ve všech sledovaných krajích kromě Pardubického. Mezi roky 2009 – 2010 vzrostla nezaměstnanost v Pardubickém kraji na úroveň průměru ČR, v Olomouckém vzrostla o téměř 2 procentní body nad úroveň průměru ČR a naopak v krajích Královéhradeckém a Libereckém klesla pod úroveň ČR.

Graf č. 8 Obecná míra nezaměstnanosti v %

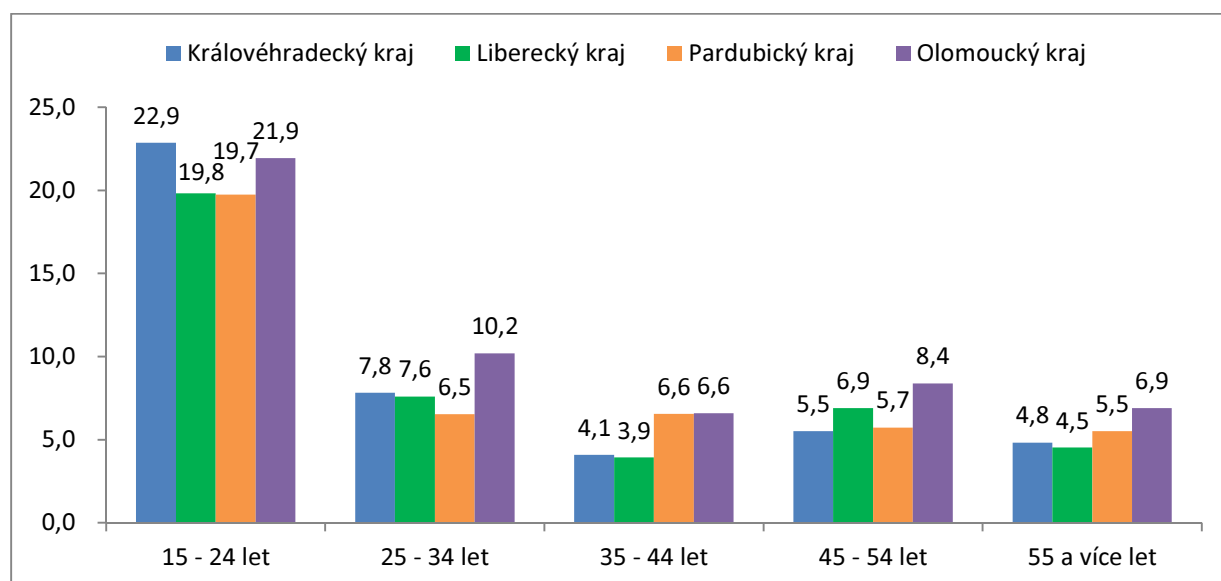

Zdroj: ČSÚ

V roce 2010 se v celém regionu na obecné míře nezaměstnanosti nejvíce podílela věková skupina 15 – 24 let. Hodnoty za celý region a sledované období se pohybovaly pod průměrem ČR. Nejvyšší podíl nezaměstnaných v této skupině měl Královéhradecký kraj (22,9 %) a Olomoucký kraj (21,9 %).

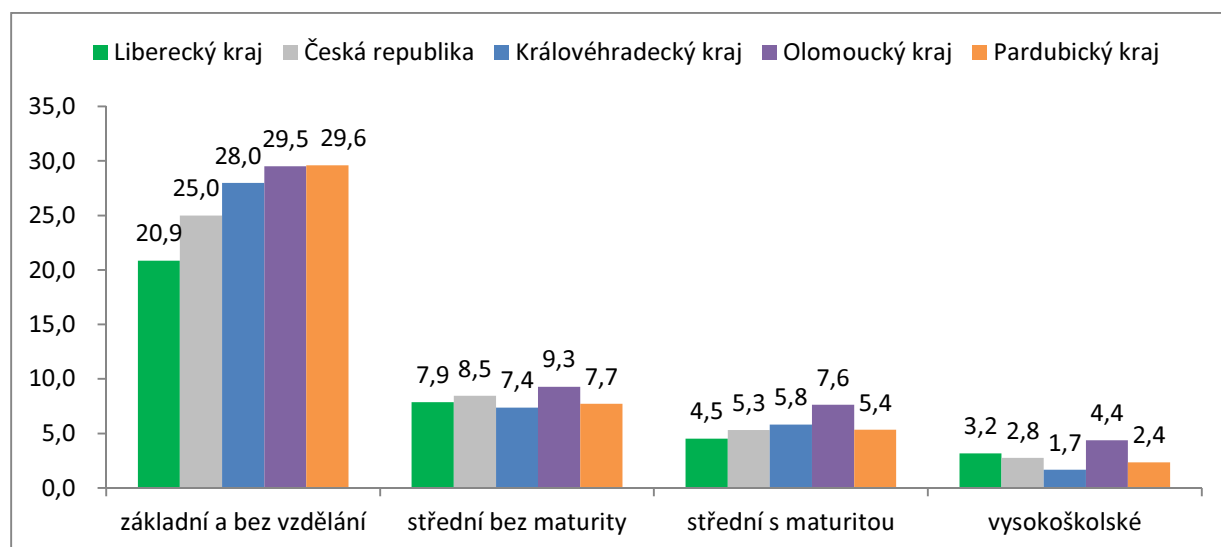
Graf č. 9 Struktura nezaměstnanosti v krajích dle věkových skupin v % (2010)

Zdroj: ČSÚ

Nejvyšší nezaměstnanost vykazuje v celém regionu skupina se základním vzděláním a bez vzdělání, kde v roce 2010 všechny kraje mimo Libereckého dosahovaly vyšších hodnot než je průměr ČR. V segmentu střední vzdělání bez maturity byla ve všech krajích kromě Olomouckého nezaměstnanost nižší než průměr v ČR. Ve skupině středoškolsky vzdělaných s maturitou měl v roce 2010 pouze kraj Liberecký hodnoty nižší než průměr ČR. Nezaměstnanost vysokoškoláků se ve sledovaném období pohybovala od 1,7 do 4,4 %, přičemž v roce 2010 se kraje Královéhradecký a Pardubický pohybovaly pod úrovní ČR.

Graf č. 10 Struktura nezaměstnanosti v krajích dle dosaženého vzdělání v % (2010)

Zdroj: ČSÚ

4 Ekonomika, výzkum, vývoj a inovace

4.1 Hrubý domácí produkt, čistý disponibilní důchod domácností

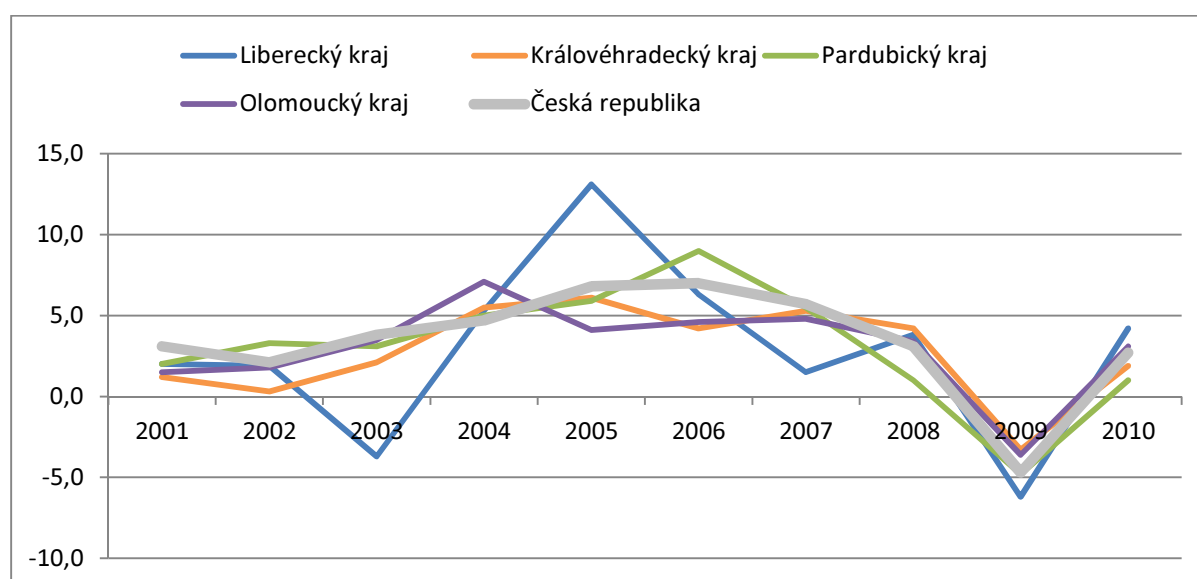
Meziroční vývoj HDP ve stálých cenách kopíroval (kromě Libereckého kraje) vývoj HDP ČR. Ekonomická krize se projevila v poklesu republikového HDP v roce 2009, kdy propad v Libereckém a Pardubickém kraji přesáhl celkový pokles ČR (-4,7 %). V roce 2010 došlo k mírnému oživení, kdy Liberecký a Olomoucký kraj vykázaly růst vyšší než ČR (+2,7 %).

Tab. č. 11 Meziroční vývoj HDP ve stálých cenách v krajích v %

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hlavní město Praha	6,0	1,0	4,7	5,5	6,3	5,9	9,1	3,2	-5,7	3,4
Středočeský kraj	3,1	5,4	3,4	6,5	6,5	14,2	7,9	7,7	-6,8	5,5
Jihočeský kraj	0,7	1,9	3,6	4,9	8,4	5,6	0,7	-0,7	-2,8	2,0
Plzeňský kraj	3,4	1,8	6,0	8,3	5,5	7,8	2,1	-3,6	-3,0	1,5
Karlovarský kraj	-1,0	3,5	1,9	0,1	3,3	1,5	3,2	-2,6	-2,6	-0,9
Ústecký kraj	-0,2	3,0	7,0	1,6	5,6	7,4	3,5	1,8	-0,2	1,3
Liberecký kraj	2,0	1,9	-3,7	5,3	13,1	6,3	1,5	3,8	-6,2	4,2
Královéhradecký kraj	1,2	0,3	2,1	5,5	6,1	4,2	5,3	4,2	-3,3	1,9
Pardubický kraj	2,0	3,3	3,1	5,0	5,9	9,0	5,5	1,0	-4,8	1,0
Kraj Vysočina	5,8	2,0	3,4	2,9	9,0	6,9	4,5	0,3	-2,6	2,4
Jihomoravský kraj	3,1	1,7	4,0	4,0	5,9	6,8	6,2	5,1	-4,2	1,9
Olomoucký kraj	1,5	1,8	3,5	7,1	4,1	4,6	4,8	3,4	-3,6	3,1
Zlínský kraj	3,1	2,0	4,1	1,9	8,9	9,2	5,9	9,4	-3,0	1,8
Moravskoslezský kraj	2,6	2,2	2,9	3,5	8,2	4,9	4,1	1,5	-7,6	2,9
Česká republika	3,1	2,1	3,8	4,7	6,8	7	5,7	3,1	-4,7	2,7
Česká republika bez Prahy	2,3	2,5	3,5	4,5	6,9	7,4	4,7	3,1	-4,3	2,5

Zdroj dat: ČSÚ

Graf č. 11 Meziroční vývoj HDP ve stálých cenách v krajích v %

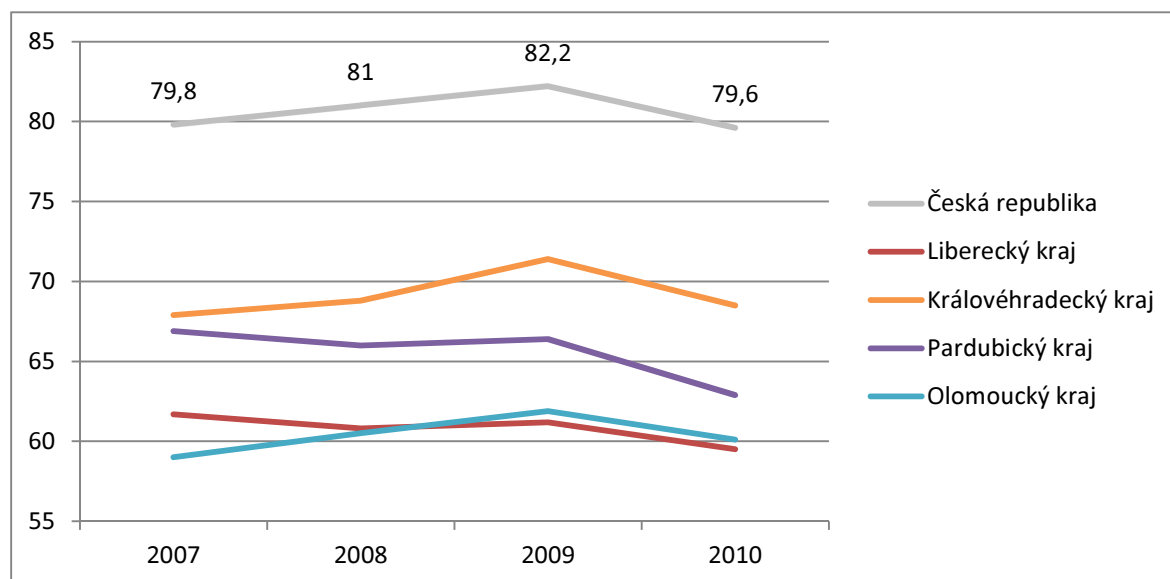
Zdroj dat: ČSÚ

Ukazatel HDP/obyvatel v paritě kupní síly (PPS) odráží úroveň blahobytu daného území a používá se pro vymezení výše podpory ze Strukturálních fondů Evropské unie (celý region tedy během sledovaného období spadal do Cíle 1 kohezní politiky EU). Použití PPS jako jednotky umělé společné měn vylučuje rozdíly v cenové úrovni mezi zeměmi a umožňuje mezinárodní srovnání. Všechny kraje regionu se ve sledovaném období pohybovaly pod úrovní ČR. Do roku 2009 vykazoval region rostoucí konvergenci k EU-27, ale v roce 2010 nastal pokles. Nejvyšších hodnot za sledované období dosahoval Královéhradecký kraj (68,5 % za rok 2010) a nejnižších Liberecký kraj (59,5 %).

Tab. č. 12 Regionální HDP na 1 obyvatele, PPS, EU27 = 100

Území	2007	2008	2009	2010
Česká republika	79,8	81	82,2	79,6
Česká republika bez Prahy	67,9	68,5	69,7	67,1
Hlavní město Praha	170,9	175,1	175,5	172,3
Středočeský kraj	74,4	74,9	73,6	71,6
Jihočeský kraj	69,1	67,7	70,7	68
Plzeňský kraj	73,9	69,2	71,3	68
Karlovarský kraj	59,1	58	60,8	57,6
Ústecký kraj	64,3	64,9	69	66,4
Liberecký kraj	61,7	60,8	61,2	59,5
Královéhradecký kraj	67,9	68,8	71,4	68,5
Pardubický kraj	66,9	66	66,4	62,9
Kraj Vysočina	67	65	67,6	64,9
Jihomoravský kraj	73,1	76,3	77,7	74,5
Olomoucký kraj	59	60,5	61,9	60,1
Zlínský kraj	64,9	68,8	70,6	66,8
Moravskoslezský kraj	66,9	69,1	67,6	65,9

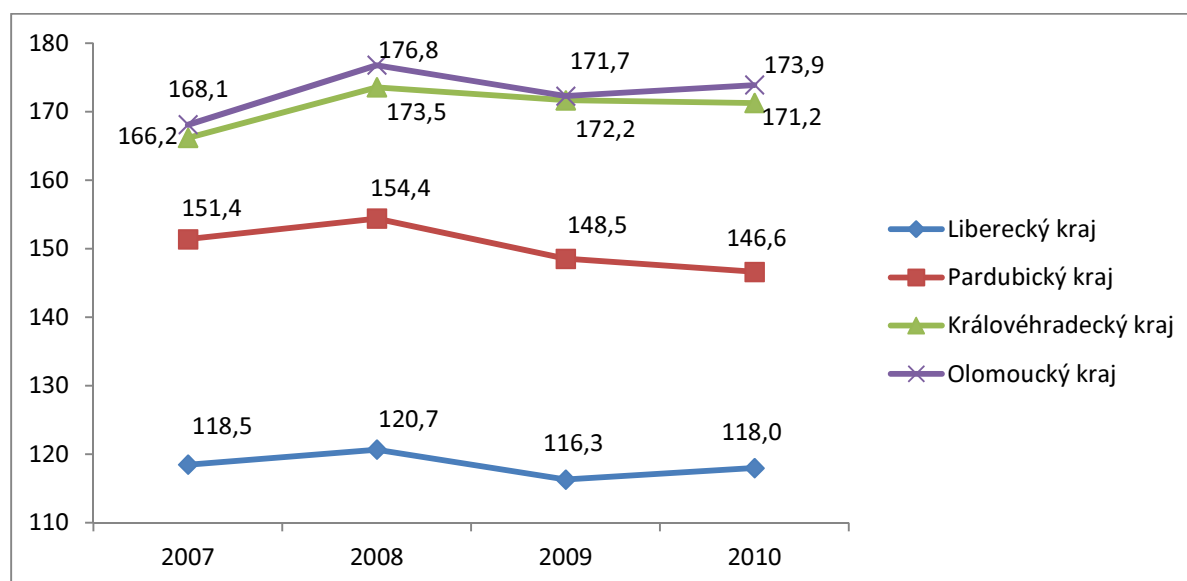
Graf č. 12 Regionální HDP na 1 obyvatele, PPS, EU27 = 100

Zdroj dat: ČSÚ

V absolutních hodnotách HDP, jež odrážejí výkon regionálních ekonomik, dosahoval ve sledovaném období nejnižších hodnot Liberecký kraj a nejvyšších Olomoucký kraj. V celém regionu došlo v roce 2008 k růstu a v roce 2009 naopak k poklesu hodnot ukazatele.

Graf č. 13 Regionální hrubý domácí produkt v běžných cenách, v mld. Kč

Zdroj dat: ČSÚ

Ukazatel čistého disponibilního důchodu domácností (ČDDD) na 1 obyvatele vypovídá o úrovni materiálního bohatství domácností trvale bydlících v jednotlivých regionech, čímž vyjadřuje částku, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných i nehmotných aktiv. Všechny kraje regionu dosahovaly ve sledovaném období 90 – 98 % úrovně hodnot průměru ČR. Nejvyšší důchod vykázal Královéhradecký kraj (až 97,6 %) a nejnižších Olomoucký kraj (90,18 %).

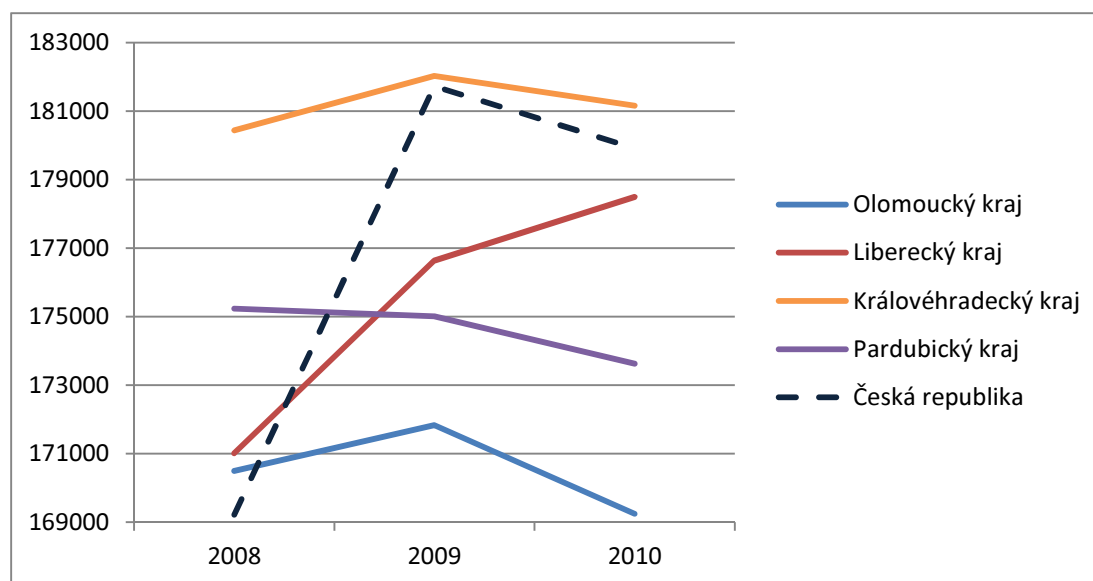
Tab. č. 13 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (průměr ČR = 100)

Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
97,6	97,4	96,5	92,5	94,5	95,1	94,7	93,7	92,5	92,18	91,97	90,18

Zdroj dat: ČSÚ

Z hodnot ČDDD v absolutním vyjádření lze v kontextu vývoje ukazatele za celou ČR usuzovat na akumulaci čistého důchodu domácností během krizového roku 2009. Královéhradecký kraj se na rozdíl od ostatních krajů pohyboval během celého sledovaného období nad hodnotami průměru ČR.

Graf č. 14 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v KČ (2008-2010)

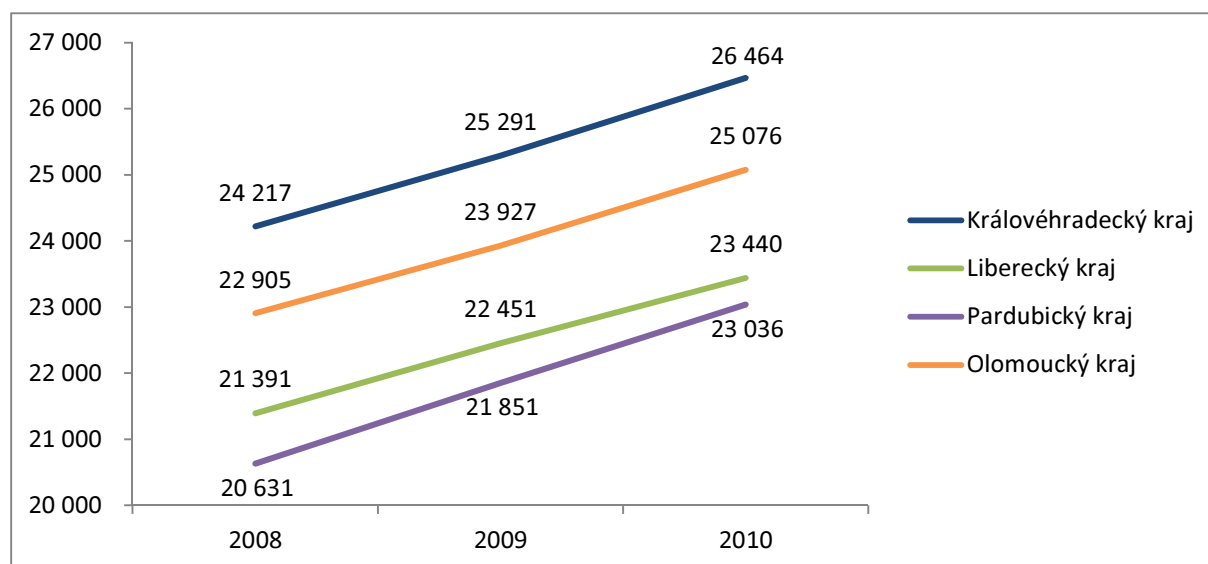

Zdroj dat: ČSÚ

4.2 Struktura ekonomické základny

Počet právnických osob ve sledovaném období ve všech krajích regionu rostl. Nejvyššího počtu dosáhl Královéhradecký kraj a nejnižšího Pardubický kraj.

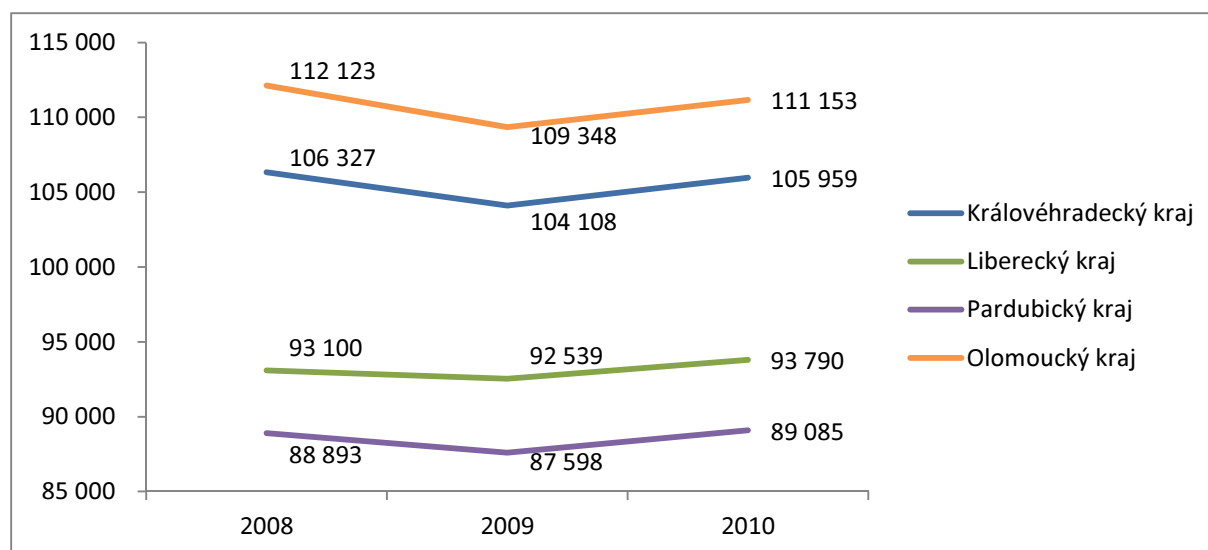
Graf č. 15 Počet registrovaných právnických osob (2008-2010)

Zdroj dat: ČSÚ

Počet fyzických osob podnikatelů v roce 2009 v celém regionu klesl, průměrně nejvyššího počtu za sledované období dosáhly Olomoucký a Královéhradecký kraj, v odstupu o cca 10 tis. osob od Pardubického a Libereckého kraje.

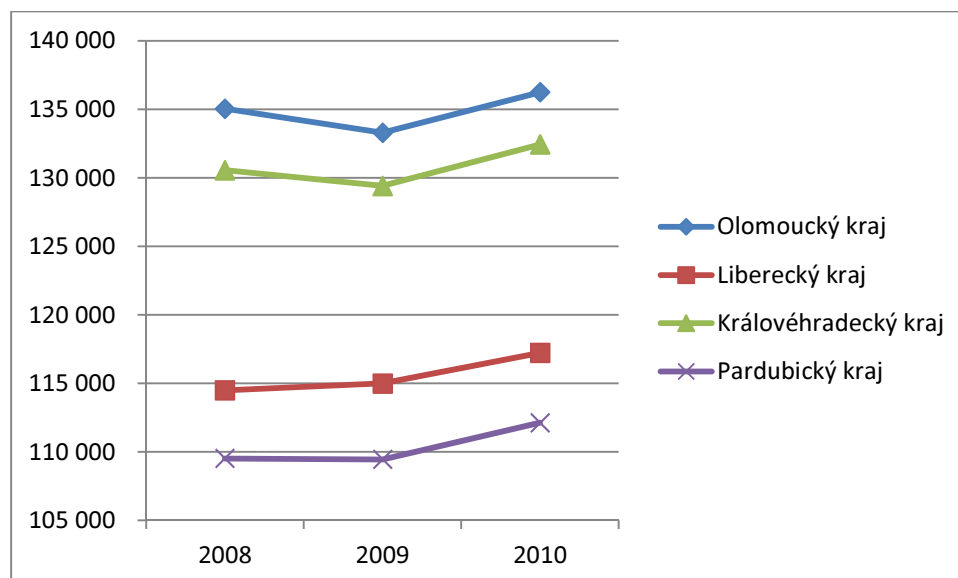
Graf č. 16 Počet registrovaných fyzických osob podnikatelů (2008-2010)

Zdroj dat: ČSÚ

Celkový počet registrovaných subjektů se mezi kraji regionu liší. Nejvyšší byl nejvyšší v Olomouckém kraji, následuje Královéhradecký kraj, v odstupu o cca 15 tis. subjektů od Libereckého a Pardubického kraje.

Graf č. 17 Počet registrovaných ekonomických subjektů

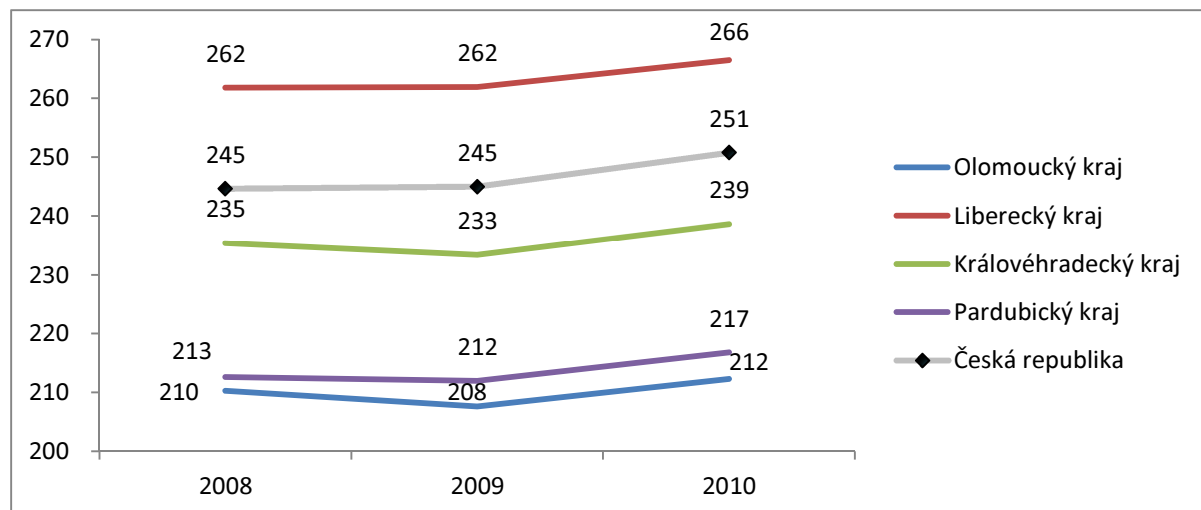

Zdroj dat: ČSÚ

Při přepočtu počtu registrovaných ekonomických subjektů na 1000 obyvatel se ve sledovaném období nacházel nad úroveň ČR pouze Liberecký kraj.

Graf č. 18 Počet registrovaných subjektů na 1000 obyvatel (2008-2010)

Zdroj dat: ČSÚ

Struktura ekonomické základny byla ve všech sledovaných krajích obdobná. V roce 2010 se celý region pohyboval nad hodnotami ČR v odvětví průmyslu (B-E), stavebnictví (F) a kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R). V následující tabulce jsou zeleně vyznačeny hodnoty nad průměrem ČR.

Tab. č. 14 Podíl ekonomických subjektů podle převažující činnosti CZ-NACE na celkovém počtu subjektů v krajích a České republice (2010)

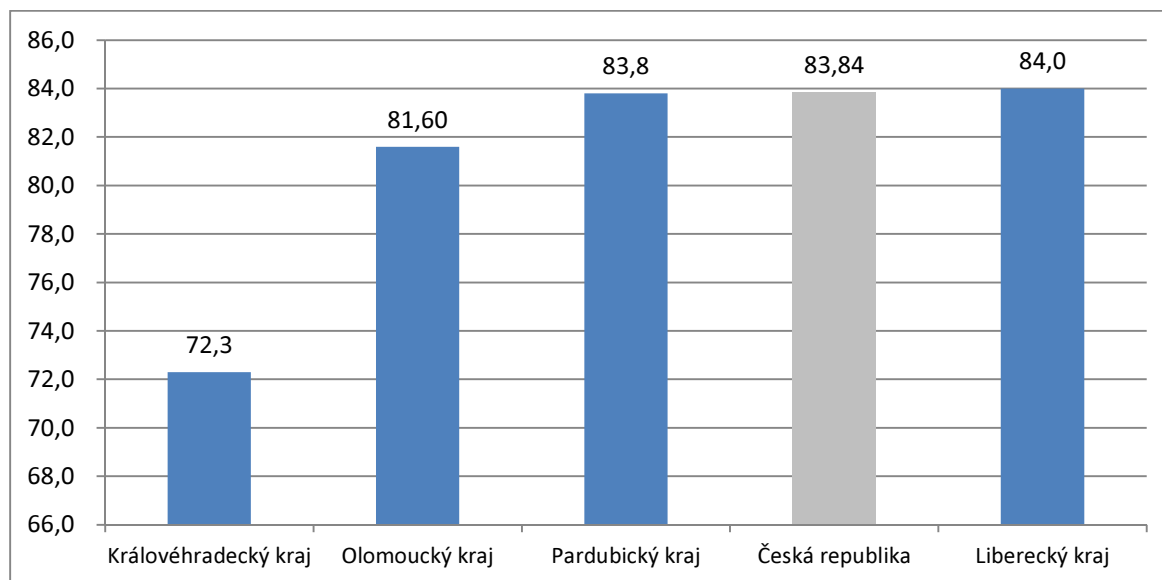
	Královéhradecký kraj	Liberecký kraj	Pardubický kraj	Olomoucký kraj	ČR
A Zemědělství, lesnictví a rybářství	4,8%	3,5%	4,7%	4,7%	3,7%
B–E Průmysl celkem	14,1%	15,6%	15,2%	14,1%	12,4%
F Stavebnictví	13,2%	14,6%	13,5%	13,0%	12,2%
G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	25,1%	24,5%	24,9%	24,9%	25,4%
H Doprava a skladování	2,6%	2,6%	2,6%	3,1%	2,8%
I Ubytování, stravování a pohostinství	6,6%	6,6%	4,9%	5,6%	5,2%
J Informační a komunikační činnosti	1,7%	1,6%	1,7%	1,8%	2,2%
K Peněžnictví a pojišťovnictví	1,1%	1,1%	1,3%	1,2%	1,3%
L Činnosti v oblasti nemovitostí	3,8%	3,5%	3,6%	3,8%	5,5%
M Profesionální, vědecké a technické činnosti	10,2%	10,9%	9,9%	11,2%	12,7%
N Administrativní a podpůrné činnosti	1,2%	1,8%	1,4%	1,2%	1,8%
O Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,9%	0,5%	1,0%	0,7%	0,6%
P Vzdělávání	1,5%	1,6%	1,7%	1,6%	1,6%
Q Zdravotní a sociální péče	1,3%	1,2%	1,3%	1,4%	1,2%
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	2,4%	2,4%	2,4%	2,5%	2,3%
S Ostatní činnosti	7,6%	6,4%	7,4%	7,2%	6,8%
U Činnosti exterritoriálních organizací a orgánů	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Bez uvedení činnosti	1,8%	1,7%	2,6%	2,0%	2,2%

Zdroj: ČSÚ; zeleně vyznačeny hodnoty nad průměrem ČR

4.3 Export

Nejnižších hodnot podílu vývozu do zemí EU na celkovém exportu kraje (a tím také nejnížší závislost na zahraniční poptávce zemí EU) dosahoval v roce 2010 Královéhradecký kraj (72,3 %). Ostatní kraje regionu vykazovaly vyšší závislost exportu na zemích EU, přičemž hodnoty nad průměrem ČR vykazoval Liberecký kraj.

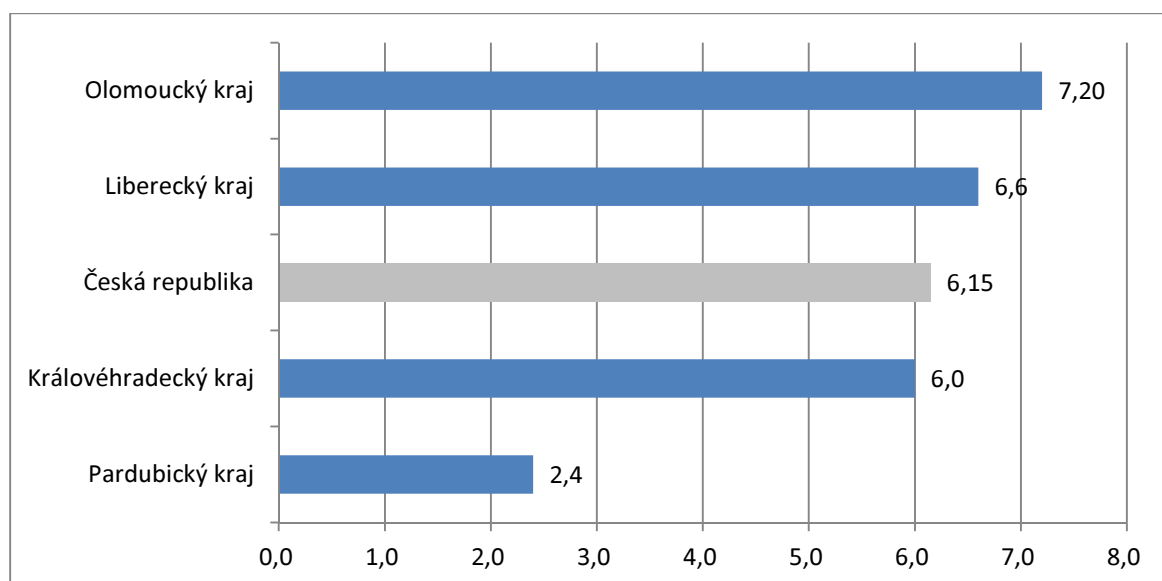
Graf č. 19 Podíl vývozu do zemí EU na celkovém exportu krajů v % (2010)

Zdroj dat: ČSÚ

Obchodní bilance s Polskou republikou vychází nejpříznivěji pro Olomoucký kraj, který v roce 2010 vyvezl do Polska 7,2 % celkového objemu svého exportu (nad průměrem ČR, který činí 6,15 %). Nejméně do Polska vyvážel Pardubický kraj (2,4 % v roce 2010).

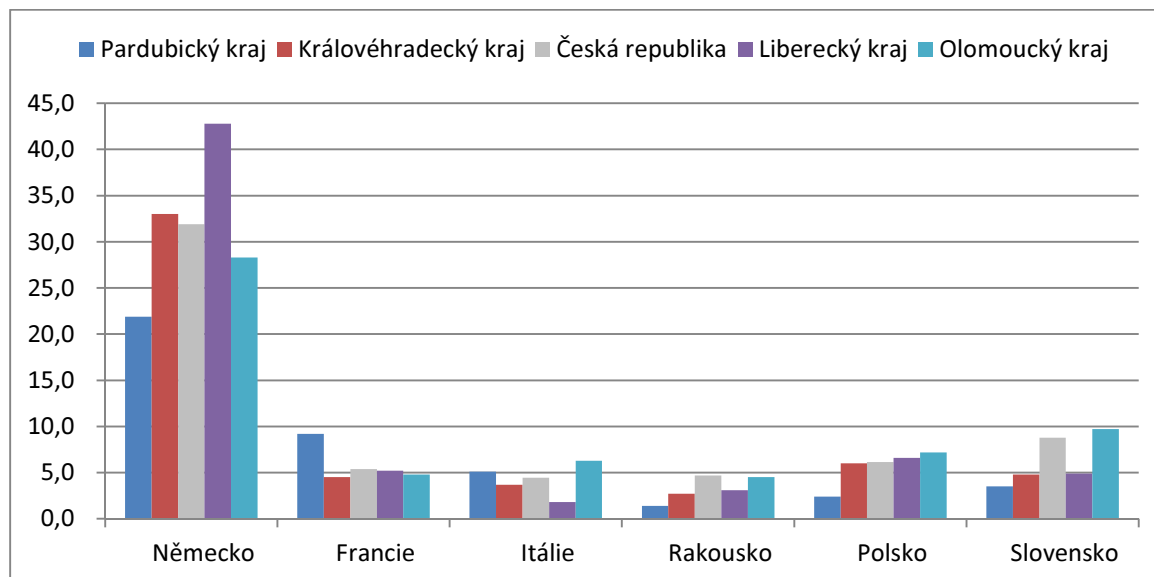
Graf č. 20 Podíl exportu do Polské republiky na exportu krajů v % (2010)

Zdroj dat: ČSÚ

V rámci EU-27 je region nejvíce závislý na exportu do Německa. V roce 2010 byl nad úroveň vývozu ČR do Německa (31,91%) vývoz z Libereckého kraje (42,8 %) a Královéhradeckého kraje (33 %). Do Francie vyvezl nejvíce Pardubický kraj (9,2%), do Itálie, Rakouska a Slovenska pak Olomoucký kraj.

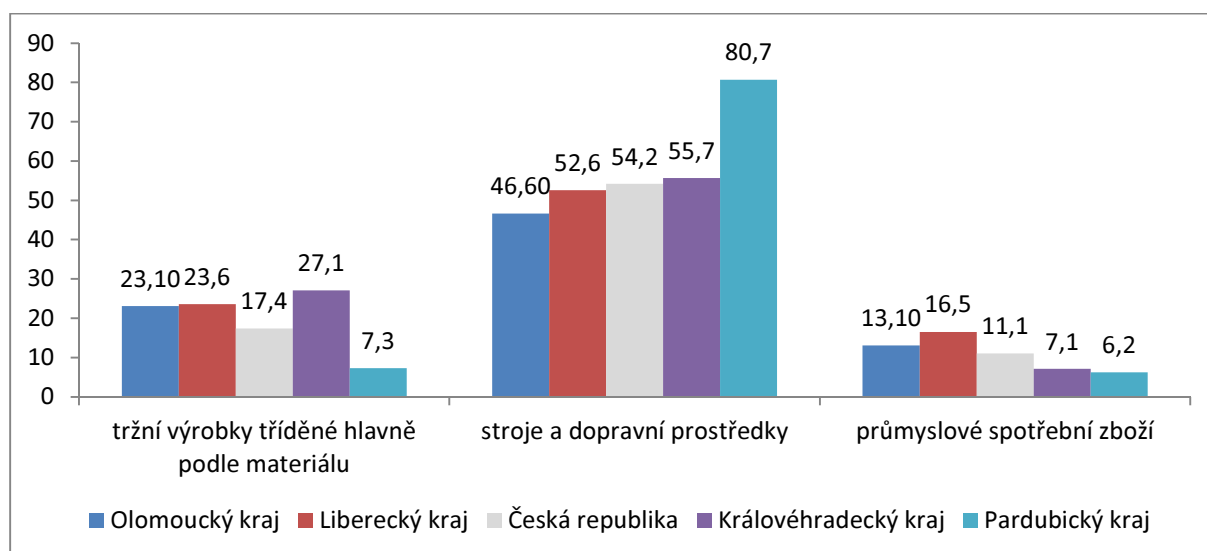
Graf č. 21 Vývoz z kraje podle vybraných zemí ve 2010 (podíl na vývozu kraje v %)

Zdroj dat: ČSÚ

Následující graf ukazuje podíl těch komodit na exportu krajů regionu, kde tento byl v roce 2010 nad úroveň ukazatele pro ČR. Tržní výrobky byly exportovány nad úroveň ČR z Olomouckého, Libereckého a Královéhradeckého kraje. Stroje a dopravní zařízení pak z Pardubického a Královéhradeckého. Průmyslové a spotřební zboží pak z Olomouckého a Libereckého kraje.

Graf č. 22 Vývoz z kraje podle vybraných komodit ve 2010 (podíl na vývozu kraje v %)

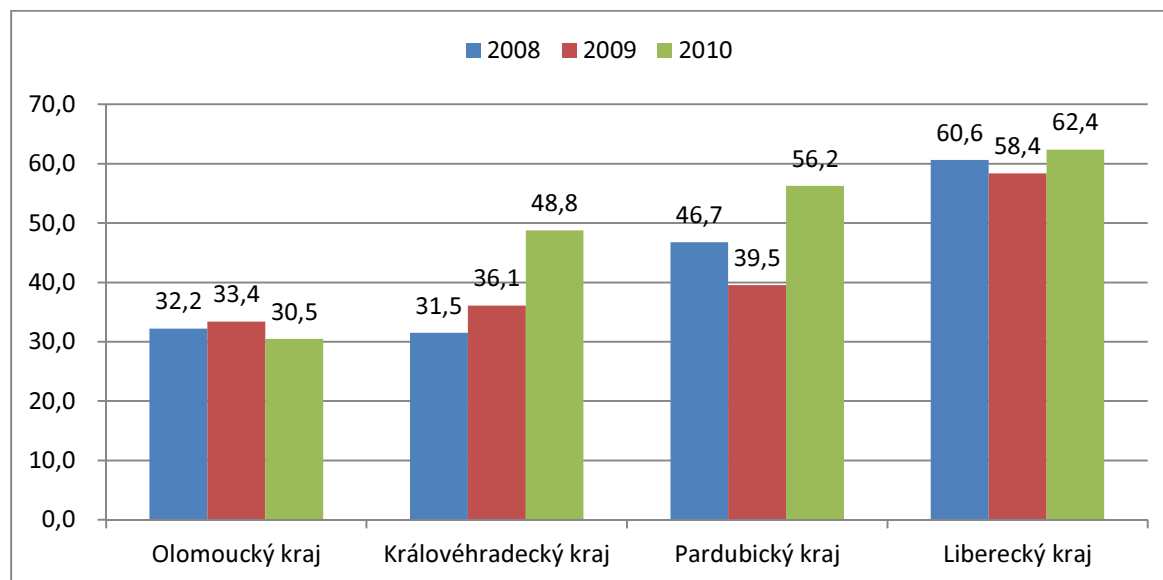

Zdroj dat: ČSÚ

4.4 Přímé zahraniční investice

Celý region se ve sledovaném období průměrně podílel na celkových přímých zahraničních investicích ČR 7,8 %. Nejvyššího objemu přímých zahraničních investic dosáhl ve sledovaném období Liberecký kraj (181,4 mld. Kč), následovaný Pardubickým krajem (142,5 mld. Kč), Královéhradeckým krajem (116,4 mld. Kč) a Olomouckým krajem (96,1 mld. Kč).

Graf č. 23 Přímé zahraniční investice v mld. Kč (2008-2010)

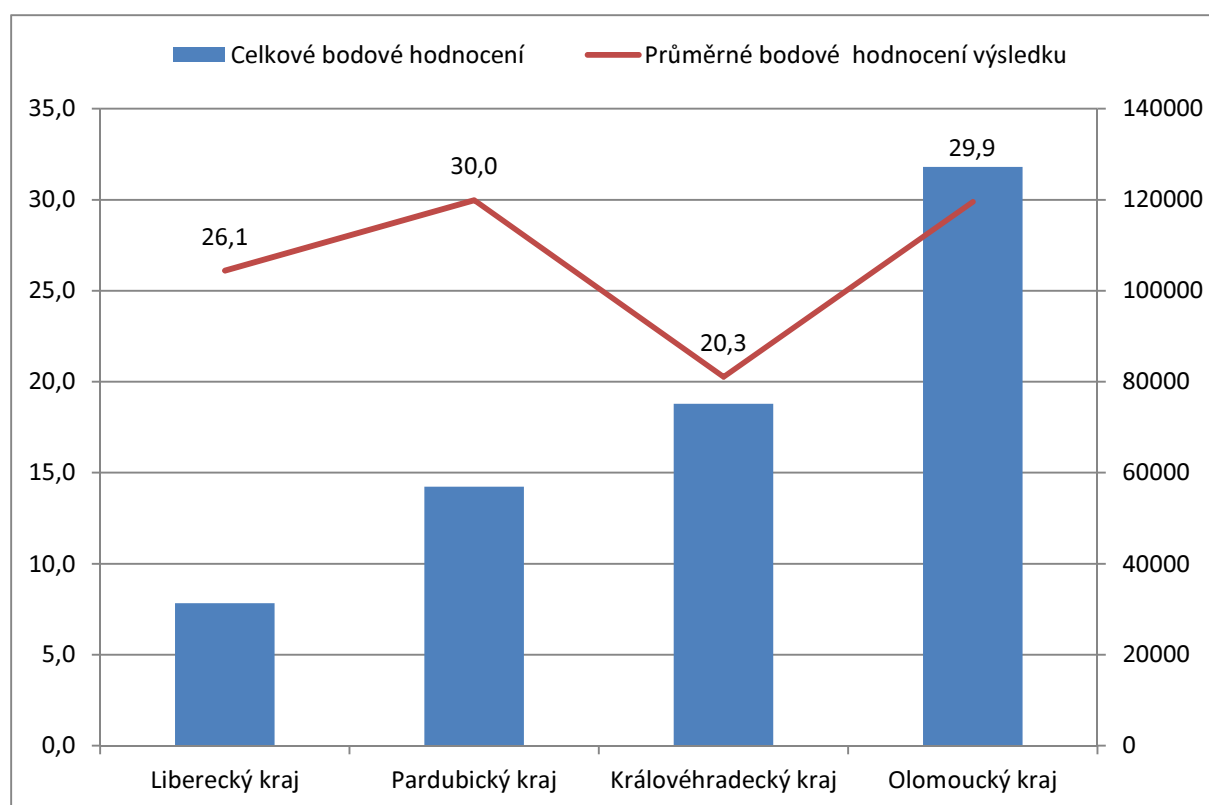
Zdroj dat: ČNB

4.5 Výzkum, vývoj a inovace

Výkonnost výzkumných organizací lze posuzovat pomocí dosažených inovačních výsledků, které slouží jako podklad pro výpočet institucionální podpory, kterou daná organizace obdrží ze státního rozpočtu. Výzkumné organizace v regionu se v roce 2011 podílely 12,5% na celkovém počtu výsledků s bodovým hodnocením České republiky a 9,8% na celkovém počtu institucionálních výzkumných bodů dosažených v celé ČR.

V roce 2011 byly v rámci regionu nejvýkonnější výzkumné organizace Olomouckého kraje (127 201,1 bodů). Druhý byl Královéhradecký kraj (75180,7 bodů) následovaný Pardubickým krajem (56924,9 bodů) a Libereckým krajem (31322,1 bodů). Při porovnání průměrného bodového hodnocení inovačního výsledku dosáhly v roce 2011 nejvyšších průměrných hodnot výzkumné organizace Pardubického kraje, nejnižšího potom výzkumné organizace Královéhradeckého kraje. Lze usuzovat, že v Pardubickém a Libereckém kraji bylo produkováno méně výsledků ovšem s vyšší bodovou hodnotou. Opačný stav je v Královéhradeckém kraji, kde bylo produkováno více výsledků ovšem s průměrně nižší bodovou hodnotou. Pouze v Olomouckém kraji byl poměr mezi počtem výsledků a jejich průměrnou bodovou hodnotou vyvážený.

Graf č. 24 Výkonnost výzkumných organizací v systému institucionální podpory VaV (2011)

Zdroj dat: IS VaV

Nejvyšší podíl na výzkumných výsledcích regionu v roce 2011 dosáhla Univerzita Palackého (40,62%) následována Univerzitou Pardubice (19,6%) a fakultami Univerzity Karlovy v Hradci Králové (14,48%). Dominantní bylo postavení Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, která se na výzkumných výkonech regionu podílela v roce 2011 skoro z jedné čtvrtiny.

Tab. č. 15 Přehled výzkumných organizací a jejich výsledků

	Název pracoviště	Počet výzkumných výsledků	Bodové hodnocení	Podíl na celovém počtu bodů
1	Univerzita Palackého v Olomouci / Přírodovědecká fakulta	1 624,2	70780,1	24,37 %
2	Univerzita Pardubice / Fakulta chemicko-technologická	913,1	43106,0	14,84 %
3	Univerzita Palackého v Olomouci / Lékařská fakulta	1 207,7	28113,0	9,68 %
4	Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové	1 383,4	21786,3	7,50 %
5	Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové	530,3	20262,0	6,98 %
6	Univerzita Palackého v Olomouci / Filozofická fakulta	456,0	10907,5	3,76 %
7	Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany v Hradci Králové	429,2	10191,5	3,51 %

8	Fakultní nemocnice v Hradci Králové	599,1	9295,3	3,20%
9	<i>Technická univerzita v Liberci / Fakulta strojní</i>	420,1	8627,1	2,97%
10	<i>Technická univerzita v Liberci / Fakulta mechatroniky, informatiky a mezioborových studií</i>	267,9	7239,7	2,49%
11	VÚTS, a.s.	121,0	5541,8	1,91%
12	<i>Univerzita Hradec Králové / Pedagogická fakulta</i>	300,2	4789,4	1,65%
13	<i>Univerzita Palackého v Olomouci / Fakulta tělesné kultury</i>	336,8	4670,1	1,61%
14	<i>Technická univerzita v Liberci / Fakulta textilní</i>	125,5	4422,4	1,52%
15	<i>Univerzita Pardubice / Fakulta filozofická</i>	163,5	4154,5	1,43%
16	<i>Univerzita Pardubice / Fakulta ekonomicko-správní</i>	325,6	3924,7	1,35%
17	<i>Univerzita Palackého v Olomouci / Cyrilometodějská teologická fakulta</i>	133,5	3586,7	1,24%
18	<i>Technická univerzita v Liberci / Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická</i>	136,9	3314,6	1,14%
19	Výzkumný ústav šlechtitelský a ovocnářský Holovousy s.r.o.	111,7	3140,0	1,08%
20	<i>Univerzita Hradec Králové / Filozofická fakulta</i>	132,1	2845,9	0,98%
21	<i>Univerzita Pardubice / Dopravní fakulta Jana Pernera</i>	275,7	2703,7	0,93%
22	<i>Univerzita Palackého v Olomouci / Pedagogická fakulta</i>	125,3	2378,9	0,82%
23	<i>Univerzita Hradec Králové / Fakulta informatiky a managementu</i>	181,0	2297,9	0,79%
24	Agrovýzkum Rapotín s.r.o.	151,1	2173,4	0,75%
25	<i>Univerzita Palackého v Olomouci / Právnícká fakulta</i>	96,9	2106,2	0,73%
26	<i>Technická univerzita v Liberci / Ekonomická fakulta</i>	123,4	2037,4	0,70%
27	<i>Univerzita Pardubice / Fakulta elektrotechniky a informatiky</i>	110,7	1741,7	0,60%
28	Agritec Plant Research s.r.o.	65,3	1647,9	0,57%
29	<i>Univerzita Pardubice / Fakulta zdravotnických studií</i>	105,5	1089,2	0,38%
30	<i>Univerzita Hradec Králové / Přírodovědecká fakulta</i>	44,0	572,3	0,20%
31	Fakultní nemocnice Olomouc	40,3	545,0	0,19%
32	<i>Univerzita Pardubice / Fakulta restaurování</i>	5,2	205,1	0,07%
33	MemBrain s.r.o.	3,3	127,4	0,04%
34	<i>Univerzita Palackého v Olomouci / Fakulta zdravotnických věd</i>	13,0	86,1	0,03%

Zdroj dat: IS VaV

Počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji zahrnuje přepočtené osoby na plnou pracovní dobu věnovanou výzkumným a vývojovým činnostem. Tím to přepočtem na plné úvazky je umožněno srovnání mezi institucemi nebo územími. Během sledovaného období měl počet výzkumných pracovníků regionu mírně rostoucí trend. Podíl regionu na celkovém přepočteném počtu výzkumných a vývojových pracovníků ČR činil v roce 2010 14,2%. Nejvíce pracovníků měl Pardubický kraj (podíl 4,1%) a nejméně pak Liberecký kraj (podíl 2,6%).

Tab. č. 16 Zaměstnanci ve výzkumu a vývoji podle krajů v přepočtených osobách (2007-2010)

Kraj	2007	2008	2009	2010	Podíl v % (2010)
------	------	------	------	------	------------------

0	Česká republika	49 193	50 809	50 962	52 288	100%
1	Hl. m. Praha	21176	20 943	19 747	19 963	38,2%
2	Jihomoravský kraj	6205	7 501	8 387	8 732	16,7%
3	Středočeský kraj	5056	5 176	5 230	5 325	10,2%
4	Moravskoslezský kraj	2759	2 931	3 191	3 459	6,6%
5	Pardubický kraj	2193	2 218	2 092	2 160	4,1%
6	Jihočeský kraj	1813	1 898	2 050	2 121	4,1%
7	Olomoucký kraj	2011	2 025	1 996	2 110	4,0%
8	Plzeňský kraj	1953	1 793	1 951	1 933	3,7%
9	Královéhradecký kraj	1453	1 447	1 750	1 807	3,5%
10	Zlínský kraj	1625	1 837	1 807	1 785	3,4%
11	Liberecký kraj	1432	1 423	1 270	1 338	2,6%
12	Ústecký kraj	842	798	736	769	1,5%
13	Vysočina	605	683	648	692	1,3%
14	Karlovarský kraj	70	136	107	94	0,2%

Zdroj: ČSÚ, seřazeno dle hodnot roku 2010

Celkové výdaje na výzkum a vývoj zahrnují jak výdaje soukromých subjektů, tak výdaje veřejných rozpočtů (státní rozpočet, rozpočty krajů). Během sledovaného období měl objem výdajů na výzkum a vývoj v regionu mírně rostoucí trend. Podíl regionu na celkových výdajích na výzkum a vývoj ČR činil v roce 2010 11,6%. Z pohledu vztahu region-ČR tedy 14,6% VaV pracovníků vytvořilo 12,5% všech výzkumných výsledků pomocí využití 11,6% výdajů na VaV. Nejvíce pracovníků měl v roce 2010 Pardubický kraj (podíl 3,8%) a nejméně pak Liberecký kraj (podíl 2,5%).

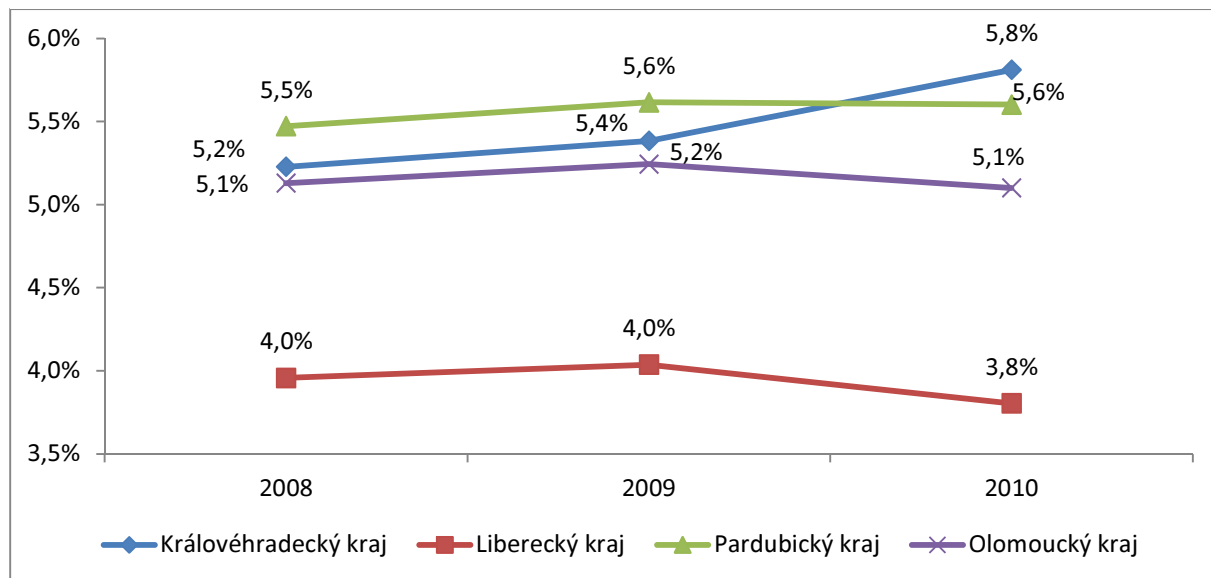
Tab. č. 17 Výdaje na výzkum a vývoj podle krajů v mil. Kč (2007-2010)

	Kraj	2007	2008	2009	2010	Podíl v % (2010)
0	Česká republika	54 284	54 107	55 348	59 032	100%
1	Hl. m. Praha	22 914	22 481	20 906	20 998	35,6%
2	Středočeský kraj	10 560	9 782	10 051	11 900	20,2%
3	Jihomoravský kraj	5 726	6 047	8 127	8 411	14,2%
4	Moravskoslezský kraj	2 765	2 661	3 030	3 114	5,3%
5	Plzeňský kraj	1 394	1 767	1 599	2 295	3,9%
6	Pardubický kraj	2 018	2 002	1 939	2 228	3,8%
7	Jihočeský kraj	1 787	1 967	2 123	2 116	3,6%
8	Zlínský kraj	1 721	1 633	1 583	1 809	3,1%
9	Olomoucký kraj	1 511	1 433	1 620	1 599	2,7%
10	Královéhradecký kraj	1 268	1 213	1 651	1 568	2,7%
11	Liberecký kraj	1 312	1 517	1 329	1 449	2,5%
12	Vysočina	538	698	646	743	1,3%
13	Ústecký kraj	692	808	652	696	1,2%
14	Karlovarský kraj	78	98	92	106	0,2%

Zdroj: ČSÚ, seřazeno dle hodnot roku 2010

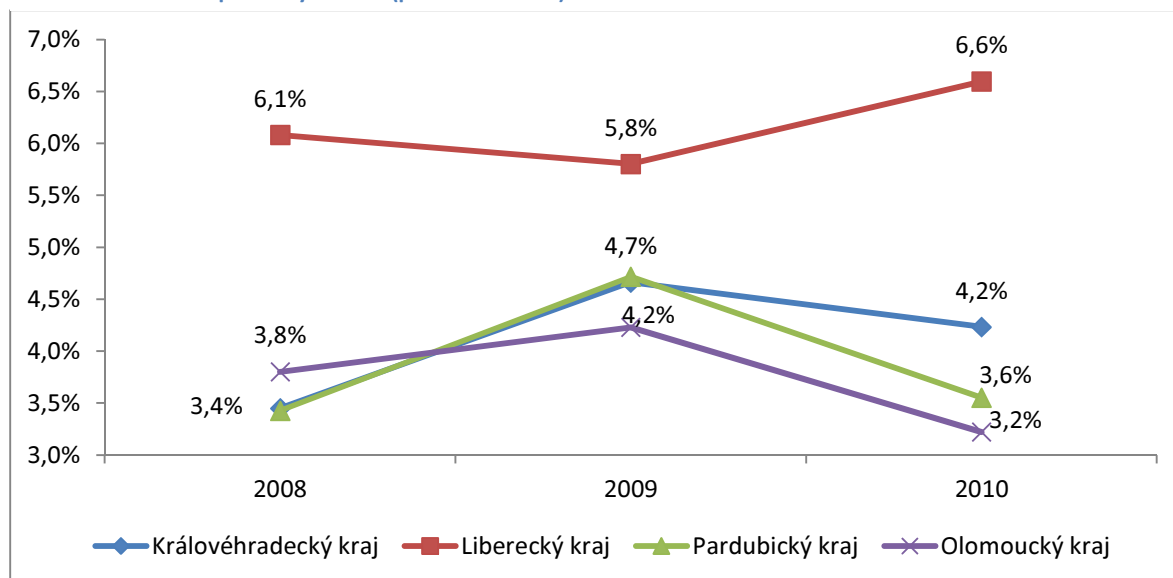
Počet ekonomických subjektů provádějících VaV zahrnuje všechny právnické a fyzické osoby (mající vlastní IČO), které provádějí výzkum a vývoj na území ČR jako svoji hlavní nebo vedlejší činnost. Během sledovaného období měl počet VaV subjektů v regionu mírně rostoucí trend. Podíl regionu na celkovém počtu subjektů provádějících VaV ČR činil v roce 2010 20,3%. Nejvyšších hodnot dosahoval v roce 2010 Královéhradecký kraj (139) a nejnižších pak Liberecký kraj (91).

Graf č. 25 Subjekty provádějící VaV celkem (VaV pracoviště) (podíl v rámci ČR)

Patent je veřejná listina vydaná příslušným patentovým úřadem, která poskytuje právní ochranu na vynález po dobu až 20 let (jsou-li placeny udržovací poplatky), a to na teritoriu, pro něž byl tímto úřadem vydán (např. ÚPV ČR uděluje tzv. národní cestou patenty s platností na území ČR). O patent se žádá podáním patentové přihlášky u příslušného patentového úřadu. Patenty se udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Během sledovaného období neměl počet patentových přihlášek v regionu jednoznačný trend. Podíl regionu na celkovém počtu patentových přihlášek ČR činil v roce 2010 17,6%. Nejvyšších hodnot dosahoval v roce 2010 Liberecký kraj (57) a nejnižších pak Olomoucký kraj (28).

Graf č. 26 Patentové přihlášky celkem (podíl v rámci ČR)

Počet studentů přírodních a technických věd je důležitý pro rozvoj výzkumných kapacit a potenciál spolupráce akademického sektoru s aplikačním sektorem v regionu. Během sledovaného období dosahoval počet studentů v regionu stabilních hodnot na úrovni 21000. Podíl regionu na celkovém počtu studentů přírodních a technických věd ČR činil v roce 2010 19,4%. Nejvyšších hodnot dosahoval v roce 2010 Olomoucký kraj (7109) a nejnižších pak Liberecký kraj (3748).

Tab. č. 18 Studenti přírodních a technických věd (podíl v rámci ČR)

	Podíl na počtu studentů přírodních a technických věd ČR		
	2008	2009	2010
Královéhradecký kraj	4,7%	4,9%	4,8%
Liberecký kraj	3,4%	3,4%	3,4%
Pardubický kraj	4,7%	4,8%	4,7%
Olomoucký kraj	6,8%	6,5%	6,5%

Mezi technologicky vyspělé produkty lze zahrnout takové produkty, které byly vyrobené v převážně technologicky náročných provozech a jejichž výroba vyžaduje vysoké náklady buď na inovace a/nebo na výzkum a vývoj. Během sledovaného období měl high-tech export regionu mírně rostoucí trend. Podíl regionu na celkovém objemu high-tech vývozu ČR činil v roce 2010 36,5%. Nejvyšších hodnot (s enormním odstupem od ostatních krajů) dosahoval v roce 2010 Pardubický kraj (141,7 mld Kč) a nejnižších pak Liberecký kraj (1,1 mld Kč).

Tab. č. 19 Vývoz high-tech zboží celkem (podíl v rámci ČR)

	Podíl na vývozu high-tech zboží ČR		
	2008	2009	2010
Pardubický kraj	28,8%	28,8%	34,0%
Olomoucký kraj	1,7%	1,2%	1,2%
Královéhradecký kraj	0,9%	0,9%	1,0%
Liberecký kraj	0,4%	0,3%	0,3%

5 Cestovní ruch

Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) definuje cestovní ruch jako činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než je jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času a služebních cest (osoba nesmí být odměňována ze zdrojů navštíveného místa). Cestovní ruch je s ohledem na výše uvedenou definici průřezovým odvětvím, které zahrnuje nejrůznější služby a je napojeno na mnoho dalších hospodářských činností. Má dopad na taková odvětví jako je doprava, stavebnictví, kultura, maloobchod a na mnohá další odvětví, která vytváří produkty související s poskytováním služeb týkajících se volného času. V tomto odvětví převládají především malé a střední podniky. Jedná se o odvětví sektoru služeb, který v ekonomikách některých obcí v regionu představuje až dvoutřetinový podíl na celkové podnikatelské aktivitě. I v rámci služeb, které jako celek vykazují vysokou dynamiku, patří cestovní ruch k rychle rostoucím.

Zkoumaný region má potenciál být ve střeoevropském kontextu významnou destinací cestovního ruchu založenou na atraktivitě a množství historických, kulturních a technických památek, přírodních krás a zajímavostí, rozmanitosti kultury, jakož i na významném postavení různých forem cestovního ruchu. Území má také šanci uplatnit se na trhu cestovního ruchu nabídkou nových produktů jako např. městského, kongresového a incentivního cestovního ruchu, sportovně orientovaného cestovního ruchu a cykloturistiky, kulturního cestovního ruchu, pevnostní turistiky, hippoturistiky a širokého souboru produktů šetrných k přírodě. Vhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu zde nabízí rovněž venkovský cestovní ruch se svými produkty - agroturistika, ekoagroturistika, ekoturistika apod. Nabídka v oblasti cestovního ruchu je využitelná a je směřována jak pro příjezdový, tak pro domácí cestovní ruch. Rozhodující nabídku cestovního ruchu v regionu je možné členit do následujících tematických oblastí:

- Městský a kulturní cestovní ruch
- Dovolena v přírodě
- Sportovní a aktivní dovolená
- Lázeňský cestovní ruch
- Kongresový a incentivní cestovní ruch

Regionální rozložení podílu ekonomicky aktivních v pohostinství a ubytování do značné míry reflektuje místa typická největší turistickou návštěvností. Cestovní ruch je považován za významnou činnost, která může do regionální ekonomiky přinést zvnějšku potřebné finanční zdroje a zároveň v určitých regionech přispět k řešení neuspokojivé hospodářské situace (zvýšení zaměstnanosti, příjmů obyvatelstva apod.).

5.1 Destinační management

Destinační management je systém řízení a organizace v destinaci (město, region, kraj), založený na spolupráci poskytovatelů služeb, tj. komerčních subjektů, neziskových organizací a veřejných institucí. Základem je komunikace a marketingové řízení. V posledních letech se úspěšně rozvinul systém destinačního managementu, fungující v jednotlivých krajích a turisticky významných regionech. Základními funkcemi destinačního managementu jsou marketing a komunikace, spolupráce s regionálními a národními institucemi, tvorba a iniciace turistických produktů, koordinace místních subjektů, poskytování servisu subjektům působícím v cestovním ruchu a osvěta obyvatel ve vztahu k cestovnímu ruchu. Mezi nejvýznamnější organizace destinačního managementu v regionu patří:

- Český sever - Svaz pro rozvoj cestovního ruchu v Libereckém kraji
- Sdružení Český Ráj (LK, KHK)
- Krkonoše, svazek měst a obcí (KHK, LK)
- Podzvičinsko - Podkrkonoší (KHK)
- Destinační společnost Orlické hory a Podorlicko - zájmové sdružení právnických osob (KHK, PU)
- Společnost pro destinační management Broumovsko (KHK)
- Destinační společnost Východní Čechy (PK, KHK)
- Sdružení cestovního ruchu Jeseníky (OK)
- Sdružení cestovního ruchu Střední Morava - Haná (OK)

5.2 Turistické regiony

Česká republika se z pohledu cestovního ruchu dělí na turistické regiony. Ty jsou definovány jako území, pro něž je typický určitý druh cestovního ruchu, který jednotlivé prvky dané oblasti spojuje a sjednocuje, ale zároveň i odlišuje od ostatních regionů. Hlavní myšlenkou vzniku turistických regionů je možnost ucelené prezentace té které oblasti, a to nejen ve vztahu k zahraničí. Tyto regiony se mohou dále členit na turistické oblasti, které tvoří nižší územní celky.

Obrázek 7 Turistické regiony České republiky

Zdroj: CzechTourism: www.czechtourism.cz

Zkoumané území je tedy rozloženo celkem do šesti turistických regionů:

- Českolipsko a Jizerské hory (větší část Libereckého kraje)
- Český Ráj (Menší část Libereckého kraje, menší část Královéhradeckého kraje, přesah do Středočeského kraje)
- Krkonoše a Podkrkonoší (menší část Libereckého kraje, významná část Královéhradeckého kraje)

- Královéhradecko (větší část Královéhradeckého kraje)
- Východní Čechy (Pardubický kraj)
- Střední Morava a Jeseníky (Olomoucký kraj)

Liberecký kraj (oblast Českolipska a Jizerských hor) je součástí urbanizovaného pásu, spojujícího severní Evropu a Berlín s Prahou, Vídní a jihovýchodní Evropou. Z hlediska fyzicko-geografických předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu má pozici velmi dobrou. Méně příznivá poloha v rámci evropské dopravní sítě je částečně kompenzována blízkostí a snadnou dostupností Německa a Polska. Na území Libereckého kraje se nachází velké množství kulturně-historických památek a významných turistických cílů. Kraj je vysoce turisticky atraktivní, a to v letní i zimní sezóně. Tato atraktivita je dána mimořádně hodnotnou kulturní krajinou (Krkonošský národní park, Český ráj, Máchovo jezero, Lužické hory, Jizerské hory) a zázemím pro turistiku či zimní sporty. Charakter návštěvnosti Libereckého kraje je díky přírodním podmínkám příznivě vyrovnaný, zejména v horských a podhorských oblastech. V libereckém kraji se nacházejí také dvě lázeňská střediska (Lázně Libverda, Kunderatice).

Krkonoše se rozkládají na území Libereckého a Královéhradeckého kraje, tudíž na využití a rozvoji jejich turistického potenciálu se podílejí oba tyto kraje. Krkonoše jsou výraznou samostatnou turistickou oblastí a vyžadují proto v každé studii i samostatnou pozornost jako specifický marketingový region. To je zohledněno v rozvojových strategiích obou krajů.

Krkonoše mají výhodnou geografickou polohu v rámci střední Evropy. Nacházejí se na hranicích mezi Českou republikou a Polskem, zároveň však nejsou příliš vzdáleny Německa. Jedná se o oblast, v níž je významně zastoupena letní i zimní část sezóny s vhodnými podmínkami pro letní i zimní turistické a sportovní využití. V rámci území Krkonoš se nachází množství objektů, které můžeme zahrnout i do kategorie kulturně-historických předpokladů rozvoje cestovního ruchu. Hlavní hodnotou oblasti však zůstává krajina a příroda. Oblast má vynikající podmínky především pro zimní rekreaci (sjezdové i klasické lyžování, v horských střediscích se dá lyžovat od listopadu do dubna), ale také pro pěší turistiku a cykloturistiku v letní sezóně. Oblast uspokojí náročného rekreaanta ve špičkově vybavených střediscích Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou či Janské Lázně, i rodiny s dětmi hledající klidné formy rekreace. Území Krkonoš má v rámci České republiky kvalitní životní prostředí až v současné době po redukci hlavních znečišťovatelů ovzduší. S tím souvisejí i limity rozvoje cestovního ruchu. Vzhledem k vysokému rekreačnímu potenciálu krajiny a na druhé straně k nutnosti ochrany přírodního bohatství je zřejmé, že existují konflikty mezi cestovním ruchem a omezujícími opatřeními. Jedná se o nadměrné využívání území pro potřeby turistického ruchu, který se pak dostává do konfliktu s ochranou přírody (hlavně vody a lesů). Nejcitlivější lokalitou je masiv Sněžky, která je návštěvním bodem nejvyššího řádu.

Návštěvnost Krkonoš je v kontextu České republiky (kromě Prahy) naprosto mimořádná a podílí se tak zásadní měrou na návštěvnosti Královéhradeckého kraje, který je tímto na čelních pozicích ve srovnání s ostatními kraji.

Český ráj, geograficky ohraničený spojnici Mnichovo Hradiště - Sychrov - vrch Kopanina - Železný Brod - Semily - Lomnice nad Popelkou - Jičín - Sobotka - Mnichovo Hradiště, se rozkládá na území tří krajů: Královéhradeckého, Libereckého a Středočeského. Na východě přechází v Podkrkonoší, na severu je ohraničena pásem Jizerských hor a Krkonoš. Marketingově je samostatným turistickým regionem s vlastní rozvojovou strategií.

V tomto kraji se snoubí rozmanitost přírodních krás s bohatými historickými památkami - hrady, zámky, lidovou architekturou. Jedinečné jsou krajinné dominanty Trosky, Kozákov, Mužský či Vyskeř. Výskyt vzácných rostlinných a živočišných společenstev, mimořádná členitost krajiny s charakteristickými skalními městy vedla v roce 1955 k vyhlášení Českého ráje jako první chráněné krajinné oblasti u nás. V roce 2002 byla rozšířena na dvojnásobek. Ochrana je zaměřena nejen na hluboké lesy a chráněné biologické druhy, ale i na systémy rybníků na vodních tocích a přilehlé mokřadní systémy. Zvláštní kapitolu pak tvoří geologické atraktivity (skalní města, ale i naleziště různých druhů hornin a minerálů). Tyto atraktivity v posledních letech propaguje projekt Geopark Český Ráj.

Velká část turistického regionu **Královéhradecko** je z hlediska cestovního ruchu mimořádně traktivní. Sousedí s Polskem a jsou v dosažitelné vzdálenosti od Německa, proto je velmi zajímavou a pestrou destinací pro zahraniční i domácí návštěvníky. Různorodá krajinná mozaika vede v malém prostorovém kontextu ke koncentraci odlišných přírodních zajímavostí a můžeme ji tak považovat za významný faktor umožňující rozvoj turismu (Broumovsko se svými skalními městy, Orlické hory aj.). Významnými turistickými atraktivitami jsou dále ZOO ve Dvoře Králové, Adršpašské skály, zámky Opočno, Ratibořice a okolí, areál bitvy roku 1866 nebo barokní špitál Kuks. Většina ubytovacích kapacit je nerovnoměrně rozmístěna - soustředěna v malém množství nejvýznamnějších středisek. Toto rozmístění také významně koreluje s vnímanou turistickou atraktivitou regionu. V regionu se nacházejí i významná lázeňská střediska (Janské Lázně, Velichovky, Lázně Bělohrad).

Východní Čechy jsou turistickým regionem České republiky kopírujícím hranice **Pardubického kraje**. Sousedí menším pruhem území s Polskem a jsou dobře dosažitelné ze všech částí České republiky. Významnými turistickými atraktivitami jsou například Soubor lidových staveb Vysočina, dále zámek Litomyšl (zapsaný na seznamu UNESCO), Moravská Třebová a řada dalších. Nejvýznamnější postavení z pohledu realizované návštěvnosti i ubytovacích kapacit mají největší turistická centra regionu - Sečská přehrada, Pardubice, Pastvinská přehrada, jižní část Orlických hor a okolí Králického Sněžníku. V regionu se nachází jedno lázeňské středisko (Lázně Bohdaneč).

Potenciál turistického regionu Východní Čechy je stále málo využitý, což se odráží na malé návštěvnosti v meziregionálním statistickém srovnání v rámci České republiky.

Olomoucký kraj (turistický region **Střední Morava a Jeseníky**) má předpoklady pro turistické využití jako region s bohatou kulturní a folklórní tradicí, nabídkou významných památek a krajinnou různorodostí. Poskytuje možnosti pro rozvoj mnoha různých typů cestovního ruchu, od poznávacího a rekreačního, přes lázeňský a sakrální, až po městský či incentivní.

Potenciál cestovního ruchu v Olomouckém kraji má dvě odlišné podoby. Jednak je to nížinná část na jihu příslušející k Hané, jednak se zcela odlišnými podmínkami severní horská část (Jeseníky a přilehlé oblasti). Předností regionu je jeho geografická poloha na mezinárodních trasách sever - jih a východ - západ s dopravním napojením na trasy I. a II. železničního koridoru. Jádrem kraje je hustě urbanizované, krajská metropole je sídlem nadregionálních státních, církevních a kulturních institucí. Krajina je sídelně pestrá, členitá a udržovaná s množstvím zachovalých kulturně historických památek a nepoškozených přírodních lokalit. Významný je potenciál návštěvníků ze sousedních regionů (až 80 %). V Olomouckém kraji se také nachází několik lázeňských středisek: Lipová – Lázně, Jeseník, Velké Losiny, Teplice nad Bečvou, Slatinice, Skalka a Bochoř.

Značené turistické pěší trasy tvoří na celém území těchto čtyřech krajů kraje dostačující síť, která umožňuje poznání všech zajímavých míst kraje. Turisticky značené cesty spravuje Klub českých turistů

(KČT). Síť turistických tras je doplněna o naučné stezky, jejichž počet se dá v regionu počítat již na stovky a které jsou většinou spravovány místními organizacemi. Hustota tras vzrůstá v turisticky atraktivních oblastech a s ní i počet turistů, tedy frekvence cestovního ruchu. Intenzita této formy cestovního ruchu není pravidelně sledovaným jevem, vychází pouze z odhadů v několika frekventovaných místech. Intenzita pěší turistiky je maximální v letním období a kulminuje zejména v červenci a srpnu. Dostupné údaje o průměrné denní frekvenci pěších turistů se vztahují pouze k několika nejfrekventovanějším lokalitám (například v Krkonoších, kde se jedná až o počty přes tisíc osob za den) a vzájemně jsou těžko srovnatelné.

Cykloturistika jako forma trávení volného času zaznamenala během posledních let obrovský rozmach. Její stále vzrůstající obliba podnítila vytvoření sítě cyklistických tras či přímo výstavbu nových cyklostezek. K pátevní síti tras se přimykají v jednotlivých regionech vedlejší, doplňkové či naučné cyklistické trasy. Stejně jako u pěší turistiky lze jejich zatížení stanovit pouze na základě odhadů frekvence a hustoty sítě cyklistických tras. Každopádně lze konstatovat, že intenzita cykloturistiky je maximální v letním období a kulminuje zejména v červenci a srpnu.

Lyžařské zimní aktivity (sjezdové lyžování a lyžařská turistika) se soustřeďují do několika základních horských oblastí regionu – Ještědský hřbet, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Králický Sněžník, Jeseníky. V ostatních místech kraje jsou tyto aktivity časově limitované a jejich význam je místní, omezený na krátkodobou rekreaci obyvatel z okolí. Zatížení je možné stanovit na základě plochy sjezdových drah, kapacity vleků a hustoty sítě lyžařských tras. Zde má dominantní pozici Špindlerův Mlýn, a to zejména ve dvou lokalitách: Svatý Petr a Medvědí, kde se kapacita pohybuje okolo hodnoty 20 000 osob za hodinu. Dalšími středisky, kde se kapacita pohybuje v řádech několika tisíc za hodinu, jsou Ještěd, Harrachov, Bedřichov, Tanvaldský Špičák, Severák, Josefův Důl, Rokytnice nad Jizerou, Benecko, Pec pod Sněžkou, Jánské lázně, Deštné v Orlických horách, Říčky v Orlických horách, Buková hora - Čenkovice, Kouty nad Desnou, Ramzová, Sněžník a Kunčice.

Pro lyžařskou turistiku jsou využívány často některé značené turistické trasy, v horských oblastech je pro tyto aktivity využíváno speciálních značených zimních turistických tras. Oba typy tras bývají ve vyšších partiích značeny tyčemi a většinou se navzájem prolínají. Kromě toho je v okolí každého střediska upravován autonomní systém místních běžeckých stop a okruhů, případně i závodních a standardních běžeckých tratí. Možné vytížení tras lyžařskou turistikou lze tedy odvodit z jejich hustoty. Největší návštěvnost je v horských oblastech, kde vzhledem ke sněhovému podmínkám se jedná o časově delší období (tj. v oblastech nad 600 m n. m. cca 4 měsíce).

Vodáctví v těchto čtyřech krajích nemá tak masový charakter jako v například v Jihočeském kraji. Tato aktivita je vázána na splavnost jednotlivých úseků vodních toků, které jsou většinou splavné na jaře nebo při velkých deštích.

Objekty druhého bydlení patří ke stálé formě rekreování, jejich shlukování a kapacita významně ovlivňuje jak charakter některých sídel v turisticky atraktivních oblastech (vliv na hospodaření obce, místní pospolitost), a také kvalitu životního prostředí. Mezi objekty individuální rekreace (tzv. objekty druhého bydlení) se řadí soukromé chaty, chalupy, zahradní domky a chaty užívané nekomerčně jen jejich vlastníky, případně nejbližšími rodinnými příslušníky. Vysokým počtem objektů druhého bydlení zaujímá ČR v Evropě přední postavení. Z hlediska individuální rekreace lze nejvyhledávanější lokality vysledovat na základě největší hustoty rekreačních objektů. Jsou to zejména oblasti Lužických hor, Jizerských hor, Maloskalsko, Železnobrodsko, Podzvičinsko, Babiččino údolí a okolí, podhůří Orlických

hor, Broumovsko, Železné hory, Žďárské vrchy, Jeseníky, dále okolí větších vodních ploch a obecně oblasti s členitým reliéfem.

Ostatní formy cestovního ruchu jsou vázány na vybavenost objektu cestovního ruchu či turistického střediska a jeho okolí ostatní sportovní infrastrukturou, která rozšiřuje spektrum možných aktivit. Řadíme k ní bazény, koupaliště, atletické a zimní stadiony, sportovní haly, tělocvičny a hřiště pro různé hry (tenis, volejbal, basketbal, nohejbal, squash apod.), bowling a fitness centra, golfová hřiště, paragliding atd.

5.3 Výsledky cestovního ruchu v regionu

V celém regionu zatím stále chybí ubytovací zařízení nejvyšší kategorie (hotely *****)¹. Nadprůměrných počtů ubytovacích zařízení dosahují kraje Královéhradecký a Liberecký. Naopak podprůměrných počtů dosahují Pardubický a Olomoucký (na konci ve srovnání s ostatními kraji). V Pardubickém kraji tento počet koresponduje s mírně nižším, především však stále nevyužitým potenciálem atraktivity cestovního ruchu, jak bylo konstatováno výše. V Olomouckém kraji je tento fakt pozoruhodný s ohledem na množství turistických atraktivit nadregionálního významu.

Tab. č. 20 Struktura hromadných ubytovacích zařízení ve zkoumaném území v roce 2010

	Královéhradecký kraj	Liberecký kraj	Pardubický kraj	Olomoucký kraj	CELKEM
Počet celkem	912	777	336	325	2 350
<i>v tom:</i>					
hotely *****	-	-	-	-	-
hotely, motely, botely ****	19	9	4	8	40
hotely, motely, botely ***	108	81	30	39	258
hotely, motely, botely **	28	20	14	7	69
hotely, motely, botely *	17	13	9	12	51
hotely garni ****, ***, **, *	3	3	6	3	15
penziony	327	302	116	108	853
kempy	42	28	17	9	96
chatové osady	20	42	21	12	95
turistické ubytovny	75	58	37	45	215
ostatní zařízení jinde nspecifikovaná	273	221	82	82	658

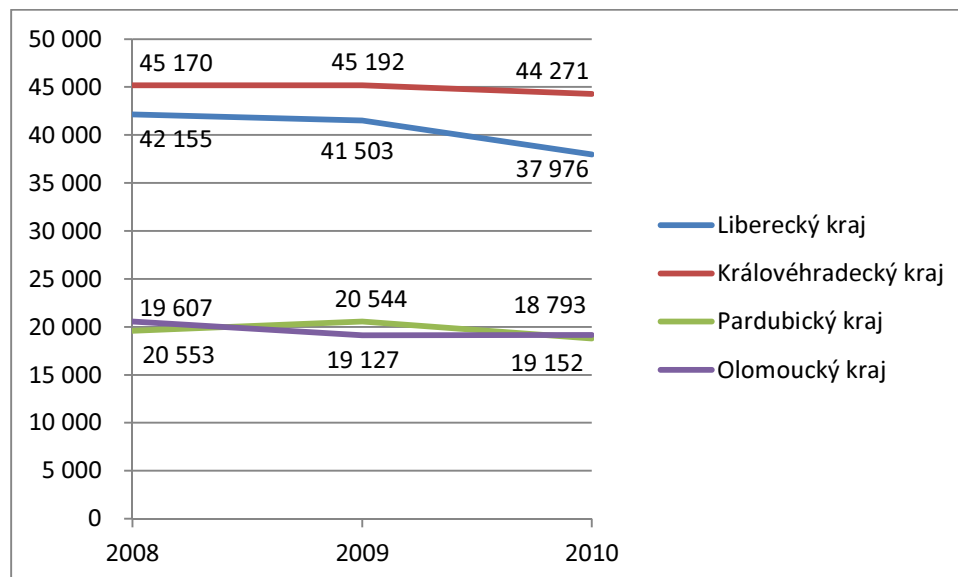
Zdroj: ČSÚ

Pokud porovnáme vývoj počtu lůžek za poslední tři roky, zjistíme, že v celém regionu dochází k mírnému poklesu, což se je částečně v souladu s trendem v ostatních krajích potažmo celé České republice s tím rozdílem, že ve sledovaném území je pokles o něco prudší (V České republice činily

¹ Jedná se o klasifikaci Asociace hotelů a restaurací

tyto hodnoty v jednotlivých letech 2008: 466 832, 2009: 463 087, 2010: 449 068). To lze částečně vysvětlit globální finanční krizí a všeobecným poklesem poptávky v oblasti cestovního ruchu v Evropě, zároveň je to však varovný údaj s ohledem na rozrůstající se konkurenci v okolních regionech.

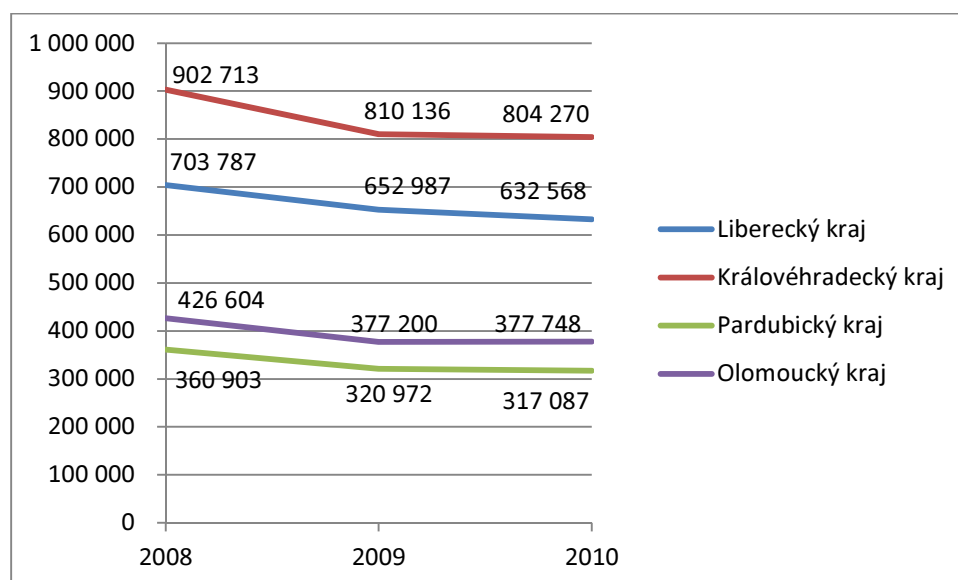
Graf č. 27 Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích mezi lety 2008 a 2010

Zdroj: ČSÚ

Velmi citelným jevem je pokles počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení. I zde je pokles prudší než v celé České republice (2008: 12 835 886, 2009: 11 985 909, 2010: 12 211 878) a lze to také přisoudit stejným příčinám jako pokles počtu lůžek popsáný výše, jakož i vyvodit stejné závěry pro další rozvoj.

Graf č. 28 Počet hostů hromadných ubytovacích zařízení v krajích mezi lety 2008 a 2010

Zdroj: ČSÚ

Průměrný počet přenocování byl v roce 2010 nejvyšší v Královéhradeckém kraji (3,9 dne), nejnižší pak v Pardubickém kraji (3,0 dne). S tím korespondovala průměrná doba pobytu (Královéhradecký kraj 4,9 dne / Pardubický kraj 4,0 dne). Jedná se o nadprůměrné hodnoty v rámci České republiky. Toto číslo je obvykle o několik desetin nižší u nerezidentů oproti rezidentům.

Podíl cizinců na výkonech hromadných ubytovacích zařízení se v jednotlivých krajích zkoumaného regionu poměrně výrazně lišil. Zatímco v Královéhradeckém kraji to bylo v roce 2010 35 %, v Libereckém a Olomouckém kraji tento podíl činil okolo 30 %, oproti tomu v Pardubickém kraji pouhých 17 %. Na dominujícím postavení Královéhradeckého kraje má, tak jako v řadě jiných ukazatelů cestovního ruchu, zásadní podíl oblast Krkonoš.

Největší počet návštěvníků přicházel v roce 2010 z Německa, což se v logicky nejvíce projevilo v západní části území (LK, KHK). Druhý nejvýznamnější byl podíl Poláků (také LK a KHK). Směrem na západ výrazně stoupá – naopak směrem na východ klesá – podíl Nizozemců. Významný, mezi kraji srovnatelný, je počet Slováků, v Olomouckém kraji je pozoruhodný značný počet Ukrajinců, Rusů (ti jsou zastoupeni hojně i v KHK) a dokonce Italů. Dalšími významnými skupinami jsou Britové, Francouzi, Maďaři, Rakušané a Američané. Specifikem Královéhradeckého a Libereckého kraje jsou též Dánové a Švédové, v samotném Královéhradeckém kraji pak ještě Izraelci. Obecně delší počet přenocování lze vypočítat u návštěvníků ze vzdálenějších zemí, dále pak u Němců a Nizozemců.

Z hlediska čistého využití lůžek a pokojů v hromadných ubytovacích zařízeních taktéž sledované území vykazuje nižší hodnoty, než jsou ty za celou Českou republiku. Je však nutno brát zřetel na to, že průměr České republiky výrazně zvedají hodnoty získané v Praze a Karlovarském kraji (nejvýznamnější lázeňská oblast). V porovnání s ostatními kraji jsou tyto hodnoty spíše průměrné. V Královéhradeckém kraji činilo čisté využití lůžek v roce 2010 29,3 %, čisté využití pokojů pak 33,8 %; v Libereckém kraji to bylo 27,7 % / 32,4 %, v Pardubickém kraji 21,0 % / 25,8 % a v Olomouckém kraji 23,3 % / 30,2 %. Za celou Českou republiku byla zjištěna hodnota 35,9 % / 42,3 %. V ostatních krajích kromě výše zmiňovaných výjimek byly zjištěny srovnatelné hodnoty jako na zkoumaném území, resp. hodnoty pohybující se obvykle mezi hodnotou Královéhradeckého kraje a Olomouckého kraje.

5.4 Kultura a volnočasové aktivity

Z hlediska kulturního se, podobně jako v případě cestovního ruchu, jedná o vysoce atraktivní území s bohatou kulturní tradicí. Vzhledem k tomu, že oblast kultury je s oblastí cestovního ruchu do značné míry provázaná, odráží se intenzita a úroveň kulturního života i do výsledků cestovního ruchu a naopak.

Oblast disponuje několika nadregionálními středisky, která mají dlouhodobou tradici na poli české kultury (stavatelství, písemnictví, hudby, malířství, sochařství atp.) a vzdělanosti. Jsou to zejména krajská města Liberec, Hradec Králové (sídlo biskupství), Pardubice a Olomouc (sídlo arcibiskupství). Vedle toho řada dalších středisek spjatých s rozvojem kultury v Českých zemích (Litomyšl, Jičín aj.).

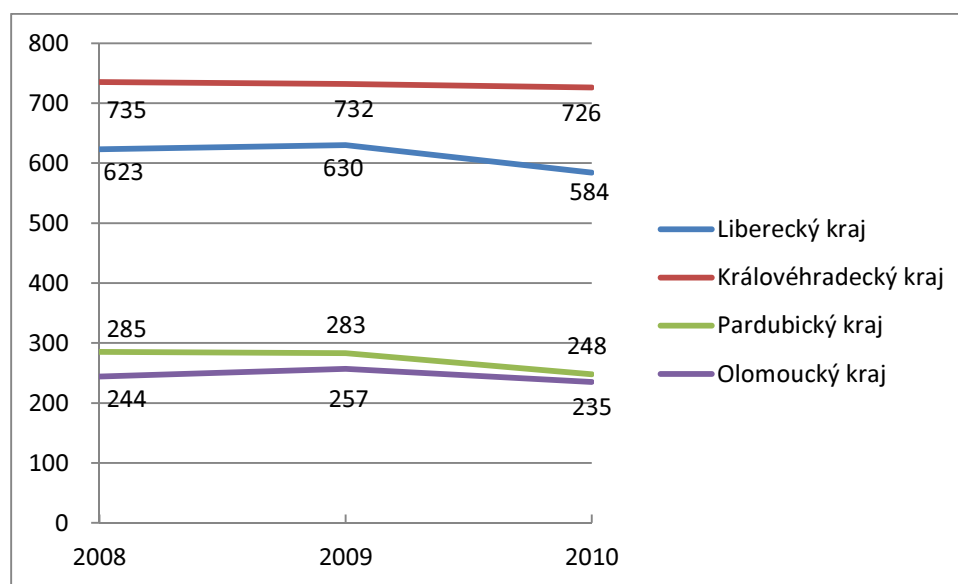
Na území funguje řada kulturních institucí spravovaných státem, kraji, obcemi i soukromými subjekty. Je zde pořádána celá řada kulturních akcí a festivalů, z nichž (zejména ty hudební) mají nadregionální význam a mezinárodní věhlas. V odlehlých regionech fungují sítě drobných kulturních zařízení (např. knihoven), rozvíjí se zde spolkový život a kulturní akce vázané na specifika daného regionu. Koncentrace kulturních akcí a zařízení koresponduje s celkovou hospodářskou situací v subregionech, případně se specifickou sociální situací v obcích. Na poli kultury je významný prostor pro realizaci mezinárodních akcí a setkání v rámci česko-polské přeshraniční spolupráce.

Z hlediska měřitelných ukazatelů za roky 2008 až 2010 se dá říci, že počet kulturních a akcí ve zkoumaném regionu mírně stagnuje, resp. drží se v rovnováze. Je zde například zaznamenán mírný pokles počtu veřejných knihoven (Královéhradecký kraj z 372 na 371, Liberecký kraj setrval 212, Pardubický kraj z 394 na 392, Olomoucký kraj ze 467 na 463). Co se týče památek zpřístupněných návštěvníkům za vstupné (těch, které ve výročních statistikách eviduje ČSÚ), zde se stav nemění. Pořádané kulturní akce nelze v časové řadě spolehlivě porovnat, protože se změnila jejich klasifikace a tím došlo ke statistickým výkyvům, které nepopisují objektivně realitu.

U počtu návštěvníků kulturních zařízení je však patrný klesající trend, který zhruba koresponduje s trendem pro celou českou republiku.

Graf č. 29 Návštěvnost kulturních zařízení v krajích mezi lety 2008 a 2010

Zdroj: ČSÚ

Druhá skladba kulturních památek je srovnatelná se situací v ostatních krajích. Zahrnuje památky od archeologických nalezišť až po stavby z první poloviny 20. století. Zastoupeny jsou všechny stavební slohy. Mezi sakrálními památkami je poměrně malý počet klášterních areálů. Památky lidové architektury jsou většinou rozptýlené především v horských a podhorských oblastech krajů, v Pardubickém kraji pak velice rozptýleně na Vysočině, v Olomouckém kraji i v nížinných zemědělských obcích.

5.5 Památková péče

Stav památkového fondu na území sledovaných krajů je možné posuzovat z několika pohledů. Jedním z měřítek může být způsob obnovy kulturních památek, míra jejich autenticity a zachovalosti materiálové původnosti, rozsah používání vhodných nebo naopak nevhodným materiálů a postupů. Každá doba zanechala na stavu mnohých památek svou stopu a každá doba se potýká s jinými problémy. Velmi zjednodušeně lze říci, že v 90. letech 20. století bylo problematické užívání tehdy módních střešních krytin. V současnosti představuje velký problém snaha nahrazovat dřevěná okna okny plastovými, nikoliv snad přímo u kulturních památek, ale u běžných staveb v památkových rezervacích a zónách. Nyní představuje nový problém vládní program Zelená úsporám zaměřený na zateplování budov – může vést ke střetu dvou veřejných zájmů. Vyrovnat se s těmito trendy je jedním z aktuálních úkolů orgánů státní památkové péče. Jestliže platí, že míra původnosti a autenticity

památkového fondu České republiky je vyšší než v okolních zemích, pak k tomuto stavu přispívá i památkový fond sledovaného regionu.

Státní památkovou péči v rámci přenesené a samostatné působnosti vykonávají příslušné odbory Krajských úřadů, dále příslušné odbory na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností. Výkon státní památkové péče prostřednictvím krajského úřadu má podstatný vliv na stav památkového fondu na území krajů. Krajské úřady tak činí přímo v rámci svých kompetencí, nepřímo pak prostřednictvím ORP. Jsou to tyto prostředky: Prvoinstanční rozhodnutí, odvolací řízení proti rozhodnutím ORP a další běžná agenda dle příslušných ustanovení památkového zákona. Velký význam má kontrolní a metodická činnost vůči ORP.

V samostatné působnosti krajské úřady vypisují grantové či dotační programy. Patří sem i právo na legislativní iniciativu kraje a právo připomínkovat návrhy zákonů a dalších právních předpisů. Patří sem oblast prevence, osvětová činnost, popularizace památkové péče jako oboru. Intervenční prostředky vyplývají ze zákonných kompetencí kraje a lze je považovat za dostačující. Nemůže být jejich cílem snímat odpovědnost z vlastníků kulturních památek.

V každém z krajů fungují územní odborná pracoviště Národního památkového ústavu. Jejich úzká spolupráce s krajskými úřady a ORP jsou nezbytným předpokladem pro náležitý výkon státní památkové péče. Písemná vyjádření odborných pracovníků NPÚ jsou zapotřebí pro vydání závazných stanovisek k zamýšlené obnově nebo restaurování kulturních památek. Úroveň písemných vyjádření je někdy problematická, nutno však respektovat „právo“ památkářů NPÚ žádat maximum z hlediska památkářské teorie a praxe. Tím ovšem vzrůstá odpovědnost pracovníků krajského úřadu a ORP při „vážení“ argumentů NPÚ, odborných posudků z jiných oblastí (požární ochrana, hygiena, úpravy pro tělesně postižené, apod.) a v neposlední řadě i názorů vlastníka památky.

Do památkové péče dále vstupují další subjekty jako například občanská sdružení. Pro revitalizaci památek existuje celá řada dalších dotačních programů vyhlášených Ministerstvem kultury ČR, dále existují krajské dotační programy a v neposlední řadě též Finanční prostředky ze Strukturálních fondů Evropské unie nebo finančním mechanismů EHP a Norska.

Volný čas

V oblasti aktivního využívání volného času občanů, zejména dětí a mládeže, ale i dospělých, jednotlivé kraje i obce podporují prostřednictvím grantů pestrou škálu programů, které tvoří mimo jiné i významnou složku prevence sociálně patologických jevů. Zájmové vzdělávání poskytují specializovaná profesionální zařízení, jako jsou střediska volného času. V regionu fungují stovky nestátních neziskových organizací (NNO), jejichž předmětem činnosti jsou různorodé aktivity, které naplňují volný čas dětí, mládeže i dospělých. Tyto organizace působí v oblastech sportu a tělovýchovy, kultury, ekologie a dalších. V krajích mají poměrně silné zastoupení i další zájmová sdružení a spolky. Ty působí zejména v malých obcích, kde je jejich role jak v práci s dětmi a mládeží, tak i v dalších aktivitách kulturně společenského života nezastupitelná. Jedná se zejména o různá sdružení v podobě dobrovolných hasičů, folklorních souborů, pěveckých a divadelních spolků, tělovýchovných jednot a jiných sportovních organizací a dalších. Častým problémem těchto organizací je ale nedostatečné zázemí pro provozování jejich činnosti, zejména v malých obcích. V důsledku toho dochází k jejich odsunu, a tedy nedostatečné nabídce volnočasových aktivit v těchto obcích.

Řada tradičních i nově vzniklých středisek a institucí má funkci jak uspokojení poptávky po volnočasových aktivitách, tak plní funkci atraktivity cestovního ruchu. Jedná se zejména o sportovní zařízení ve větších městech a ve významných střediscích cestovního ruchu. Tato zařízení fungují částečně na komerční bázi, částečně jsou podporovány obcemi. Jedná se zejména o bazény, aquaparky a podobná atraktivní masově využívaná zařízení.

6 Životní prostředí a ochrana přírody

6.1 Ovzduší

Hodnoty emisí základních znečišťujících látek v kategorii REZZO 1 - 4² v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010 jsou uvedeny v následující tabulce. Pro relativní posouzení jsou hodnoty uvedeny i v přepočtu na km² daného kraje a 1 obyvatele.

Největší množství emisí je v Pardubickém kraji, nejméně znečištěný je kraj Liberecký.

Tab. č. 21 Emise základních znečišťujících látek v letech 2008 - 2010

emise REZZO 1-4	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v t												
Emise tuhé	3 549,5	3 429,8	3 670,4	2 143,1	2 219,3	2 089,1	3 701,0	3 354,3	3 311,8	3 719,20	3 710,30	3 472,90
Oxid siřičitý SO ₂	7 781,9	7 269,8	5 943,2	2 994,4	3 052,5	2 844,3	14 218,7	12 960,0	11 712,3	5 118,90	4 354,20	4 577,30
Oxidy dusíku NO _x	9 417,8	9 065,3	8 598,1	5 139,5	4 884,8	4 545,2	20 571,3	17 790,1	16 150,4	11 863,20	11 667,30	10 999,20
Oxid uhelnatý CO	19 612,1	18 342,1	17 874,2	12 413,8	12 044,2	11 477,7	18 071,6	17 579,4	16 659,9	20 773,50	19 269,20	18 270,70
Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v t na km ²												
Emise tuhé	74,6	72,1	77,1	67,8	70,2	66,0	81,9	74,2	73,3	70,6	70,4	65,9
Oxid siřičitý SO ₂	163,5	152,8	124,9	94,7	96,5	89,9	314,6	286,8	259,2	97,2	82,7	86,9
Oxidy dusíku NO _x	197,9	190,5	180,7	162,5	154,4	143,7	455,2	393,7	357,4	225,2	221,5	208,8
Oxid uhelnatý CO	412,1	385,4	375,6	392,5	380,8	362,9	399,9	389,0	368,7	394,4	365,8	346,9
Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v t na 1 obyvatele												
Emise tuhé	0,64	0,62	0,66	0,49	0,51	0,47	0,72	0,65	0,64	0,58	0,58	0,54

² REZZO = Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší. Podle závislosti na druhu zdrojů a jejich teplotních výkonů je REZZO členěn na REZZO 1 – REZZO 4 takto: REZZO 1 = velké stacionární zdroje znečišťování, REZZO 2 = střední stacionární zdroje znečišťování, REZZO 3 = malé stacionární zdroje znečišťování, REZZO 4 = mobilní zdroje znečišťování (zejména silniční a motorová doprava, železniční doprava, plavidla a letadla)

Oxid siřičitý SO ₂	1,40	1,31	1,07	0,68	0,70	0,65	2,76	2,51	2,26	0,80	0,68	0,71
Oxidy dusíku NO _x	1,70	1,64	1,55	1,18	1,11	1,03	3,99	3,45	3,12	1,85	1,82	1,71
Oxid uhelnatý CO	3,54	3,31	3,22	2,84	2,74	2,61	3,51	3,40	3,22	3,24	3,00	2,85

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

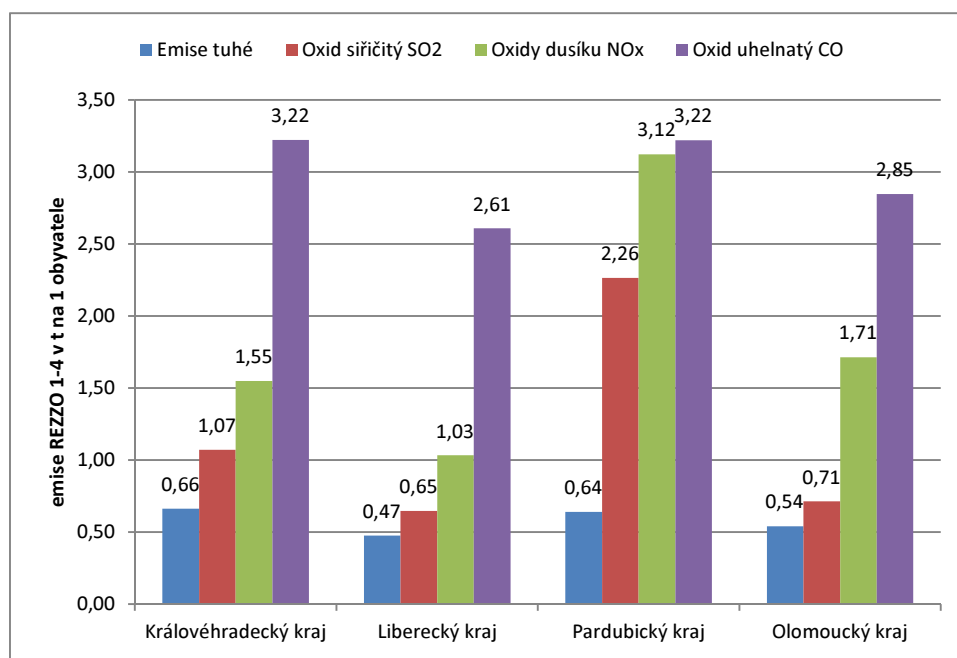
Tuhé emise jsou v přepočtu na plochu území i na 1 obyvatele nejvyšší v Pardubickém kraji, i když jejich celkové množství ve sledovaném období pokleslo téměř o 400 t. V roce 2010 připadalo na 1 km² 73,3 t tuhých emisí (rok 2008 o 8,6 t více) a na 1 obyvatele tedy připadá 640 kg tuhých emisí za rok (v roce 2008 720 kg). Druhým nejvíce zatíženým krajem z hlediska tuhých emisí je Královéhradecký kraj. Nejnižší je znečištění tuhými emisemi v Libereckém kraji.

Emise oxidu siřičitého jsou v přepočtu na plochu území i na 1 obyvatele nejvyšší jednoznačně rovněž v Pardubickém kraji. Jejich celkové množství má sice klesající tendenci, ale hodnoty jsou cca o 100 % vyšší než v druhém Královéhradeckém kraji. Liberecký a Olomoucký kraj trpí emisemi oxidu siřičitého výrazně méně. V roce 2010 připadalo na 1 km² 259,2 t oxidu siřičitého a na 1 obyvatele tedy připadá 2 260 kg emisí oxidu siřičitého.

Emise oxidu dusíku jsou opět jednoznačně nejvyšší v Pardubickém kraji a to jak v absolutních hodnotách, tak v přepočtených. Na 1 km² se zde vyprodukuje téměř 2,5 x více oxidu dusíku než v Libereckém kraji. Na 1 obyvatele v Pardubickém kraji připadá 3 120 kg oxidu dusíku, zatímco v Libereckém kraji je to pouze 1 030 kg.

Emise oxidu uhelnatého jsou ve všech krajích výrazně vyšší než hodnoty předchozích znečišťujících látek. Rozdíly mezi kraji u této měrné látky ovšem nejsou zdaleka tak výrazné. Znečištění oxidem uhelnatým vzniká především z produkce výfukových plynů. V přepočtu na 1 km² se množství oxidu uhelnatého v roce 2010 pohybovalo od 346 do 375 tun. Na 1 obyvatele připadlo ve stejném roce 3 220 tun v Pardubickém a Královéhradeckém kraji, 2,85 resp. 2,61 v kraji Olomouckém a Libereckém. Množství oxidu uhelnatého má snižující se tendenci ve sledovaném období.

Graf č. 30 Emise základních znečišťujících látek REZZO 1 – 4 v roce 2010 přepočtené na 1 obyvatele

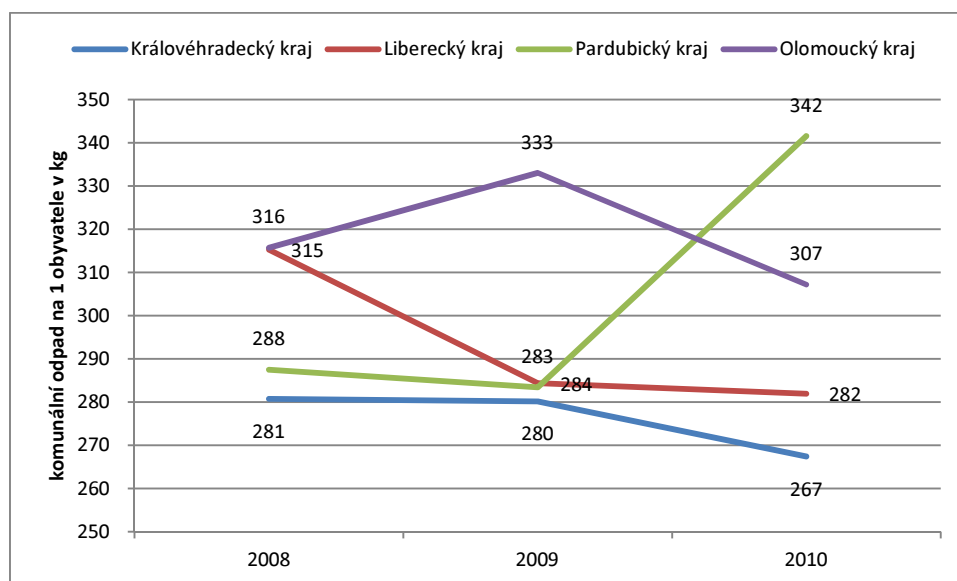

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

6.2 Odpady

Celková produkce komunálního odpadu je v krajích a letech rozkolísaná. Souhrnně má spíše klesající tendenci. Nejvyšší množství komunálního odpadu se vyprodukuje v Olomouckém kraji (i přes 200 tis. tun/rok). V relativním přepočtu na 1 obyvatele je produkce komunálního odpadu v tomto kraji rovněž vysoká. Nejnižší produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele je v Královéhradeckém kraji 267 kg v roce 2010 oproti 342 kg v Pardubickém kraji. Další hodnoty jsou znázorněny v následujícím grafu.

Graf č. 31 Produkce komunálního odpadu v krajích v kg na 1 obyvatele v letech 2008 - 2010

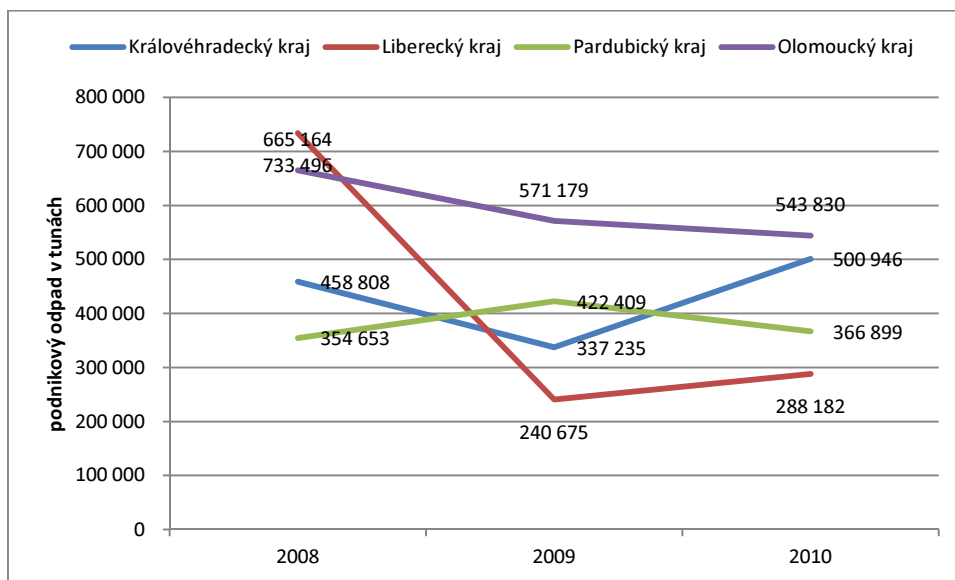

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Ještě více rozkolísané jsou hodnoty množství vyprodukovaných podnikových odpadů v jednotlivých krajích a letech a zobrazuje je následující graf. Nejvyšší produkce podnikových odpadů je v Olomouckém kraji.

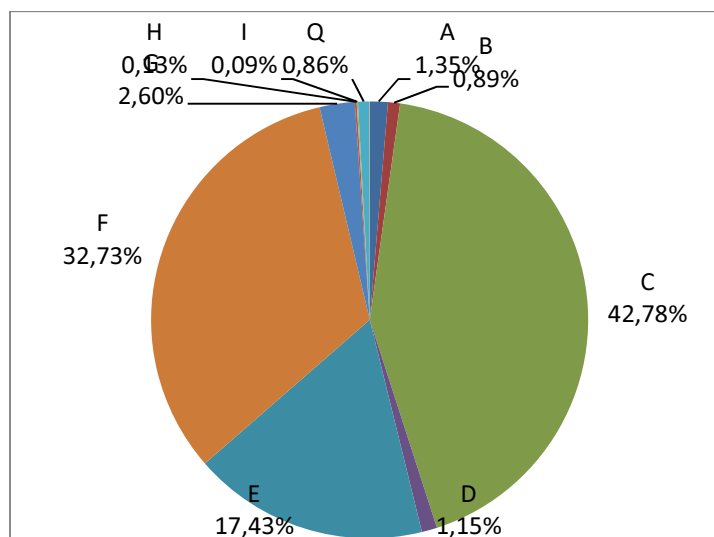
Graf č. 32 Celková produkce podnikového odpadu v krajích v tunách v letech 2008 - 2010

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Velmi rozdílná je výše produkce podnikových odpadů ve vybraných ekonomických činnostech podle CZ – NACE. V souhrnu za všechny kraje se v roce 2010 vyprodukovalo nejvíce podnikových odpadů ve zpracovatelském průmyslu (C) přes 650 tis. tun, což je 42 % a ve stavebnictví (F) přes 500 tis. t, což je 32 % z celkového podnikového odpadu. Třetí v pořadí s hodnotou přes 266 tis. tun, což je 17 % jsou odpady vzniklé při zásobování vodou a z činností souvisejících s odpadními vodami (E). Minimální podíl tvoří ve struktuře podnikové odpady z informačních a komunikačních činností (34 tun) a z ostatních činností vzniká 21 tun podnikového odpadu.

Graf č. 33 Struktura celkové produkce podnikových odpadů ve vybraných ekonomických činnostech podle CZ-NACE souhrnně za všechny sledované kraje v roce 2010

Názvy kategorií: A Zemědělství, lesnictví a rybnářství, B Těžba a dobývání, C Zpracovatelský průmysl, D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu, E Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi, F Stavebnictví, G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, H Doprava a skladování, I Ubytování, stravování a pohostinství. Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

Údaje ve struktuře produkce podnikových odpadů se liší podle krajů. Např. v Královéhradeckém kraji je největší produkce podnikových odpadů ze stavebnictví a až poté ze zpracovatelského průmyslu. Více údajů je v následující tabulce.

Tab. č. 22 Produkce podnikových odpadů ve vybraných ekonomických činnostech podle CZ-NACE v tunách ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010

	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Celková produkce	458 808	337 235	500 946	733 496	240 675	288 182	354 653	422 409	366 899	665 164	571 179	543 830
z toho:												
A Zemědělství, lesnictví a rybnářství	7 005	8 936	11 253	1 004	1 367	1 329	6 583	3 821	3 456	8 315	8 478	4 608
B Těžba a dobývání	327	477	325	22 631	10 311	13 009	37	54	91	350	12 915	139
C Zpracovatelský průmysl	207 094	148 213	154 180	146 783	118 848	115 262	165 253	116 389	145 814	350 148	252 196	239 726
D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	1 009	551	794	6 997	2 294	12 059	3 236	3 807	2 116	2 516	4 092	2 614
E Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	80 602	62 607	108 826	x	x	x	30 657	88 764	82 528	84 693	86 714	75 529
F Stavebnictví	149 462	106 200	214 191	x	x	x	115 462	179 678	105 408	196 414	174 204	181 480
G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	2 958	4 090	3 410	x	x	x	3 539	8 042	4 544	8 315	18 323	31 876
H Doprava a skladování	3 447	629	552	x	x	x	1 107	948	453	6 431	7 890	948
I Ubytování, stravování a pohostinství	579	865	554	x	x	x	420	736	523	270	377	353
J Informační a komunikační činnosti	-	-	-	x	x	x	21	29	34	-	-	i.d.
Q Zdravotní a sociální péče	4 056	4 288	3 804	x	x	x	3 163	3 901	3 983	4 806	4 874	5 368
S Ostatní činnosti	33	i.d.	i.d.	x	x	x	i.d.	-	-	21	21	21

Zdroj: Statistické ročenky krajů, ČSÚ, www.czso.cz

6.3 Voda

Kvalita povrchových i podzemních vod se v posledních letech obecně zlepšuje. Přispívá k tomu především rozšiřování množství čistěných odpadních vod v ČOV, snížení množství znečišťujících zemědělských splachů a zvyšující se podíl domů a bytů napojených na veřejnou kanalizaci.

Ve sledovaném regionu bylo v roce 2010 celkem 437 čistíren odpadních vod. Nejvíce v Olomouckém kraji (132) a Královéhradeckém kraji (125), nejméně v Libereckém kraji (99). Počet ČOV se ve všech sledovaných krajích zvyšuje. Staré ČOV se modernizují, případně rozšiřují kapacitu a účinnost čištění.

Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci se rovněž zvyšuje ve všech krajích. V Olomouckém kraji dosahuje nejvyšší hodnoty (77,6 %), Královéhradeckém (74,1 %), Pardubickém (71,8 %) a Libereckém (68,2 %).

Stejně tak se zvyšuje ve všech sledovaných krajích podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejných vodovodů. V pardubickém kraji dosahuje 95,8 % obyvatel, v Královéhradeckém kraji 92,4 %, Olomouckém kraji 90,9 % a v Libereckém kraji 88,6 %.

6.4 Ochrana přírody

Ochraně přírody se ve všech sledovaných krajích věnuje velká pozornost. Dobrým trendem je počet chráněných oblastí různého stupně a charakteru zvyšovat. Zvyšuje se především počet maloplošných chráněných území (MCHÚ). Ve sledovaném období 2008 – 2010 jejich počet v Královéhradeckém kraji stoupl o 2, v kraji Libereckém a Pardubickém o 1 MCHÚ. Největší počet chráněných území je vymezeno v Olomouckém kraji (141), nejnižší je počet v kraji Pardubickém (101 v roce 2010).

Na území Královéhradeckého a Libereckého kraje je vyhlášen Krkonošský národní park (KRNAP). Vyhlášení národního parku je dle zákona č.114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny nejvyšším stupněm legislativní ochrany území v ČR (v ČR jsou ještě další 3 národní parky). Jeho rozloha je celkem 36 300 ha (včetně ochranného pásma 550 km²), z toho přibližně 2/3 na území Královéhradeckého kraje a 1/3 na území Libereckého kraje. KRNAP byl vyhlášen v roce 1963. O KRNAP se stará Správa Krkonošského národního parku se sídlem ve Vrchlabí. Území národního parku KRNAP je rozděleno na tři zóny s rozdílným ochranným režimem.

1. zóna KRNAP (přísná přírodní) má rozlohu 4 503 ha a nachází se v nejvyšších částech pohoří;
2. zóna KRNAP (řízená přírodní) má rozlohu 3 416 ha a navazuje v širokém pásu kolem alpské hranice lesa na 1. Zónu;
3. zóna KRNAP (okrajová) má rozlohu 28 408 ha a rozkládá se ve středních a nižších polohách Krkonoš.

Ochranné pásmo KRNAP není součástí vlastního NP. Tvoří jakýsi přechod mezi 3. Zónou a volnou, intenzivně využívanou krajinou Podkrkonoší.

V roce 1992 byla nad částí KRNAPU v rámci mezinárodního systému ochrany přírody UNESCO (program Člověk a biosféra – Man and the Biosphere (MaB)) vyhlášena biosférická rezervace Krkonoše.

V Libereckém kraji je vymezeno 5 chráněných krajinných oblastí (CHKO České středohoří, Jizerské hory, Kokořínsko, Lužické hory a část Českého ráje) o celkové rozloze 84 908 ha, v Královéhradeckém a Pardubickém kraji jsou 3 CHKO Broumovsko, část Orlických hor a část Českého ráje resp. Žďárské vrchy, Železné hory a druhá část Orlických hor) o celkové rozloze 68 821 ha resp. 39 176 ha a v Olomouckém kraji 2 CHKO (Jeseníky a Litovelské Pomoraví) o celkové rozloze 55 809 ha.

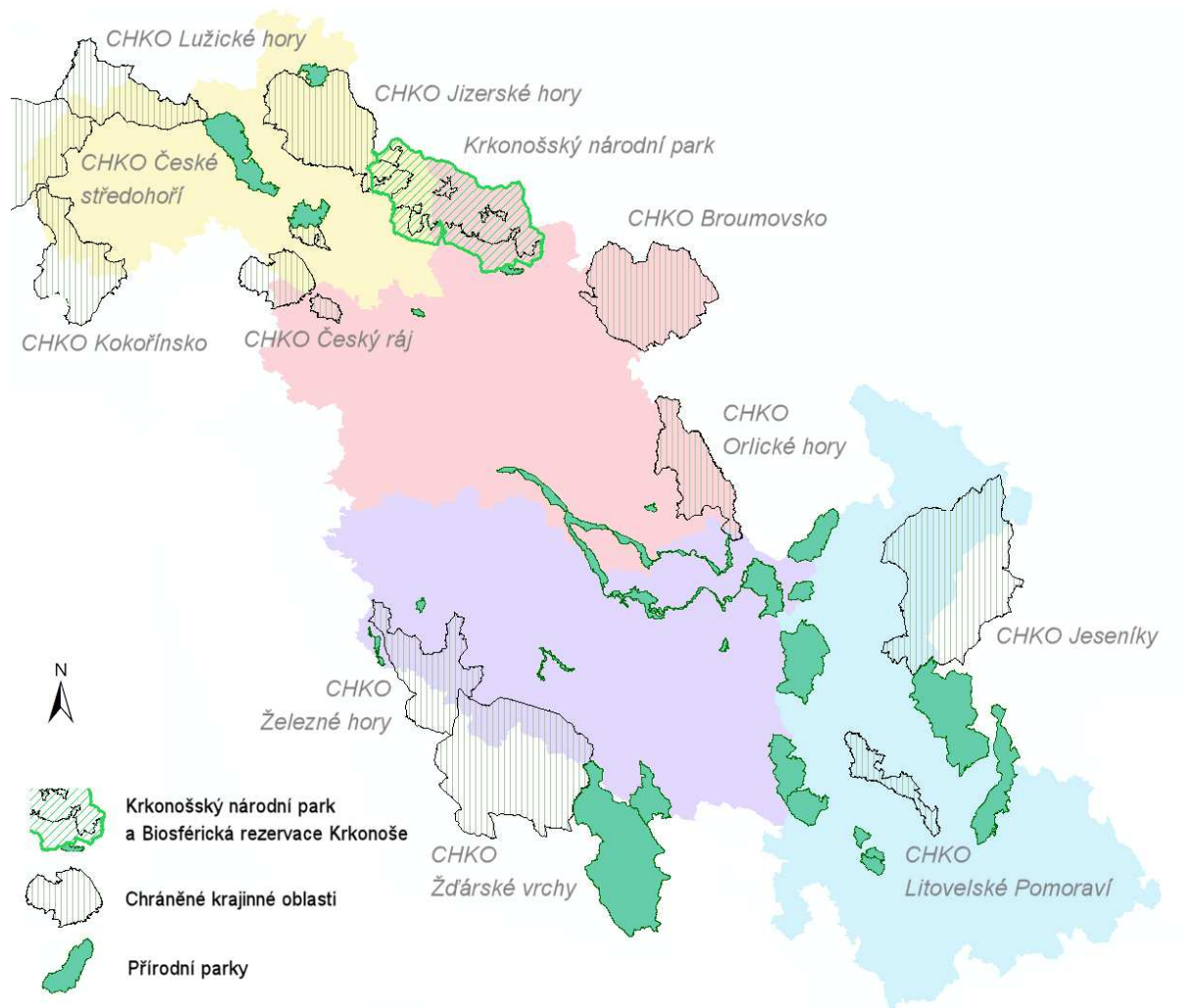
Maloplošných chráněných území je vymezeno nejvíce v Olomouckém kraji (139), nejméně v Pardubickém kraji (98). Jejich celková plocha je oproti KRNAPu a CHKO je malá a v jednotlivých krajích tvoří v souhrnu cca 5 100 – 6 520 ha.

V rámci evropské soustavy NATURA 2000 je regionu vyhlášeno několik ptačích oblastí a evropsky významných lokalit. V Královéhradeckém kraji je 5 ptačích oblastí o celkové rozloze 38 918 ha a 75 evropsky významných lokalit (EVL) o celkové rozloze 50 991 ha. V Olomouckém kraji jsou 4 ptačí oblasti o rozloze 89 535 ha a 71 EVL o rozloze 44 402 ha. V Pardubickém kraji jsou 3 ptačí oblasti (14 076 ha) a 52 EVL (6 799 ha). V Libereckém kraji jsou 3 ptačí oblasti o rozloze 34 174 ha a 51 EVL o rozloze 42 309 ha.

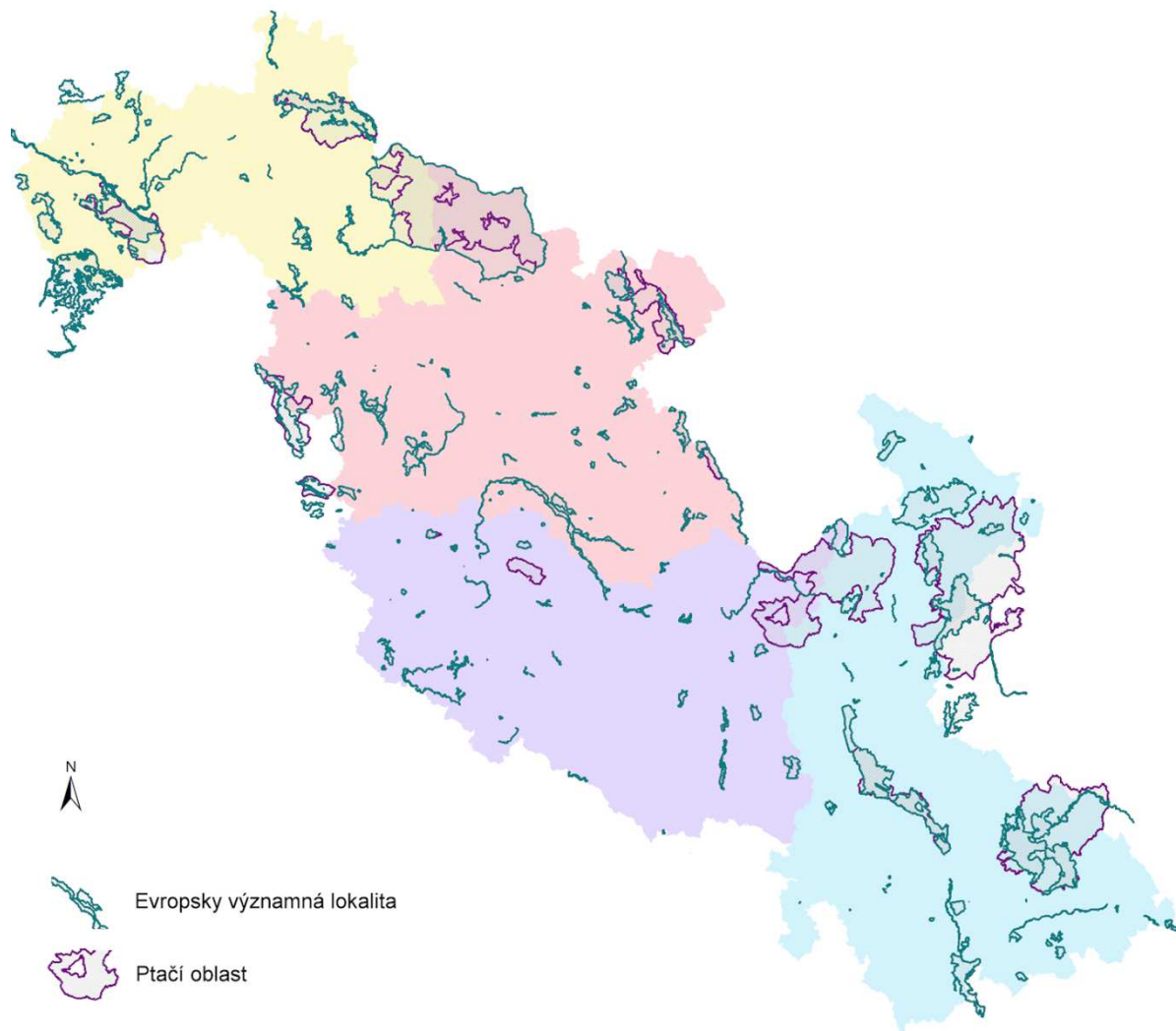
³ Natura 2000 je soustava lokalit chránících nejvíce ohrožené druhy rostlin, živočichů a přírodní stanoviště (např. rašeliniště, skalní stepi nebo horské smrčiny apod.) na území EU. Soustava Natura 2000 zajišťuje trvalou péči o nejhodnotnější území pro ochranu biologické rozmanitosti, přičemž sladuje zájmy ochrany přírody se šetrným hospodařením v příslušných lokalitách

Obrázek 8 Mapa chráněných oblastí

Zdroj: Zdroj: ArcČR, Národní geoportál Inspire, AOPK ČR

Obrázek 9 Mapa území NATURA 2000

Zdroj: Zdroj: ArcČR, Národní geoportál Inspire, AOPK ČR

7 Dopravní dostupnost

Dopravní spojení je klíčovým předpokladem pro rozvoj přeshraniční spolupráce. Česko-polské příhraniční území disponuje poměrně hustou dopravní sítí. Dříve existující dopravní omezení na hraničních přechodech byly odstraněny vstupem obou zemí do shenghenského prostoru v roce 2007. Propojení české a polské strany tak negativně ovlivňují především geografické překážky (Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Kralický Sněžník, Hrubý Jeseník), které kopírují státní hranici. Překračování hranic je po vstupu do shenghenského prostoru regulováno především dopravními omezeními a omezeními ochrany přírody.

Sledované území česko-polské příhraniční oblasti nacházející se ve střední Evropě, je charakteristické poměrně hustým systémem komunikací s dopravními vazbami na Německo a Slovensko. Regionem prochází dva významné panevropské dopravní koridory. Evropský dopravní koridor č. III vede přes polské území od hranice s Německem po hranici s Ukrajinou ve směru západ – východ (Drážďany – Wrocław – Katowice – Lvov – Kyjev). Dopravní koridor č. VI vedoucí severojižním směrem (Gdaňsk – Varšava – Katowice – Ostrava – Brno) se protíná s III. koridorem v Katowicích.

7.1 Silniční doprava

Pro česko-polské vazby mají největší význam trasy E67 a E65. Evropská trasa E67, která je známá též jako Via Baltica, propojuje Královéhradecký kraj s Wrocławí a Warszawou. Trasa je dnes vedena přes Náchod a Kłodzko. Budoucí trasa po dostavění dálnice D11 a rychlostní silnice R11, by měla být vedena přes Trutnov a Kamienna Góru (přechod Královec – Lubawka). Evropská trasa E65 nyní vede přes Liberecký kraj do Polska. V koridoru Kamienna Góra – Hradec Králové by mohly být vedeny obě trasy E65 a E67, které se na polské straně kříží se západovýchodním evropským koridorem E40 vedoucím s Francie přes polskou Wrocław do Kazachstánu (silnice A4 v Polsku).

Na českém území sledovaného území se nachází celkem 33 366 km silnic, z nichž téměř dvě třetiny (63%) tvoří silnice III. třídy. Vysoký podíl silnic III. třídy je mimo jiné i důsledkem příhraniční polohy všech čtyř krajů s rozsáhlými horskými oblastmi, ve kterých převažují právě tyto silnice. Necelou čtvrtinu (24,1%) tvoří silnice II. třídy a cca 12% silnice I. třídy (1 555 km). Nejrozvinutější síť dálnic a rychlostních komunikací má Olomoucký kraj (124 km), nejméně naopak kraj Pardubický (12 km).

Silnice I. třídy, které jsou nejvíce dopravně zatíženy, tvoří základ silniční sítě a propojují hlavní směry v regionu. Hlavní dopravní tepnou spojující všechny čtyři kraje je silnice I/35 (Liberec – Turnov – Hradec Králové – Moravská Třebová – Olomouc – Lipník nad Bečvou), kterou by měla v budoucích letech nahradit plánovaná rychlostní komunikace R35. Na ni bude mezi Pardubicemi a Hradcem Králové navazovat D11, resp. R11, která bude hlavním silničním tahem do Polska (Královec – Lubawka). Významným dopravním směrem do Polska je také napojení Olomouckého kraje na Ostravu nebo silnice I/33 směřující od Pardubic přes Hradec Králové, Náchod, která vede do polské Wrocław. Současné nedostatečné napojení na evropskou silniční síť značně limituje využití celkového rozvojového potenciálu celého regionu.

Hustota silniční sítě, která je 0,75 km/km², převyšuje celostátní průměr (0,71 km/km²). Nejvyšší hustotu silniční sítě vykazuje Pardubický kraj (0,80 km/km²), nejnižší naopak kraj Olomoucký (0,68 km/km²). Hustota silnic klesá směrem k příhraničním pohořím. Délka silniční sítě ve vztahu k počtu obyvatel činí 6,2 km na 1000 obyvatel a je nad republikovým průměrem (5,3). Nejvyšší relativní délka

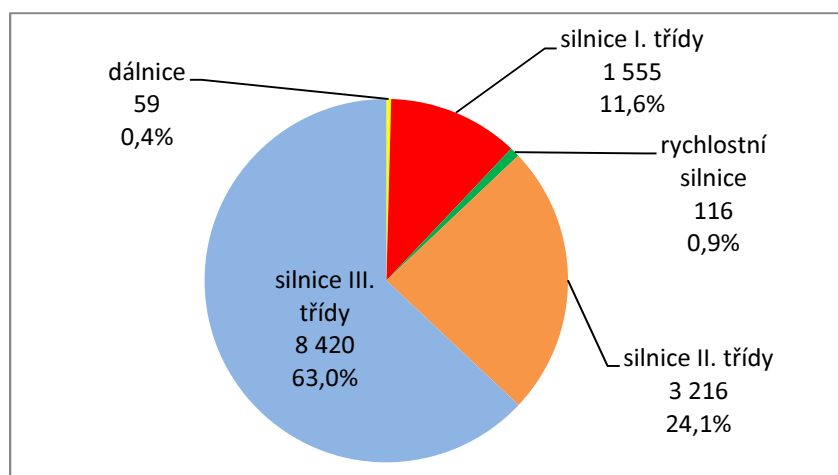
silnic je Pardubickém kraji (7,0) a nejnižší v kraji Libereckém (5,5). Podrobnější informace o silnicích poskytuje níže uvedená tabulka.

Tab. č. 23 Vybrané ukazatele za silniční dopravu (2010)

Region	Délka silnic a dálnic	v tom						Podíl silnic v regionu na celkové délce (v%)	Hustota silnic na 1 km ²	Relativní délka silnic na 1000 obyv.
		dálnice	silnice I. třídy včetně rychlostních silnic	silnice I. třídy	rychlostní silnice	silnice II. třídy	silnice III. třídy			
Královéhradecký	3 773	17	444	444	-	893	2 419	28,2	0,79	6,80
Liberecký	2 425	-	333	310	22	487	1 606	18,1	0,77	5,51
Olomoucký	3 566	33	435	344	91	924	2 174	26,7	0,68	5,56
Pardubický	3 602	9	460	457	3	912	2 221	26,9	0,80	6,96
Region celkem	13 366	59	1 671	1 555	116	3 216	8 420	100,0	0,75	6,21
<i>Česká republika</i>	<i>55 752</i>	<i>734</i>	<i>6 255</i>	<i>5 833</i>	<i>422</i>	<i>14 635</i>	<i>34 129</i>	<i>24,0</i>	<i>0,71</i>	<i>5,29</i>

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 34 Struktura silnic v zájmovém území (2010)

Zdroj dat: ČSÚ

Hustota i délka regionální silniční sítě (především silnice II. a III. třídy) znamená značné náklady na její údržbu, jež jsou dále ovlivňovány členitostí (hornatostí) území a klimatickými podmínkami. Přes značné vynaložené prostředky z rozpočtu krajů i dotací z EU se celková kvalita silniční sítě na české straně postupně zlepšuje. Kvalita dopravní infrastruktury však nespĺňuje současné technické požadavky a její situaci znevýhodňuje i charakter příhraničních regionů, které z největší části tvoří horské a podhorské oblasti.

Problémem přeshraničních vazeb není po vstupu obou zemí do shenghenského prostoru četnost hraničních přechodů, ale kvalita dopravního propojení. Na hranicích kraje s Polskou republikou je celkem 16 silničních hraničních přechodů a velké množství turistických přechodů. Nejvýznamnějším je hraniční přechod v Náchodě, který je nejvíce zatížen tranzitní dopravou. Průchodnost česko-polské hranice silniční dopravou ukazuje níže uvedená tabulka.

Tab. č. 24 Přehled silničních hraničních přechodů v zájmovém regionu

Přechod	Region	Typ
Královec / Lubawka	Královéhradecký	silniční
Náchod / Kudowa Stone	Královéhradecký	silniční
Orlické Záhoří / Mostowice	Královéhradecký	silniční
Otovice / Tłumaczów	Královéhradecký	silniční
Pomezní Boudy / Przelec Okraj	Královéhradecký	silniční
Starostín / Golińsk	Královéhradecký	silniční
Bartošovice v Orlických horách / Niemojów	Královéhradecký	MPS
Malá Černná / Czermna	Královéhradecký	MPS
Habartice / Zwidów	Liberecký	silniční
Harrachov / Jakuszyce	Liberecký	silniční
Hrádek nad Nisou / Porajów	Liberecký	silniční
Kunratice / Bogatynia	Liberecký	silniční
Nové Město pod Smrkem / Czerniawa Zdrój	Liberecký	silniční
Srbská / Miloszów	Liberecký	silniční
Bílý potok / Paczków	Olomoucký	silniční
Mikulovice / Głuchołazy	Olomoucký	silniční
Zlaté Hory / Konradów	Olomoucký	silniční
Bernartice / Dziewietlice	Olomoucký	MPS
Bílá Voda / Złoty Stok	Olomoucký	MPS
Staré Město / Nowa Morawa	Olomoucký	MPS
Travná / Lutynia	Olomoucký	MPS
Velké Kuněnice / Slawniowice	Olomoucký	MPS
Vidnava / Kalków	Olomoucký	MPS
Dolní Lipka / Boboszów	Pardubický	silniční

MPS – malý pohraniční styk

Zdroj: vlastní šetření

7.2 Železniční doprava

Železniční síť zájmového regionu všech čtyř krajů tvoří 2 411 km tratí a tvoří tak celou čtvrtinu železniční sítě v celé ČR. Svoji hustotou 0,14 km/km² se region řadí nad průměr České republiky (0,12 km/km²). Relativní délka železnic na území regionu přepočtená na počet obyvatel vykazuje nadprůměrnou hodnotu (1,12 km železnic na 1000 obyvatel) oproti celostátnímu průměru (0,91) a řadí tak region mezi nadprůměrné. Podrobnější informace o železnici poskytuje níže uvedená tabulka.

Tab. č. 25 Vybrané ukazatele za železniční dopravu (2010)

Region	Provozní délka železničních tratí	Podíl na celkové délce železnic v regionu (v %)	Hustota železnic na 1 km ²	Relativní délka železnic na 1000 obyv.
Královéhradecký	715	29,7	0,15	1,29
Liberecký	553	23,0	0,17	1,26
Olomoucký	601	24,9	0,11	0,94
Pardubický	542	22,5	0,12	1,05
Region celkem	2 411	100,0	0,14	1,12
<i>Česká republika</i>	<i>9 568</i>	<i>25,2</i>	<i>0,12</i>	<i>0,91</i>

Zdroj: ČSÚ

Územím regionu probíhá významný tranzitní železniční koridor (Německo – Praha – Pardubice – Česká Třebová – Přerov – Rakousko / Polsko), který má mezinárodní význam. Příhraniční železniční doprava má pouze místní význam, ale její postupný rozvoj může podpořit cestovní ruch nebo dojížděku do zaměstnání. Kvalita železničních tratí v příhraničním regionu se postupně zvyšuje, avšak tratí zároveň ubývá. Železnice jsou nedostatečně propojeny se sousedícími polskými regiony a železniční síť vyžaduje další modernizaci.

Kvalita i pokles významu železniční dopravy je do značné míry ovlivňován stavem železniční infrastruktury. Značný je podíl tratí s parametry, které nevyhovují současným přepravním nárokům s minimem elektrifikovaných tratí. Technický stav a parametry mnoha železničních tratí v kraji nevyhovují potřebám a požadavkům na veřejnou dopravu ani v současnosti, a tím spíše nepostačí v budoucnosti. Další problémy železniční dopravy souvisí s pestrou členitostí krajiny.

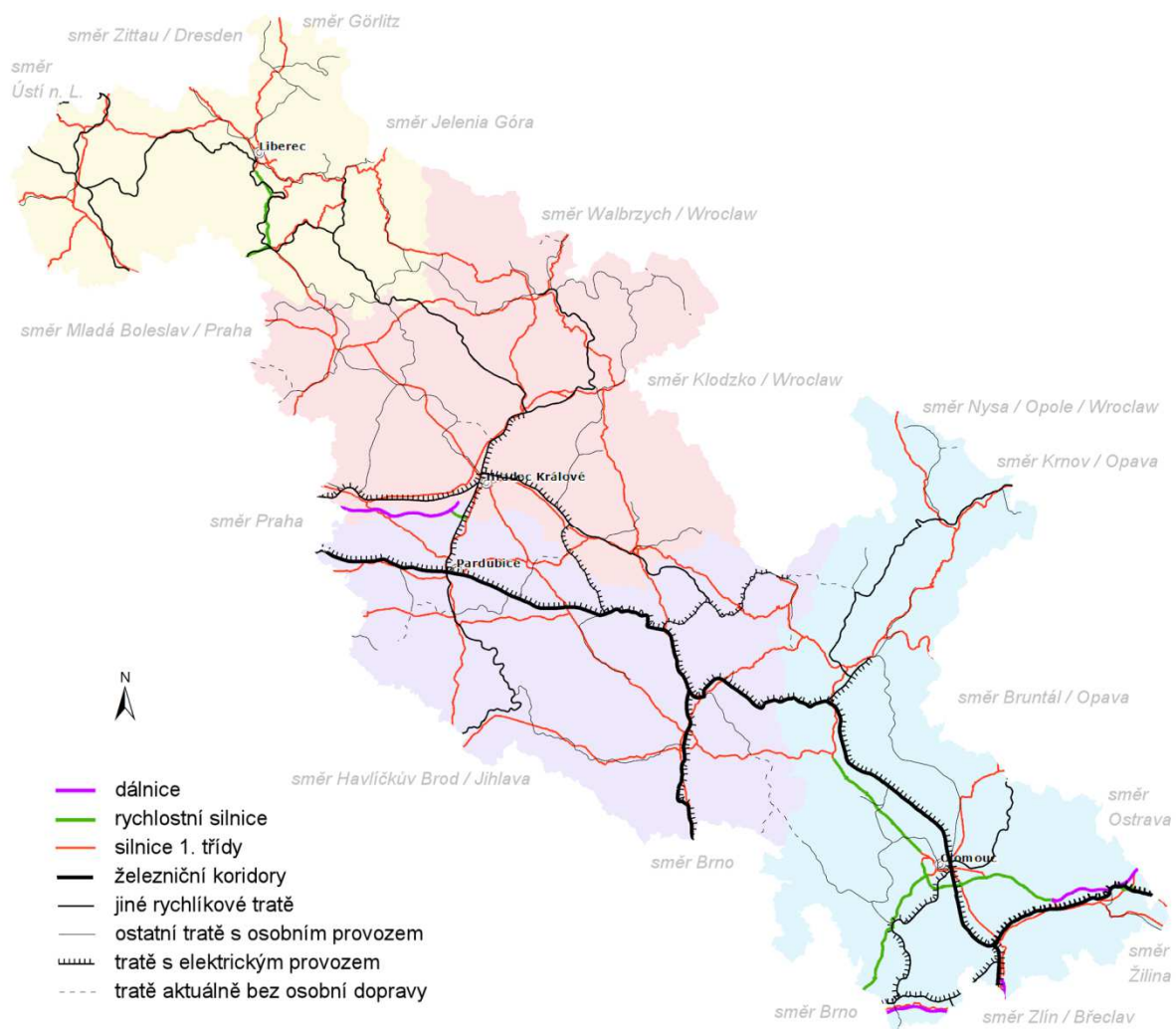
V celém regionu je situováno celkem 7 hraničních železničních ch přechodů do Polské republiky. Jejich seznam je v níže uvedené tabulce. V posledních letech dochází k podpoře obnovování i dalších lokálních přeshraničních tratí.

Tab. č. 26 Přehled železničních hraničních přechodů v zájmovém regionu

Přechod	Region
Královec / Lubawka	Královéhradecký
Meziměstí / Mieroszów	Královéhradecký
Frydlant v Čechách / Zawidów	Liberecký
Harrachov – Jakuszyce	Liberecký
Hrádek nad Nisou / Zittau	Liberecký
Mikulovice / Głuchołazy	Olomoucký
Lichkov / Miedzylesie	Pardubický

Zdroj: vlastní šetření

Obrázek 10 Mapa železniční a silniční sítě v regionu

Zdroj: ArcČR, Národní geoportál Inspire, Geoportál ŘSD, Centrum EP

7.3 Hromadná osobní doprava

Postupné zlepšování dopravní obslužnosti v regionu je realizováno pomocí rozvoje a optimalizace integrovaných dopravních systémů (IDS). Všechny čtyři kraje disponují organizovanými integrovanými dopravními systémy (IREDO, IDOL, IDSOK, VYDIS), které efektivně kombinují železniční a autobusovou dopravu v území. Díky přirozené vazbě a spádovosti okrajových částí jednotlivých krajů jsou již nyní některé obce zapojeny do integrovaných dopravních systémů sousedních krajů. Rezervy jsou ještě v cestování hromadnou veřejnou dopravou přes hranici. Efektivní přeshraniční cestování v rámci ČR a Polska umožňuje např. společná jízdenka za jednotný tarif v rámci euroregionu Nisa. Svůj význam a potenciál v rámci podpory turistické mobility v horských příhraničních oblastech má i provoz cyklobusů v letním období a skibusů v zimních měsících.

7.4 Letecká doprava

Nejvýznamnějším centrem letecké dopravy v regionu je letiště Pardubice, které má statut veřejného mezinárodního letiště se smíšeným civilním a vojenským provozem. Je jedním z pěti páteřních letišť ČR. Letiště je využíváno zejména pro charterové lety. Jeho předností je výhodná geografická poloha

v centru ČR a zároveň blízkost aglomerace Pardubice – Hradec Králové – Chrudim s cca 250 tisíci obyvateli v dosahu do 35 km od letiště. Počet přepravených osob se za posledních 10 zvýšil o více jak 97% a v roce 2011 činil cca 65 tisíc cestujících. Na polské straně oblasti hraje hlavní roli v letecké dopravě mezinárodní letiště ve Wroclawi. Ostatní letecká doprava má na území regionu pouze doplňkovou funkci, nachází se zde další letiště, které mají regionální či místní význam s rozdílným charakterem a podmínkami provozu, převážně zaměřená na sportovní létání (např. Liberec, Hodkovice nad Mohelkou, Česká Lípa, Vysoké Mýto, Chrudim, Moravská Třebová, Prostějov, Šumperku, Přerov, Jičín, Vrchlabí, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Nové Město nad Metují, Náchod, Velké Poříčí, Broumov, Hořice). V Hradci Králové se nachází bývalé vojenské letiště se statutem neveřejného mezinárodního letiště, v Olomouci je letiště pro malá dopravní letadla, které získalo statut mezinárodního letiště.

7.5 Vodní doprava

Vodní doprava, s charakterem nadregionálního významu, je realizována především na řece Labi, která je zahrnuta do transevropské sítě vodních cest. Z dlouhodobého hlediska se počítá s vybudováním logistického uzlu Pardubice s přístavem na Labi. Existuje také projektový záměr na vybudování vodního koridoru Dunaj – Odra – Labe. Kromě těchto řek mají významnou roli v této studii i řeky Morava a Bečva. Ostatní lodní doprava je v regionu provozována pouze pro rekreační účely. Jediným hraničním vodním přechodem je Smědá – Witka v Libereckém kraji.

7.6 Cyklodoprava

Cykloturistika jako forma trávení volného času zaznamenala během posledních let obrovský rozmach. Její stále vzrůstající obliba podnítila vytvoření sítě cyklistických tras či přímo výstavbu nových cyklostezek. K páteční síti tras se přimykají v jednotlivých regionech vedlejší, doplňkové či naučné cyklistické trasy. Stejně jako u pěší turistiky lze jejich zatížení stanovit pouze na základě odhadů frekvence a hustoty sítě cyklistických tras. Každopádně lze konstatovat, že intenzita cykloturistiky je maximální v letním období a kulminuje zejména v červenci a srpnu.

8 Veřejné služby

8.1 Sociální služby

Do zájmového území nezapadá žádný z regionů ČR, který by byl postižen rozsáhlými sociálními problémy spojenými s mimořádnou demografickou a ekonomickou situací. Z hlediska plošného hodnocení úrovně sociálních služeb na zájmovém území proto lze konstatovat, že se prostorovými, kvalitativními a kvantitativními specifiky v zásadě neliší od specifik území České republiky. Proto při obecném hodnocení úrovně sociálních služeb lze zčásti vyvodit podobné závěry jako pro celé území státu.

Při hodnocení vybavenosti regionů sociálními a vybranými souvisejícími zdravotními službami je nezbytné mít na zřeteli skutečnost, že stávající statistické podklady jsou neúplné:

- v oblasti poskytování sociálních služeb oficiální statistické podklady nezahrnují všechny aktivity, které jsou realizovány nestátními neziskovými organizacemi, popřípadě neumožňují charakterizovat intenzitu poskytování pečovatelské služby
- v oblasti zdravotní péče řada subjektů - především zřejmě podnikatelského charakteru - nedává dlouhodobě souhlas s publikováním jakýchkoli údajů o rozsahu poskytovaných služeb.

Stávající situace z hlediska vybavenosti jednotlivých regionů sociálními službami není optimální. Mezi jednotlivými regiony existují dlouhodobě neopodstatněné rozdíly, chybějící kapacity v ústavních zařízeních nejsou saturovány ani péčí poskytovanou ani v jiných formách pobytových zařízení pro staré občany, ale ani v domácnostech jednotlivých občanů. Dlouhodobě se snižuje rozsah pečovatelské služby poskytované v domácnostech jednotlivých občanů. Tato skutečnost ukazuje na to, že současné evropské trendy projevující se v odklonu od péče poskytované v rezidenčních zařízeních k péči poskytované v přirozeném domácím prostředí jednotlivých klientů se v naší zemi zatím patrně uplatňují pouze v omezeném měřítku. Na regionální úrovni nedochází k dostatečnému propojování sociálních služeb a zdravotních péče.

Vyšších hodnot vybavenosti místy v domovech důchodců dosahují zpravidla okresy, kde je narušena původní struktura osídlení a v důsledku toho zde neexistují úzké rodinné a příbuzenské svazky (pohraničí, některé horské a podhorské oblasti), zatímco nižší hodnoty vybavenosti jsou dosahovány zpravidla v regionech s vysokou mírou vzájemné rodinné solidarity a sounáležitosti, případně v největších městech. V těchto městech, stejně jako v některých dalších okresech je nízká úroveň ukazatelů vybavenosti, popř. absence těchto zařízení, způsobena zřejmě především nízkým zájmem potenciálních zřizovatelů o tyto formy péče o staré občany

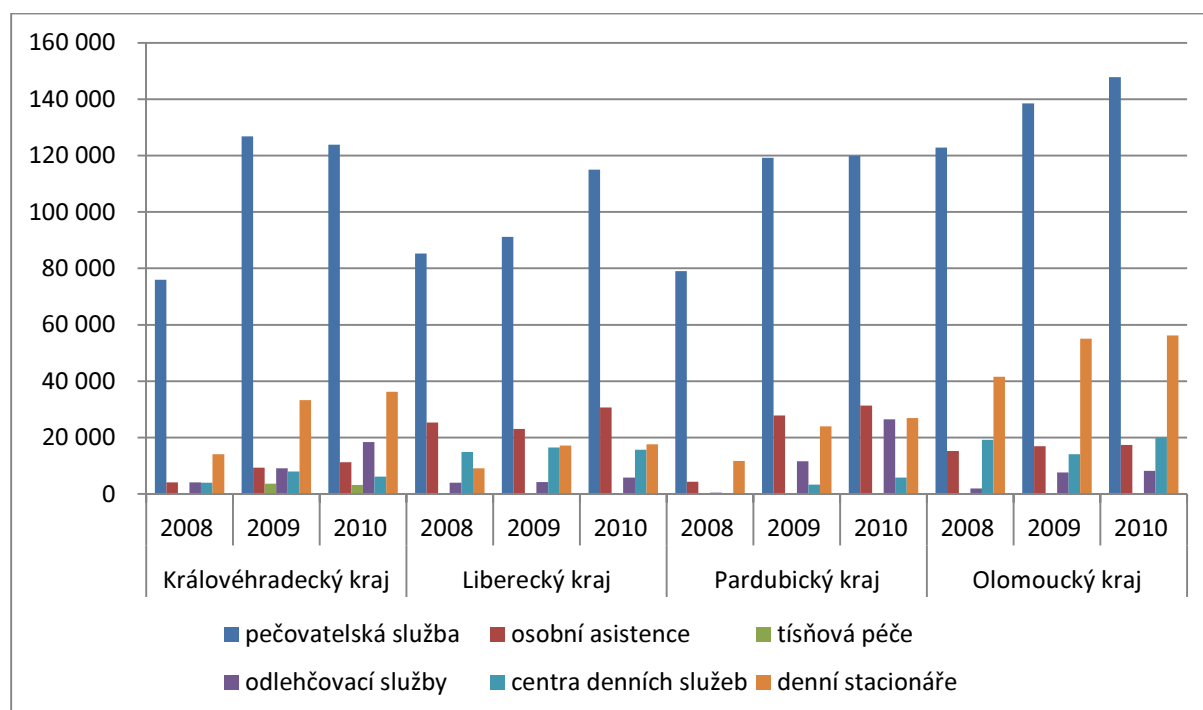
Chybějící kapacity v domovech důchodců nejsou saturovány ani péčí poskytovanou v léčebnách pro dlouhodobě nemocné ani v jiných formách pobytových zařízení pro staré občany (domovy-penziony pro důchodce, domy s pečovatelskou službou), ale ani v domácnostech jednotlivých občanů. Rozsah pečovatelské služby poskytované v domácnostech jednotlivých klientů je významným způsobem

závislý na regionálním profilu - zatímco nejvyšších hodnot dosahují zpravidla regiony s převažujícím rovinatým profilem, nejnižší hodnoty dosahují zpravidla regiony s převažujícím hornatým povrchem.

Ve vybavenosti jednotlivých regionů místy v léčebnách pro dlouhodobě nemocné existují značné rozdíly – například Liberecký kraj vykazuje nejmenší vybavenost léčebnami pro dlouhodobě nemocné (přepočten na 1000 obyvatel starších 65 let) v celé ČR. Chybějící kapacity v léčebnách pro dlouhodobě nemocné v jednotlivých regionech nejsou saturovány četnějším rozsahem poskytované domácí zdravotní péče. Tato skutečnost svědčí o tom, že dostupnost některých segmentů zdravotní péče není stejnoměrná na celém území, což je velmi závažný poznatek především z hlediska prevence sociálního vyloučení.

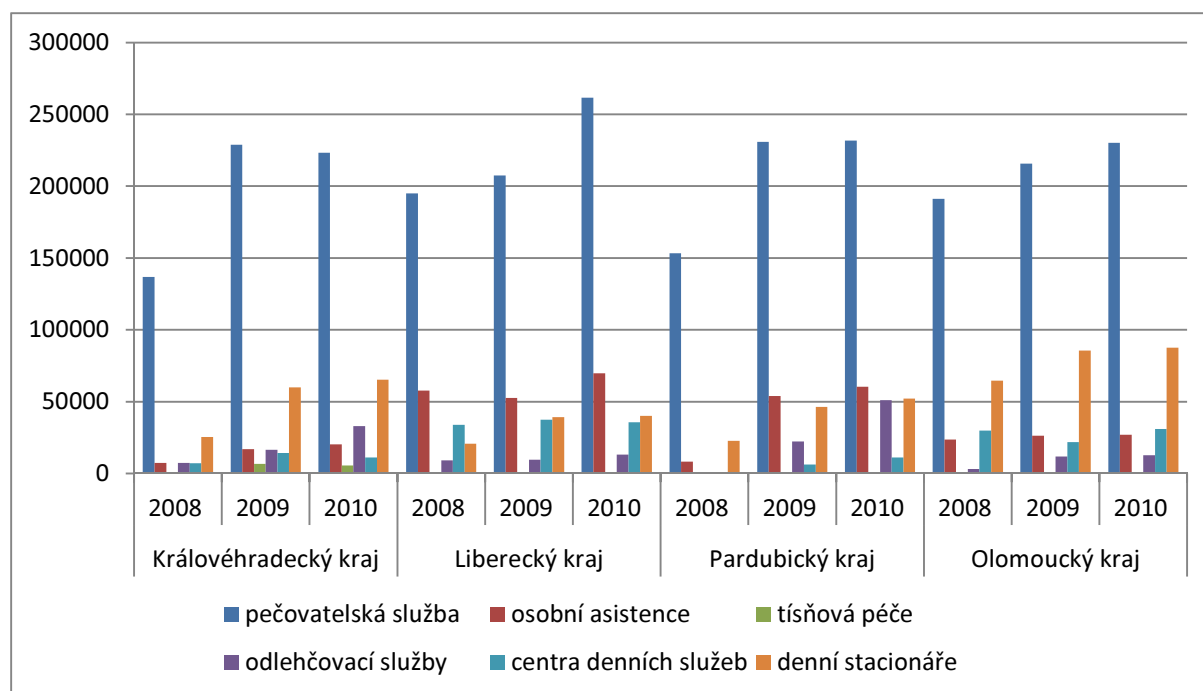
Ve vybavenosti jednotlivých obcí místy v ústavech sociální péče pro dospělé občany i mládež značné rozdíly, které jsou pravděpodobně důsledkem živelného vývoje sociálních služeb v minulosti.

Graf č. 35 Výdaje na sociální služby v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010 v tis. Kč

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 36 Výdaje na sociální služby v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010 v Kč v přepočtu na 1000 obyvatel kraje

Zdroj: ČSÚ

Z grafů je patrné, že výdaje na vybrané sociální služby jsou v jednotlivých krajích mezi sebou víceméně srovnatelné. Z hlediska časového vývoje je s výjimkou Královéhradeckého kraje patrná setrvalě stoupající tendence. U žádné ze služeb v regionech nebyl zaznamenán dramatický pokles.

Tab. č. 27 Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010

	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Domovy pro seniory	31	32	32	15	16	16	19	20	20	32	32	32
<i>místa</i>	2 145	2 236	2 245	904	934	916	2 051	2 052	2 054	2 664	2 519	2 537
Denní stacionáře	11	16	17	7	10	10	15	14	13	19	18	17
<i>místa</i>	130	270	269	113	166	141	147	168	170	599	433	439
Týdenní stacionáře	2	2	2	4	4	4	2	2	2	3	3	3
<i>místa</i>	<i>i.d.</i>	<i>i.d.</i>	<i>i.d.</i>	84	84	84	<i>i.d.</i>	<i>i.d.</i>	<i>i.d.</i>	26	25	24
Domovy pro osoby se zdrav. postižením	11	11	11	12	14	13	8	8	9	11	11	11
<i>místa</i>	770	727	740	347	367	354	869	856	797	1 295	1 275	1 261
Domy s pečovatelskou službou	73	68	68	87	87	81	89	88	86	91	90	91
<i>bytové jednotky</i>	2 418	2 348	2 324	2 406	2 402	2 331	2 467	2 453	2 423	2 614	2 588	2 580

Sociální služby v ostatních zařízeních	92	100	99	78	77	87	94	92	101	131	134	140
<i>místa</i>	629	862	921	859	863	995	782	830	954	1 481	1 616	1 636

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. 28 Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010 v přepočtu na 100 000 obyvatel kraje

	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Domovy pro seniory	5,6	5,8	5,8	3,4	3,6	3,6	3,7	3,9	3,9	5,0	5,0	5,0
<i>místa</i>	386,8	403,3	404,6	206,7	212,7	208,2	398,1	397,4	397,2	414,9	392,3	395,4
Denní stacionáře	2,0	2,9	3,1	1,6	2,3	2,3	2,9	2,7	2,5	3,0	2,8	2,6
<i>místa</i>	23,4	48,7	48,5	25,8	37,8	32,0	28,5	32,5	32,9	93,3	67,4	68,4
Týdenní stacionáře	0,4	0,4	0,4	0,9	0,9	0,9	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
<i>místa</i>	-	-	-	19,2	19,1	19,1	-	-	-	4,0	3,9	3,7
Domovy pro osoby se zdrav. postižením	2,0	2,0	2,0	2,7	3,2	3,0	1,6	1,5	1,7	1,7	1,7	1,7
<i>místa</i>	138,9	131,1	133,4	79,3	83,6	80,5	168,7	165,8	154,1	201,7	198,6	196,5
Domy s pečovatelskou službou	13,2	12,3	12,3	19,9	19,8	18,4	17,3	17,0	16,6	14,2	14,0	14,2
<i>bytové jednotky</i>	436,1	423,5	418,9	550,2	547,1	529,8	478,9	475,1	468,5	407,1	403,1	402,1
Sociální služby v ostatních zařízeních	16,6	18,0	17,8	17,8	17,5	19,8	18,2	17,8	19,5	20,4	20,9	21,8
<i>místa</i>	113,4	155,5	166,0	196,4	196,6	226,2	151,8	160,8	184,5	230,6	251,7	255,0

Zdroj: ČSÚ

Z tabulek jsou patrné poměrně velké rozdíly mezi kapacitami domů pro seniory (Královéhradecký kraj vykazuje téměř dvakrát tak velké hodnoty v přepočtu na počet obyvatel v porovnání s Libereckým). Liberecký kraj je také ve velmi nízkých číslech v počtu míst v domovech pro osoby se zdravotním postižením – více než dvaapůlkrát tolik míst v přepočtu na obyvatele nabízí kraj Olomoucký. Vyrovnanějších hodnot kraje dosahují v kapacitách domů s pečovatelskou službou (zde je naopak Liberecký kraj na čelní pozici) a v kapacitách sociálních služeb v ostatních zařízeních.

8.2 Důchody

Počty důchodců jak ve zkoumaném regionu, tak v celé České republice dlouhodobě stoupají, meziročně nejrychleji rostou počty starobních důchodců, naopak počty osob s důchody pro invaliditu 1. až 3. stupně mírně klesají.

Obtížné uplatňování osob starších 50 let na trhu práce vede také k dlouhodobě k vysokému počtu žadatelů o odchod do předčasného důchodu. Podíl příjemců předčasného starobního důchodu se v roce 2010 v celé České republice pohyboval okolo 24 %, v rámci zkoumaného regionu byl tento poměr nejvyšší v Pardubickém kraji (29 %), dále v Olomouckém kraji (26,6 %), v Královéhradeckém kraji (24,5 %) a nejméně v kraji Libereckém (22,5 %).

Tab. č. 29 Příjemci důchodů a průměrná výše důchodů ve sledovaných krajích mezi roky 2008 - 2010

	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Příjemci důchodů	153 919	155 975	156 752	114 324	116 664	118 567	139 308	141 608	142 802	170 429	172 010	173 047
v tom pobírající důchody:												
starobní	82 742	85 565	92 092	60 948	63 541	69 036	74 753	77 012	82 273	93 307	95 805	102 245
Průměrný věk příjemců důchodů	65	65	66	65	65	65	65	65	65	65	66	66
v tom pobírajících důchody:												
starobní	68	68	68	67	67	67	68	68	68	67	67	68
Průměrná měsíční výše důchodu (bez součástí) v Kč	9 362	9 743	9 825	9 333	9 714	9 791	9 268	9 638	9 716	9 228	9 591	9 663
v tom důchody:												
starobní	9 523	9 932	10 003	9 563	9 984	10 056	9 437	9 835	9 909	9 377	9 766	9 829

Zdroj: ČSÚ

Průměrná výše starobního důchodu dosáhla v Královéhradeckém kraji na konci roku 2011 hodnoty 10 438 Kč. Rozdíl mezi výší starobního důchodu mužů a žen se přiblížil ke dvěma tisícům korun. V kraji pobíralo v prosinci 2011 některý z důchodů celkem 159 942 osob, z toho tři pětiny pobíraly starobní důchod. Vdovský nebo vdovecký důchod pobíralo 22,9 %, invalidní důchod pro invaliditu prvního, druhého nebo třetího stupně pobíralo 15,0 % osob, a zbývajícimu 1,5 % byl vyplácen sirotčí důchod.

V Libereckém kraji pobíralo některý z důchodů celkem 121 604 osob, tj. o 3 037 osob (2,6 %) více než ke konci roku 2010. Z hlediska pohlaví mezi příjemci dominovaly ženy, jejich podíl na celkovém počtu příjemců však meziročně poklesl o 0,4 procentní body na 60,4 %. Většina příjemců (bez ohledu na pohlaví) pobírala plný starobní důchod (60,1 %, tj. o 1,9 procentních bodů více než k 31. 12. 2010). Druhou nejčetnější skupinou příjemců byly ženy pobírající vdovský důchod (18,7 % všech příjemců), třetí osoby pobírající invalidní důchod 3. stupně (7,9 %). Ženy pobíraly častěji důchody starobní (54,9 % úhrnu všech příjemců plných starobních důchodů, 83,3 % úhrnu všech příjemců poměrných starobních důchodů), invalidní 1. stupně (50,2 %) a sirotčí (52,0 %). Naopak muži tvořili větší část příjemců invalidních důchodů 3. a 2. stupně (52,7 %, resp. 54,2 %).

V Pardubickém kraji v prosinci 2011 splňovaly podmínky pro výplatu některého z důchodů 145 942 osoby. Mezi příjemci bylo 58 309 mužů a 87 633 žen. Z celkového počtu těchto osob starobní důchod pobíralo 59,5 % osob, vdovský důchod 19,7 % osob a invalidní důchod 15,9 % osob. V porovnání s rokem 2010 se celkový počet osob pobírajících důchod v Pardubickém kraji zvýšil o 3 140 osob (nárůst o 2,2 %). K tomuto nárůstu nejvíce přispělo zvýšení počtu osob pobírajících starobní důchod o 4 526 osob, z tohoto počtu bylo 2 294 mužů a 2 232 žen. Proti roku 2010 se snížil jak počet příjemců invalidních důchodů o 1 237 osob, tak i počet příjemců vdovských důchodů o 201 osob. Celkem 60,0 % příjemců důchodů, tedy 87 633 osob, v Pardubickém kraji v roce 2011 tvořily ženy. Ty převažovaly mezi příjemci starobních důchodů (53,9 %), poměrného starobního důchodu (88,5 %) i sirotčího důchodu (52,7 %). V případě invalidních důchodů představovali větší část příjemců muži pro 3. stupeň 54,6 % a pro 2. stupeň 54,8 %. Ženy příjemkyně převažovaly pouze v případě invalidních důchodů 1. stupně a to o pouhou 0,1 %. Více než polovina příjemkyň důchodů (53,4 %) pobírá starobní důchod. U mužů starobní důchod převažuje výrazněji, pobírá jej 68,6 % z nich.

Nejnižší úhrnnou průměrnou výší starobního důchodu v mezikrajském srovnání celé České republiky pobírali v roce 2011 senioři v Olomouckém kraji: 9 899 Kč. Celorepublikový průměr byl v té době 10 123 korun, z toho u mužů 11 240 a u žen 9 189 korun. Na konci roku 2010 pobíralo důchod 173 047 obyvatel Olomouckého kraje. Více než polovina těchto osob pobírala důchod starobní (59,1 %), pětina důchod vdovský (21,0 %) a sedmina důchod invalidní (14,7 %). Větší část příjemců důchodů tvořily ženy (61,2 %). Ve srovnání s rokem 2009 došlo k nárůstu počtu příjemců o 1 037 osob (0,7 %). Největší skupina osob pobírajících důchod starobní se ve srovnání s rokem 2009 zvětšila o 6 440 osob (6,7 %).

Z celkového pohledu se dá konstatovat, že situace ve sledovaných krajích nijak nevybočuje ze situace v celé České republice (nepočítáme-li Hlavní město Prahu). Přestože je průměrná výše důchodu zejména v Olomouckém a Pardubickém kraji spíše podprůměrná, jedná se o minimální rozdíl vůči průměru České republiky. Demografické a ekonomické trendy se zde budou nadále promítat do problematiky důchodů ve shodě s celostátními trendy.

8.3 Zdravotní péče

Ke konci roku 2010 bylo v **Královéhradeckém kraji** registrováno 1 574 zdravotnických zařízení, (včetně detašovaných pracovišť lékáren a výdejen), ve kterých pracovalo 2 512 lékařů a zubních lékařů a 5 903 ZPBD (zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí). Struktura sítě zdravotnických zařízení se v posledních letech výrazně nemění, zajištění primární péče zůstává dlouhodobě stabilní.

Síť zařízení ústavní péče tvořilo v kraji koncem roku 10 nemocnic, 17 odborných léčebných ústavů, včetně lázní a ozdravoven, ke kterým se ještě řadí jedno zařízení hospicové. Celkově došlo v kraji k poklesu o 47 lůžek v nemocnicích. V lůžkové části nemocnic pracovalo koncem roku celkem 571 lékařů. Počet hospitalizovaných vykázaných v lůžkovém fondu nemocnic v kraji činil 109 tisíc osob (v roce 2009 to bylo 110 tisíc hospitalizovaných osob). Průměrná ošetrovací doba mírně klesla z 8,1 dnů v roce 2009 na 8,0 dnů v roce 2010. Na 10 tisíc obyvatel kraje připadlo v průměru 64 nemocničních lůžek. Lůžková kapacita odborných léčebných ústavů, zahrnující 5 léčeben pro dlouhodobě nemocné, psychiatrickou léčebnu pro dospělé, rehabilitační ústav pro dospělé, léčebnu zrakových vad pro děti, dětské ozdravovny a hospic, se snížila o 19 lůžek. V kraji je jedno zařízení hospicové se 30 lůžky pečující o pacienty, kterým je poskytována paliativní péče. Lékárenskou péči poskytovalo 162 lékáren a 6 výdejen zdravotnických prostředků (vč. odloučených pracovišť). Nárůst lékáren se zastavil, síť však není rovnoměrně rozdělena do okresů.

V **Libereckém kraji** je síť zdravotnických zařízení ustálená. K 31. 12. 2010 bylo v kraji registrováno 1 088 zdravotnických zařízení, ve kterých pracovalo 1 620 lékařů a 3 808 ZPBD. K dispozici bylo 3 660 lůžek, z toho 73 % v nemocnicích. Lůžková péče byla zajišťována v 8 nemocnicích, 4 odborných léčebných ústavech. Vedle toho jsou v kraji ještě 2 lázeňské léčebny s 678 lůžky. Lůžkový fond je stabilní.

Z odborných léčebných ústavů byla v roce 2010 v kraji jedna léčebna TBC a respiračních nemocí pro dospělé a děti, jedna samostatná léčebna pro dlouhodobě nemocné, jedno vysoce specializované zařízení Ústav chirurgie ruky a plastické chirurgie.

Ke konci roku 2010 bylo na území **Pardubického kraje** registrováno 1 351 zdravotnických zařízení, (včetně detašovaných pracovišť lékáren a výdejen), ve kterých pracovalo 1 964 lékařů a zubních lékařů a 4 472 ZPBD. Z pohledu jednotlivých okresů je zdravotnická péče o obyvatele dlouhodobě lepší v okrese Pardubice (mimo jiné i díky sídlu Krajské nemocnice s širokým spektrem ambulantní péče a koncentraci ambulantních zařízení v krajském městě).

Lůžková péče na území kraje byla zajišťována 9 nemocnicemi (včetně 3 nemocnic následné péče), 7 odbornými léčebnými ústavu, mezi které jsou zařazeny i 2 zařízení LDN, 1 lázeň a 1 nově vzniklé lůžkové hospicové zdravotnické zařízení. Celkově dostupný lůžkový fond v nemocnicích se meziročně

snížil o 41 lůžek. Stejně jako v letech předchozích je téměř 6 lůžek z deseti umístěno v nemocnicích, přičemž necelá pětina je na odděleních následné a ošetrovatelské péče.

Ke konci roku 2010 existovalo na území **Olomouckého kraje** celkem 1 848 zdravotnických zařízení (vč. odloučených oddělení výdeje léčiv), ve kterých pracovalo 2 819 lékařů (včetně zubních) a 6 479 ZPBD - zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí v přepočteném počtu (PP), z toho v 10 zdravotnických zařízeních ostatních centrálních orgánů bylo evidováno 108 lékařů (včetně zubních) a 290 ZPBD (v PP). Síť zařízení ústavní péče tvořilo k 31. 12. 2010 celkem 9 nemocnic s 3 380 lůžky, 15 odborných léčebných ústavů s 1 792 lůžky a 7 lázeňských léčeben se 2 326 lůžky. Na 10 000 obyvatel kraje připadalo v průměru 53 nemocničních lůžek, 28 lůžek v odborných léčebných ústavech a 36 lůžek lázeňských.

Ve zvláštních zdravotnických zařízeních (kojenecké ústavy, dětské domovy, centra a stacionáře pro děti a dospělé, jesle, záchytné stanice a dopravní a záchranná služba) pracovalo v uplynulém roce 45 lékařů a 237 ZPBD (v PP). K 31. 12. 2010 bylo na území kraje 171 lékáren (včetně odloučených oddělení výdeje léčiv) a 19 výdejen zdravotnických prostředků včetně odloučených pracovišť.

Tab. č. 30 Základní údaje k zařízením zdravotnické péče v jednotlivých krajích v letech 2008 - 2010

Region	Rok	Lékaři celkem (přepočtený počet)	Lékaři na 1 000 obyvatel	Obyvatelé na 1 lékaře	Nemocnice	počet lůžek	Lékárny (vč. odloučených pracovišť)
Královéhradecký kraj	2008	2450,05	4,43	225,92	11	3634	159
	2009	2512,17	4,53	220,73	10	3609	159
	2010	2511,61	4,53	220,69	10	3562	162
Liberecký kraj	2008	1556,84	3,57	279,92	8	2623	96
	2009	1612,78	3,68	271,73	8	2676	104
	2010	1619,76	3,69	271,33	8	2674	103
Pardubický kraj	2008	1909,68	3,72	269,00	10	2681	139
	2009	1962,07	3,80	262,92	10	2682	138
	2010	1963,90	3,80	263,14	9	2641	143
Olomoucký kraj	2008	2673,21	4,17	240,09	9	3495	155
	2009	2735,43	4,26	234,68	9	3480	161
	2010	2819,31	4,39	227,60	9	3380	171
Česká republika	2008	38393	3,70	273,00	192	63263	2785
	2009	38818	3,70	271,00	191	62992	2812
	2010	39272	3,70	268,00	189	62219	2870

Zdroj: ČSÚ, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Ve srovnání s ostatním územím České republiky z pohledu počtu zdravotnických zařízení a personálu vychází zkoumaný region velmi dobře. Z hlediska počtu obyvatel na jednoho lékaře je na tom nejlépe Královéhradecký kraj, kde se také nachází největší počet nemocnic v čele s Fakultní nemocnicí Hradec Králové, dále je zde také celá řada specializovaných zdravotnických pracovišť na velmi vysoké úrovni. Velmi dobrého výsledku dosahuje též Olomoucký kraj. Zbýlé dva kraje se pohybují okolo průměrné hodnoty za celou Českou republiku, která je zároveň srovnatelná s hodnotami ve vyspělých zemích Evropy.

Přes řadu celostátně diskutovaných problémů ve zdravotnictví, zejména co se týká financí, hrozby odlivu lékařů, dostupnosti v periferních regionech a dostupnosti zdravotní péče pro sociálně slabší skupiny obyvatel, je na tom v současné době zdravotnická péče ve zkoumaném regionu dobře.

Tab. č. 31 Základní údaje ke zdravotnické péči v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010

Region	Rok	počet hospitalizovaných pacientů	počet hospitalizovaných pacientů na 1 000 obyvatel	počet ošetřovacích dnů	počet ošetřovacích dnů na 1 000 obyvatel	průměrná ošetřovací doba (dny)	využití lůžek (dny)
Královéhradecký kraj	2008	112596	203,42	893645	1614,50	7,94	246,99
	2009	109824	198,06	892022	1608,66	8,12	247,38
	2010	109074	196,78	877327	1582,78	8,04	243,57
Liberecký kraj	2008	90487	207,64	698839	1603,61	7,72	265,93
	2009	88876	202,80	696924	1590,29	7,84	260,79
	2010	88376	201,09	689199	1568,20	7,80	257,37
Pardubický kraj	2008	89480	174,19	685512	1334,45	7,66	255,69
	2009	88650	171,85	675130	1308,73	7,62	251,94
	2010	88001	170,29	669500	1295,53	7,61	251,32
Olomoucký kraj	2008	128642	200,43	885412	1379,53	6,88	250,50
	2009	128669	200,44	878059	1367,81	6,82	251,99
	2010	128256	199,88	862979	1344,91	6,73	254,52
Česká republika	2008	2271234	217,80	16078941	1536,08	7,40	254,25
	2009	2255658	215,00	16096748	1537,78	7,44	255,50
	2010	2231938	212,20	15791717	1503,00	7,30	253,75

Zdroj: ČSÚ, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Co se týká výkonů zdravotnických zařízení, které jsou zároveň do značné míry indikátorem zdravotního stavu obyvatel, který zase souvisí s celou řadou faktorů (životní prostředí, životní úroveň, demografická struktura aj.), tak ani zde zkoumané kraje příliš nevybočují ze srovnání s územím celé České republiky.

Výrazně pozitivních výsledků dosahuje zkoumané území zejména v rámci ukazatele počtu hospitalizovaných pacientů na 1000 obyvatel, který má nejužší souvislost se zdravotním stavem obyvatel zmiňovaným výše. Ve všech krajích je tento výsledek lepší než v průměru za Českou republiku. Nejlépe je na tom Pardubický kraj, kde je tato hodnota nižší téměř o čtvrtinu. Ostatní kraje jsou mezi sebou vzájemně srovnatelné, ani u jednoho z nich se hodnota neblíží celorepublikovému průměru.

U průměrné ošetrovací doby již ve srovnání s Českou republikou docházíme k jiným závěrům – kromě Olomouckého kraje je v regionu spíše vyšší, nejvyšší pak v Královéhradeckém kraji. Příčinu pravděpodobně lze hledat ve větším množství specializovaných pracovišť evropské úrovně – zejména v rámci Fakultní nemocnice Hradec Králové – tedy ve větším počtu těžších případů hospitalizací.

Z hlediska využití lůžek jsou hodnoty v krajích plně srovnatelné navzájem i s celou Českou republikou. Tento ukazatel mimo jiné ilustruje míru optimalizace lůžkových kapacit v nemocnicích.

8.4 Hospodaření veřejné správy

Příjmy krajů v České republice, tedy přirozeně i ve zkoumaném regionu, se skládají z daňových příjmů, nedaňových příjmů, kapitálových příjmů a dotací. V případě daní to je podíl z celostátního hrubého výnosu daní, a so systémem přepočtu podílu z těchto daní: daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob včetně daně z příjmů právnických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby. Mezi nedaňové příjmy patří příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem, přijaté sankční platby a vratky transferů a příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy a přijaté splátky půjčených prostředků. Rovněž obce mají v České republice několik druhů příjmů. V první řadě jsou to daňové příjmy, dále také příjmy organizací obcí, správní a místní poplatky, dotace ze státního rozpočtu, dotace ze státních fondů a kapitálové příjmy. Daňové příjmy se dělí na několik podskupin: z výlučných daní (daň z příjmů právnických osob, kdy je poplatníkem sama obec; daň z nemovitostí), ze sdílených daní (daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou podle zvláštní sazby, daň z příjmů právnických osob kromě případu, kdy je poplatníkem obec sama) a z motivačních daní. Příjmy dobrovolných svazků obcí se skládají z nedaňových příjmů (úroky z banky, příjmy z vlastní činnosti) a z přijatých investičních a neinvestičních dotací (od obcí, od kraje, ze evropských fondů a podobně). Příjmy krajů a obcí jsou nejvíce ohroženy

zaprvé celkovou hospodářskou situací a ekonomickými výsledky ve státě, zadruhé též legislativními úpravami přerozdělení daní, resp. příslušných výpočtů. Třetím obecně významným faktorem je aktuální dotační politika státu a Evropské unie. Jestliže poklesnou příjmy krajů, nastává nedostatek prostředků na provoz krajem zřizovaných organizací, údržbu infrastruktury a všechny další oblasti, jejichž správou je kraj pověřen. To se následně promítá do tempa rozvoje celého regionu.

Tab. č. 32 Příjmy krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí v letech 2008 – 2010

název ukazatele	Kraj												Česká republika		
	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj			2008	2009	2010
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010			
Příjmy kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí (v mil. Kč)															
Příjmy celkem (po konsolidaci)	19 624	20 416	21 723	15 836	15 367	17 669	17 981	17 695	19 907	22 537	23 389	24 254	396 852	396 633	424 707
Daňové příjmy	9 238	8 238	8 608	7 313	6 477	6 657	8 478	7 448	7 765	10 529	9 196	9 664	204 238	180 335	187 984
Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	1 656	1 790	1 910	1 217	1 205	1 503	1 297	1 181	1 329	1 505	1 854	1 893	29 476	30 415	32 184
Kapitálové příjmy	934	903	696	974	491	405	788	658	899	708	701	563	16 281	14 411	13 946
Přijaté dotace (po konsolidaci)	7 796	9 485	10 509	6 332	7 193	9 105	7 419	8 407	9 914	9 795	638	134	146 874	171 466	190 389
Výdaje kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí															
Výdaje celkem (po konsolidaci)	19 605	21 911	21 460	16 062	16 216	18 264	17 299	18 668	19 315	22 454	25 130	24 361	381 836	422 576	425 896
Běžné výdaje (po konsolidaci)	15 219	16 075	16 104	12 123	12 787	13 148	13 485	13 985	13 847	17 046	18 295	18 647	288 369	305 684	313 541
Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	4 386	5 836	5 356	3 939	3 428	5 115	3 814	4 683	5 468	5 408	6 835	5 714	93 467	116 892	112 355
Rozdíl příjmů a výdajů (po konsolidaci)	19	-1 496	263	-226	-849	-594	682	-974	592	83	-1 742	-107	15 016	-25 943	-1 189

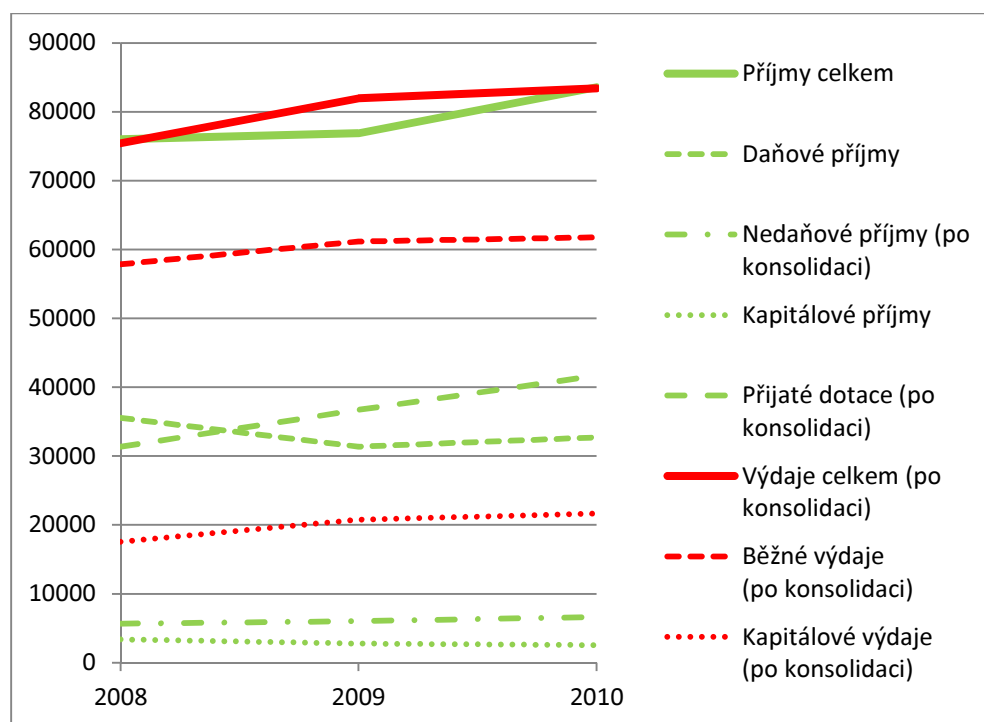
Zdroj: ČSÚ

Pokles výkonnosti ekonomiky, ke kterému došlo v roce 2009, se promítl i do hospodaření územních rozpočtů. Vzhledem k odlišné struktuře hlavních zdrojů financování jednotlivých stupňů územních rozpočtů, tj. rozpočtů obcí a krajů jako územních samosprávných celků, rozpočtů dobrovolných svazků obcí a rozpočtů regionálních rad regionů soudržnosti, ovlivnil především hospodaření obcí a krajů.

Snížení daňového inkasa se v důsledku úzkého propojení státního rozpočtu a rozpočtů územních samospráv projevilo i v poklesu daňových příjmů obcí a krajů. Jejich hospodaření se proto odlišovalo nejen od předpokladů rozpočtu, ale také od dosavadních tendencí vývoje. Zatímco v předchozích letech mohly rozpočty obcí a krajů počítat s každoročním poměrně dynamickým nárůstem sdílených

daňových příjmů, v loňském roce došlo k jejich propadu. Vzhledem k tomu, že sdílené daně představují více než polovinu celkových příjmů obcí a zhruba třetinu příjmů krajů, musely se obce a kraje s touto nepříznivou situací vyrovnat a přizpůsobit rozpočtové hospodaření novým podmínkám. Dopady nižšího inkasa daňových příjmů na výsledek hospodaření územních samosprávných celků částečně zmírnil nárůst transferů ze státního rozpočtu a ze státních fondů, snaha obcí a krajů o dosažení úspor na výdajové straně rozpočtu a částečně i zapojení finančních prostředků uspořené v předchozích letech. Přesto schodek hospodaření ve výši 25,9 mld. Kč představoval nejhorší výsledek hospodaření od roku 2002.

Graf č. 37 Příjmy krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí celého regionu v letech 2008 – 2010 v mil. Kč

Zdroj: ČSÚ

Z výše uvedeného grafu je patrná každoroční proměnlivost bilance příjmů a výdajů krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí v regionu. Zatímco v roce 2008 byla bilance příjmů a výdajů ještě plusová, v roce 2009 došlo v souvislosti s výše popsány skutečnostmi k rasantnímu snížení růstu příjmů a zároveň zvýšení růstu výdajů, čímž se celková bilance dostala do záporných hodnot. V následujícím roce došlo opět k určité stabilizaci.

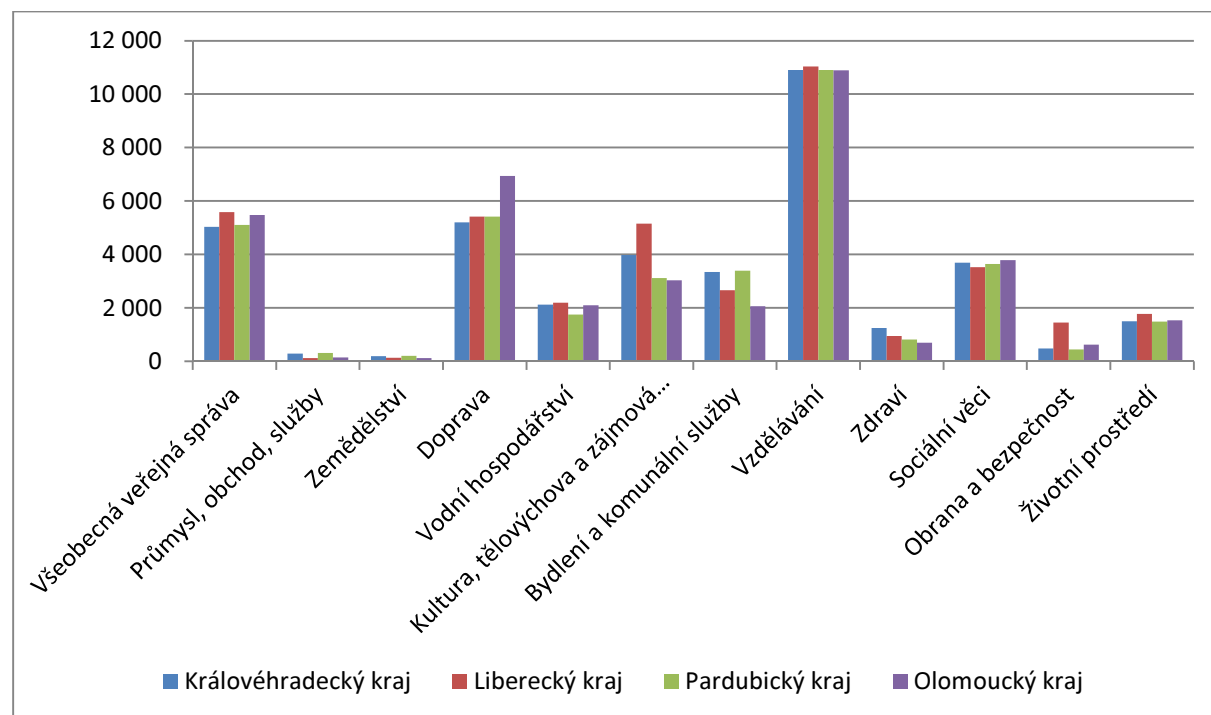
Tab. č. 33 Výdaje kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí ve funkčním členění v roce 2010

název ukazatele	Kraj				
	Královéhradecký kraj	Liberecký kraj	Pardubický kraj	Olomoucký kraj	CELKEM
Výdaje kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí ve funkčním členění (v mil. Kč)					
Celkem	21 090	17 619	18 939	24 028	81 676
Všeobecná veřejná správa	2 793	2 460	2 640	3 517	11 409
Průmysl, obchod, služby	161	54	163	96	473
Zemědělství	108	60	108	76	352
Doprava	2 888	2 386	2 802	4 456	12 533
Vodní hospodářství	1 179	968	905	1 350	4 402
Kultura, tělovýchova a zájmová činnost	2 206	2 269	1 611	1 947	8 034
Bydlení a komunální služby	1 858	1 174	1 758	1 328	6 117
Vzdělávání	6 050	4 854	5 639	6 986	23 529
Zdraví	696	420	425	449	1 989
Sociální věci	2 047	1 553	1 888	2 435	7 922
Obrana a bezpečnost	269	641	229	399	1 539
Životní prostředí	836	780	770	988	3 374
v tom výdaje běžné					
Všeobecná veřejná správa	2 621	2 078	2 313	3 249	10 260
Průmysl, obchod, služby	61	48	83	92	284
Zemědělství	85	48	100	66	300
Doprava	1 954	1 610	1 621	2 565	7 751
Vodní hospodářství	146	41	86	218	491
Kultura, tělovýchova a zájmová činnost	1 153	759	837	1 219	3 969
Bydlení a komunální služby	978	731	796	872	3 377
Vzdělávání	5 559	4 350	5 021	6 344	21 274
Zdraví	495	280	288	300	1 363
Sociální věci	1 863	1 514	1 691	2 268	7 336
Obrana a bezpečnost	220	561	196	331	1 308
Životní prostředí	726	686	584	905	2 900
v tom výdaje kapitálové					

Všeobecná veřejná správa	172	382	327	269	1 149
Průmysl, obchod, služby	100	6	79	5	189
Zemědělství	23	12	8	10	53
Doprava	934	776	1 181	1 891	4 782
Vodní hospodářství	1 033	927	819	1 133	3 911
Kultura, tělovýchova a zájmová činnost	1 053	1 510	774	728	4 065
Bydlení a komunální služby	880	443	962	456	2 740
Vzdělávání	491	504	618	642	2 255
Zdraví	201	140	137	149	627
Sociální věci	184	39	196	167	587
Obrana a bezpečnost	50	80	33	67	231
Životní prostředí	110	93	187	84	474

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 38 Výdaje kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí ve funkčním členění v roce 2010 na 1 obyvatele kraje v Kč

Zdroj: ČSÚ

V mezikrajském srovnání výdajů krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí ve funkčním členění na 1 obyvatele můžeme sledovat relativně shodně vyvážené poměry. Významnějšími disproporcemi jsou vyšší výdaje na dopravu v Královéhradeckém kraji, vyšší výdaje na kulturu a zájmovou činnost v Libereckém kraji, vyšší výdaje na obranu a bezpečnost v Libereckém kraji, naopak nižší výdaje na bydlení komunální služby v kraji Olomouckém atd. Velmi vyrovnané jsou naopak výdaje na vzdělávání, životní prostředí či sociální věci.

8.5 Vzdělávání

Vzdělávací soustava v regionu zahrnuje všechny typy vzdělávacích institucí. Počet žáků/studentů se odvíjí od demografických trendů a od situace v celé České republice, která je ovlivňována předpisy a podmínkami na celostátní úrovni, jakož i celorepublikovým (a částečně mezinárodním) kontextem ve sféře vzdělávání, ekonomiky a trhu práce.

Do návštěvnosti vzdělávacích institucí v rámci jednotlivých stupňů vzdělávacího systému ve sledovaných krajích se promítají výše zmíněné trendy. Jednak je to celkový demografický pokles, který se aktuálně projevuje zejména v počtu žáků základních a středních škol, oproti tomu však mírný nárůst počtu dětí v mateřských školách zapříčiněný mírným pozitivním demografickým výkyvem v posledních několika letech. Setrvalý nárůst vykazují počty vysokoškolských studentů, což je v souladu se současnými trendy a podporou vzdělanosti, která se významně soustředí na podporu vysokého školství.

Tab. č. 34 Struktura vzdělávání v regionu v letech 2008 – 2010

Kraj	školní rok	Předškolní vzdělávání		Základní vzdělávání		Vzdělávání ve středních školách		Výšší odborné vzdělávání		Vysokoškolské studium		
		školy	děti	školy	žáci	školy	žáci	školy	studenti	školy	studenti	
Kraj	KHK	2008/2009	291	16 813	268	45 266	84	31 215	11	1 005	1	16 982
		2009/2010	294	17 545	268	43 879	85	30 949	11	1 044	1	17 929
		2010/2011	296	18 308	267	43 621	84	29 745	11	975	1	18 235
	LK	2008/2009	215	zákům	207	36 403	54	21 578	8	712	1	11 848
		2009/2010	216	13 718	207	35 427	53	21 321	8	594	1	12 474
		2010/2011	228	14 329	207	35 206	53	20 376	8	521	1	12 814
	PK	2008/2009	307	16 074	252	42 521	79	27 421	11	1 542	1	16 042
		2009/2010	307	16 629	252	41 266	79	26 969	11	1 516	1	16 997
		2010/2011	309	17	252	40	79	26	9	1 499	1	17 298

			490		955		314						
OK	2008/2009	362	19 594	306	50 699	100	36 379	8	1 294	3	21 830		
	2009/2010	360	20 296	304	49 215	100	35 981	8	1 296	3	23 031		
	2010/2011	367	21 037	305	48 610	100	34 482	8	1 363	3	23 397		
ČR	2008/2009	4 133	816 015	4 809	301 620	1 438	564 326	184	28 027	73	338 435		
	2009/2010	4 125	794 459	4 826	314 008	1 433	556 260	184	28 749	73	354 711		
	2010/2011	4 123	789 486	4 880	328 612	1 423	523 918	182	29 800	72	358 642		

Zdroj: ČSÚ

Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami, popř. je realizováno v přípravných třídách základních škol. V posledních letech prudce roste počet dětí v mateřských školách.

V souladu s demografickým vývojem pokračuje průběžně úprava sítě základních škol v regionech. Od devadesátých let došlo v souladu s demografickým vývojem k výraznému snížení počtu žáků základních škol, čemuž se částečně přizpůsobila i jejich kapacita. Na mnoha místech došlo k optimalizaci školské sítě, což znamenalo zejména pro obyvatele malých obcí v periferních regionech významný problém s dostupností základního vzdělání. V současné době se v souvislosti se zvýšením porodnosti očekává také zvýšení počtu žáků základních škol, není však jisté, zda bude tento trend setrvalý (souvisí se silnými ročníky se zvýšeným reprodukčním potenciálem). V budoucnu lze tedy očekávat ještě další výkyvy.

Tato situace je společná víceméně pro všechny regiony v České republice. Tak, jako na zbylém území země, je situace úrovně a dostupnosti základního školství vnímaná jako spíše uspokojivá, zároveň však se stále neúspěšně odbourávanými strukturálními a finančními problémy. Je zapotřebí v budoucnu této oblasti věnovat stále zvýšenou pozornost.

Střední vzdělávání je v současné době ovlivňováno negativním demografickým vývojem. Počet žáků vstupujících do středních škol několik let klesal a dále až do roku 2017 bude stagnovat. Následně dojde opět k mírnému nárůstu počtu žáků, kteří budou vycházet ze základních škol, nikdy však již nedosáhne původního maxima.

Trend posledních let je však stále takový, že žáků v maturitních oborech vzdělání přibývá na úkor žáků studujících obory vzdělání s výučním listem. Panuje stálý nedostatek uchazečů do těch oborů vzdělání, jejichž absolventi na trhu práce citelně chybí.

Vyšší odborné školy poskytují terciární vzdělání a všechny vznikly při středních školách. Jejich charakteristickým rysem je cílené zaměření na praktickou přípravu studentů pro jejich budoucí zaměstnání. Velmi často jsou tematicky, materiálně i personálně propojeny s vysokými školami, výrazná je i jejich spolupráce se zaměstnavateli.

Častým jevem je ukončení studia velké části studentů VOŠ již po 1. ročníku. U některých oborů je pozorován dlouhodobější výrazný pokles zájmu žáků o studium (částečně způsobený i demografickým vývojem), což by bez smysluplné transformace vyšších odborných škol mohlo vést až k jejich zániku.

V rámci vysokého školství působí v regionu celá řada vzdělávacích institucí. Zásadní vliv na úroveň vzdělanosti, propojení s vědou, výzkumem a trhem práce mají vysoké školy a univerzity, které v regionu sídlí, tudíž je zde realizována převážná část jejich vzdělávacích a vědeckovýzkumných aktivit. V Libereckém kraji to je Technická univerzita v Liberci, v Královéhradeckém kraji Univerzita Hradec Králové, v Pardubickém kraji Univerzita Pardubice a v Olomouckém kraji v první řadě Univerzita Palackého v Olomouci, dále také Moravská vysoká škola Olomouc a Vysoká škola logistiky v Přerově. Dále na území těchto čtyřech krajů působí celá řada fakult, poboček a odborných pracovišť univerzit ze sousedních regionů, z nichž některé mají také velký význam a renomé v rámci systému vysokých škol v České republice (například fakulty Univerzity Karlovy fungující v Hradci Králové).

Dá se říci, že vysoké školství v regionu kopíruje trendy postihující tuto oblast v celé České republice (masifikace, diverzifikace, systémy klasifikace, systémy akreditací, rozvoj doktorských studií, financování apod.). Existuje několik specifik, zejména co se týče financování, vědeckovýzkumných kapacit a dosažitelnosti na dotační zdroje mezi těmito menšími vysokými školami oproti největším univerzitám v České republice.

Nabídka odpovídajícího speciálního vzdělávání pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami patří mezi hlavní úkoly krajského školství. Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo se sociálním znevýhodněním (§ 16 školského zákona). Povinnost zajistit podmínky pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním ukládá krajům § 181 školského zákona. Prostřednictvím speciálních škol a speciálních vzdělávacích programů musí kraje zdravotně postiženým a znevýhodněným žákům poskytnout vzdělávání, které je základem pro jejich budoucí uplatnění na trhu práce.

Dalšími specifickými oblastmi v rámci systému vzdělávání v regionu je například vzdělávání mimořádně nadaných dětí, základní umělecké vzdělávání nebo jazykové vzdělávání.

8.6 Informační technologie

Jedním z indikátorů hospodářské vyspělosti regionu je v současné době přístup k telekomunikačním technologiím. Často se hovoří o tzv. počítačové gramotnosti jako měřítku potenciálu dalšího rozvoje ekonomiky, vzdělanosti a předpokladů pro rychlost dalšího rozvoje. Proto jsou tyto ukazatele sledovány a vzájemně srovnávány v celém vyspělém světě.

V posledních letech v zemích Evropské unie strmě narůstá počet obyvatel využívajících internet – nejmarkantnější je to právě ve středně vyspělých zemích Evropy, kde je to umožněno dostatečných finančním a technologickým zázemím, ale kde není zároveň trh zatím tolik nasycen, jako je tomu například v severských zemích, kde již nárůst není tak strmý.

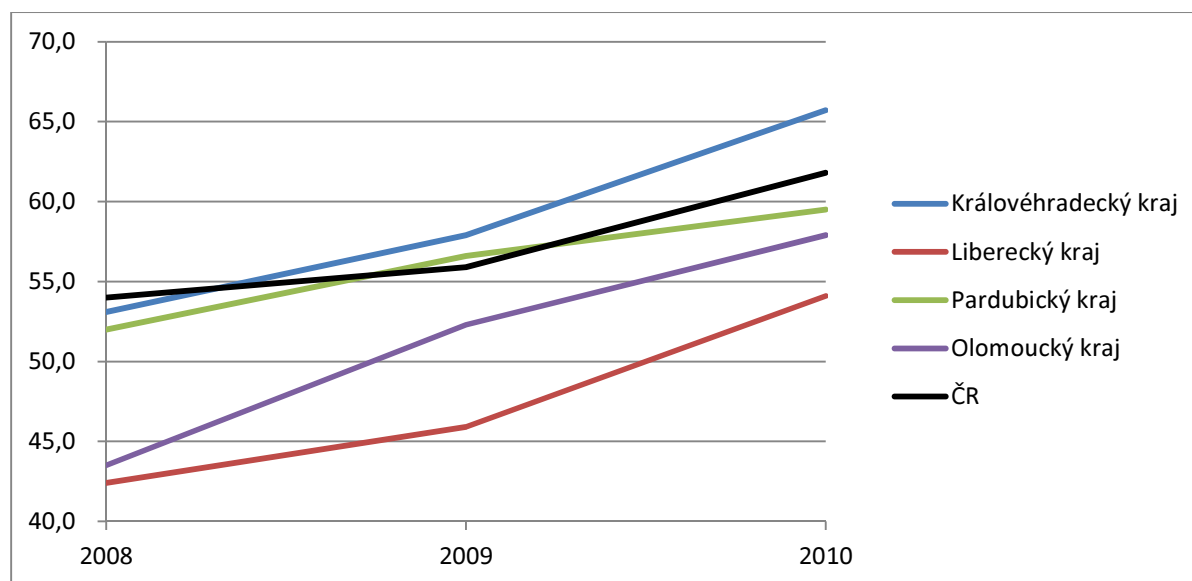
Ukazatele v této oblasti pro sledovaný region víceméně korespondují s trendy v celé České republice, v celkovém pohledu jsou pak mírně podprůměrné.

Tab. č. 35 Statistika uživatelů osobního počítače a internetu v regionu v letech 2008 - 2010

Ukazatel	Kraj												Česká republika		
	Královéhradecký kraj			Liberecký kraj			Pardubický kraj			Olomoucký kraj					
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Jednotlivci používající (%)															
osobní počítač	57,6	61,1	67,9	47,0	48,9	55,9	56,0	59,5	63,5	49,8	57,3	61,0	58,7	59,2	64,1
internet	53,1	57,9	65,7	42,4	45,9	54,1	52,0	56,6	59,5	43,5	52,3	57,9	54,0	55,9	61,8
Domácnosti používající (%)															
osobní počítač	50,1	56,9	62,3	40,1	42,3	49,4	49,6	56,1	61,1	40,2	50,4	55,2	47,7	54,2	59,3
internet celkem	44,0	52,6	59,5	36,0	39,9	47,6	38,8	48,2	55,7	32,2	43,4	51,6	41,7	49,2	56,0

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 39 Vývoj procentuálního podílů uživatelů internetu mezi obyvateli jednotlivých krajů a v České republice v letech 2008 - 2010

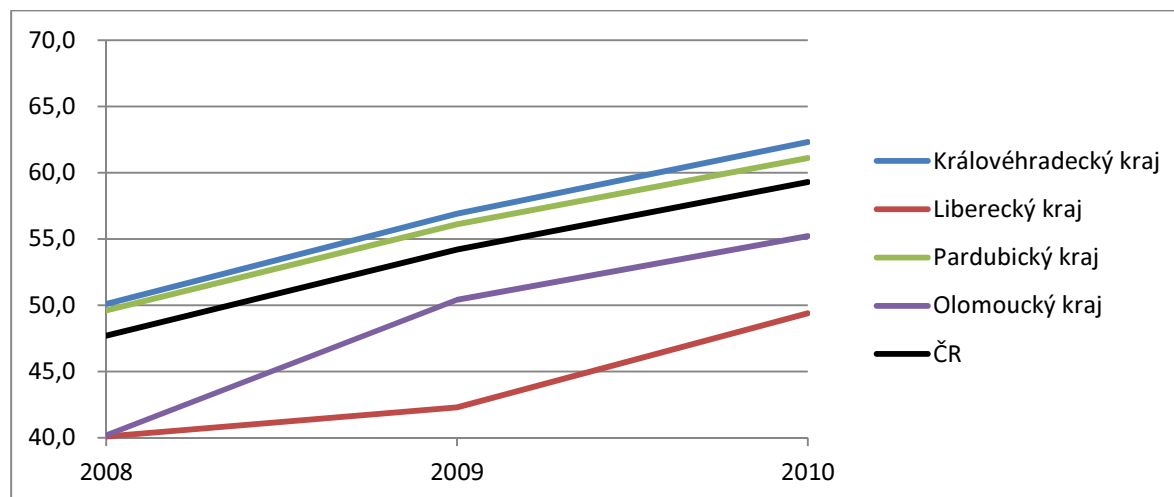
Zdroj: ČSÚ

Z hlediska uživatelů internetu je v tom v rámci sledovaného regionu nejlépe Královéhradecký kraj, který jediný překračuje průměr České republiky. V roce 2010 zde podíl uživatelů internetu překročilo hranici 65 procent. Nárůst uživatelů je stále strmý.

Na druhém místě je Pardubický kraj, kde došlo po roce 2009 k výraznému zmírnění růstu, čímž se výsledná hodnota dostala pod hodnotu odpovídající celé České republice. Výrazně nejhůře je na tom Liberecký kraj, který je více než 10 procentuálních stupňů pod Královéhradeckým krajem.

Graf č. 40 Vývoj procentuálního podíl domácností užívajících osobní počítač mezi obyvateli jednotlivých krajů a v České republice v letech 2008 - 2010

Zdroj: ČSÚ

Podíl domácností používajících osobní počítač koresponduje s podílem jednotlivců používajících internet, jak ukazuje i předchozí graf. Opět zde je na prvním místě Královéhradecký kraj, tentokrát těsně následovaný krajem Pardubickým (oba mírně nad průměrnou hodnotou celé České republiky). Nejslabší výsledek opět vykazuje Liberecký kraj. Přibližná shoda těchto dvou výsledků nasvědčuje tomu, každý tento jeden ukazatel je relevantní k posouzení počítačové gramotnosti obyvatel regionu a potenciálů, který z toho vyplývá.

Tab. č. 36 Počet vysokorychlostních připojení k internetu v regionu v roce 2010 (v tisících)

typ připojení	Kraj					Česká republika
	Královéhradecký kraj	Liberecký kraj	Pardubický kraj	Olomoucký kraj	CELKEM	
xDSL vedení	39	41	31	41	152	859
kabelová televize (CATV)	3	14	10	10	37	481
optická vlákna (FTTx)	4	4	5	23	36	180
bezdrátový přístup (WLL)	63	37	65	44	209	720

Zdroj: ČSÚ

Uvedená tabulka ukazuje významné disproporce v typech vysokorychlostních připojení k internetu v jednotlivých krajích. Volba jednotlivých typů připojení závisí na více faktorech, jejichž rozbor přesahuje rámec této analýzy – jsou to zejména: míra poptávky, zastoupení a činnost významných poskytovatelů internetu v regionu, přítomnost datových uzlů, reliéf a terénní podmínky v regionu, sídelní struktura (roztříštěnost). Ve srovnání se zbytkem České republiky je pozoruhodná například častá preference bezdrátového přístupu (WLL) a naopak poměrně malé využití linek kabelové televize. Tyto proporce se však mohou v následujících letech výrazně změnit v závislosti na nabídce poskytovatelů, jejich cenové politice, rozvoji mobilních sítí a podobně.

9 Analýza stakeholderů

V jakékoliv strategii (plánování rozvoje, řešení problémů) směřující k udržitelnému rozvoji je adekvátní zapojení jednotlivců a skupin, kteří mají k danému tématu/strategii jistý vztah, přístup nebo podíl. Hlasy a názory těchto jednotlivců a skupin by měli mít jistou váhu při nastavování strategických cílů. Tento princip přispívá k dlouhodobému udržení zájmu lidí a skupin na realizaci strategie resp. řízení regionu a předchází později vzniklým problémům nad realizací záměrů strategie nebo plánu. **Analýza stakeholderů identifikuje jednotlivce a skupiny, kteří mají nebo mohou mít jakýkoliv zájem zúčastnit se nebo sledovat proces tvorby daného dokumentu.**

Stakeholders = podílník = dotčená osoba nebo skupina.

Definice dle Metodiky pro místní Agendu 21 v České republice (2003):

„Podílníkem je ten (jedinec, skupina, organizace), kdo může ovlivnit nebo kdo může být ovlivněn (pozitivně i negativně) výsledkem rozhodnutí, plánu, programu nebo i procesem, který k výsledku vede“.

Postup identifikace podílníků

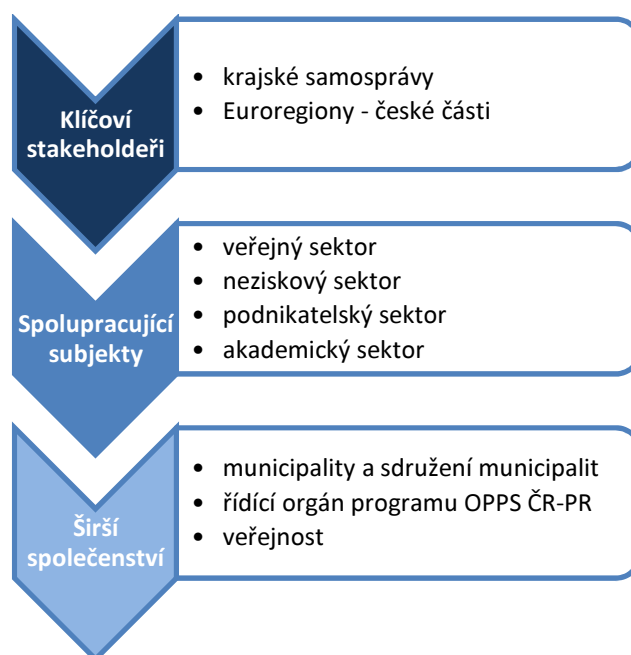
Zapojování podílníků/stakeholderů probíhalo v procesu „Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí“ postupně a v několika úrovních.

1. Nejprve byli identifikováni **klíčoví stakeholderi (hlavní partneři)**, což jsou nejdůležitější podílníci procesu, bez kterých by proces nefungoval.
2. V dalším kroku byli identifikováni tzv. **aktivně zapojení stakeholderi (spolupracující subjekty a jedinci)**, což jsou jednotlivci a skupiny aktivně se podílející na tvorbě strategie. Jejich zapojení spočívá nejčastěji v dotazníkovém šetření, kde jsou v roli respondentů a spolupracují v rámci analytické části procesu (poskytují data, připomínají apod.).
3. Na konec byla identifikována **širší společenství, jež reprezentují stakeholdery**, kteří jsou o celém procesu průběžně informováni a jejich **zapojení je pouze v pasivní rovině**. Jakýkoliv z těchto podílníků se svým aktivním zájmem může v průběhu procesu přeradit do druhé skupiny.

Obrázek 11 Pyramida zapojování podílníků

Obrázek 12 Identifikované skupiny podílníků

Podílníci (stakeholderi) české části „Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí“

Projekt „Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí“ je zaměřen na spolupráci veřejných institucí a dalších subjektů poskytujících veřejné služby na obou stranách hranice. Z logiky byl při analýze stakeholderů rovněž kladen důraz na identifikaci podílníků z řad veřejných subjektů nebo subjektů úzce spolupracujících s veřejnými subjekty v daném tématu.

1. Klíčová stakeholdeři (hlavní partneři)

Stakeholdeři aktivně zapojeni do realizace projektu. Projekt má celkem 9 partnerů. V rámci ČR je stanoveno 6 partnerů. Tito partneři byli aktivátory vzniku projektů a bez nich by projekt nefungoval. Každý partner se podílí na ovlivňování konečné podoby aktivit skrze své zástupce v projektovém a expertním týmu. Jednotlivé aktivity partnerů a konkrétní složení projektových týmů je uvedeno v žádosti projektu (Benefit7).

Klíčovými stakeholdery projektu jsou:

Královéhradecký kraj - v pozici vedoucího partnera

Liberecký kraj

Pardubický kraj

Olomoucký kraj

Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis

Euroregion Nisa - regionální sdružení

2. Aktivně zapojení stakeholdeři (spolupracující subjekty)

Aktivně zapojení stakeholdeři byli identifikováni z řad veřejného, podnikatelského, neziskového a akademického sektoru. Všechny tyto subjekty byly do procesu tvorby strategie zapojeny především prostřednictvím dotazníkového šetření, které proběhlo v rámci analytické části, ke zjištění jejich názoru. Výsledky dotazníkového šetření jsou podkladem k tvorbě strategie. Dále někteří z těchto stakeholderů poskytují součinnost při zpracování analytických podkladů (data, informace).

Aktivně zapojenými stakeholdery za veřejný sektor jsou:

Krajští politici

Primátoři měst

Vedoucí odborů krajského úřadu

Ústav územního rozvoje ČR

Česko polské fórum / CZECH POLISH FORUM

Správa Krkonošského národního parku

Region Panda

Regionální úřady práce (LBC, KHK, PCE, OLC)

Regionální rozvojové agentury

Aktivně zapojenými stakeholdery za podnikatelský sektor jsou:

Krajská hospodářská komora Liberec

Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje

Krajská hospodářská komora Pardubického kraje

Krajská hospodářská komora Olomouckého kraje

Česko-polská obchodní komora

Aktivně zapojenými stakeholdery za neziskový sektor jsou:

Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje

Královéhradecká asociace nevládních neziskových organizací

Koalice nevládek Pardubicka

Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje

Aktivně zapojenými stakeholdery za akademický sektor jsou:

Technická univerzita v Liberci

Univerzita Hradec Králové

Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové

Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové

Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany

Univerzita Pardubice

Univerzita Palackého v Olomouci

3. Pasivně zapojení stakeholderi (širší společenství)

Pasivně zapojení stakeholderi jsou především z veřejného sektoru. Tito podílňici nejsou přímo účastníky tvorby strategie, ale jsou průběžně informováni o průběhu tvorby, výstupech a výsledcích,

které mohou mít dopad i na jejich aktivity a území. K informování slouží především portál www.4cbc.eu, případně jsou informováni prostřednictvím elektronické pošty.

Pasivně zapojenými stakeholdery jsou především:

Veřejnost

Obce, města

MAS, DSO

MMR

10 Analýza absorpční kapacity zájmového území dle čerpání evropských dotací z Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR-Polsko

Operační program Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko (OP ČR-PL), který spadá mezi regionální operační programy v cíli Evropská územní spolupráce, je na území ČR určen pro kraje Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský (není členem vymezeného zájmového území).

Zaměřuje se na zlepšení dopravní dostupnosti přeshraničního regionu, ochranu životního prostředí, podporu hospodářské spolupráce, podporu rozvoje přeshraniční infrastruktury i služeb cestovního ruchu, podporu vzdělávání, kulturních a společenských aktivit, spolupráci územních samospráv a dalších subjektů na obou stranách hranice. OP ČR - PL obsahuje 4 prioritní osy rozdělující operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny.

Tab. č. 37 Přehled prioritních os a oblastí podpory OPPS ČR-PR 2007-2013

Číslo osy, oblasti podpory	Název osy a oblasti podpory Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR - PL
Osa 1	Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik
1.1	Posilování dostupnosti
1.2	Ochrana životního prostředí
1.3	Prevence rizik
Osa 2	Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu
2.1	Rozvoj podnikatelského prostředí
2.2	Podpora rozvoje cestovního ruchu
2.3	Podpora spolupráce v oblasti vzdělávání
Osa 3	Podpora spolupráce místních společenství
3.1	Územní spolupráce veřejných institucí
3.2	Podpora společenských, kulturních a volnočasových aktivit
3.3	Fond mikroprojektů
Osa 4	Technická pomoc
4.1	Technická pomoc

Zdroj: Programové dokumenty OPPS ČR-PR 2007-2013

Pro potřeby této analýzy byly použity data poskytnutá Ministerstvem pro místní rozvoj z monitorovacího systému MONIT7 k datu 11. 6. 2012. Tato sestava obsahuje všechny podané projektové žádosti, jejichž žadatel sídlí v zájmovém území čtyř sledovaných krajů nebo převažující místo realizace projektu je na jejich území. V této sestavě chybí typ (právní forma) žadatele a sídlo žadatele do úrovně obcí (případně místo realizace projektu), proto nebudou tyto ukazatele hodnoceny. Finanční částky vychází ze žádosti a nikoliv z podepsané smlouvy z důvodu komplexnosti dat. Za schválené (úspěšné) byly v rámci této analýzy považovány všechny projekty, které v základní sestavě MONIT7 měly v kolonce „stav projektu“ uveden pozitivní stav P3, P45, P5, P6, P7. Projekty se stavem N1, N2, N3, N4, N5, N8 byly považovány za neúspěšné. Projekty se stavy P1, P1A, P2A nebyly

považovány za schválené a bylo s nimi pracováno jako s „nerozhodnutými“ projekty. Tyto projekty jsou zpravidla ve stádiu registrace nebo hodnocení a není u nich známo, zda budou nebo nebudou schváleny. Kompletní databáze projektů je přílohou této analýzy.

Obrázek 13 Vymezení dotovaného území v rámci OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko

Zdroj: CRR

V následujících analýzách je ve statistikách za Olomoucký kraj obsaženo portfolio projektů realizovaných JTS v Olomouci. V rámci Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko pro období 2007 – 2013 (dále jen OP PS ČR-PL) bylo dle sestavy z MONIT7 ke dni 11. 6. 2012 zaregistrováno celkem 1091 projektových žádostí, z nich v té době bylo ještě 110 nerozhodnutých (ve fázi registrace nebo hodnocení). Z celkového počtu žádostí jich bylo v rámci prioritních os 1 – 4 schváleno 669 a jsou momentálně v různém stádiu realizace.

Tab. č. 38 Přehled projektů z OP ČR-PL dle krajů zájmového regionu (k 11.6.2012)

	počet podaných projektů	počet schválených projektů	počet neúspěšných projektů	počet nerozhodnutých projektů	% úspěšnost podaných projektů
Královéhradecký	436	259	139	38	65,1
Liberecký	260	175	52	33	77,1
Pardubický	97	53	34	10	60,9
Olomoucký	298	182	87	29	67,7
Region	1 091	669	312	110	68,2

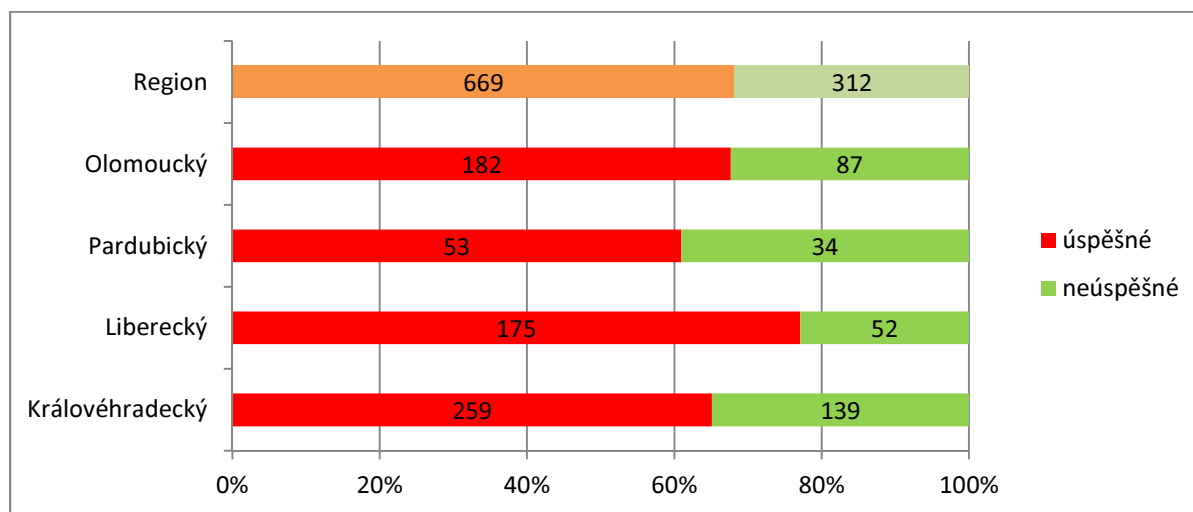
Zdroj: MONIT 7+, MMR

Celkem 312 projektových žádostí nebylo schváleno a 110 žádostí je v běžícím schvalovacím procesu, jehož výsledek není znám. Celková průměrná úspěšnost (podíl schválených projektů z celkového počtu) v zájmovém regionu v rámci OP ČR-PL je 68,2%.

Nejvyšší poptávka (nejvíc registrovaných projektů) je v Královéhradeckém kraji (436), kde je zároveň nejvyšší počet schválených projektů (259), nejnižší poptávka i počet projektů je v Pardubickém kraji (97 podaných, 53 schválených), Liberecký a Olomoucký kraj vykazují průměrné hodnoty.

Nejvyšší úspěšnost za všechny podané projekty mají žadatelé v Libereckém kraji (77,1%), nejnižší naopak žadatelé s projekty na území Pardubického kraje (60,9%), průměrná úspěšnost vykazují kraje Královéhradecký a Olomoucký.

Graf č. 41 Úspěšnost podaných žádostí do OP ČR-PL dle krajů zájmovém regionu (k 11.6.2012)

Zdroj dat: MONIT 7+, MMR

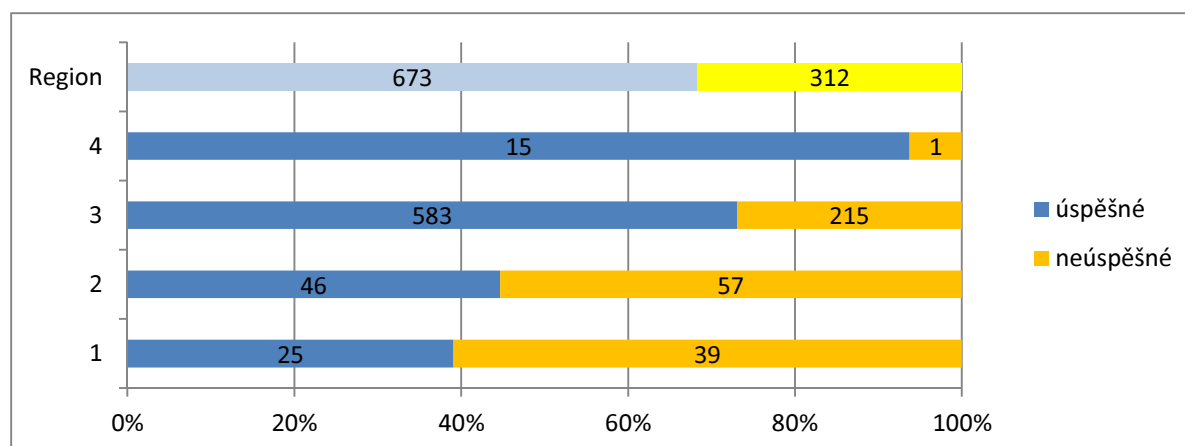
Největší počet projektů bylo zaregistrováno i schváleno v prioritní ose 3 *Podpora spolupráce místních společenství* (906 podaných, 583 schválených), úspěšnost tak činila nadprůměrných 73,1%. Podané žádosti v prioritní ose 1 *Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik* měly úspěšnost 39,1%, v prioritní ose 2 *Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu* úspěšnost 44,7% a v prioritní ose 4 *Technická pomoc* až 93,8%.

Tab. č. 39 Přehled projektů dle priorit OP ČR-PL v zájmovém regionu (k 11.6.2012)

Prioritní osa	počet podaných projektů	počet schválených projektů	počet neúspěšných projektů	počet nerozhodnutých projektů	% úspěšnost podaných projektů
Prioritní osa 1	65	25	39	1	39,1
Prioritní osa 2	103	46	57	0	44,7
Prioritní osa 3	906	583	215	108	73,1
Prioritní osa 4	17	15	1	1	93,8
OP	1 091	669	312	110	68,2

Zdroj: MONIT 7+, MMR

Graf č. 42 Struktura podaných žádostí v zájmovém regionu dle prioritních os OPPS ČR-PR 2007-2013 (k 11.6.2012)

Zdroj dat: MONIT 7+, MMR

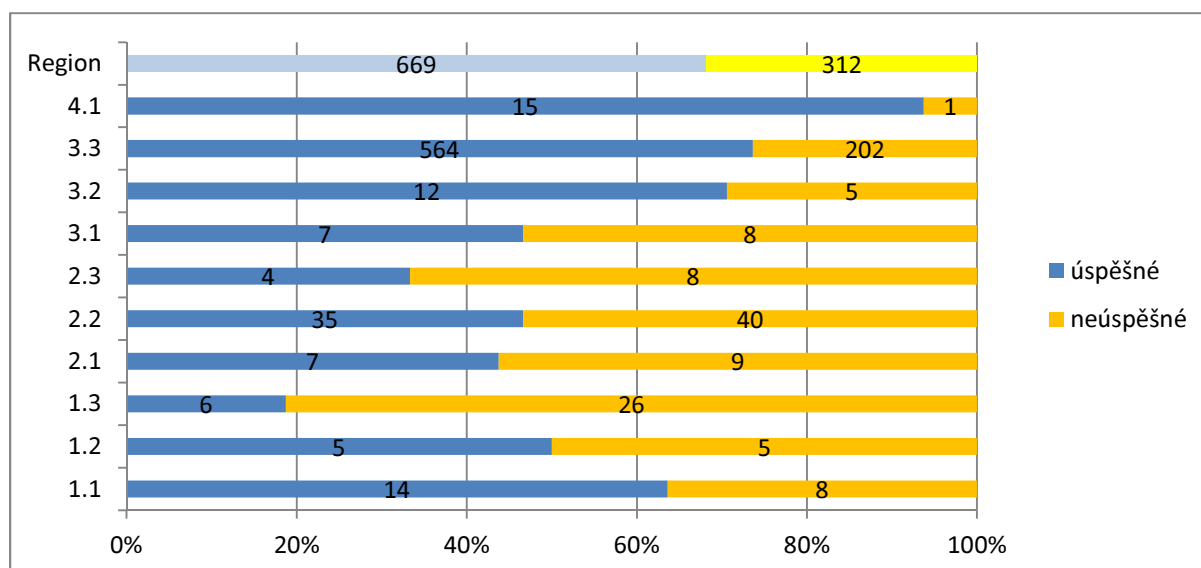
V prioritní ose 1 *Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik*, ve které bylo podáno celkem 65 žádostí, byla největší poptávka v oblasti podpory 1.3 *Prevence rizik*, jejich úspěšnost však byla velmi nízká, dokonce nejnižší ze všech (18,8%), což je 6 podpořených projektů. Nejvyšší úspěšnost (63,6%) v rámci prioritní osy 1 byl v oblasti podpory 1.1 *Posilování dostupnosti*, což je jedna z nejvyšších ze všech oblastí podpory. V rámci prioritní osy 2 *Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu*, kde bylo podáno celkem 103 projektových žádostí, byl vyšší počet registrovaných projektů zaznamenán v oblasti podpory 2.2 *Podpora rozvoje cestovního ruchu*. Úspěšnost podaných žádostí byla podobná v oblastech podpory 2.1 *Rozvoj podnikatelského prostředí* (43,8%) a 2.2 *Podpora rozvoje cestovního ruchu* (46,7%) a nižší ve 2.3 *Podpora spolupráce v oblasti vzdělávání* (33,3%), kde byl podán nejnižší počet žádostí a zároveň schválen nejnižší počet projektů v rámci programu (4). Prioritní osa 3 *Podpora spolupráce místních společností*, jejíž součástí je i *Fond mikroprojektů* (oblast podpory 3.3) vykazuje velké množství podaných (906) i schválených (583) především malých projektů. Žádosti podané do *Fondu mikroprojektů* (oblast podpory 3.3) mají v rámci celé osy i celého operačního programu (bez technické pomoci) nejvyšší úspěšnost (73,6%). Nejnižší úspěšnost má oblast podpory 3.1 *Územní spolupráce veřejných institucí*, kde byla také nejmenší poptávka.

Tab. č. 40 Přehled projektů dle oblastí podpory OP ČR-PL v zájmovém regionu (k 11.6.2012)

oblast podpory	počet podaných projektů	počet schválených projektů	počet neúspěšných projektů	počet nerozhodnutých projektů	% úspěšnost podaných projektů
1.1	22	14	8	0	63,6
1.2	11	5	5	1	50,0
1.3	32	6	26	0	18,8
2.1	16	7	9	0	43,8
2.2	75	35	40	0	46,7
2.3	12	4	8	0	33,3
3.1	15	7	8	0	46,7
3.2	18	12	5	1	70,6
3.3	873	564	202	107	73,6
4.1	17	15	1	1	93,8
OP	1 091	669	312	110	68,2

Zdroj: MONIT 7+, MMR

Graf č. 43 Struktura podaných žádostí v zájmovém regionu dle oblastí podpor OPPS ČR-PR 2007-2013 (k 11.6.2012)

Zdroj dat: MONIT 7+, MMR

Královéhradecký kraj má stoprocentní úspěšnost v rámci oblasti podpory 1.1 *Posilování dostupnosti* (100%), nejnižší naopak v rámci 1.3 *Prevence rizik* (26,7%), celkově vykazuje průměrnou úspěšnost.

Liberecký kraj má velmi vysokou úspěšnost v rámci oblasti podpory 3.3 *Fond mikroprojektů* (92,1%) a zároveň nejvyšší úspěšnost v ose 3 *Podpora spolupráce místních společenství* (89,7%) i v celém programu (77,1%). V rámci dvou oblastí podpory má nulovou úspěšnost (1.2 *Ochrana životního prostředí* a 2.3 *Podpora spolupráce v oblasti vzdělávání*).

Pardubický kraj vykazuje celkově nejnižší úspěšnost podaných žádostí (60,9%), ve dvou oblastech podpory (2.2 *Podpora rozvoje cestovního ruchu*, 3.1 *Územní spolupráce veřejných institucí*) byla úspěšnost nulová, v pěti oblastech podpory nebyl podán žádný projekt.

Olomoucký kraj vykazuje celkově průměrnou úspěšnost (67,7%) podaných žádostí. Stoprocentní bilanci mají oblasti podpory 1.2 *Ochrana životního prostředí* a 3.2 *Podpora společenských, kulturních a volnočasových aktivit*.

Tab. č. 41 Procentuální úspěšnost podaných žádostí dle prioritních os a oblastí podpory OP ČR-PL a dle krajů zájmového regionu (k 11.6.2012)

Osa, oblast	Královéhradecký	Liberecký	Pardubický	Olomoucký	Region
1	50,0	18,2	33,3	54,5	39,1
1.1	100,0	42,9	33,3	66,7	63,6
1.2	57,1	0,0	-	100,0	50,0
1.3	26,7	7,7	-	25,0	18,8
2	52,5	48,3	0,0	36,7	44,7
2.1	66,7	28,6	-	33,3	43,8
2.2	53,6	57,1	0,0	36,4	46,7
2.3	33,3	0,0	-	40,0	33,3
3	67,8	89,7	64,1	71,0	73,1
3.1	66,7	33,3	0,0	50,0	46,7

3.2	50,0	75,0	-	100,0	70,6
3.3	68,3	92,1	64,9	70,5	73,6
4	100,0	50,0	100,0	100,0	93,8
4.1	100,0	50,0	100,0	100,0	93,8
OP	65,1	77,1	60,9	67,7	68,2

Pozn.: pomlčka znamená, že v rámci oblasti podpory nebyl podán žádný projekt

Zdroj: MONIT 7+, MMR

Tab. č. 42 Počet projektů a výše evropských dotací dle prioritních os OPPS ČR-PR a krajů zájmového regionu (k 11.6.2012)

Prioritní osa	Královéhradecký		Liberecký		Pardubický	
	počet projektů	dotace EU v €	počet projektů	dotace EU v €	počet projektů	dotace EU v €
1	14	24 235 007	4	7 646 756	1	5 249 552
2	21	16 575 874	14	9 122 823	0	0
3	223	8 314 390	156	4 255 870	50	1 032 515
4	1	85 000	1	85 000	2	70 962
OP	259	49 210 270	175	21 110 449	53	6 353 028

pokračování tabulky

Prioritní osa	Olomoucký		Region	
	počet projektů	dotace EU v €	počet projektů	dotace EU v €
1	6	11 902 674	25	49 033 989
2	11	5 451 176	46	31 149 873
3	154	3 107 513	583	16 710 287
4	11	3 207 729	15	3 448 690
OP	182	23 669 092	669	100 342 839

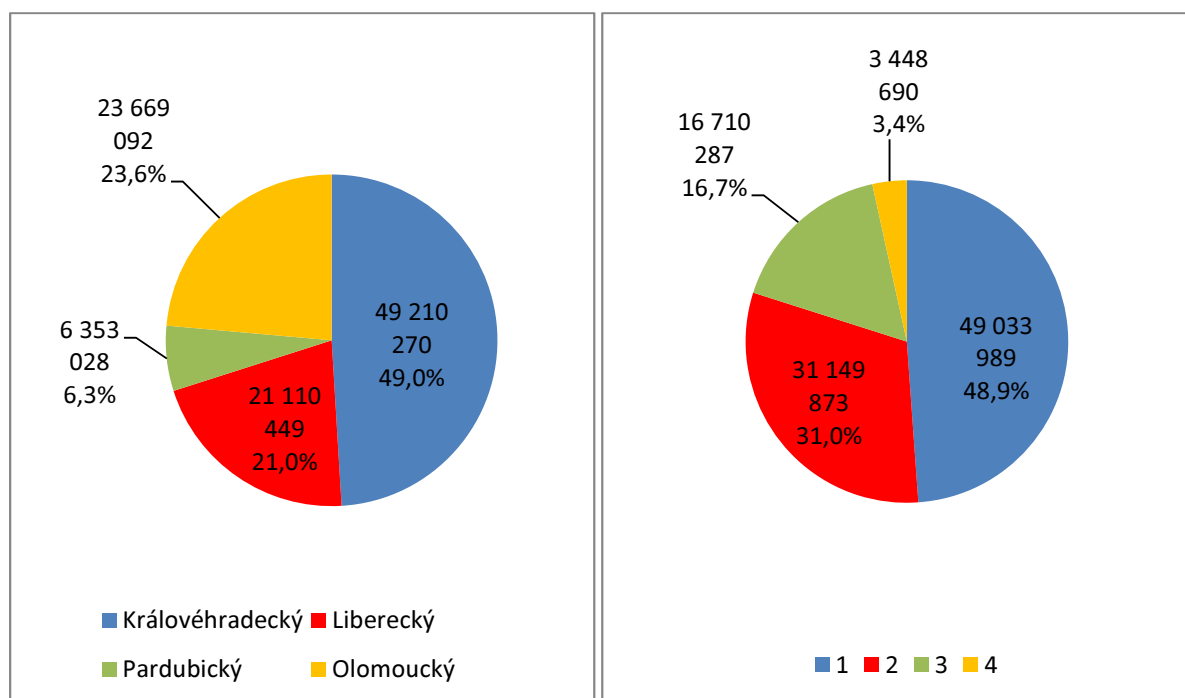
Zdroj: MONIT 7+, MMR

V rámci OP PS ČR-PL bylo na území zájmového regionu čtyř krajů schváleno celkem 669 projektů s celkovou částkou dotace z ERDF 100,3 mil. €.

Téměř polovina této částky (49,0%, 49,2 mil. €) šla do Královéhradeckého kraje a nejméně do kraje Pardubického (6,3%, 6,4 mil. €).

Projekty v Libereckém a Pardubickém kraj obdržely téměř stejně vysoké evropské dotace (23,7%, resp. 21,1%).

Graf č. 44 Celková výše evropských dotací dle prioritních os OPPS ČR-PR a dle krajů zájmového regionu k 11.6.2012 (v €)

Zdroj dat: MONIT 7+, MMR

Nejvyšší podíl evropských dotací byl rozdělen v prioritní ose 1 *Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik* (48,9%, 49,0 mil. €), druhý největší objem dotace byl zaznamenán v ose 2 *Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu* (31,0%, 31,1 mil.€).

Nejnižší podíl dotací vykazují prioritní osa 3 *Podpora spolupráce místních společenství* (16,7%) i navzdory nejvyššímu počtu projektů a prioritní osa 4 *Technická pomoc* (3,4%), obě osy mají nejnižší alokaci z ERDF.

Nejvyšší evropské dotace byly rozděleny v rámci oblasti podpory 1.1 *Posilování dostupnosti* (38,7 mil. €), další nejvyšší objem evropských dotací byl v oblasti podpory 2.2 *Podpora rozvoje cestovního ruchu* (28,4 mil. €) a 3.3 *Fond mikroprojektů* (11,1 mil. €).

Nejmenší částky evropských dotací směřovaly do oblastí podpory 2.3 *Podpora spolupráce v oblasti vzdělávání* (0,6 mil.€), 3.1 *Územní spolupráce veřejných institucí* (1,3 mil. €) a 2.1 *Rozvoj podnikatelského prostředí* (2,2 mil. €).

Téměř ve všech oblastech podpory dominuje královéhradecký kraj, výjimkou je oblast podpory 2.3 *Podpora spolupráce v oblasti vzdělávání* a 4.1 *Technická pomoc*, kde je to kraj Olomoucký.

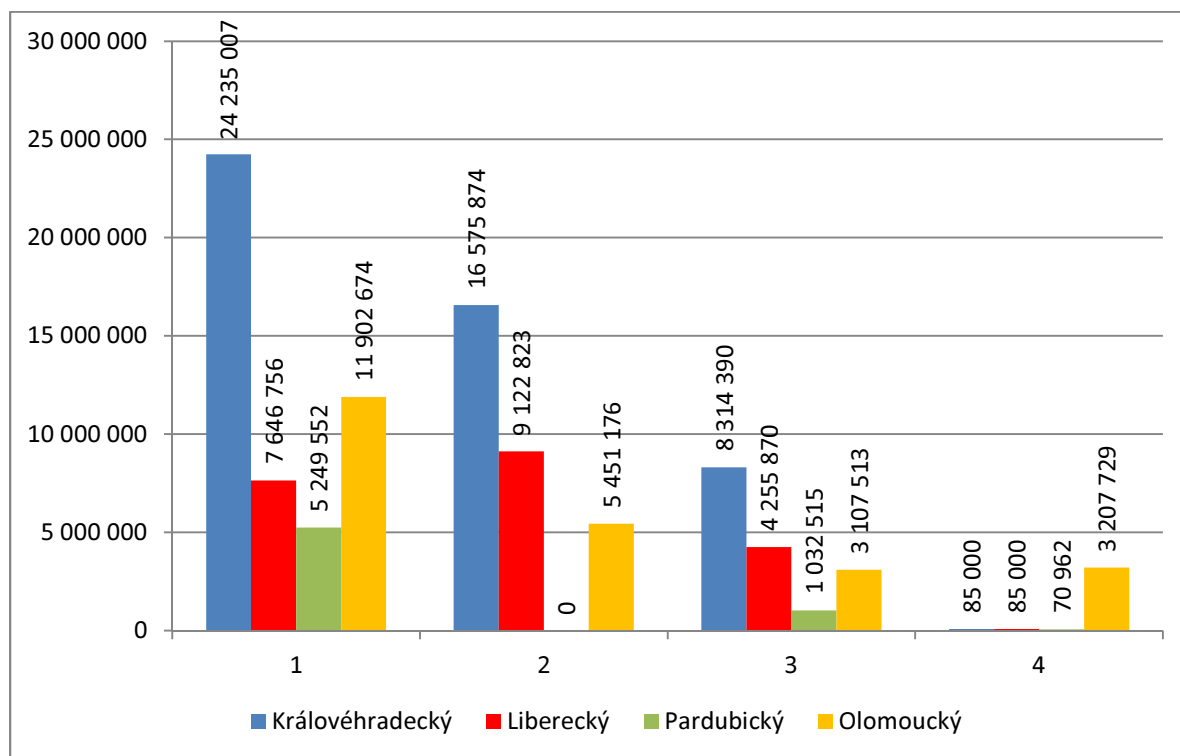
V rámci prioritní osy 2 *Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu* Pardubický kraj jako jediný nezískal žádnou dotaci z ERDF.

Tab. č. 43 Výše evropských dotací dle prioritních os a oblastí podpory z OPSS ČR-PR v zájmovém regionu k 11.6.2012 (v €)

Osa, oblast	Královéhradecký	Liberecký	Pardubický	Olomoucký	Region
1	24 235 007	7 646 756	5 249 552	11 902 674	49 033 989
1.1	15 700 381	7 007 624	5 249 552	10 725 191	38 682 748
1.2	2 475 960	0	0	319 802	2 795 762
1.3	6 058 666	639 132	0	857 681	7 555 479
2	16 575 874	9 122 823	0	5 451 176	31 149 873
2.1	1 612 820	344 740	0	212 895	2 170 456
2.2	14 678 278	8 778 082	0	4 895 106	28 351 467
2.3	284 775	0	0	343 175	627 950
3	8 314 390	4 255 870	1 032 515	3 107 513	16 710 287
3.1	761 776	493 394	0	76 084	1 331 254
3.2	2 557 231	1 010 388	0	680 647	4 248 266
3.3	4 995 382	2 752 088	1 032 515	2 350 783	11 130 767
4	85 000	85 000	70 962	3 207 729	3 448 690
4.1	85 000	85 000	70 962	3 207 729	3 448 690
OP	49 210 270	21 110 449	6 353 028	23 669 092	100 342 839

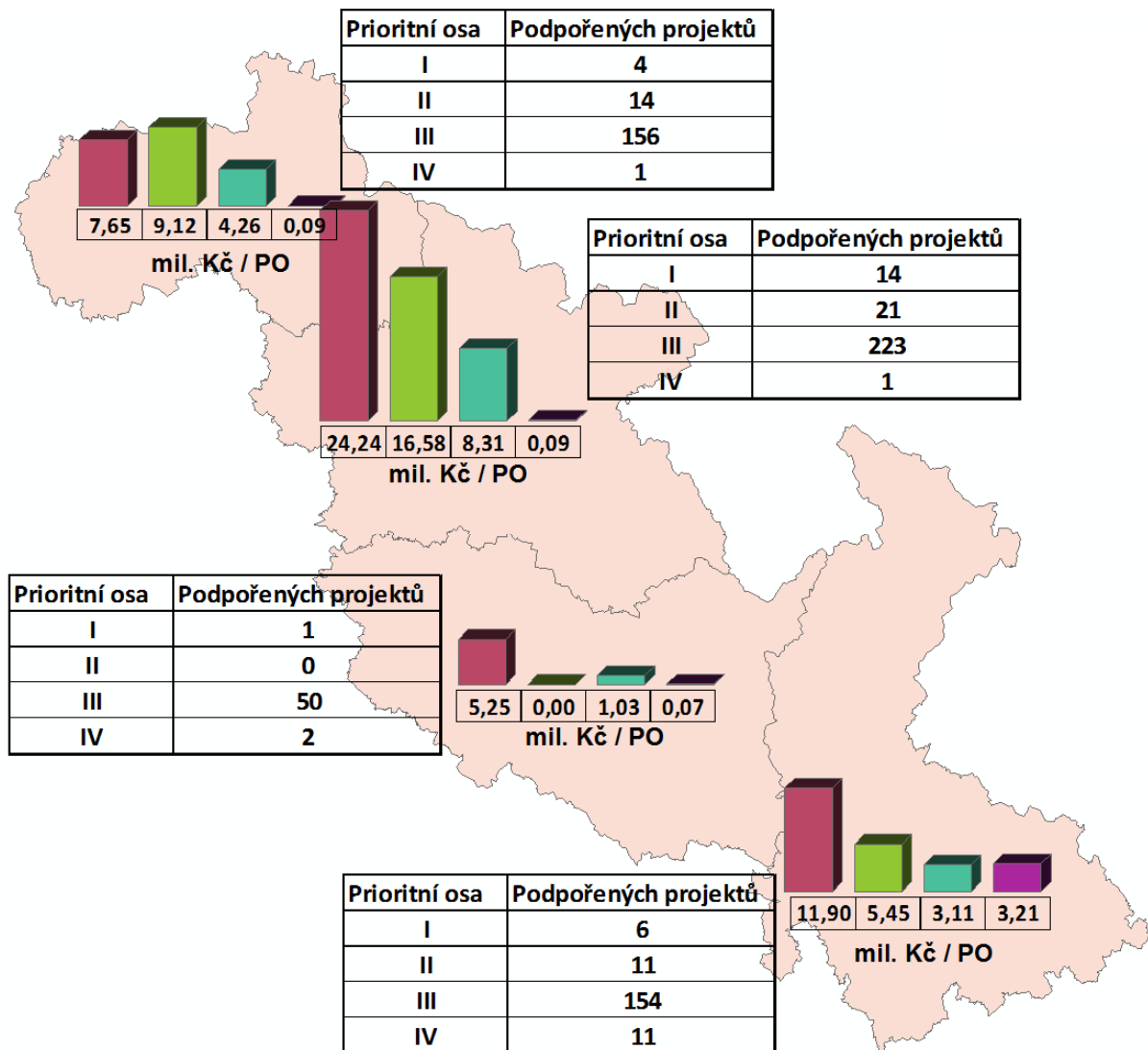
Zdroj: MONIT 7+, MMR

Graf č. 45 Výše evropských dotací z OPSS ČR-PR dle prioritních os a krajů zájmového regionu k 11.6.2012 (v €)

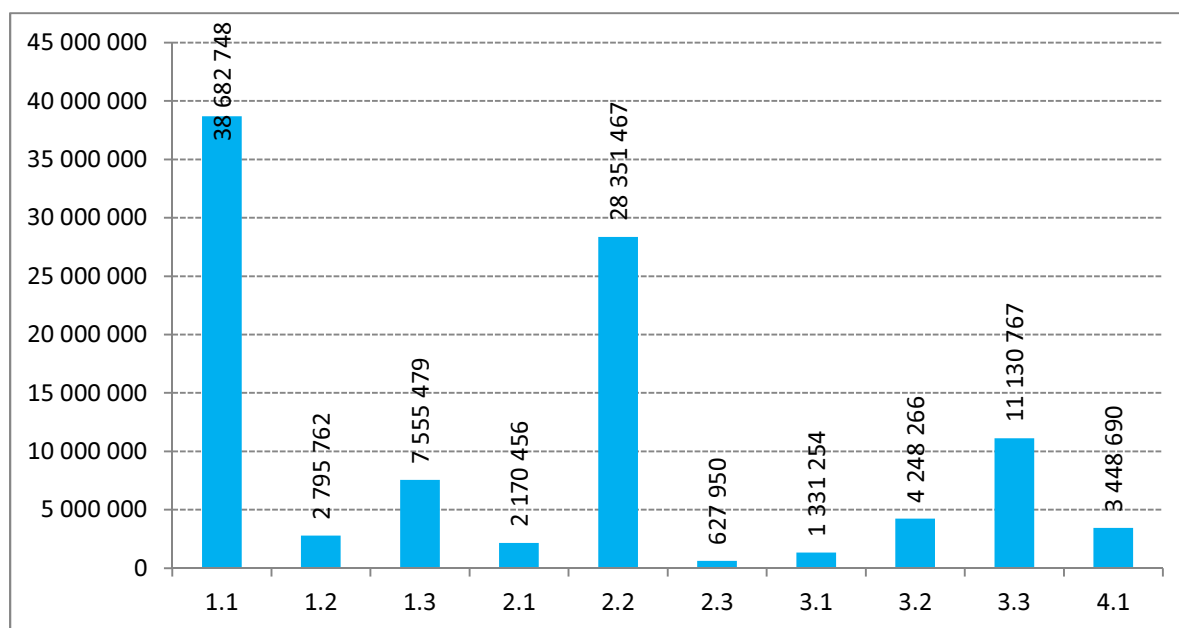
Zdroj dat: MONIT 7+, MMR

Obrázek 14 Výše evropských dotací a počet podpořených projektů dle oblastí podpory z OPPS ČR-PR v zájmovém regionu k 11.6.2012 (v €)

Zdroj: ArcČR, Národní geoportál Inspire, Geoportál ŘSD, Centrum EP

Graf č. 46 Výše evropských dotací dle oblastí podpory z OP ČR-PL v zájmovém regionu k 11.6.2012 (v €)

Zdroj dat: MONIT 7+, MMR

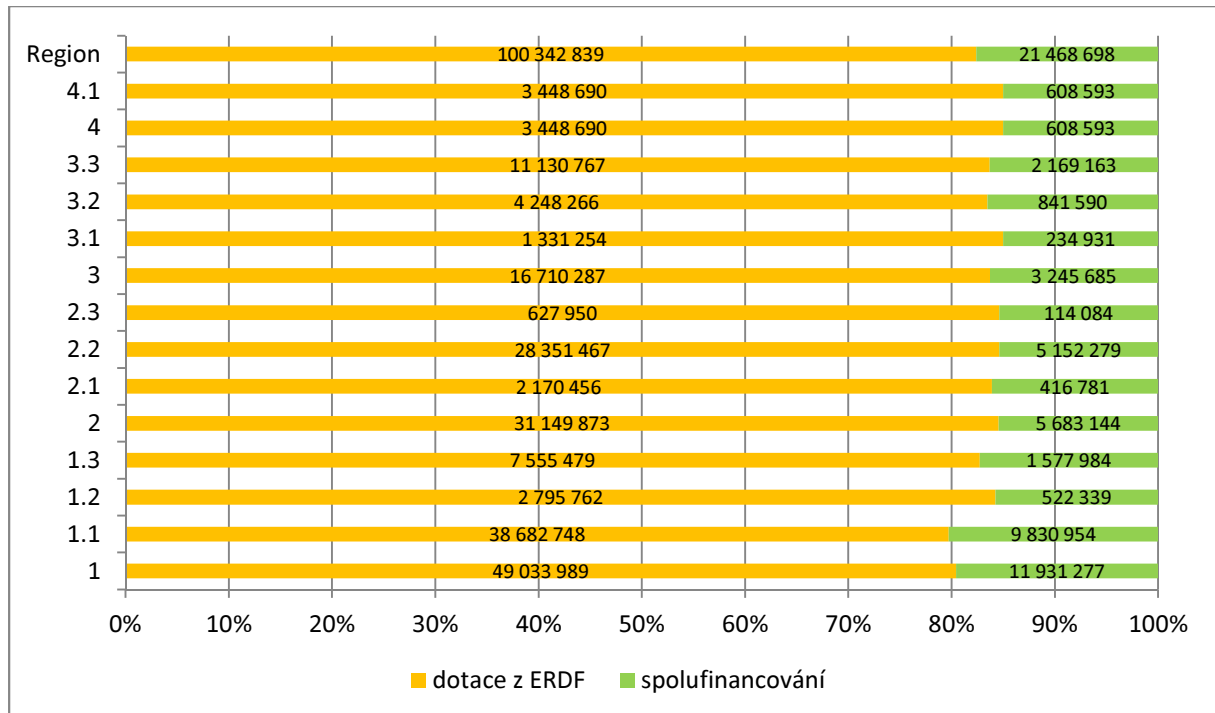
Podíl evropských dotací z ERDF na celkových způsobilých výdajích na projekty z OP PS ČR-PL v rámci zájmového území je 82,4%. Nejnižší podíl je vykázán v prioritní ose 1 *Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik* (80,4%). Nejvyšší podíly dotací mají Královéhradecký a Olomoucký kraj (84,4%), nejmenší naopak Liberecký (79,5%) a Pardubický (71,2%).

Tab. č. 44 Procentuální podíl evropských dotací na celkových způsobilých výdajích dle priorit a oblastí podpory OP ČR-PL a dle krajů zájmového regionu (k 11.6.2012)

Osa, oblast	Královéhradecký	Liberecký	Pardubický	Olomoucký	Region
1	84,3	72,4	68,9	84,8	80,4
1.1	85,0	71,4	68,9	85,0	79,7
1.2	85,0	-	-	78,9	84,3
1.3	82,2	85,0	-	85,0	82,7
2	84,8	84,8	-	83,5	84,6
2.1	84,0	82,6	-	85,0	83,9
2.2	84,9	84,9	-	83,3	84,6
2.3	84,2	-	-	85,0	84,6
3	84,0	83,0	84,9	83,6	83,7
3.1	85,0	85,0	-	85,0	85,0
3.2	84,2	81,7	-	83,3	83,5
3.3	83,8	83,1	84,9	83,7	83,7
4	85,0	85,0	85,0	85,0	85,0
4.1	85,0	85,0	85,0	85,0	85,0
OP	84,4	79,5	71,2	84,4	82,4

Zdroj: MONIT 7+, MMR

Graf č. 47 Struktura financování projektů z OP PS ČR – PL dle prioritních os a oblastí podpory v zájmovém regionu (k 11.6.2012)

Zdroj dat: MONIT 7+, MMR

11 Vyhodnocení terénního dotazníkového šetření

1. Metodika šetření

Průzkum klíčových hráčů v oblasti česko-polské přeshraniční spolupráce probíhal na české straně projektu dotazníkovou metodou pomocí e-mailu. Obsah dotazníku byl identický pro zrcadlové terénní šetření na polském území projektu. Struktura dotazníku a okruh respondentů byl projednáván projektovým a expertním týmem projektu. Okruh respondentů se skládal z partnerů projektu, krajských měst, regionálních Hospodářských komor, asociací neziskových organizací, institucí trhu práce, vysokých škol, regionálních rozvojových agentur a dalších. Dotazník obsahoval celkem 13 otázek. Jednotlivé otázky jsou rovněž popsány v rámci tohoto vyhodnocení. Z celkových 41 oslovených institucí obdržel zpracovatel vyplněných celkem 13 dotazníků, tj. 31,7 %, což je obecně dobrá návratnost.

2. Vyhodnocení šetření

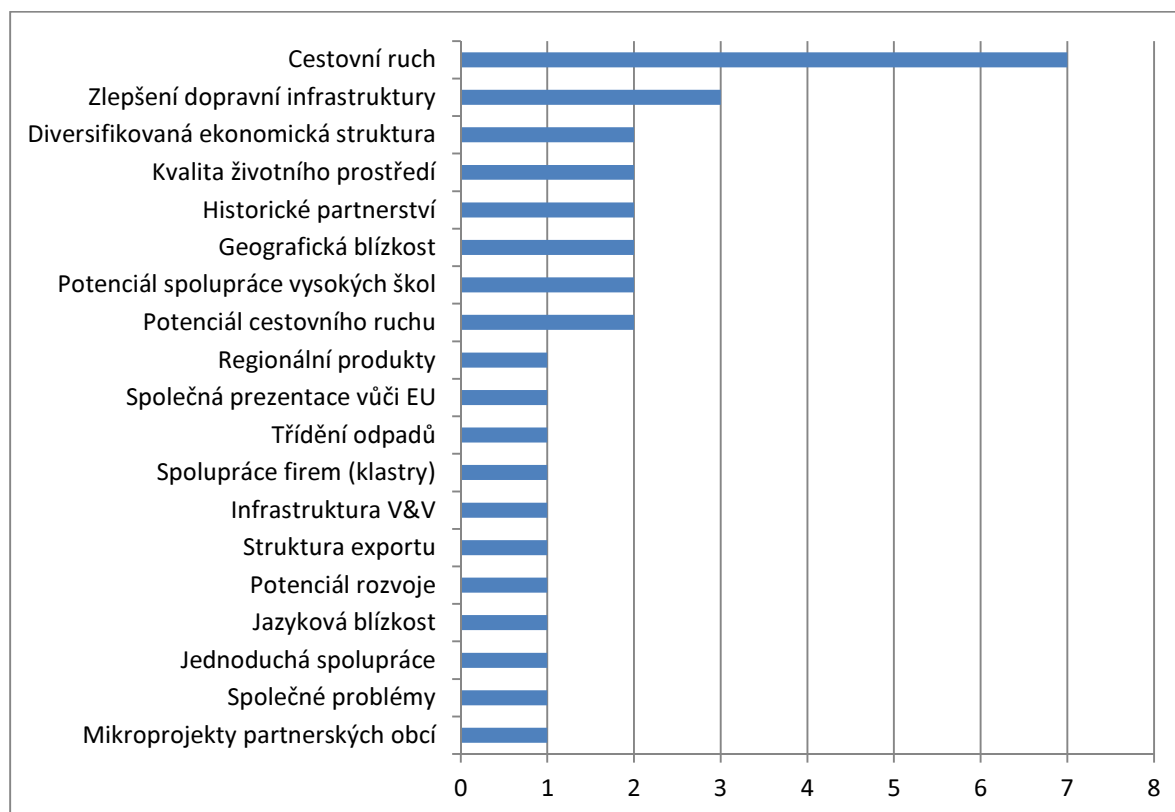
Blok: Charakteristika zájmové oblasti/ území (Dolnoslezské vojvodství, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj)

Otázka č. I. Co považujete za přednosti zájmové oblasti/ území z hlediska oblasti Vaší působnosti?

Volná forma odpovědi. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti.

Z odpovědí vyplývá, že nejvíce respondentů považuje za přednosti zájmové oblasti cestovní ruch a možnost zlepšení dopravní infrastruktury.

Graf č. 48 Otázka I

Otázka č. II. Co považujete za nedostatky zájmové oblasti/ území z hlediska oblasti Vaší působnosti?

Volná forma odpovědi. Na tuto otázku odpovědělo 12 z 13 respondentů.

Z odpovědí vyplývá, že nejvíce vnímanými nedostatky zájmového území je podle respondentů nedostatečné dopravní propojení s Polskem a zanedbanost periferních oblastí.

Graf č. 49 Otázka II

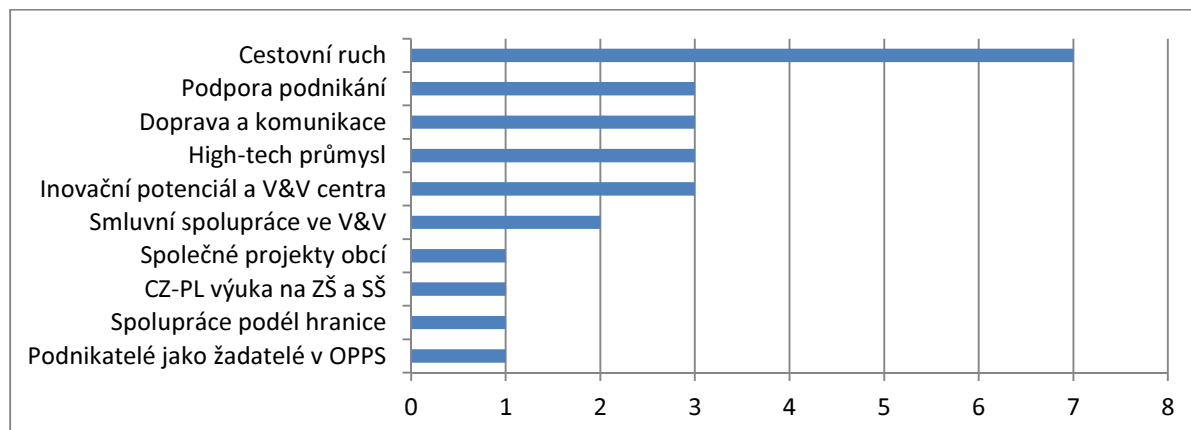

Otázka č. III. Jaké vidíte zásadní možnosti rozvoje zájmové oblasti/ území z hlediska oblasti Vaší působnosti?

Volná forma odpovědi. Na tuto otázku odpovědělo 12 z 13 respondentů.

Z odpovědí vyplývá, že respondenti vidí jako zásadní možnosti rozvoje zájmového území cestovní ruch, podporu podnikání, dopravu a komunikace a výzkum, vývoj, inovace.

Graf č. 50 Otázka III

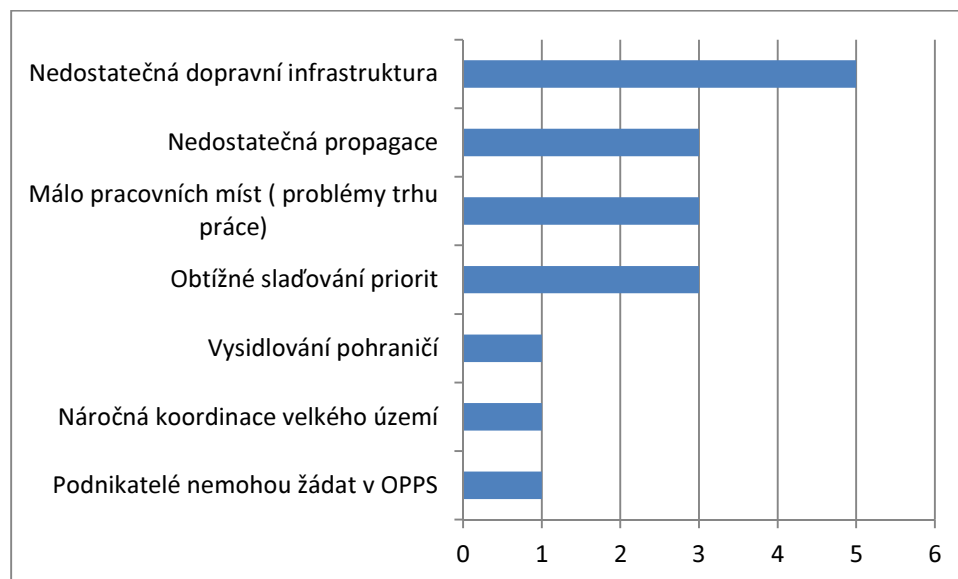

Otázka č. IV. Jaké vidíte zásadní překážky rozvoje zájmové oblasti/ území z hlediska oblasti Vaší působnosti?

Volná forma odpovědi. Na tuto otázku odpovědělo 12 z 13 respondentů.

Z odpovědí vyplývá, že respondenti vidí jako zásadní překážky rozvoje zájmového území nedostatečnou dopravní infrastrukturu, nedostatečnou propagaci území, problémy trhu práce a obtížné sladování priorit v tak velkém území.

Graf č. 51 Otázka IV

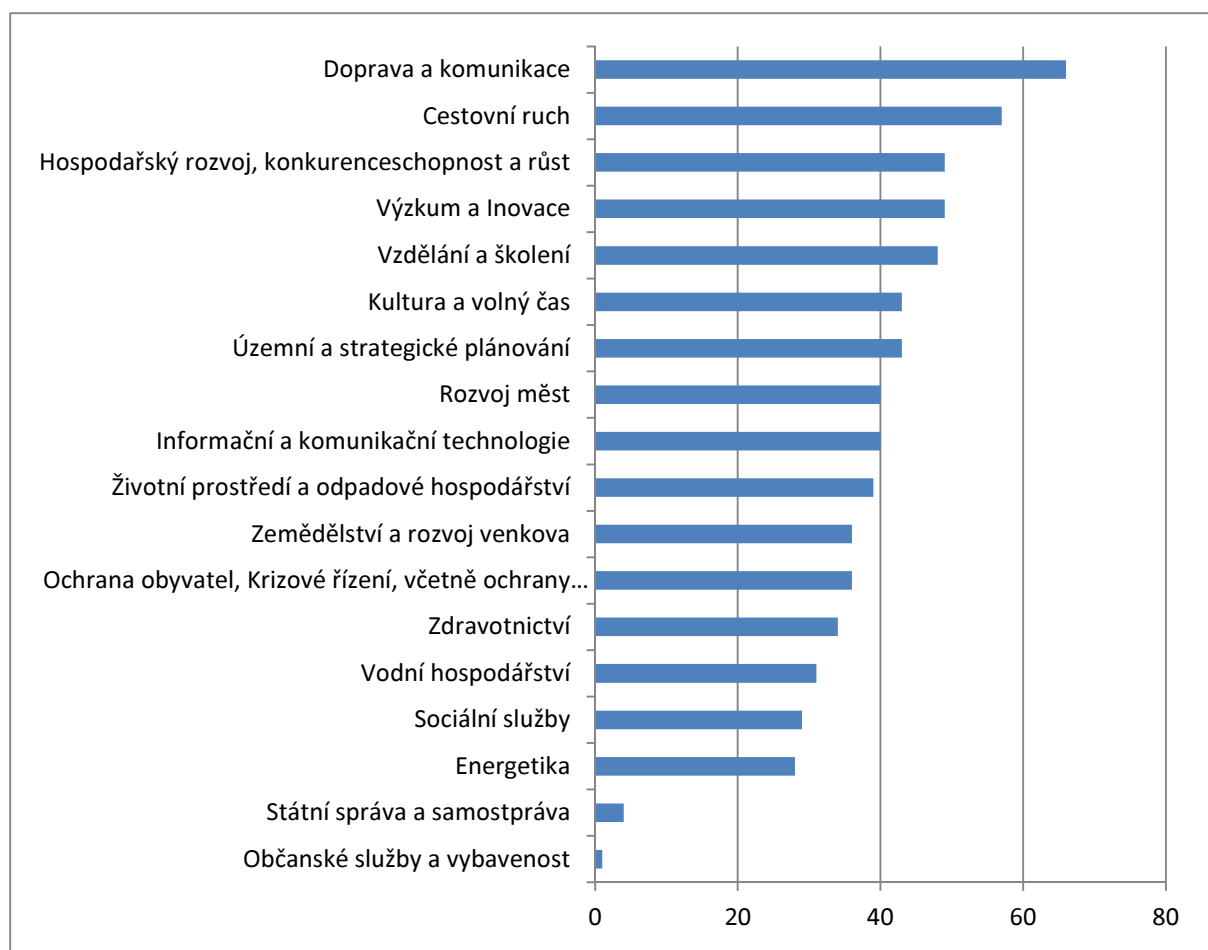
Otázka č. V. Jaké strategické oblasti spolupráce mají největší vliv na rozvoj zájmové oblasti/ území?

Respondenti volili ze seznamu šesti oblastí. Oblasti následně seřadili podle svých priorit pomocí bodového hodnocení (1 – nejvyšší priorita, 6 – nejnižší priorita).

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti.

Jako zásadní faktory rozvoje zájmového území respondenti identifikovali dopravní infrastrukturu, cestovní ruch, hospodářský rozvoj, výzkum a inovace nebo vzdělávací soustavu.

Graf č. 52 Otázka V

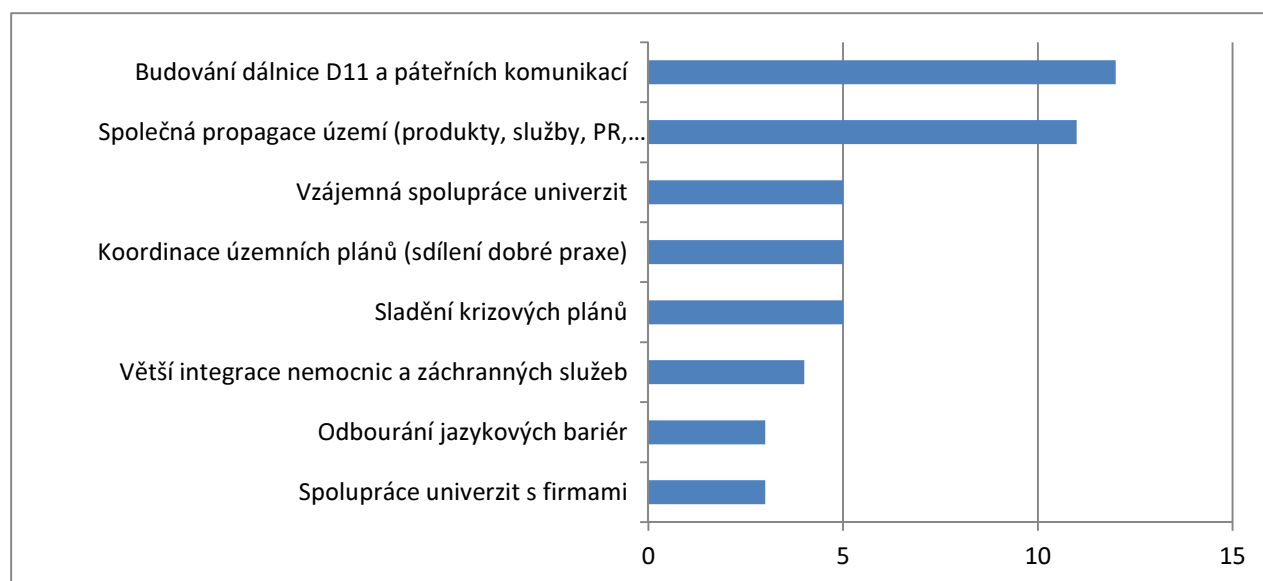

Otázka č. VI. Jaké konkrétní opatření (aktivity/nástroje) spolupráce považujete za prioritní v dané strategické oblasti, Vámi uvedené jako odpověď na otázku č. V?

Respondenti doplňovali dvojice strategická oblast - opatření.

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti.

Nejvíce hlasů obdržela opatření ve strategické oblasti doprava (budování dálnice D11 a páteřních komunikací), cestovní ruch (společná propagace území, produktů, služeb, společné PR a spolupráce infocenter), výzkum a inovace (spolupráce univerzit), krizové řízení (sladění krizových plánů) a územní/strategické plánování (koordinace územních plánů včetně sdílení dobré praxe).

Graf č. 53 Otázka VI

Otázka č. VII. Jaké potenciální projektové záměry mohou být realizovány ve strategických oblastech spolupráce(otázka č.V) a odpovídajících opatřeních (otázka č. VI), které jste uvedli v odpovědích č.V a VI? Jaké instituce (Česká republika, Polská republika), mohou být nositeli těchto projektových záměrů?

Respondenti doplňovali dvojice opatření – projektový záměr.

Na tuto otázku odpovědělo 6 ze 13 respondentů. V nejvíce preferovaných strategických oblastech identifikovali respondenti následující záměry.

Tab. č. 45 Otázka VII

Strategická oblast	Projektový záměr
Doprava	Rekonstrukce infrastruktury spojující příhraniční města a obce Společný lobbying za urychlení dostavby dopravní infrastruktury Vypracování společné strategie podpory pěší a cyklodopravy
Cestovní ruch	Výměna propagačních materiálů a kalendářů akcí (sdílení jednotný kalendář akcí pro celé území) Podpora výstavby volnočasových center v příhraničí Zavádění ICT (mobilní průvodci...) Kvalitní destinační česko-polský management (vzdělávání pracovníků informačních center, platforma pro spolupráci klíčových hráčů) Vytváření společných produktů a služeb podél hranice (včetně

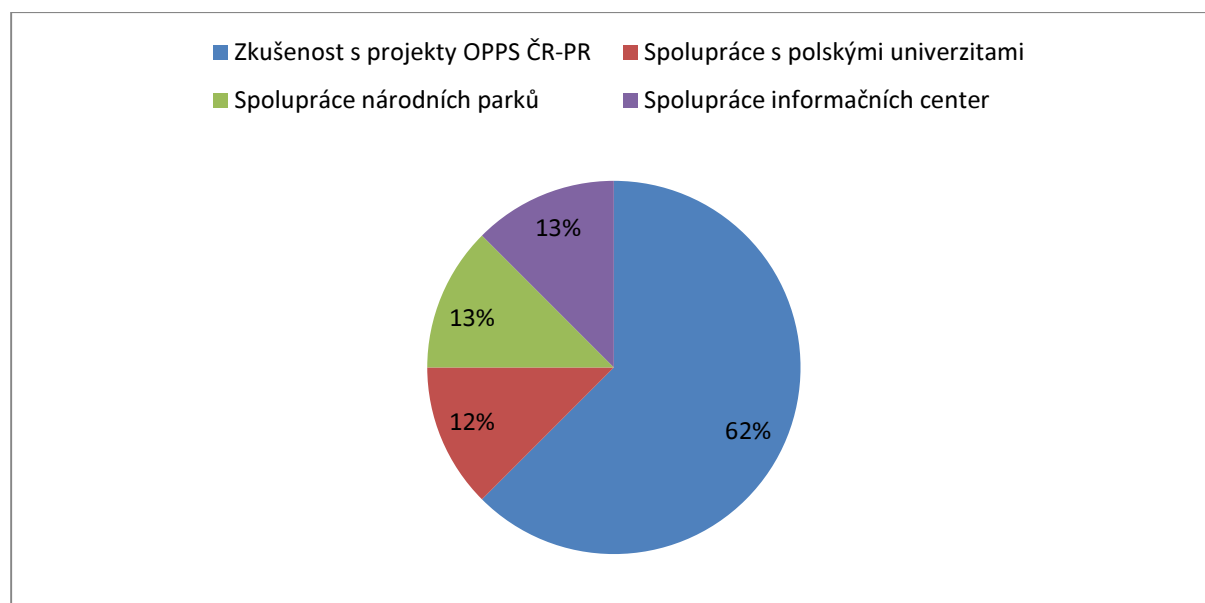
	rezervačního systému a internetové prezentace) Obnova a rekonstrukce cenných kulturních památek v příhraničí
Výzkum, inovace a vzdělání	Rozvoj spolupráce středních a vysokých škol (výměna studentů, hostování pedagogů a vědců, společný výzkum, další rozvoj účasti v programech Leonardo, Comenius apod.) Česko-polské inovační vouchery
Krizové řízení	Prohloubení spolupráce hasičských složek E-goverment s česko-polským rozměrem
Územní a strategické plánování	Vypracování územních studií lokalit rozvojových ploch v příhraničí Aktualizace strategických dokumentů o specificky česko-polský pohled Koordinace územních plánů v otázkách dopravní infrastruktury příhraničních obcí a regionů Veletřh best-practises o územním a strategickém plánování

Otázka č. VIII. Máte již nějaké zkušenosti se spoluprací v některé ze strategických oblastí? Pokud ano, jaké ?

Volná forma odpovědi. Na tuto otázku odpovědělo 8 ze 13 respondentů.

62% respondentů má zkušenosti s realizací projektů v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013. Zhruba 13% respondentů má zkušenosti ze vzájemné spolupráce informačních center nebo národních parků nebo univerzit.

Graf č. 54 Otázka VIII

Blok: Zhodnocení možnosti rozvoje územní spolupráce pomocí založení ESÚS (Evropského seskupení pro územní spolupráci) ve studované oblasti/ území? (Dolnoslezské vojvodství, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj)

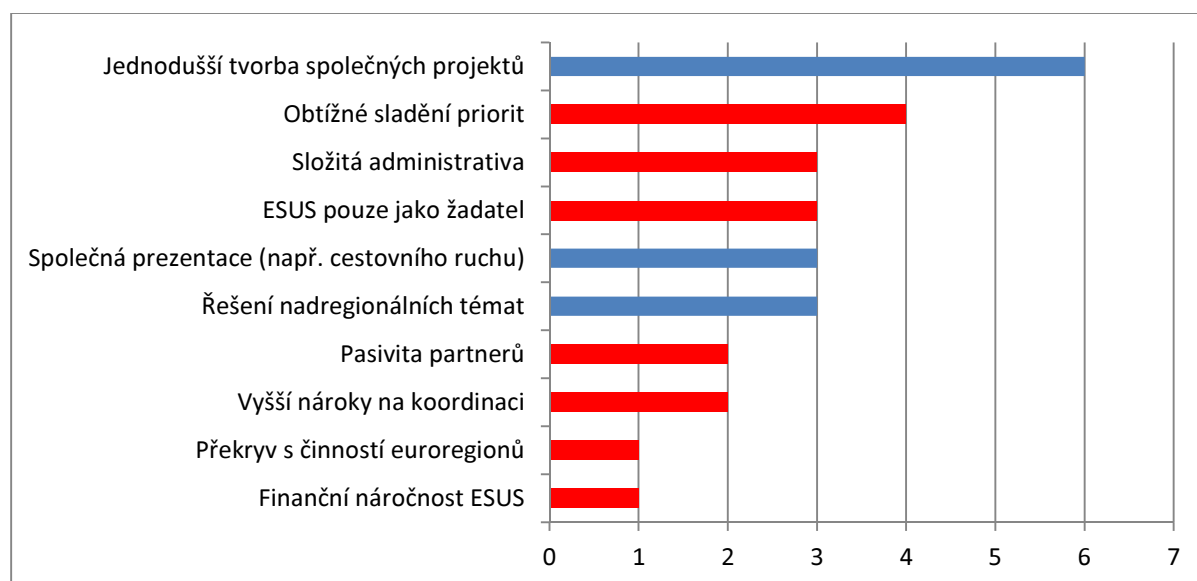
Otázka č. IX. Jaké vidíte přínosy založení ESÚS? Jaká rizika (hrozby) jsou s tím podle Vás spojena?

Volná forma odpovědi.

Na tuto otázku odpovědělo 10 ze 13 respondentů.

Přínosy založení ESÚS spatřují respondenti v jednodušší tvorbě společných projektů (ESÚS žádá jménem všech jeho členů), dále ve společné prezentaci v oblasti cestovního ruchu a obecně v řešení nadregionálních společných témat. Jisté omezení spatřují respondenti v tom, že ESÚS bude pravděpodobně mít v implementační struktuře kohezní politiky EU pouze roli žadatele. V tak velkém počtu členů je těžší koordinovat aktivity a obtížné sladit priority. Chod ESÚS si vyžaduje aktivní přístup a finanční prostředky, což vede respondenty k identifikaci hrozeb v podobě pasivity partnerů a přílišné finanční náročnosti chodu ESÚS.

Graf č. 55 Otázka IX

Otázka č. X. Jaké oblasti spolupráce jsou nejlepší k realizaci ESÚS ve studované oblasti/ území? (Dolnoslezské, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj)

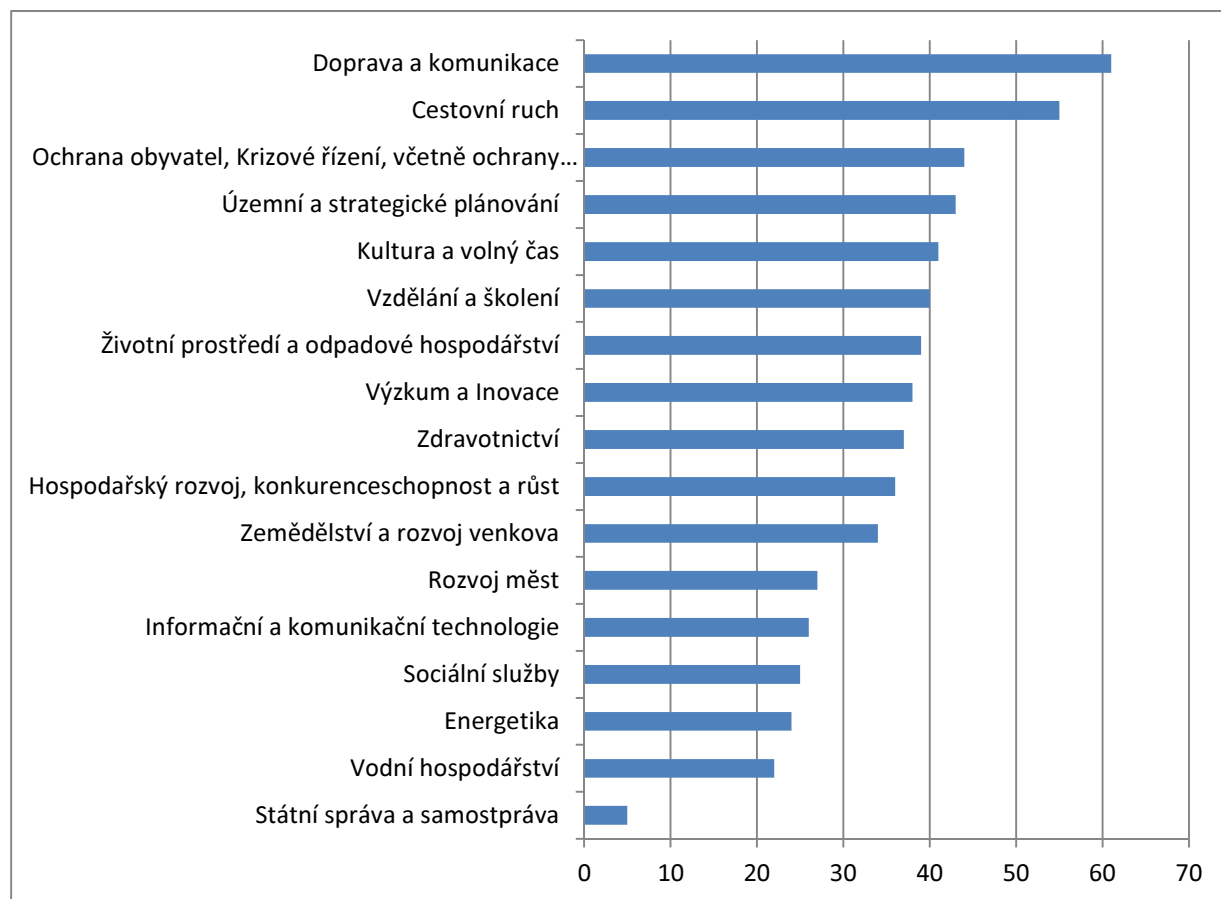
Respondenti volili ze seznamu šest oblastí. Oblasti následně seřadili podle svých priorit pomocí bodového hodnocení (1 – nejvyšší priorita, 6 – nejnižší priorita).

Na tuto otázku odpovědělo 13 ze 13 respondentů.

Jako zásadní strategické oblasti spolupráci v rámci společné strategie respondenti identifikovali dopravu a komunikace, cestovní ruch, ochranu obyvatel (krizové řízení), územní a strategické plánování a na podobné úrovni důležitosti kulturu/volný čas, vzdělávání, životní prostředí a inovace.

Graf č. 56 Otázka X

Otázka č. XI. Jaké konkrétní opatření (aktivity/nástroje) spolupráce považujete za prioritní v dané strategické oblasti, Vámi uvedené jako odpověď na otázku č. X?

Respondenti doplňovali dvojice strategická oblast - opatření.

Na tuto otázku odpovědělo 8 ze 13 respondentů. V návaznosti na předchozí otázku respondenti identifikovali opatření, která navazují na stanovené strategické oblasti spolupráce. Niže je uveden seznam nejčastějších opatření.

Tab. č. 46 Otázka XI

Strategická oblast	Opatření
Doprava a komunikace	Vzájemná podpora realizace nadregionálních dopravních tahů (včetně zapojení Ministerstev dopravy ČR, PR) Vytvoření podmínek pro dobudování a propojení dálniční a páteřní silniční sítě

	<p>Zlepšení technického stavu dopravních a železničních komunikací (s důrazem na ty, které zajišťují přeshraniční spojení), vozového parku pro veřejnou dopravu</p> <p>Snižování vysokého počtu dopravních nehod stavebními a dopravními prvky ve vybraných místech na obou stranách hranice.</p> <p>Snížení dopravního zatížení individuální automobilovou dopravou zlepšením nabídky systémů veřejné dopravy v obcích nebo městech řešené na obou stranách hranice</p>
Cestovní ruch	<p>Společná propagace/marketing (i méně známých středisek a lokalit) a propojené projekty (informační centra, informační a navigační systémy, webové prezentace...)</p> <p>Propojení a investice do modernizace středisek</p> <p>Přenos best-practises a systémů kvality (zvyšování kvalifikace pracovníků v oblasti cestovního ruchu)</p>
Ochrana obyvatel, Krizové řízení, včetně ochrany před povodněmi	<p>Integrovaný záchranný systém – spolupráce, přesah, vzájemná podpora, tvorba společného informačního systému</p> <p>Koordinace protipovodňových opatření</p> <p>Vytvoření fungujícího systému spolupráce zdravotnických záchranných služeb</p>
Územní a strategické plánování	<p>Založení ESÚS</p> <p>Koordinace územních plánů v relevantních oblastech</p> <p>Sdílení dobré praxe v oblasti strategického plánování</p>
Kultura a volný čas	<p>Sdílený kalendář akcí (informační a kulturní centra)</p> <p>Koordinace a společná propagace významných kulturních a sportovních akcí + volnočasových aktivit</p> <p>Společný přístup k obnově hmotného kulturního dědictví</p> <p>Vzdělávání a rozvoj občanské společnosti</p>
Vzdělání a školení	<p>Spolupráce středních a vysokých škol</p> <p>Rozvoj jazykových a mezikulturních dovedností, výměny zkušeností žáků, studentů a učitelů a jejich vzájemná spolupráce na tematických projektech</p> <p>Přenos příkladů dobré praxe pro hodnocení vzdělávání a zlepšování jeho kvality</p>
Životní prostředí a odpadové hospodářství	<p>Přeshraniční spolupráce v řešení problematiky ochrany přírody, péče o krajinu, šetrné využívání krajinného a přírodního potenciálu</p> <p>Koordinace a spolupráce při realizaci preventivních opatření</p>

	<p>vzniku průmyslových rizik a ekologických havárií, monitorovací a varovné systémy a technika, informovanost obyvatelstva</p> <p>Přeshraniční spolupráce při snižování emisí znečišťujících látek v ovzduší, povrchových a podzemních vodách, půdách a horninovém prostředí, snižování emisí hluku.</p> <p>Posilování ekologického povědomí obyvatel, ekologické vzdělávání.</p>
Výzkum a Inovace	Podpora rozvoje inovačního prostředí
Zdravotnictví	
Hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst	<p>Zaměstnanost, udržení pracovních míst, vzdělávání, příležitosti pro podnikatele</p> <p>Zvýšení míry ekonomické aktivity</p>
Zemědělství a rozvoj venkova	Podporování tradičních aktivit (místní produkty, cestovní ruch,...)
Rozvoj měst	<p>Vytvoření podmínek pro zatraktivnění veřejných prostranství odstraněním parkovacích míst</p> <p>Podpora rozvoje infrastruktury pro cyklistickou a pěší dopravu ve městech</p>
Informační a komunikační technologie	
Sociální služby	Optimalizace dostupnosti, efektivity, kvality sociálních služeb a informovanosti o těchto službách (město i venkov)
Energetika	Propojení energetických soustav
Vodní hospodářství	
Státní správa a samospráva	Rozvoj spolupráce samospráv

Otázka č. XII. Jaké potenciální projektové záměry mohou být realizovány ve strategických oblastech spolupráce (č.X) a odpovídajících opatřeních (č.XI), které jste uvedli v odpovědích č.X. a XI.? Jaké instituce (Česká republika, Polská republika), mohou být nositeli těchto projektových záměrů?

Respondenti doplňovali dvojice opatření – projektový záměr. Na tuto otázku odpovědělo 8 ze 13 respondentů.

V návaznosti na předchozí otázku respondenti identifikovali potenciální projektové záměry / aktivity, které navazují na stanovené strategické oblasti spolupráce a opatření. Níže je uveden seznam nejčtenějších aktivit / záměrů.

Tab. č. 47 Otázka XII

Strategická oblast	Opatření	Potenciální projektový záměr / aktivita
Doprava a komunikace	Vzájemná podpora realizace nadregionálních dopravních tahů (včetně zapojení Ministerstev dopravy ČR, PR)	<p>S5-R43 Wrocław -Brno , D11-R11, R35</p> <p>Projekt zajištění účinné spolupráce při prosazení přednostního financování dostavby dopravní infrastruktury v zájmovém území ze SF EU.</p>

	<p>Vytvoření podmínek pro dobudování a propojení dálniční a páteřní silniční sítě</p> <p>Zlepšení technického stavu dopravních a železničních komunikací (s důrazem na ty, které zajišťují přeshraniční spojení), vozového parku pro veřejnou dopravu</p> <p>Snižování vysokého počtu dopravních nehod stavebními a dopravními prvky ve vybraných místech na obou stranách hranice.</p> <p>Snížení dopravního zatížení individuální automobilovou dopravou zlepšením nabídky systémů veřejné dopravy v obcích nebo městech řešené na obou stranách hranice</p>	<p>Projekt vypracování a přijetí společné strategie podpory a rozvoje cyklistické a pěší dopravy v zájmovém území</p>
<p>Cestovní ruch</p>	<p>Společná propagace/marketing (i méně známých středisek a lokalit) a propojené projekty (informační centra, informační a navigační systémy, webové prezentace...)</p> <p>Propojení a investice do modernizace středisek</p> <p>Přenos best-practises a systémů kvality (zvyšování kvalifikace pracovníků v oblasti cestovního ruchu)</p>	<p>Výměna propagačních materiálů</p> <p>Vytváření společných produktů CR podél hranice</p> <p>Projekt vytvoření platformy pro spolupráci aktérů cestovního ruchu v zájmovém území a podpory její činnosti při vytváření turistických produktů.</p> <p>Společná propagace včetně map, značení tras, naučné stezky, infrastruktura pro lyžování a lázeňství.</p> <p>Kvalitní, přehledná a aktuální webová prezentace destinací příhraničního území.</p> <p>Vytvoření rezervačního systému služeb a jeho provázání se systémy na nižší úrovni.</p> <p>Zvýšení kvalifikace a odbornosti pracovníků v oblasti cestovního ruchu zajištěním vzdělávacích aktivit, školení, seminářů.</p>

<p>Ochrana obyvatel, Krizové řízení, včetně ochrany před povodněmi</p>	<p>Integrovaný záchranný systém – spolupráce, přesah, vzájemná podpora, tvorba společného informačního systému</p> <p>Koordinace protipovodňových opatření</p> <p>Vytvoření fungujícího systému spolupráce zdravotnických záchranných služeb</p>	<p>Podpora jazykové a odborné dovednosti pracovníků záchranných služeb, zlepšení stavu vybavení záchranných služeb kompatibilní technikou</p>
<p>Územní a strategické plánování</p>	<p>Založení ESÚS</p> <p>Koordinace územních plánů v relevantních oblastech</p> <p>Sdílení dobré praxe v oblasti strategického plánování</p>	<p>Projekt koordinace územních plánů z hlediska dopravní propojenosti příhraničních obcí a regionů.</p> <p>Projekt pořádání veletrhu technologií, postupů a procesů tvorby a implementace strategických rozvojových dokumentů územních samosprávných celků a doprovodné konference.</p> <p>Vypracování územních studií lokalit rozvojových ploch v příhraničí. Vypracování strategie rozvoje pohraničí.</p>
<p>Kultura a volný čas</p>	<p>Sdílený kalendář akcí (informační a kulturní centra)</p> <p>Koordinace a společná propagace významných kulturních a sportovních akcí + volnočasových aktivit</p> <p>Společný přístup k obnově hmotného kulturního dědictví</p> <p>Vzdělávání a rozvoj občanské společnosti</p>	<p>Vzájemná propagace akcí a kulturního dění</p> <p>Projekt vytvoření společného, tematicky členěného, internetového, česko-polského kalendáře významných kulturních a sportovních akcí, pořádaných v zájmovém území, propojeného s nabídkou souvisejících produktů cestovního ruchu, umožňujících jejich navštívení.</p> <p>Finanční podpora projektů zaměřených na společné kulturní a tradiční akce (profesionálních i amatérských souborů, skupin, organizací, apod</p> <p>Vydání společné česko – polské publikace o významných kulturních památkách.</p>
<p>Vzdělání a školení</p>	<p>Spolupráce středních a vysokých škol</p> <p>Rozvoj jazykových a mezikulturních dovedností, výměny</p>	<p>Spolupráce univerzit v regionu s Wroclawskou univerzitou</p> <p>Standardní meziuniverzitní smluvní dokumenty o mobilitách, spolupráci ve výzkumu, na projektech a ve výuce.</p>

	<p>zkušeností žáků, studentů a učitelů a jejich vzájemná spolupráce na tematických projektech</p> <p>Přenos příkladů dobré praxe pro hodnocení vzdělávání a zlepšování jeho kvality</p>	
Životní prostředí a odpadové hospodářství	<p>Přeshraniční spolupráce v řešení problematiky ochrany přírody, péče o krajinu, šetrné využívání krajinného a přírodního potenciálu</p> <p>Koordinace a spolupráce při realizaci preventivních opatření vzniku průmyslových rizik a ekologických havárií, monitorovací a varovné systémy a technika, informovanost obyvatelstva</p> <p>Přeshraniční spolupráce při snižování emisí znečišťujících látek v ovzduší, povrchových a podzemních vodách, půdách a horninovém prostředí, snižování emisí hluku.</p> <p>Posilování ekologického povědomí obyvatel, ekologické vzdělávání.</p>	
Výzkum a Inovace	Podpora rozvoje inovačního prostředí	Projekt marketingové podpory komunikačního portálu www.czeplinn.eu zaměřeného na zvýšení informovanosti o inovačním prostředí.
Zdravotnictví		
Hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst	<p>Zaměstnanost, udržení pracovních míst, vzdělávání, příležitosti pro podnikatele</p> <p>Zvýšení míry ekonomické aktivity</p>	Zvýšení ekonomické aktivity pomocí podpory vzniku nových inovativních firem v pohraničí, které budou postupně vytvářet další pracovní místa.
Zemědělství a	Podporování tradičních	

rozvoj venkova	aktivit (místní produkty, cestovní ruch,...)	
Rozvoj měst	Vytvoření podmínek pro atraktivnější veřejných prostranství odstraněním parkovacích míst Podpora rozvoje infrastruktury pro cyklistickou a pěší dopravu ve městech	Projekt zajištění účinné spolupráce při prosazení možnosti spolufinancování výstavby parkovacích domů pro rezidenty v centrech měst zájmového území ze zdrojů EU. Rekonstrukce zastaralých a omšelých budov např. v příhraničních městech, modernizace škol. Zvýšení propagace měst v příhraničí zdokonalením webových stránek, vydáváním publikací se zajímavostmi těchto měst.
Informační a komunikační technologie		
Sociální služby	Optimalizace dostupnosti, efektivity, kvality sociálních služeb a informovanosti o těchto službách (město i venkov)	Tvorba webového portálu s informacemi o nabídce sociálních služeb v příhraničí.
Energetika	Propojení energetických soustav	
Vodní hospodářství		
Státní správa a samospráva	Rozvoj spolupráce samospráv	

Otázka č. XIII. Jakým způsobem může podle Vás ESÚS přispět k dosažení územní soudržnosti na česko-polském pohraničí?

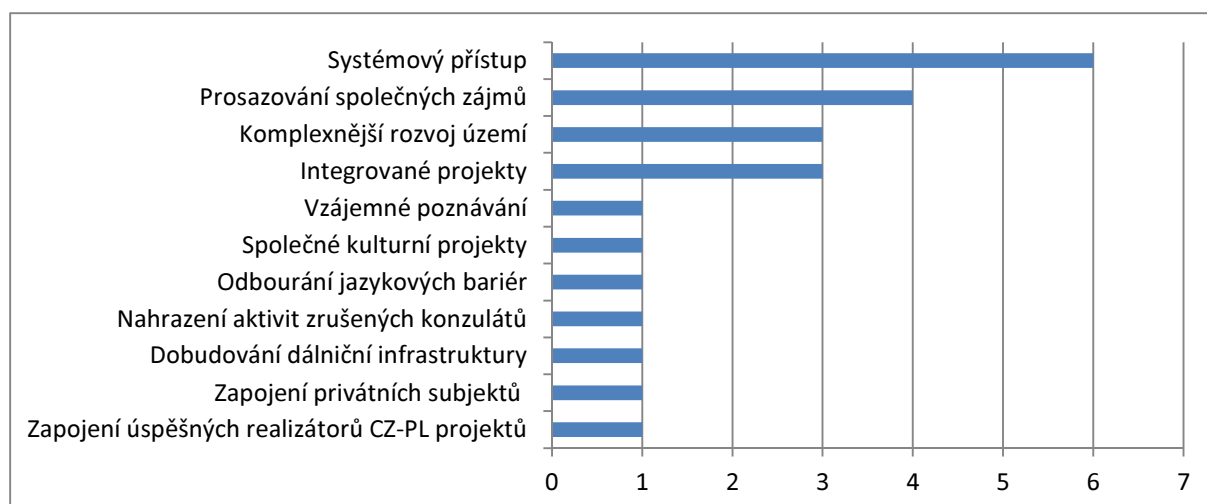
Volná forma odpovědi.

Na tuto otázku odpovědělo 12 ze 13 respondentů.

46% respondentů vidí v ESÚS nástroj systémového přístupu k rozvoji zájmového území, 23% pak nástroj komplexního rozvoje území. 31% vidí ESÚS jako nástroj pro prosazování společných zájmů. 23% respondentů vidí ESÚS jako nástroj pro snazší realizaci tzv. integrovaných projektů.

Graf č. 57 Otázka XIII

Závěry šetření

Současný stav vymezeného zájmového území

- ✓ silnou stránkou zájmového území je především cestovní ruch, geografická a historická blízkost partnerů projektu, diversifikovaná ekonomická základna a kvalitní životní prostředí
- ✓ slabinou území je především nedostatečné dopravní propojení s Polskem, zanedbanost periferních oblastí, brownfields v pohraniční oblasti a nedostatečná infrastruktura cestovního ruchu
- ✓ potenciál rozvoje zájmové oblasti je především v cestovním ruchu, podpoře podnikání, dopravě a infrastruktuře, high-tech průmyslu a výzkumu, vývoji a inovacích
- ✓ překážkou rozvoje zájmového území je nedostatečná dopravní infrastruktura, nízká propagace území, problémy trhu práce a obtížné sladování priorit v tak velkém území
- ✓ zásadními oblastmi, které ovlivňují rozvoj zájmového území, jsou dopravní infrastruktura, cestovní ruch, hospodářský rozvoj a konkurenceschopnost, výzkum a inovace, vzdělávací soustava a územní/strategické plánování
- ✓ konkrétní opatření s vlivem na území jsou v dopravě budování dálnice D11 a dalších páteřních komunikací, v cestovním ruchu společná propagace území, produktů, služeb, společné PR a spolupráce infocenter, ve výzkumu a inovacích spolupráce univerzit, v krizovém řízení sladění krizových plánů a v územním/strategickém plánování je to koordinace územních plánů včetně sdílení dobré praxe
- ✓ 62% respondentů má zkušenosti s realizací projektů v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013 a 13% respondentů má zkušenosti ze vzájemné česko-polské spolupráce (informačních center, národních parků, univerzit)

Zhodnocení možnosti rozvoje územní spolupráce pomocí založení ESÚS ve vymezeném zájmovém území

- ✓ přínosem založení ESÚS bude jednodušší tvorba společných projektů (ESÚS žádá jménem všech jeho členů), dále společná prezentace (např. v oblasti cestovního ruchu, podpory podnikání, vzdělávání apod.) a obecně řešení nadregionálních společných témat
- ✓ nevýhodou ESÚS je jeho funkce v implementační struktuře kohezní politiky EU omezená pouze na roli žadatele. V tak velkém počtu členů bude také těžší koordinovat aktivity a obtížné sladit priority. Chod ESÚS si vyžádá aktivní přístup členů a finanční prostředky
- ✓ strategickými oblastmi spolupráce v rámci společné strategie může být doprava a komunikace, cestovní ruch, ochrana obyvatel (krizové řízení), územní a strategické plánování a dále kultura/volný čas, vzdělávání, životní prostředí a inovace
- ✓ 46% respondentů vidí v ESÚS nástroj systémového přístupu k rozvoji zájmového území, 23% pak nástroj komplexního rozvoje území, 31% vidí ESÚS jako nástroj pro prosazování společných zájmů, 23% respondentů vidí ESÚS jako nástroj pro snazší realizaci tzv. integrovaných projektů.

12 SWOT analýza regionu

Silné stránky

Poloha a základní charakteristiky území

- Existence dvou funkčních Euroregionů
- Území z velké části pokryté DSO a MAS se zkušenostmi s projektovým řízením

Lidské zdroje

- Vysoká naděje dožití při narození
- Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu nad úrovní ČR

Ekonomika, výzkum, vývoj a inovace

- Vysoký počet ekonomických subjektů v průmyslu, stavebnictví
- Vysoký počet ekonomických subjektů v kulturní, zábavní a rekreační činnosti
- Existence zprostředkujících subjektů VaV v regionu (technoparky, podnikatelské inkubátory, centra transferu technologií)
- Rostoucí počet pracovišť výzkumu a vývoje
- Realizace významných infrastrukturních VaV projektů
- Koncepční přístup samospráv k rozvíjení regionálních výzkumných a inovačních systémů

Cestovní ruch

- Turisticky mimořádně atraktivní hornaté území téměř po celé hranici regionu
- Existence významných lázeňských středisek se specializovanou péčí
- Vysoká turistická návštěvnost
- Množství kulturních a historických památek po celém území regionu

Životní prostředí

- Snižování emisní zátěže regionu
- Zlepšení kvality a jakosti povrchových a podzemních vod, nárůst počtu ČOV
- Nárůst podílu obyvatel napojených na veřejný vodovod
- Vysoká legislativní ochrana území včetně KRNP a NATURA 2000

Dopravní infrastruktura

- hustá silniční i železniční síť ve sledovaném zájmovém území
- dobře fungující a stále se rozvíjející integrované dopravní systémy v krajích
- mezinárodní železniční koridor vedoucí v jižní části sledovaného území
- existence mezinárodního veřejného letiště v Pardubicích

Veřejné služby

- Hustá síť základních a středních škol
- Existence několika regionálních univerzit s pestrou nabídkou oborů
- Fungující síť zdravotnických zařízení v celém regionu
- Přítomnost vysoce specializovaných zdravotnických pracovišť
- Lepší zdravotní stav obyvatel na základě nižšího počtu hospitalizovaných ve srovnání s Českou republikou

Analýza absorpční kapacity území

- nejvyšší poptávka po dotacích s OP ČR-PL na realizaci projektů je v Královéhradeckém kraji (436), kde úspěšné projekty obdržely téměř polovinu dotací v rámci regionu (49,0%, 49,2 mil. €)
- největší úspěšnost podaných a schválených projektů v OP ČR-PL má Liberecký kraj (77,1%)
- relativně vysoká úspěšnost podaných projektů v rámci OP ČR –PL, prioritní osa 3 Podpora spolupráce místních společenství (73,1%)

Terénní šetření

- přínosem založení ESÚS bude jednodušší tvorba společných projektů (ESÚS žádá jménem všech jeho členů), dále společná prezentace (např. v oblasti cestovního ruchu, podpory podnikání, vzdělávání apod.) a obecně řešení nadregionálních společných témat

Slabé stránky

Poloha a základní charakteristiky území

- Značná vzdálenost a kulturně historická odlišnost krajních partií regionu
- Stále patrné dědictví vysídleného pohraničí v rámci kulturní integrity a pospolitosti
- Velmi nerovnoměrná sídelní struktura a hospodářská aktivita v pohraničních subregionech

Lidské zdroje

- Rozdrobená sídelní struktura
- Podprůměrný podíl VŠ vzdělaných obyvatel

- Míra registrované nezaměstnanosti nad úrovní ČR (vyjma Královéhradeckého kraje)

Ekonomika, výzkum, vývoj a inovace

- Nedostatečná provázanost výzkumné a aplikační sféry
- Nízké celkové výdaje na výzkum a vývoj v mezikrajském srovnání
- Nízký počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v mezikrajském srovnání
- Slabé komerční využití výsledků výzkumu a vývoje
- Exportní závislost regionu na zemích EU (major. Německo)

Cestovní ruch

- Prostorová a sezónní disproporce v intenzitě cestovního ruchu
- Málo rozvinutý cestovní ruch v jižních partiích regionu
- Neexistence sítě ubytovacích zařízení nejvyšší kategorie

Životní prostředí

- Vysoká produkce odpadů komunálního a podnikového odpadu

Dopravní infrastruktura

- chybějící páteřní infrastruktura vyššího řádu omezující dopravní dostupnost (D11, R35)
- nevyhovující technický stav regionální silniční a železniční sítě
- nedostatečná dopravní obslužnost příhraničních oblastí
- hornatý charakter příhraničních oblastí omezující rozvoj dopravní infrastruktury

Veřejné služby

- Nižší podíl počítačově gramotných obyvatel ve srovnání s průměrem ČR a vyspělejšími zeměmi EU
- Nerovnoměrné pokrytí regionu sociálními službami
- Chybějící finance a nedostatečné kapacity zařízení sociálních služeb
- Obtížné uplatnění osob středního věku na trhu práce vedoucí k vysokému počtu žadatelů o předčasný důchod

Analýza absorpční kapacity území

- Pardubický kraj vykazuje nejnižší počet podaných projektů (97), v rámci 5 oblastí podpor nebyl podán žádný projekt

- nejnižší úspěšnost schválených projektů (60,9%) v Pardubickém kraji, kde dotace činila 6,4 mil. € (6,3% v rámci regionu)
- velmi nízká úspěšnost podaných projektů v rámci OP ČR –PL, oblast podpory 1.3 Prevence rizik (18,8%)

Terénní šetření

- nevýhodou ESÚS je jeho funkce v implementační struktuře kohezní politiky EU omezená pouze na roli žadatele. V tak velkém počtu členů bude také těžší koordinovat aktivity a obtížné sladit priority. Chod ESÚS si vyžádá aktivní přístup členů a finanční prostředky

Příležitosti

Poloha a základní charakteristiky území

Lidské zdroje

- Zlepšování vzdělanostní struktury obyvatel
- Zvyšování zaměstnanosti ve znalostně náročných oborech

Ekonomika, výzkum, vývoj a inovace

- Rozvoj malého a středního podnikání v hospodářsky slabších oblastech regionu
- Další rozvoj akademického sektoru přírodovědného a technického zaměření
- Užší spolupráce výzkumného a aplikačního sektoru
- Přilákání vědeckých pracovníků z vnějšího prostředí do regionu
- Podpora realizace domácích (zahraničních) investic v regionu
- Konkurenceschopný export do destinací mimo EU
- Zvýšená inovační poptávka firem a veřejné správy

Cestovní ruch

- Marketingová spolupráce a tvorba společných produktů cestovního ruchu s Polskou stranou
- Rozvoj alternativních forem turistiky

Životní prostředí

- Nárůst počtu chráněných území (MZCHÚ)

Dopravní infrastruktura

- rozvoj přeshraniční dopravy díky vstupu obou zemí do shenghenskému prostoru
- dopravní napojení na mezinárodní koridory zvýší atraktivitu celého území
- rozvoj alternativních a nemotorových forem dopravy
- využití evropských fondů na realizaci dopravních přeshraničních projektů

Veřejné služby

- Využití vědeckovýzkumného potenciálu univerzit včetně mezinárodní spolupráce
- Rozvoj přeshraniční spolupráce mezi obcemi a subjekty veřejných služeb

Terénní šetření

- strategickými oblastmi spolupráce v rámci společné strategie může být doprava a komunikace, cestovní ruch, ochrana obyvatel (krizové řízení), územní a strategické plánování a dále kultura/volný čas, vzdělávání, životní prostředí a inovace
- nevýhodou ESÚS je jeho funkce v implementační struktuře kohezní politiky EU omezená pouze na roli žadatele. V tak velkém počtu členů bude také těžší koordinovat aktivity a obtížné sladit priority. Chod ESÚS si vyžádá aktivní přístup členů a finanční prostředky

Hrozby

Poloha a základní charakteristiky území

- Stále více periferní charakter pohraničních regionů postižený strukturálními problémy

Lidské zdroje

- Zhoršování věkové struktury obyvatel. Demografické stárnutí populace
- Klesající podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva (vyjma Libereckého kraje)
- Růst zaměstnanost v oborech s nízkou přidanou hodnotou (nenáročných na znalosti a dovednosti)
- Trvalý nesoulad mezi požadavky trhu práce a nabídkou kvalifikovaných pracovních sil

Ekonomika, výzkum, vývoj a inovace

- Nestabilita vnějšího makroekonomického prostředí a finančních trhů
- Odliv odborných pracovníků (především výzkumu a vývoje) do rychleji se rozvíjejících krajů ČR
- Pokles zahraniční poptávky po exportu regionu

Cestovní ruch

- Růst konkurence prostřednictvím jiných středoevropských turisticky atraktivních lokalit

Životní prostředí

- Trvale vysoká emisní zátěž v Pardubickém kraji

Dopravní infrastruktura

- oddalování dopravního napojení regionu na mezinárodní koridory
- pokles významu osobní i nákladní železniční dopravy
- zhoršování kvality životního prostředí vlivem automobilové dopravy
- nedostatek veřejných finančních prostředků na rozvoj dopravy

Veřejné služby

- Pokles příjmů územních rozpočtů v závislosti na celostátní hospodářské situaci
- Nutná efektivizace školské sítě vlivem nepříznivého demografického vývoje
- Odliv lékařů a zdravotnického personálu z důvodu neuspokojení mzdových požadavků

13 Seznam tabulek, grafů a obrázků

13.1 Seznam tabulek

Tab. č. 1PÚR ČR - rozvojové oblasti, osy a specifické oblasti	2
Tab. č. 2PÚR PK - vztahy	3
Tab. č. 3Porovnání víceletých finančních rámců EU v mld. € (v cenách roku 2011)	14
Tab. č. 4 Srovnání základních údajů za kraje v regionu k 31.12.2010	20
Tab. č. 5 Velikostní kategorie obcí v regionu mezi lety 2008 a 2010	20
Tab. č. 6 Souhrn územně správních jednotek na zkoumaném území.....	25
Tab. č. 7 Bilance počtu obyvatel sledovaných krajů v letech 2008 – 2010 přepočtená na 1000 obyvatel středního stavu.....	32
Tab. č. 8 Počet obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010.....	33
Tab. č. 9 Počet obyvatel podle ekonomické aktivity ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010	34
Tab. č. 10 Oborová struktura zaměstnanosti dle hospodářských odvětví	35
Tab. č. 11 Meziroční vývoj HDP ve stálých cenách v krajích v %	39
Tab. č. 12 Regionální HDP na 1 obyvatele, PPS, EU27 = 100.....	40
Tab. č. 13 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (průměr ČR = 100)	41
Tab. č. 14 Podíl ekonomických subjektů podle převažující činnosti CZ-NACE na celkovém počtu subjektů v krajích a České republice (2010).....	44
Tab. č. 15 Přehled výzkumných organizací a jejich výsledků.....	48
Tab. č. 16 Zaměstnanci ve výzkumu a vývoji podle krajů v přepočtených osobách (2007-2010).....	49
Tab. č. 17 Výdaje na výzkum a vývoj podle krajů v mil. Kč (2007-2010)	50
Tab. č. 18 Studenti přírodních a technických věd (podíl v rámci ČR)	52
Tab. č. 19 Vývoz high-tech zboží celkem (podíl v rámci ČR).....	53
Tab. č. 20 Struktura hromadných ubytovacích zařízení ve zkoumaném území v roce 2010	59
Tab. č. 21 Emise základních znečišťujících látek v letech 2008 - 2010	65
Tab. č. 22 Produkce podnikových odpadů ve vybraných ekonomických činnostech podle CZ-NACE v tunách ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010.....	69
Tab. č. 23 Vybrané ukazatele za silniční dopravu (2010)	75
Tab. č. 24 Přehled silničních hraničních přechodů v zájmovém regionu	76
Tab. č. 25 Vybrané ukazatele za železniční dopravu (2010).....	77
Tab. č. 26 Přehled železničních hraničních přechodů v zájmovém regionu.....	77
Tab. č. 27 Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010.....	82
Tab. č. 28 Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010 v přepočtu na 100 000 obyvatel kraje.....	83
Tab. č. 29 Příjemci důchodů a průměrná výše důchodů ve sledovaných krajích mezi roky 2008 - 2010	84
Tab. č. 30 Základní údaje k zařízením zdravotnické péče v jednotlivých krajích v letech 2008 - 2010 .	87
Tab. č. 31 Základní údaje ke zdravotnické péči v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010.....	88
Tab. č. 32 Příjmy krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí v letech 2008 – 2010.....	90
Tab. č. 33 Výdaje kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí ve funkčním členění v roce 2010	92
Tab. č. 34 Struktura vzdělávání v regionu v letech 2008 – 2010.....	94
Tab. č. 35 Statistika uživatelů osobního počítače a internetu v regionu v letech 2008 - 2010.....	97

Tab. č. 36 Počet vysokorychlostních připojení k internetu v regionu v roce 2010 (v tisících).....	98
Tab. č. 37 Přehled prioritních os a oblastí podpory OPPS ČR-PR 2007-2013	105
Tab. č. 38 Přehled projektů z OP ČR-PL dle krajů zájmového regionu (k 11.6.2012)	106
Tab. č. 39 Přehled projektů dle priorit OP ČR-PL v zájmovém regionu (k 11.6.2012).....	107
Tab. č. 40 Přehled projektů dle oblastí podpory OP ČR-PL v zájmovém regionu (k 11.6.2012).....	108
Tab. č. 41 Procentuální úspěšnost podaných žádostí dle prioritních os a oblastí podpory OP ČR-PL a dle krajů zájmového regionu (k 11.6.2012).....	109
Tab. č. 42 Počet projektů a výše evropských dotací dle prioritních os OPPS ČR-PR a krajů zájmového regionu (k 11.6.2012)	110
Tab. č. 43 Výše evropských dotací dle prioritních os a oblastí podpory z OPPS ČR-PR v zájmovém regionu k 11.6.2012 (v €).....	112
Tab. č. 44 Procentuální podíl evropských dotací na celkových způsobilých výdajích dle priorit a oblastí podpory OP ČR-PL a dle krajů zájmového regionu (k 11.6.2012).....	114
Tab. č. 45 Otázka VII	120
Tab. č. 46 Otázka XI	123
Tab. č. 47 Otázka XII	125

13.2 Seznam grafů

Graf č. 1 Počet a hustota obyvatel ve sledovaných krajích k 31. 12. 2010	29
Graf č. 2 Věková struktura obyvatel ve sledovaných krajích k 31. 12. 2010	30
Graf č. 3 Vývoj indexu stárí ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010.....	31
Graf č. 4 Vývoj relativních hodnot celkového přírůstku přepočteného na 1000 obyvatel středního stavu ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010	32
Graf č. 5 Vývoj podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva staršího 15 let ve sledovaných krajích v letech 2008 - 2010.....	33
Graf č. 6 Ekonomická aktivita obyvatel (2010).....	35
Graf č. 7 Míra registrované nezaměstnanosti v % (2008-2010).....	37
Graf č. 8 Obecná míra nezaměstnanosti v %.....	37
Graf č. 9 Struktura nezaměstnanosti v krajích dle věkových skupin v % (2010)	38
Graf č. 10 Struktura nezaměstnanosti v krajích dle dosaženého vzdělání v % (2010)	38
Graf č. 11 Meziroční vývoj HDP ve stálých cenách v krajích v %	39
Graf č. 12 Regionální HDP na 1 obyvatele, PPS, EU27 = 100.....	40
Graf č. 13 Regionální hrubý domácí produkt v běžných cenách, v mld. Kč.....	41
Graf č. 14 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v Kč (2008-2010)	42
Graf č. 15 Počet registrovaných právnických osob (2008-2010).....	42
Graf č. 16 Počet registrovaných fyzických osob podnikatelů (2008-2010)	43
Graf č. 17 Počet registrovaných ekonomických subjektů	43
Graf č. 18 Počet registrovaných subjektů na 1000 obyvatel (2008-2010)	44
Graf č. 19 Podíl vývozu do zemí EU na celkovém exportu krajů v % (2010)	45
Graf č. 20 Podíl exportu do Polské republiky na exportu krajů v % (2010).....	45
Graf č. 21 Vývoz z kraje podle vybraných zemí ve 2010 (podíl na vývozu kraje v %).....	46
Graf č. 22 Vývoz z kraje podle vybraných komodit ve 2010 (podíl na vývozu kraje v %).....	46
Graf č. 23 Přímé zahraniční investice v mld. Kč (2008-2010)	47
Graf č. 24 Výkonnost výzkumných organizací v systému institucionální podpory VaV (2011).....	48

Graf č. 25 Subjekty provádějící VaV celkem (VaV pracoviště) (podíl v rámci ČR	51
Graf č. 26 Patentové přihlášky celkem (podíl v rámci ČR).....	52
Graf č. 27 Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích mezi lety 2008 a 2010.....	60
Graf č. 28 Počet hostů hromadných ubytovacích zařízení v krajích mezi lety 2008 a 2010	60
Graf č. 29 Návštěvnost kulturních zařízení v krajích mezi lety 2008 a 2010	62
Graf č. 30 Emise základních znečišťujících látek REZZO 1 – 4 v roce 2010 přepočtené na 1 obyvatele	67
Graf č. 31 Produkce komunálního odpadu v krajích v kg na 1 obyvatele v letech 2008 - 2010.....	67
Graf č. 32 Celková produkce podnikového odpadu v krajích v tunách v letech 2008 - 2010	68
Graf č. 33 Struktura celkové produkce podnikových odpadů ve vybraných ekonomických činnostech podle CZ-NACE souhrnně za všechny sledované kraje v roce 2010	68
Graf č. 34 Struktura silnic v zájmovém území (2010).....	75
Graf č. 35 Výdaje na sociální služby v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010 v tis. Kč	81
Graf č. 36 Výdaje na sociální služby v jednotlivých krajích v letech 2008 – 2010 v Kč v přepočtu na 1000 obyvatel kraje	82
Graf č. 37 Příjmy krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí celého regionu v letech 2008 – 2010 v mil. Kč	91
Graf č. 38 Výdaje kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí ve funkčním členění v roce 2010 na 1 obyvatele kraje v Kč.....	93
Graf č. 39 Vývoj procentuálního podíl uživatelů internetu mezi obyvateli jednotlivých krajů a v České republice v letech 2008 - 2010	97
Graf č. 40 Vývoj procentuálního podíl domácností užívajících osobní počítač mezi obyvateli jednotlivých krajů a v České republice v letech 2008 - 2010	98
Graf č. 41 Úspěšnost podaných žádostí do OP ČR-PL dle krajů zájmovém regionu (k 11.6.2012).....	107
Graf č. 42 Struktura podaných žádostí v zájmovém regionu dle prioritních os OPPS ČR-PR 2007-2013 (k 11.6.2012).....	108
Graf č. 43 Struktura podaných žádostí v zájmovém regionu dle oblastí podpor OPPS ČR-PR 2007-2013 (k 11.6.2012).....	109
Graf č. 44 Celková výše evropských dotací dle prioritních os OPPS ČR-PR a dle krajů zájmového regionu k 11.6.2012 (v €).....	111
Graf č. 45 Výše evropských dotací z OPPS ČR-PR dle prioritních os a krajů zájmového regionu k 11.6.2012 (v €).....	112
Graf č. 46 Výše evropských dotací dle oblastí podpory z OP ČR-PL v zájmovém regionu k 11.6.2012 (v €).....	114
Graf č. 47 Struktura financování projektů z OP PS ČR – PL dle prioritních os a oblastí podpory v zájmovém regionu (k 11.6.2012).....	115
Graf č. 48 Otázka I	116
Graf č. 49 Otázka II	117
Graf č. 50 Otázka III	117
Graf č. 51 Otázka IV	118
Graf č. 52 Otázka V	119
Graf č. 53 Otázka VI	120
Graf č. 54 Otázka VIII	121
Graf č. 55 Otázka IX	122
Graf č. 56 Otázka X	123
Graf č. 57 Otázka XIII	130

13.3 Seznam obrázků

Obrázek 1 Území Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí (ESÚS)	21
Obrázek 2 Německé osídlení v dnešním česko-polském pohraničí před II. světovou válkou.....	23
Obrázek 3 Administrativní členění Libereckého kraje.....	25
Obrázek 4 Administrativní členění Královéhradeckého kraje	26
Obrázek 5 Administrativní členění Pardubického kraje	27
Obrázek 6 Administrativní členění Olomouckého kraje.....	28
Obrázek 7 Turistické regiony České republiky.....	55
Obrázek 8 Mapa chráněných oblastí.....	72
Obrázek 9 Mapa území NATURA 2000	73
Obrázek 10 Mapa železniční a silniční sítě v regionu	78
Obrázek 11 Pyramida zapojování podniků	101
Obrázek 12 Identifikované skupiny podniků	101
Obrázek 13 Vymezení dotovaného území v rámci OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko	106
Obrázek 14 Výše evropských dotací a počet podpořených projektů dle oblastí podpory z OP PS ČR-PR v zájmovém regionu k 11.6.2012 (v €)	113